

דברי הכנסת

הישיבה השלוש-מאות-ושבע של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, א' באדר א' התשנ"ה (1 בפברואר 1995)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:01

תוכן העניינים

הודעת יושב-ראש הכנסת על שאילתות שלא נענו במועד	
הצעת חוק לתיקון פקודת הקרקעות (רכישה לצורכי ציבור), התשנ"ד-1994	
(הצעת חבר הכנסת ט' אלסאנע)	
הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 100), התשנ"ה-1994	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הצעת חוק שליטה על מקורות המים בארץ-ישראל המערבית והגולן, התשנ"ד-1994 (הצעת חבר הכנסת א' בן-אלישר)	
הצעת חוק המים (תיקון – איסור ויתור על מקורות המים), התשנ"ד-1994 (הצעת חבר הכנסת ר' איתן)	
הודעת יושב-ראש הכנסת	
הצעת חוק הרתעת מרצחים, התשנ"ה-1994 (הצעת חבר הכנסת צ' הנגבי)	
הודעת יושב-ראש הכנסת	
הצעת חוק יחסי ממון בין בני זוג (תיקון – הלכת השיתוף), התשנ"ד-1994	
(הצעת חברת הכנסת ל' לבנת)	
הצעת חוק יחסי ממון בין בני זוג (תיקון – המשפט החל על יחסי ממון בין בני הזוג), התשנ"ה-1995	
(הצעת חברת הכנסת ע' מאור)	
הודעת יושב-ראש הכנסת	
הצעת חוק לתיקון פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) (תיקון – עבירות אלימות כלפי בן משפחה), התשנ"ה-1994	
(הצעת חברת הכנסת י' דיין)	
הצעת חוק לתיקון סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) (תיקון – עבירות אלימות כלפי בן משפחה), התשנ"ה-1994	
(הצעת קבוצת חברות הכנסת)	
הצעת חוק בתי-הדין הדתיים הדרוזיים (תיקון – מינוי קאדי מד'הב), התשנ"ה-1994	
(הצעת חבר הכנסת א' אסעד)	
הצעת חוק הגדרת בן זוג בחקיקה ובהסכמים קיבוציים, התשנ"ה-1994 (הצעת חבר הכנסת ח' פורת)	
הצעת חוק הבחירות לכנסת (דרכי תעמולה) (תיקון – ביטול ההגבלות על מודעות תעמולה המתפרסמות בעיתונות), התשנ"ה-1994	
(הצעת חבר הכנסת א' פורז)	
הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון), התשנ"ה-1995	
(הצעת חבר הכנסת א"ח שאקי)	
הצעת חוק יישום חוזה השלום בין מדינת ישראל לבין הממלכה הירדנית ההאשמית, התשנ"ה-1995	
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)	
הצעות לסדר-היום	
מס הבורסה	
הצעות לסדר-היום	
תלושי המשכורת של חודש ינואר	

שאלות בעל-פה
קברים עתיקים בבית-העלמין ביפו
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
שאלות ותשובות
שכרם של עובדים המועסקים ליד הכותל המערבי
ביטוח תאונות אישיות לתלמידי ישיבות
הצעות לסדר-היום
קו הפרדה בין יש"ע ובין מדינת ישראל
הצעה לסדר-היום
מעמדם של המתנדבים לזיהוי חללים ולהבאתם לקבורה
הצעה לסדר-היום
השב"כ הפלשתיני מגייס משת"פים ישראלים
הצעות לסדר-היום
דברי מפקד חטיבה-7 בפני תלמידים בגימנסיה בירושלים
שאלות ותשובות
נסיבות הריגת שני תושבי חברון
תלונות בני ישיבות שהתגייסו לצה"ל על התנאים בטרונות
שימוש בפלאפון על-ידי טירונים בצה"ל
היעלמות אמצעי לחימה ממחסני יחידות צבאיות
שחרור אסיר ביטחוני שריצה את עונשו
מתקן תע"ש בנוף-ים
הצעה לסדר-היום
השב"כ הפלשתיני מגייס משת"פים ישראלים
דברי יושב-ראש הכנסת על אירועי ציון חמישים שנה לשחרור אושוויץ
הצעות לסדר-היום
מצוקת התושבים בשכונת-הרכבת בלודהיו"ר ע' עלי:
הצעות לסדר-היום התבטאות אנטישמית של שופט באוזבקיסטן
הצעה לסדר-היום
הפרות הסכמי אוסלו וקהיר על-ידי אש"ף

הודעת יושב-ראש הכנסת על שאילתות שלא נענו במועד

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת ביום רביעי, א' באדר א' התשנ"ה, 1 בפברואר 1995.

יש לנו הודעה על שאילתות שהונחו על שולחן הכנסת.

חברי הכנסת, במשך הקדנציה הזאת עשיתי מאמץ עליון שלא להניח שאילתות על שולחן הכנסת ולדרבן את השרים ואת הממשלה להשיב במועד. הצלחנו במידה רבה, אבל לא במידה מספקת. בחודשים האחרונים אנו חוזרים אל הסדר התקין על-פי התקנון ומניחים על שולחן הכנסת שאילתות שלא נתקבלו עליהן תשובות במועד, עם כל המשמעות הפרלמנטרית והציבורית הכרוכה בכך.

אם כן, שאילתות שהונחו על שולחן הכנסת ולא נענו תוך 49 יום, נכון לתאריך א' באדר א' התשנ"ה, 1 בפברואר 1995: לשר הביטחון – שאילתא מס' 3866, של חבר הכנסת דוד צוקר, בנושא: גיוסו של עוזי שרבף לשירות מילואים; שאילתא מס' 3891, של חבר הכנסת יעקב שפי, בנושא: שירות המילואים של עוזי שרבף. לשר הפנים – שאילתא מס' 4132, של חבר הכנסת אליעזר זנדברג, בנושא: אכיפת חוק התכנון והבנייה בטבריה; שאילתא מס' 4133, של חבר הכנסת אברהם בורג, בנושא: יישום המלצת ועדת-סוארי; שאילתא מס' 4134, של חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, בנושא: המועצה המקומית משהד. זה מה שעשינו ונמשיך לעשות כך כמתחייב מתקנון הכנסת.

הצעת חוק לתיקון פקודת הקרקעות (רכישה לצורכי ציבור), התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת ט' אלסאנע)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו מתחילים בסדר-היום שלנו: הצעת חוק לתיקון פקודת הקרקעות (רכישה לצורכי ציבור), התשנ"ד-1994 – הצעת חוק א'תתקמז. ישיב – שר האוצר. בבקשה, חבר הכנסת טלב אלסאנע. אני מתחיל למנות עכשיו את הזמן, ויש לך עשר דקות.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת חוק זו מתייחסת לפקודת הקרקעות אשר נחקקה בשנת 1943. זוהי פקודת חוק מנדטורית המתייחסת לסוגיית הקרקעות. היא מנוסחת בצורה מסורבלת ומסובכת ויש בה ליקויים ולקונות רבים.

מתוך רצון להכניס סדר ל"בלגן" הקיים בתוך הפקודה הזאת, ראיתי לנכון להגיש תיקון לפקודה בשני נושאים מהותיים וחשובים. התיקונים אינם באים לשלול את סמכותו של שר האוצר או לגרוע בצורה זו או אחרת, או בצורה כלשהי, מסמכותו להכריז על מקרקעין כעל מקרקעין הדרושים לצורכי ציבור או לגבי נפקות ההכרזה. שר האוצר נשאר הסמכות הקובעת את ייעוד המקרקעין. באותו מעמד שהוא מכריז על קרקעות שהן דרושות לצורכי ציבור – – –

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני ממליץ על כך שמי שנמצא באולם ישב ואת ההתייעצויות תעשו מאחורי הקלעים; יש שם כורסאות וכיסאות נוחים ואפשר לעשות זאת ביישוב הדעת. אדוני השר המתאם, תעשו את ההתייעצות, אם אפשר, בחוץ. חבר הכנסת יעקב שפי, זה מפריע לנו.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אומנם, על-פי הפקודה הזאת צורך ציבורי פירושו – כל צורך שאישר שר האוצר כצורך ציבורי. זה לא חשוב ולא משנה את מהות הצורך – ברגע ששר האוצר מכריז שהמקרקעין דרושים לצורכי ציבור, אי-אפשר לערער על קביעה זו.

אבל, רבותי חברי הכנסת – – –

היו"ר ש' וייס:

רגע, אי-אפשר כך. חבר הכנסת רענן כהן, הוא פונה אל שר האוצר ושר האוצר צריך להשיב ואתה מדבר אתו. יש לנו מינימום של יחסים בין חברים פה במליאה. אני מאוד מבקש. בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

בסעיף 12 של הפקודה נאמר בקשר לתרופה הניתנת לבעלי אותן קרקעות, כי חישוב התרופה יהיה בזמן פרסום הודעת שר האוצר ברשומות. זו הלשון המפורשת של סעיף 12: "בכפיפות למותנה" ייקבע שוויה של הקרקע כפי שהיה "בזמן ששר האוצר פרסם ברשומות את ההודעה על כוונתו לרכוש אותה, ובלי להביא בחשבון כל השבחה או עבודות שנעשו או נבנו או שתיעשנה או שתיבנה על אותה קרקע". זאת אומרת, שבעל המקרקעין לא ייהנה מטובות הנאה שיצמחו עקב שינוי הייעוד של המקרקעין או עקב כל השבחה שבאה עקב הפקעה.

אומנם, אינני בא להגיד שבעל המקרקעין יהיה שותף להשבחה שחלה בקרקעות אלה עקב ההפקעה. אבל לעומת זאת, אין שום סיבה שקרקעות אשר הופקעו לפני כ-20 שנה או 30 שנה, יבואו היום ויעשו את החישוב של שווי הקרקע כפי שהיה שוויה אז. יוצא שאותו אדם שהמדינה הפקיעה ממנו את זכויותיו במקרקעין מקופח פעמיים: פעם אחת עקב נישולו, או הפקעת זכויותיו במקרקעין; ופעם

שנייה כשבאים לחשב את התרופה או הפיצוי המגיע לו, ומחשבים אותה באותו זמן, היינו, זמן פרסום ההודעה, באותו מעמד.

מה שקורה הוא שלגבי בעלים רבים – ואני יודע על מקרים רבים, בייחוד בנגב – הכריז שר האוצר לפני 30 שנה, בשנות ה-60, שקרקעותיהם דרושות לצורכי ציבור. הקרקעות הופקעו, אבל לא נוצלו בפועל למטרה ציבורית

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת חגי מירום, יש לנו עניין ששר האוצר יקשיב.

טלב אלסאנע (מד"ע):

הקרקעות המשיכו להיות בבעלות פרטית. המדינה באה והכריזה על שטחים ענקיים שם שהם דרושים לצורכי ציבור, כאשר בפועל לא היתה תכלית ציבורית לאותה הפקעה. הם לקחו את הקרקעות מפלוני פרטי, העבירו אותן לאלמוני פרטי, ובמשך 20 שנה או 30 שנה הקרקעות האלה לא שימשו לתכלית ציבורית כלשהי.

הצעת החוק שאני מציע אומרת שקרקעות אלה – אדוני שר האוצר, בעניין הזה אני רוצה לפנות – –

אסעד אסעד (הליכוד):

חבר הכנסת אלסאנע, אתה מדבר אל הקירות.

טלב אלסאנע (מד"ע):

מה שמדאיג אותי הוא, שהממשלה באה לכאן עם דעה קדומה, עם החלטה מראש להתנגד להצעת החוק. אפילו לא באים עם פתיחות לשמוע את הנימוקים. וייתכן שב-1943 היתה טעות ואנחנו צריכים לשנות את דעתנו ולשנות סעיפים בחוק. אני לא מדבר על חוק שחוקקנו לפני חודשיים, שלושה חודשים, שנפלה בו טעות. אני מדבר על חוק שחוקק ב-1943. יכול להיות שהבריטים שחוקקו את הפקודה הזאת טעו, ואנחנו, אחרי 50 שנה, אחרי 52 שנה, מותר לנו לבוא ולהרהר אחר הנכונות והאמיתות של השיקולים של המנדט הבריטי. הרי הבריטים לא היו צדיקים בכל מה שעשו, ויכול להיות שהם עירבו בפקודה שיקולים של שרירות.

אני בא ומבקש היום שהממשלה תגלה פתיחות בשתי סוגיות מהותיות. תיקון ראשון – בעניין ייעוד ההפקעה. תסכים אתי, שר האוצר, שאם לפני 30 שנה הכרזת על שטח X כעל שטח הדרוש למטרה ציבורית, אבל מאז ועד היום השטח לא משמש לשום מטרה ציבורית, לשום אינטרס ציבורי, והוא

ממשיך להיות מעובד ומוחזק על-ידי יזמים פרטיים – מדוע אותו יזם פרטי זכויותיו עדיפות מזכויות הבעלים שהופקעו ממנו הזכויות? מדוע אי-אפשר לבטל את ההפקעה ולהחזיר את המצב לקדמותו, כפי שהיה לפני 30 שנה? מדוע צריך להמשיך ולנשל את האדם, כשהוא רואה שהקרקעות שלו הופקעו ממנו אבל לא הועברו למדינה אלא הועברו ליזמים ולאנשים פרטיים? מדוע אי-אפשר לתקן עוול שנעשה לאותו אדם?

הרי הפקודה הזאת מנסה לתת תרופה, בסעיף 14, האומר שסמכותו של שר האוצר לחזור בו מרכישת המקרקעין לצורכי ציבור. סעיף 14 אומר, ששר האוצר רשאי בכל זמן לחזור בו, בין לגמרי ובין במקצת, מרכישת כל קרקע שתוארה בהודעה על כוונה לרכוש אותה, כפי שנמסר לפי סעיף 5, וההודעה שהוא חוזר בו צריכה להתפרסם ברשומות.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלסאנע, רק שנייה, ברשותך. אני מבקש לסגור שם את הדלת, כי יש התייעצויות שנשמעות כאן ומהדהדות ברחבי האולם כולו. תודה רבה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אבל בפועל רציתי לשאול כמה פעמים השתמש שר האוצר בסמכותו זו; כמה פעמים חזר בו מהודעה על הפקעת מקרקעין לצורכי ציבור, במיוחד במגזר הערבי? כמעט אף פעם לא. ולכן אני בא היום ומבקש תיקון הקובע, שבין שהחזיק שר האוצר בקרקע שנרכשה ובין שלא החזיק – היינו, בין שעברה החזקה בפועל למדינה ובין שלא עברה בעקבות ההפקעה – אם במשך 20 שנה מיום הרכישה לא נעשה שום שימוש לצורכי ציבור מטעמו בקרקע, תחזור הקרקע למי שנרכשה ממנו או לנציגיו החוקיים, היינו – היורשים, ובלבד שיחזירו את הפיצויים ששולמו, אם שולמו, והם יוחזרו למשרד האוצר כשהם צמודים הצמדה מלאה.

במקרים רבים אנשים שהופקעו מהם הקרקעות האלה אינם מקבלים את הפיצוי. לכן זה יותר קל. אם חלפו 20-30 שנה – פרק הזמן שחלף צריך להיות בעל נפקות לעניין ההפקעה. היתה הפקעה. אי-אפשר להגיד שההפקעה תימשך מהיום ולעד, ולא משנה אם השתמשו או לא השתמשו במקרקעין לצורכי ציבור. אם חלף זמן רב והמקרקעין לא שימשו לצורכי ציבור, לא שירתו את הייעוד, לא שירתו את התכלית של ההפקעה, מן הדין להגיד אחרי 30 שנה, שיש לבטל את ההפקעה ולהחזיר את הזכויות לבעלים המקוריים. זה תיקון ראשון.

תיקון שני: שווי המקרקעין צריך להיות מוערך לא לפי השווי ביום פרסום ההודעה על ההפקעה אלא לפי השווי ביום קביעת ההערכה. כי קורה לפעמים שמפרסמים הודעה על הפקעה ואחרי 30 שנה באים לבקש תפיסה וחזקה ועושים את ההערכה. אי-אפשר להגיד: אנחנו רוצים לעשות את החישוב רטרואקטיבית, לתקופה שלפני 30 שנה. צריך להכניס סדר בפקודה, צריך להכניס היגיון בסעיפים האלה.

לכן אני מבקש, שלמרות עמדת הממשלה, למרות התנגדות הממשלה, נחזור ונשקול עניינית את הסעיפים האלה. התיקונים האלה לא באים לשלול את סמכות ההפקעה, לא באים ליטול משר האוצר את סמכויותיו, אלא להכניס סדר בשתי הסוגיות שצינתי. יש בזה היגיון וטעם רב.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת טלב אלסאנע. אדוני שר האוצר, תגובתך.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת טלב אלסאנע מציע לשנות את שיטת הערכת התשלומים המגיעים כפיצויים בגין הפקעה. לפי הצעתו, יוערך שווי המקרקעין לפי ערכו ביום שהוא משולם בו בפועל, ולא לפי ערכו ביום שפורסמה בו הודעת ההפקעה, כפי שקבוע בחוק היום.

הפקעה לצורכי ציבור היא "רכישה מאולצת". בניגוד לעסקה רגילה הנעשית על דעת שני הצדדים, רכישה על-ידי שר האוצר בהתאם לפקודת הקרקעות נעשית בהסכמה של צד אחד בלבד – הצד הרוכש. ההצדקה לביצוע העסקה שלא על דעת שני הצדדים הינה הצורך הציבורי שבשבילו דרושה הקרקע הספציפית.

מועד הרכישה הינו מועד פרסום ההודעה על ההפקעה. לכן מועד ההערכה של הנכס המופקע הוא מועד פרסום ההודעה על ההפקעה. מאותו רגע חלות על הפיצויים המגיעים לבעל הזכויות המופקעות ריבית והצמדה לפי חוק. יצוין, כי לאחרונה תוקן החוק, ביוזמת משרדי, לשיטת הצמדה המיטיבה יותר עם בעל הזכויות: בוטלה ההצמדה החלקית שהיתה נהוגה בהפקעות המבוצעות על-ידי הרשויות המקומיות ובמקומה הונהגה הצמדה מלאה; כמו כן יש מעתה תוספת של ריבית צמודה לסכומים האלה.

פקודת הקרקעות בסעיף 12 מוציאה במפורש מכלל ההערכה את ההשבחה שנעשתה לקרקע אחרי ההודעה וכן את עליית השווי בגין הפעולות המתוכננות על-ידי הממשלה ולשמן בוצעה הפקעה.

אם תבוצע ההערכה כפי שמוצע בהצעת החוק, יקבל מי שהקרקע מופקעת מידיו יותר ממה שהיה מקבל לו היה מוכר אותה מרצון לקונה מרצון. אין הצדקה שבעל הזכויות יקבל, מעבר לשווי זכויותיו, גם תשלום בגין ההשבחה הנובעת מפעולות הממשלה בנכס, אשר השביחו את ערכו מעבר לערכו ביום ביצוע ההפקעה. קבלת הצעתו של חבר הכנסת אלסאנע תגרור עלות תקציבית גבוהה ובלתי מוצדקת.

נוסף על כך מציע חבר הכנסת אלסאנע להגביל את המועד למימוש המטרות הציבוריות שבגינן בוצעה הפקעה. המועדים למימוש מטרות הפקעה כפופים לנתונים ספציפיים מאוד. לעתים ההפקעה מהווה תנאי מוקדם לתחילתו של הליך תכנוני, שאפשר שיהיה ממושך. מטרות הפקעה יכולות להתבצע שלבים שלבים, כאשר הצורך הכללי ברור מתחילתו והוא תנאי שבלעדיו אין תהליך.

כך, לדוגמה, תחילת ביצועו של פרויקט אפשר שיצריך תכנון מקיף של שטח נרחב, אף שברור כי אין הוא יכול להתבצע בבת-אחת, אלא תוך התפתחות לאורך זמן. לעומת זאת, בלי עתודת הקרקע אי-אפשר להתחיל תכנון של השטח בכללותו.

אם הקרקע אינה נחוצה עוד לצורכי ציבור, שר האוצר יעשה שימוש בסמכותו לפי סעיף 14 לפקודה ויבטל את ההפקעה.

חבר הכנסת אלסאנע, שאלת אם אני זוכר כמה מקרים כאלה היו. אני מודה ומתוודה, אינני זוכר, אבל אם תרצה, ברשותך, אבקש במשרד שיבדקו את העניין.

השימוש שעושה שר האוצר בסמכויותיו נתון, כדבר מובן מאליו, לביקורת בג"ץ. ואולם ברור מהדוגמאות שהבאתי לעיל, ובלי להיכנס לפירוט של כל הנסיבות השונות בתכלית זו מזו, המצדיקות שימוש בסמכויות שר האוצר לפי פקודת הקרקעות (רכישה לצורכי ציבור), שהזמן הדרוש למימושה של מטרה ציבורית משתנה ממקרה למקרה, ואין כל אפשרות לקבוע מועד אחיד לביצוען של כל המטרות הציבוריות הקיימות.

אני חשבת להציע לכנסת להסיר את ההצעה מסדר-היום, אך שוחחנו, חבר הכנסת רענן כהן ואני, עם חבר הכנסת טלב אלסאנע, ועל-פי סעיף שאינני יודע את מספרו אני מציע לחבר הכנסת לא לקיים עכשיו הצבעה, כדי שנוכל להתדיין על הצעתו ברמה המקצועית, ולדחות כרגע את ההצבעה. אם תסכים, אני מניח שהיושב-ראש יסכים לעניין.

היו"ר ש' וייס:

יש לנו גיבוי תקנוני לכך, והשאלה היא אם יש הסכמה. סעיף 137א. כן? מסכים. טוב. אם כך תיידעו אותנו, בעתיד, מתי תהיה ההצבעה. תודה רבה.

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 100), התשנ"ה-1994

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום שלנו: הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 100), התשנ"ה-1994 – הצעת חוק ב'שסד, של קבוצת חברי כנסת. ינמק בשמם חבר הכנסת אריאל ויינשטיין. כבודו.

אני מבקש לסגור את הדלתות. יש היום התייעצויות סוערות בפרוזדור – – –

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני השר, חברי הכנסת, אני מכריז בזאת על ביטולו של המס על הבורסה. גם אם אתם, חברי הקואליציה, תצביעו היום נגד הצעת החוק, המס הזה שטרם נולד – מת. זהו ניצחונם של חברי ושלי, ניצחון פוליטי ומקצועי. ראינו את הנולד. עמדנו, כאן, על במה זו, לילות ארוכים ונאבקנו לביטולו של החוק הזה. לשכת הליכוד, המונה מאות חברים, הצביעה פה אחד נגדו. ניצחנו, אבל בקרב הממושך הזה נותרו פצועים מאות אלפי חוסכים שחסכונותיהם נוסרו בעשרות מיליארדי שקלים, וכל פצוע, כל חוסך, נפגע מחציה הבלעדיים של הממשלה הזאת.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת. חבר הכנסת בדש.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

זוהי אחריותה הישירה – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בדש, זה קצת מפריע. אנא.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

– – של הממשלה הפוגעת. שומה עליה לאחות את הקרעים, לרפא את הפצעים, ולעשות כל שניתן כדי להחזיר חסכונות של עשרות שנים שנמחקו בחלקם.

ראיתי את שר האוצר גם היום מחייך, מדושן עונג; ראיתי את החוסכים בדמעותיהם. הייתי מעדיף שאתה, שר האוצר שוחט, תהיה עצוב והחוסכים יהיו שמחים.

אדוני היושב-ראש, היכן האחריות המיניסטריאלית לכישלון, לנזק, לתעתוע ולבלבול? מיניסטרים יש לנו? לא. "מיני מיניסטרים" יש לנו. עליך להתפטר, אדוני שר האוצר, בגלל טעות חמורה שעשית, בגלל פגיעתך בחסכונות בני שנים, בגלל התעקשותך להטיל את המס הזה גם לאחר שהוזהרת חזר והזהר כאן, מעל במת הכנסת. עליך להתפטר בגלל מידע מוטעה שהפצת בצר לך; משום שמיאנת לשמוע לחוות דעתם של מומחים שאתה שכרת; משום שהעלמת מראש הממשלה מידע שהגיע אליך מהם בדבר העדר אפשרות לבצע את החוק הזה כלשונו ולגבותו רטרואקטיבית מ-1 בינואר. עליך להתפטר משום ששלחת, לפני ימים אחדים – –

דן תיכנו (הליכוד):

שר האוצר – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

– – לוועדת הכספים בקשה שהחוסכים בבורסה יישאו באחריות לתשלום המס רטרואקטיבית מ-1 בינואר, אף-על-פי שידעת שאפילו הבנקים והמומחים לא מסוגלים – –

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה. אני מבקש לא לעמוד עם הגב לנואם.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

– – לחשב את המס הזה רטרואקטיבית. מה לא עשית כדי להציל את עורך, אדוני השר, ובכך הפכת ל"מקסי מיני" מבין ה"מיני מיניסטרים".

מעל במה זו טענת חזר וטעון שהמשבר בבורסה פרץ הרבה לפני שהטלת את המס, והדבקת בטיעון הזה – – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה. חברי הכנסת סאלח טריף ושלמה בוחבוט, אנא – התייעצויות לא כאן.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — — אבל התפרסם בכותרת ראשית ב"מעריב", לפני שבוע, שאמרת שבמצבה המשברי של הבורסה לא ניתן לגבות את המס הזה. אם המשבר פרץ לפני הטלת המס, כדברך, ואם במצב של משבר לא ניתן לגבותו, מדוע הטלת את המס באמצע המשבר, במציאות שאיננה מאפשרת, כדברך, את גבייתו?

את מי אתה רוצה לטמטם, אדוני השר? רוצה אתה להדביק אותנו במחלת הטמטום שנדבקה בכם? הציבור הישראלי דחה במשך שתי שנות דור ניסיון להטיל מס על הבורסה. תבענו, התחנו, תבענו חזר ותבעו: אל תחזור על הניסיון הזה, הגורם נזק אדיר לחוסכים, למשק, לצמיחה, לגיוס ההון, לענפי הייצור והבנייה, כל אלה שזקוקים כל כך לחסכונותיהם של האזרחים. אך אתה אטמת אוזניך, עצמת עיניך וסירבת ללמוד מניסיונם של אשכול וספיר, זיכרונם לברכה.

במסכת השקרים שעטפת בה את פניך טענת השבוע חזר וטעון, שבעלי עניין, אינטרסנטים, הם שניצחו, הם שהכריעו אותך ואת ממשלתך. יודע אני שאתה נוח, אדוני שר האוצר, להיענות לתביעותיהם של חוגי המשק המקורבים למפלגתך – לקיבוצים ולקופת-החולים של ההסתדרות הכללית. אבל במקרה הזה אתה טועה, אדוני השר. לא בעלי העניין, לא בעלי ההון והאינטרסנטים המסתופפים בגנו של ראש הממשלה והמקורבים למפלגתך ותומכים בה – לא הם הכריעו את הכף. הכריעו אותה ואת ממשלתך מאות אלפי אזרחים, עמך, חוסכים מן השורה, ובהם גמלאים בכוח ובפועל המקבלים בימים אלה את תוצאות חסכונותיהם, המראות על הפסדים כבדים, ריאליים, שנגרמו להם בקופות הגמל. הכריע אותך ציבור רחב ומקיף של זוגות צעירים, של בני המעמד הבינוני, של חוסכים מן השורה שנתנו אמונם בך ובבורסה. ואתה, לאחר ליל הטלפונים הידוע, טענת שהטלפונים שנשמעה מהם בכייתם של רבים – וחברך שמעו אותם – הטלפונים האלה, טענת, אורגנו על-ידי בעלי הון ועניין.

אני תומך בכך, אדוני השר – בהחלטתך לבטל את המס, החלטה שבאה, לדאבוננו, באיחור רב. לכן קורא אני לכם, חברי הבית, להצביע בעד החלטתו המאוחרת של שר האוצר ובעד הצעת החוק של חברי הכנסת מאיר שטרית, סילבן שלום, דן תיכון ושלי, שהוגשה לבית עוד לפני שהחוק הזה אושר על-ידה.

חברי הקואליציה, הביאו את החוק הזה לקבורה יחד עמנו מייד, ללא דיחוי, כדי שלא ימשיך להדביק בריקבון את המשק ואת שוק ההון.

היו"ר ש' וייס:

תודה לחבר הכנסת ויינשטיין. אדוני שר האוצר – תשובתך.

חברי הכנסת, יש פה כמה הצעות לסדר-היום שירדו ביוזמת חברי הכנסת בעלי הצעות החוק, כך שאחרי הסעיף הזה נעבור להצעת חוק שליטה על מקורות המים של חבר הכנסת בן-אלישר, הצעת חוק המים של חבר הכנסת רפאל איתן, הצעת חוק הרתעת מרצחים של חבר הכנסת צחי הנגבי, וכן הלאה. אני מודיע, כדי שלא תהיינה, אחר כך, איזשהן אי-הבנות, כאילו שעושים פה טריקים.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, שמעתי את דבריו של חבר הכנסת אריאל ויינשטיין; הוא לקח על עצמו להודיע על ביטול המס כאילו לא ידע מה היתה החלטתי. ביום שני הודעתי על החלטתי בפומבי, במסיבת עיתונאים, ואני רוצה לחזור על כמה דברים שאמרתי באותה מסיבת עיתונאים.

הודעתי שהחלטתי להמליץ לממשלה, ביום א' הקרוב, לבטל כליל את המיסוי על הבורסה, ואני מעריך ומקווה שהממשלה והכנסת יאשרו זאת.

לדעתי, המס היה ונשאר נכון וצודק מבחינה כלכלית, מבחינה חברתית, במגמה להרחיב את בסיס המס ולהטיל מס על הון ולא רק על עבודה. דעתי העקרונית בעניין זה לא השתנתה כהוא זה. דעתי היא, שכמו שהדבר הזה קיים בכל המדינות המפותחות, הוא צריך להיות קיים גם כאן.

לא היתה כל הצדקה לחבר בין מצב שוק ההון לבין הטלת המס, שכן כל אחד יודע מתי היתה הירידה הגדולה בשוק ההון – שישה חודשים לפני הטלת המס. אבל, לצערי, מסתבר שמבחינה פסיכולוגית ופוליטית נקשר מצבה של הבורסה למס.

כאמור, מצב הבורסה לא נגזר מהמס אלא בעיקר ממשתנים רבים אחרים. אני מקווה ומאמין, כי הבורסה תתאושש ותבטא את עוצמתו וצמיחתו של המשק, ללא כל קשר לקיום המס או לביטולו. שוק ההון חשוב לכלכלה ולמשק כולו.

החלטתי להמליץ על ביטול המס נגזרה מהעובדה שבממשלה, בכנסת ובמפלגתי התקשו לעמוד אל מול לחצים מופרזים ותחושות מוטעות כי המס גרם למשבר וכי המחיר הפוליטי המשולם הוא גבוה מדי. המס על הבורסה הפך, לא בצדק, לסמל ולכלי ניגוח, ואיבד כל פרופורציה בהתייחסות המערכת אליו.

נוסף על כך, משהוברר לי בימים אלה, כי ביצוע הגבייה בפועל, בגלל השינויים שהוכנסו, יתחיל רק בעוד כמה חודשים, ובגלל הרגישות העצומה כלפי החוק, הגעתי למסקנה, שעלי לסיים את המבוכה ולהביא למודעות ולבהירות בשוק ההון ובמשק כולו. והדרך היחידה לעשות זאת היתה הצעת חקיקה שתבטל את המס.

בנקודת הזמן הזאת של המפגש בין פוליטיקה, כלכלה ופסיכולוגיה אני מרגיש שלם עם המלצתי על ביטול המס, אבל עם זאת אני חוזר ואומר שעמדותי העקרונית לא השתנתה.

אני מודה לכל אלה שתמכו בי במאבק הצודק הזה – שרים, חברי כנסת גם מהקואליציה וגם מהאופוזיציה, אנשי משק ואלפי אזרחים שכתבו, טלפנו, דיברו ונתנו תמיכה.

אשתדל שכבר ביום ראשון הקרוב תאושר החלטתי על-ידי הממשלה. אני מציע לכנסת למחוק את הצעתו של חבר הכנסת ויינשטיין. הממשלה באה לכנסת עם חוק, והממשלה תבוא עם חוק לביטול של המס על כל המשתמע מזה. הניסיון להעמיד את זה עכשיו להצבעה אל מול הצעת הממשלה, לאחר שהחוק שכב מחודש נובמבר, אין בו שום משמעות אלא כתרגיל פוליטי.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת מאיר שטרית ישיב בשם היוזמים. חמש דקות לרשותו. שלא תהיינה אי-הבנות – כבר צלצלנו לפני חמש דקות. לאחרונה יש טענות לגבי צלצולים.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר האוצר – – –

דן תיכון (הליכוד):

למה הם יצביעו נגד הצעת החוק? יש להם כוונות נסתרות?

מאיר שטרית (הליכוד):

חבר הכנסת דן תיכון, אני אגיע לזה.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, נדמה לי שהעניינים ברורים פה מאוד. נא לאפשר לחבר הכנסת שטרית לטעון את טענותיו.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה ואדוני שר האוצר, אני מבקש להעיר לך, שהצעת החוק שלנו הונחה לא כאשר אתם החלטתם לבטל את המס אלא לפני חודשים אחדים.

דן תיכון (הליכוד):

ביום אישור החוק, כאשר נכנסנו למשפחת העמים.

היו"ר ש' וייס:

תחליטו מי משיב – דן תיכון או מאיר שטרית. זה לא "פייר". שלחתם שליח, תנו לו לבטא את העמדות שלכם.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת ויינשטיין אמר שהגשתם את החוק לפני המשבר בשוק ההון.

מאיר שטרית (הליכוד):

הנחנו את הצעת החוק, אדוני שר האוצר, ביום שאושר החוק בכנסת. כידוע לך, אנחנו – לפחות אני וגם חברי – התנגדנו באופן עקרוני לחוק מהיום הראשון. לא מסיבות פוליטיות התנגדנו לו, אלא מסיבות ענייניות, שפירטתי אותן בפניך בוועדת הכספים וחזרתי עליהן במליאה. התחננתי בפניכם, חברי הקואליציה, כאשר החוק הונח על שולחן הכנסת והיה הפיליבסטר שלנו, ודיברתי אז שעתיים ברציפות: תרדו מהחוק הזה.

אדוני השר, החוק לא רק שאיננו נכון, הוא גם לא היה משיג את היעדים שלו. אינני רוצה לחזור על הדברים, רק דבר אחד אני מוכרח להגיד לך, אדוני השר. גם אילו החוק היה נכון – ואני חושב שהוא לא נכון בכל תנאי, אבל גם אילו היה החוק נכון, השגיאה שלך, אדוני השר, היא חוסר רגישות לרחשי לב הציבור. אתה הבאת את החוק הזה בתקופה שאנשים איבדו בבורסה – – –

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, נא לשבת. אני מעריך שבעוד שתי דקות תהיה הצבעה. זה יהיה עם תום נאומו של חבר הכנסת מאיר שטרית.

מאיר שטרית (הליכוד):

הבאת את החוק הזה בתקופה שאנשים איבדו בה בבורסה עשרות רבות של אחוזים מערך התיקים שלהם. חלק באשמתם האישית, כי השקיעו בעצמם, וחלק באשמת קרנות נאמנות וקופות גמל, שגם הן הפסידו עשרות אחוזים. נוצר בציבור הרושם, שאם החוק הזה יופעל, גם אם עכשיו הם ירוויחו, הם בעצם ישלמו מס על הפסדים.

לכן ודאי שהחוק לא בא בשעה הנכונה, אפילו הוא היה צודק; על אחת כמה וכמה שהוא איננו צודק.

אתה טענת בזמנך, שהחוק יוצר צדק חברתי. ואני התנגדתי לטענה הזאת משתי סיבות. הראשונה, גם היום בעלי ההון משלמים מס על רווחים בבורסה – – –

היו"ר ש' וייס:

יש לך עוד דקה וחצי.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני מדבר בקושי דקה.

היו"ר ש' וייס:

אל תתמקח, תאמין לי שאתה מסובסד.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני השר, החוק לוקה בחסר. אם אתה טוען לצדק חברתי, הרי גם היום 80% מהיקף הפעילות בבורסה ממוסה. גם היום משלמים מס בגין רווחים של חברות. היחיד שאינו ממוסה הוא דווקא האזרח הקטן, ועליו הלכת להחיל את החוק.

לכן החוק הזה הוא חוק מוטעה מההתחלה ועד הסוף. דבר אחד – אני יכול לברך אותך, אדוני השר: טוב תמיד להודות בטעות ולבטל את החוק. זו לא בושה, מותר להגיד: טעינו.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

כמו באוסלו.

מאיר שטרית (הליכוד):

כן, מותר. מותר להגיד: טעינו; לחזור בך, לבטל את החוק. אני שמח שגם היה לך האומץ הציבורי לעשות את זה בלי חשש. אדוני השר, אני נגד זה שתתפטר.

היו"ר ש' וייס:

אתה צריך לסיים.

מאיר שטרית (הליכוד):

לא דיברתי אפילו שתי דקות.

היו"ר ש' וייס:

מה ההתמקחות הזאת. רבותי, לא טוב שתתמקחו. הוא דיבר שבע דקות. ניכיתי לו שתי דקות על זמן פציעות. תסכם במסגרת דקה, ולא נעשה מזה עניין.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני השר, אני נגד זה שתתפטר, כי אני דווקא חושב שזה אומץ ציבורי לקום ולהגיד: טעיתי, אני מסיר את החוק. אבל אני חושב שהבקשה שלך מהכנסת ומחברי הקואליציה עכשיו להתנגד להצעת החוק הזאת היא לא במקומה. מה יש לך להפסיד? אם הממשלה תביא הצעת חוק משלה, אדרבה – היא תעבור לוועדה יחד עם זו. אם כוונתך באמת לבטל את החוק, הרי החוק יתאחד ויבוטל. למה לך להתנגד לחוק שאתה מסכים לו היום, שהממשלה מסכימה לו? ההצבעה שלכם נגד החוק, אדוני השר, תתפרש אולי שיש איזו כוונה לחשוב מחדש, לשנות את החוק.

אני מבקש מחברי הקואליציה לתת תמיכה לחוק שהוא הוגן, שהממשלה עומדת להציע אותו, לדברך, בעוד שבוע. אין שום סיבה בעולם להתנגד לו. תודה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, נא לשבת איש איש במקומו, שלא תהיינה טענות שלא ידעתם וכן הלאה.

אנחנו עוברים להצבעה. הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 100), התשנ"ה–1994, של קבוצת חברי כנסת. ההצבעה החלה.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 35

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 47

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 100), התשנ"ה–1994, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

35 תומכים, 47 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת חוק זו נדחתה.

הצעת חוק שליטה על מקורות המים בארץ-ישראל המערבית והגולן, התשנ"ד–1994 (הצעת חבר הכנסת א' בן-אלישר)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להמשך סדר-היום, הצעת חוק שליטה על מקורות המים בארץ-ישראל המערבית והגולן, הצעת חוק א'תתקא, של חבר הכנסת אליהו בן-אלישר.

אני רוצה להודיע מראש ששר המשפטים ישיב על שתי ההצעות יחדיו. לאחר מכן יש הצעה של חבר הכנסת רפאל איתן ושר המשפטים יתייחס לשתייהן בנאום אחד. חבר הכנסת בן-אלישר, בבקשה.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אתה פרופסור למדעי המדינה ויש כאן אנשים שיודעים פרלמנט מה הוא. נדמה לי, שלו בפרלמנט דמוקרטי כלשהו בעולם היה מבקש חבר פרלמנט להציע הצעת חוק על שמירת מקורות המים של המדינה שאותו פרלמנט קיים בה, היו מסתכלים עליו כמו על מטורף. זאת אומרת: מה פתאום? איזה מין דבר זה? האם זה יכול להיות לא ברור מאליו? לא, נראה שאצלנו, במדינת ישראל, מה שברור במקומות אחרים, מה שברור לכל אורך ההיסטוריה, אצלנו לא ברור. אני מרגיש איזה מין הרגשה של נחיצות כמעט להתנצל על כך שאני חייב להעלות את הצעת החוק הזאת. אחרי גם יבוא חבר הכנסת רפאל איתן, וגם הוא יציע הצעת חוק דומה על דבר שהיה חייב להיות כל כך מובן מאליו ואיננו מובן מאליו.

אין עם, אין אומה, אין מדינה, לכל אורך ההיסטוריה, שבשביל מה שלא יהיה, מסיבה כלשהי, יהיו מוכנים לוותר על מקורות המים. בכלל, אין מוותרים על חומרי גלם, ומים אינם חומר גלם, אזי ודאי שאין מוותרים עליהם.

אני יודע שיש כאלה שבאים ואומרים: הממשלה שאתה עבדת למענה, ממשלת הליכוד בראשות בגין, ויתרה על מקורות הנפט כאשר ויתרו על סיני. נכון. אגב, למיטב ידיעתי אנחנו המדינה היחידה בעולם שויתרה על מקורות הנפט שלה. נפט אפשר לקנות בשוק. עולה יותר, עולה פחות, אפשר להבריא, אפשר לא להבריא – אפשר לקנות בשוק. יש, אגב, חברות שיכולות להתקיים גם בלי נפט או עם מעט נפט, אפילו בימים המודרניים האלה. מים אי-אפשר לקנות בשוק, אין למכירה, ואגב גם אין לקנייה. עוד לא קמו לא המדינה, לא העם ולא האומה שירשו לעצמם את הלוקסוס הזה של מסירת מים, כשאוילי מחר יתעורר הצורך לחפש אותם במקום אחר. מה עוד, שמדינת ישראל מתקיימת באזור מדברי, צחיח, שבעבר פרצו בו מלחמות על מים.

היום עומד שר החוץ של הממשלה המוזרה הזאת, שהביאה אותנו הלום ואותי לכך שאצטרך להילחם על מקורות המים של ישראל – עומד שר החוץ לבקר במצרים. אני מציע לו שישאל את נשיא מצרים חוסני מובארק מה דעתו הוא ומה דעת כל אזרחי מצרים על הנילוס ומה הם היו עושים לו היו מקורות הנילוס עומדים בסכנה הקטנה ביותר. אני יודע מה תשובתו, כי שמעתי אותה גם במו אוזני. תשובתו שלו, תשובת קודמו ותשובת המצרים – היו לוחמים על המים לו אחוז אחד של מי הנילוס, שהיום מגיעים למצרים, היה עומד בסכנה. אבל לא כן עם ישראל ולא כן מדינת ישראל.

על חשיבות הדבר, ותיכף גם על הסכנה, אני מבקש לעמוד במלה אחת, כי אני חושב שכל חברי הבית יודעים זאת. פוטנציאל המים שעומד היום לרשותה של מדינת ישראל הוא – – –

סאלח טריף (העבודה):

יש לי שאלה אליך.

היו"ר ש' וייס:

אתה מוכן להשיב?

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אני מוכן להשיב, ברצון.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, חבר הכנסת סאלח טריף.

סאלח טריף (העבודה):

הרי ממימי הנילוס לוקחים הסודנים. המצרים עושים מלחמה נגד הסודנים בגלל זה? הרי יש שם פרויקטים.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

מי הנילוס מתחלקים בין תושבי קניה, אתיופיה, סודן ומצרים לפי חלוקה מסוימת והסכמים בין האומות. תנסה היום לעשות איזה שינוי הקטן ביותר בהסכם הזה.

סאלח טריף (העבודה):

יש הסכמים, חבר הכנסת בן-אלישר.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

תנסה. בשלב מסוים בתולדות העמים קרה מקרה ובאמת באתיופיה קם משטר מסוים עם אמביציות אימפריאליות וניסה להעלות רעיון שהיה מסכן את ההסדר שהיה. סאדאת – אז הנשיא, היום המנוח – מייד איים במלחמה, מייד, במקום. מה זה אומר? אתה לא יכול לדעת מה יביא המחר, בשום פנים ואופן לא.

אם כן, מייד אומר מה כאן הסכנה. הסכנה היא שיש בידינו היום מקורות שבסך הכול הם מועטים מאוד. הפוטנציאל הכללי של מדינת ישראל היום הוא של מיליארד ו-900 מיליון מטר מעוקב; מזה, מהאקוויפר בשומרון קרוב ל-700 מיליון, מהמקורות שנמצאים ברמת-הגולן – כ-300 מיליון. זהו, לא יותר מזה. אבל ביחד זה למעלה ממחצית מקורות המים של מדינת ישראל שנמצאים היום בידינו. אין שום צורך להתחלק בהם עם מדינות אחרות ועם אומות אחרות.

מה באה הממשלה המשונה הזאת ואומרת? אנחנו נישא וניתן עם הרשות הפלשתינית על מי השומרון, ומתוכנן גם על מי רמת-הגולן עם הסורים. אם אתה לא מאמין לי, או איזה חבר של הבית איננו מאמין לי, לא נותר לי אלא לצטט במהירות רבה מאוד חלק מן הסעיף הראשון בנספח 3 של פרוטוקול על שיתוף פעולה ישראלי-פלשתיני בתוכניות כלכליות, בתוכניות פיתוח, וכך כתוב: שיתוף פעולה בנושא מים – למי שלא מבין את הכתוב אני רוצה להזכיר, זה ממשלת ישראל ואש"ף – שיתוף פעולה בנושא מים כולל תוכנית לפיתוח מים שתוכן על-ידי מומחים משני הצדדים ושתפרט גם את אופן שיתוף הפעולה בניהול מקורות מים בגדה המערבית וברצועת-עזה ושתכלול הצעות למחקרים וכו' וכו' על זכויות מים של כל צד. זאת אומרת, ניהול משותף, זכויות מים של כל צד. ואם זה לא מספיק, בהסכם קהיר על האוטונומיה, על רשות המינהל הזאת, רשום בסעיף 7 תת-סעיף 4: המועצה – זאת אומרת מועצת הרשות, אש"ף שוב – תקים עם כינונה בין היתר את רשות המים הפלשתינית.

אני רוצה להזהיר את הבית, שמדובר כאן בחלוקה של מקורות המים, בפיקוח משותף, בניהול משותף. חס ושלום, אין איש בא ואומר שאנחנו נשאיר את הערבים הפלשתינים בלי מים. איפה פה החשד? ברור שזה בלתי אפשרי וזה גם לא יהיה צודק, לא יהיה חכם ולא יהיה אנושי. כל אחד יקבל

את המים שהוא זקוק להם, אבל הניהול, הפיקוח, הפיתוח יהיו בידנו. לסוריה חסרים מים היום?
אנחנו צריכים לתת להם את המים שנמצאים ברמת-הגולן?

במלים אחרות: לא חלוקה על-פי הסכם בין-לאומי כאשר המקורות נמצאים במדינה אחת והמים בנהר
זורמים במדינה אחרת ואז אין ברירה אלא בעצם להגיע לחלוקה, אלא המקורות אצלנו. ואלה
המקורות היחידים כמעט אשר מספקים לנו את מה? לא חומר גלם, לא נפט, לא זהב. אלה המקורות
שמספקים לנו את החיים, את החיים.

כפי שהיה מי שאמר פעם שמוטב שארם-א-שיח' בלי שלום מאשר שלום בלי שארם-א-שיח', יש היום
כאלה שאומרים את זה על מקומות אחרים. אני רוצה לראות את מדינת ישראל חיה בלי מים. או שמא
יש הפנטזיונרים האלה אשר מפנטזים על מזרח תיכון חדש ועל עולם ערבי שהשתנה ועל עוד כל מיני
דברים מהסוג הזה ואומרים: אין בעיה, מה חסר? חסרים מים? – ניצור מים, נעשה מים. אני רוצה
לראות את המדינה הנורמלית היחידה בעולם שעשתה תקדים ונתנה את המים שלה למישהו אחר.

אני מסיים, אדוני היושב-ראש. אני חושב – מבלי לדבר כאן לא על הציונות ולא על היהדות אלא על
החיים עצמם – שממשלת ישראל היתה צריכה להזמין שחבר כנסת מן הקואליציה יעלה את הצעת
החוק הזאת, על מנת לקשור את ידיה.

מה אני מבקש בסך הכול? ששני-שלישים מחברי הבית יאשרו או יאשרו כל הסכם שיביא לניגוד
אינטרסים בעניין המים. הם יצביעו – יצביעו, אין לי ברירה, אז יחליטו להתאבד. אבל להחליט את זה
ברוב מקרי, אולי אוטומטי, בלי לדעת מה יהיה בעתיד? מבלי להביא בחשבון מה יהיה בעתיד?
להתנדב להתאבד? זה באמת צריך להיות מוזר מאוד. אני מודה לך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת בן-אלישר.

הצעת חוק המים (תיקון – איסור ויתור על מקורות המים), התשנ"ד-1994 (הצעת חבר הכנסת ר' איתן)

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רפאל איתן יביא לפנינו הצעת חוק המים (תיקון – איסור ויתור על מקורות המים),
התשנ"ד-1994, הצעת חוק ב'כא. בבקשה, חבר הכנסת איתן.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש חברי הכנסת, השליטה במקורות מים, בכל מדינה שחונה, פירושה קיום, שפירושו אספקה עצמית של מזון ויכולת של הציבור להתקיים פיסית. בלי מים אין קיום.

כמעט כל המלחמות באזור שלנו פרצו בגלל מקורות מים, מתחילת ההיסטוריה הידועה עד היום. העילה הזו תימשך, כי מקורות מים – אין אחרים ממקורות טבעיים. בינתיים אין נהרות ומשקעים.

ברמת-הגולן נמצאים מקורות מים חיוניים שמהווים חלק נכבד מאוד ממקורות המים שמוליכים מהצפון דרומה. יהודה ושומרון – בשטח הזה ומתחתיו נמצאים מי התהום שמזינים אותנו בשפלת החוף מהעמקים בצפון ועד באר-שבע בדרום.

כאשר מטרתם של הערבים לא השתנתה ונשארה השמדת מדינת ישראל, המים האלה הם אמצעי נוסף וחיוני ביותר ליכולתה של המדינה להתקיים וליכולתם של הערבים לפגוע בנו, בעצם הקיום שלנו, על-ידי מניעת מקורות מים מהמדינה כאשר הצרכים במים הולכים וגוברים וגדלים עם גידול האוכלוסייה ועם העלייה ברמת החיים.

מטרת החוק הזה היא למנוע תהליך של העברת מקורות מים לידי אויב. כל ויתור – מלא או חלקי, במישרין או בעקיפין – על השליטה בשטח שנמצאים בו מקורות המים טעון אישור של רוב מכריע של חברי הכנסת, 75 חברי כנסת.

בסעיף זה, אני מצטט מהצעת החוק: "ויתור" – ויתור על בעלות, שליטה, פיקוח, שאיבה, ההפקה והחלוקה של מקורות מים. 'שטח' – לרבות שטח שבריבונות מדינת ישראל, שטח שעליו חלים המשפט, השיפוט והמינהל של מדינת ישראל, ושטחים המוחזקים על-ידיה". כלומר, בכל ארץ-ישראל המנדטורית של היום ורמת-הגולן.

ויתור על מקורות המים הוא ויתור על יכולת קיום ואפילו על ריבונות. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת רפאל איתן. אדוני שר המשפטים, תשובתך.

אנחנו מצלצים מכיוון שאיננו יודעים מה אורך התשובה. הנה הצלצול.

שר המשפטים ד' ליבאי:

תודה. כבוד יושב-ראש הכנסת, גם אני אינני יודע מה אורך התשובה, אני אביט לפני ואתרשם.

היו"ר ש' וייס:

אתה אפילו לא צריך להצהיר על זה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת בן-אלישר הנכבד אמר שהוא חש אי-נוחות מסוימת כאשר הוא צריך להעלות בכנסת הצעת חוק מעין זו משום שלדעתו הדברים ברורים מאליהם: מדינה שומרת על מקורות המים שלה. ונכון אמר חבר הכנסת בן-אלישר, מדינה שומרת על מקורות המים שלה. נראה לי שכל ממשלה שתיבחר בישראל במשטר דמוקרטי תעשה כן.

משה פלד (צומת):

לא בטוח כלל.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לכן נראה שהצעת החוק הזו איננה דרושה ולא באה לענות על צורך ממשי. היא באה ליצור חששות שמא תהיה איזו ממשלה שלא תעשה כן.

אנחנו עברנו מבחנים מסוימים. חתמנו הסכמים עם הרשות הפלשתינית. אני לא חושב – וגם לא שמעתי שהייתה טענה מטעם חבר הכנסת איתן או מטעם חבר הכנסת בן-אלישר כאילו ויתרנו לרשות הפלשתינית על איזה מקורות מים מיוחדים שהם בריבונותנו ובשליטתנו.

משה פלד (צומת):

נכשלתם במבחנים האלה. אפילו פואד אמר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני לא שמעתי שהעברנו להם מקורות מים. אני גם אינני יודע על איזה נהרות שזורמים עכשיו והטו אותם לכיוון עזה או יריחו.

לכן ודאי וודאי שהמשא-ומתן עד עכשיו, ההסכמים שנעשו עד עכשיו אינם מצדיקים שנביע איזו דאגה של ממש ונראה שממשלת ישראל הקלה ראש ולא הבינה היטב את חשיבות מקורות המים.

משה פלד (צומת):

למה פואד הביע דאגה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

והנה חתמנו הסכם נוסף, עם ירדן. יש לנו מקורות מים משותפים – נהר הירמוך – והיה דיון רציני בשאלה איך לחלק מים שהם בשליטת שתי המדינות, או באופן חלקי בשליטת שתי המדינות.

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר המשפטים, ברשותך. חבר הכנסת פלד, אני מבקש לנהל את הרב-שיח הזה בקולות יותר נמוכים.

משה פלד (צומת):

שר המשפטים אומר שהממשלה עמדה במבחנים. אבל השרים שלה עצמה אומרים שהיא נכשלה במבחנים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

שילכו הביתה השרים האלה.

משה פלד (צומת):

הממשלה צריכה ללכת הביתה.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, עכשיו שר המשפטים מדבר. חבר הכנסת פלד, אני אצטרך לקרוא לך לסדר וזה לא נעים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מדבר עכשיו ואשתדל לדבר בדרך כלל לעניין. העניין הנדון עכשיו הוא מקורות המים. אני לא שמעתי חבר ממשלה שאומרים שאמר משהו בחוץ-לארץ ואינני יודע בדיוק מה הוא אמר. דרכי שלא להגיב על דברים שידועים לי רק מתוך קריאה. כשאדע בדיוק מה הוא אמר, אם תרצה אתן לך תגובה.

לכן, בשלב זה, מה שמדבר בעד הממשלה – אלה העובדות, כאשר אתם מנסים להטיל ספק ביכולתה לשמור על ריבונותנו בעניין המים.

ובכן, תארו לעצמכם שבירדן היה חוק, כפי שחבר הכנסת בן-אלישר או חבר הכנסת איתן מבקשים לחוקק בישראל. הרי אתה יכול לצפות ממדינות שחותמות על שלום שתהיה ביניהן הדדיות, ומה שאנחנו נרשה לעצמנו בכנסת אולי גם הם ירשו לעצמם בפרלמנט. אנחנו ביקשנו מירדן שיאפשרו לנו לעבד שטחי חקלאות שנמצאים בידי חקלאים ישראלים ממקורות מים שהם בשליטת ירדן, והירדנים נענו. תארו לעצמכם שגם ממשלת ירדן היתה צריכה לחזור לפרלמנט הירדני, ולקבל שם ברוב של שני-שלישים מחברי הפרלמנט אישור מראש לוותר על איזו שהיא כמות מים כדי שהחקלאים הישראלים יוכלו להשתמש בהם.

הרי צריך להבין גם מה הן התוצאות כאשר אתה מחוקק חוק שמגביל את הממשלה בישראל, ואתה יכול לצפות שמישהו יחוקק חוק כזה שיגביל גם את הממשלה במדינה אחרת.

לכן, נראה לי שגם בהסכם עם ירדן כל הנושא של המים נבחן ביסודיות ובזהירות. והראיה היא, שהכנסת ראתה לאשר את הסכם השלום אשר נחתם עם ירדן ברוב עצום, והעניין הזה נחתם גם בהסכמת רוב רובה של האופוזיציה. לכן קשה לראות איך ניתן להסיק שיש צורך להגן ברוב מיוחד בכנסת על נושא המשא-ומתן בקשר למים, או חתימת הסכמים בין-לאומיים בקשר למים, כאילו יש יסוד לדאגה הזאת.

עד כמה בעניין המים, והרי ידוע שבעניין מקורות המים – – –

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר המשפטים, רק שנייה בבקשה. חברי הכנסת, שלא תהיינה אי-הבנות, אנחנו כבר צלצלנו פעמיים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

והרי ידוע שבאשר למקורות המים העיקריים שלנו, אותם מקורות מים נובעים בתוך גבולות ישראל הריבונית, ולא עולה בדעתו של איש להתמקח על מקורות המים שנמצאים בשליטתנו ובריבונותנו.

עכשיו אפשר להעיר הערות מספר לגבי הטכניקה המתבקשת כאן, טכניקת השריון – דהיינו, שהכנסת תזדקק לרוב של 90, לפי הצעה אחת, או 75, כדי לאשר הצעות או הסכמים בנושא המים. ובכן, חזרתי ואמרתי וחזרתי ואמרתי, שאינני יודע אח ורע באיזה פרלמנט ובאיזו חוקה או באיזה חוק שנושא שהוא נושא מדיני, נושא בתחום יחסי שתי מדינות או יותר, מעגנים אותו, משריינים אותו בחוקה, כדי לשלול לא רק מהמשלה, אלא גם מהרוב בכנסת, את האפשרות לאשר אותו או להביע דעה ביחס אליו. כי כאשר אומרים שיידרש רוב של 90 חברי הכנסת כדי לאשר, אומרים למעשה כי ל-31 חברי כנסת יש זכות וטו, והם יכולים למנוע מכל שאר חברי הכנסת, מרוב חברי הכנסת, את זכות ההכרעה וזכות ההחלטה בנושא רציני שעומד על סדר-היום.

יש להבדיל בין שריון הוראות יסוד באשר למבנה המשטר, שריון הוראות באשר לזכויות אדם בסיסיות לבין ניסיון למנוע מממשלה ומהכנסת, ומהרוב בכנסת, את הזכות להכריע בנושאים שעומדים על סדר-היום ברוב, או רוב רגיל או רוב מסוים מינימלי, כמו 61 חברים. אינני מכיר אח ורע באיזה פרלמנט לכך שהפרלמנט שולל מרוב רובם של חבריו את יכולת ההכרעה ואומר: ניתן למיעוט, ל-31 חברי כנסת במקרה שלנו, את הזכות להטיל וטו על רצון הרוב. זהו אבסורד.

לכן אני מציע שחברי הכנסת, גם החברים באופוזיציה, לא יבואו עם התרגילים האלה, משום שהם לא מכובדים, משום שהם לא דמוקרטיים. יש הבדל בין נשיאת נאום ובין הבאת הצעת חוק באותו נושא.

אני מבקש מחברי הכנסת להסיר את שתי ההצעות מסדר-היום. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת בן-אלישר, יש לך זכות לדבר חמש דקות. חבר הכנסת רפאל איתן, יש לך זכות לדבר חמש דקות. עכשיו חבר הכנסת בן-אלישר מבקש לשכנע אותנו שכנוע חוזר. בבקשה.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לא דמוקרטי, לא מכובד. אנחנו מטילים ספק ביכולתה של הממשלה הזאת וברצונה להגן על מקורות המים. לא ספק אנחנו מטילים. יש לי ביטחון מוחלט – מוחלט, אדוני שר המשפטים – שהממשלה הזאת איננה מסוגלת, ואולי אפילו איננה רוצה, להגן על מקורות המים.

את הנאומים אתם נושאים, לצערי הגדול. ובעקבותיהם אתם חותמים על הסכמים אשר מקריבים את מקורות המים. אינני רוצה לחזור פעם נוספת על שני הסכמים שעליהם חתומה הממשלה הזאת של יצחק רבין, גם הסכם אוסלו וגם הסכם קהיר.

חבר הכנסת יוסי ביילין, סגן שר החוץ, ישב בוועידה אשר הוחלט בה על מתן היתר להקמתה של רשות מים פלשתינית. בעבר קיוונו שרשות כזאת לא תוקם, ולא סתם קיוונו, אלא כך פחות או יותר נרמז מחוגי הממשלה. הרמזים האלה לא קיומו. רשות המים קמה, ואתם רוצים לשתף אותה במה?

בפיקוח ובניהול של מקורות המים. זה לא ויתור? ספק יש לנו? ביטחון יש לנו שאתם לא מסוגלים, אולי גם לא רוצים – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בן-אלישר, רק שנייה. חבר הכנסת רפאל איתן, אתה עונה אחריו? בעוד שתיים וחצי דקות הצבעה, שלא תהיינה אי-הבנות.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כן מכובד וכן דמוקרטי – –

היו"ר ש' וייס:

צלצלו שלוש פעמים.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

– – להצביע על הסכם כל כך מרחיק לכת ברוב של 61 מתוך 120 חברי כנסת, על הסכם אוסלו? כשאתה, אדוני שר המשפטים, מדבר על חוזה השלום עם ירדן, תזכור שהוא אושר כאן ברוב של 105 חברי כנסת, כך שכולם לקחו בחשבון גם את עניין המים בנושא חוזה השלום עם ירדן. ואגב, כאן לא הם הנותנים לנו ולא אנחנו התלויים בהם. כאן אנחנו נותנים להם. רוצים, נותנים; לא רוצים, לא נותנים. לא כן בהסכם הזה שאתם חתמתם עם הפלשתינים, עם אש"ף, ההסכם הנלוז הזה.

אני חוזר ואומר, מובן שרוב טכני יכול בהחלט להצביע ולאשר חוק על התאבדות המדינה. יכול. השאלה היא אם זה מותר. זה דמוקרטי, זה לא מכובד. כך שבל יבוא שר המשפטים אלינו ויטיף לנו מוסר מה מכובד, מה טוב לחוקים ומה לא טוב לחוקים. מים יותר חשובים מהמכובדות הזאת שאתם מציעים. יהיה לנו שלום, לא יהיו לנו מים. אוי לה לממשלה הזאת, אוי לו לרוב הזה שיצביע בהתאם להוראות המוזרות האלה, המשונות האלה.

חנן פורת (מפד"ל):

אני יכול לשאול שאלה?

היו"ר ש' וייס:

הוא מבקש לשאול שאלה, יש לך עוד דקה.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

כן, אני מוכן. בבקשה.

חנן פורת (מפד"ל):

האם ידוע לך, שלא רק שהיו הסכמים בנדון, אלא שהם כבר מבוצעים בשטח על-פי הוראת "מקורות" – לחבר את כל היישובים היהודים, כולל גוש-עציון, מעלה-אדומים, אל השפלה כדי למנוע מהם את המים של ההר – – – זה מבוצע כבר עכשיו בשטח.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

חבר הכנסת פורת, אותי שום דבר לא יפתיע. היד אשר לחצה את ידו של ערפאת, היד הזאת שחתמה על הסכם עם ערפאת, האדם הזה אשר אומר: אל תטעו, הם הפרטנר שלנו, מסוגל לכל דבר, גם למה שאתה אומר. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

תודה. רבותי, אנחנו עוברים להצבעה על שתי הצעות חוק, כמובן בנפרד. לא צריך לצלצל, צלצלנו כבר שלוש פעמים.

הצעת חוק שליטה על מקורות המים בארץ-ישראל המערבית והגולן, התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת אליהו בן-אלישר. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 34

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 47

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק שליטה על מקורות המים בארץ-ישראל

המערבית והגולן, התשנ"ד–1994, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

34 תומכים, 47 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק של חבר הכנסת בן-אלישר הוסרה.

חברי הכנסת, הצבעה על הצעת חוק של חבר הכנסת רפאל איתן, הצעת חוק המים (תיקון – איסור ויתור על מקורות המים), התשנ"ד–1994 – ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 35

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 47

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק המים (תיקון – איסור ויתור על

מקורות המים), התשנ"ד–1994, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

35 תומכים, 47 מתנגדים, אין נמנעים, אני קובע שהצעת החוק הוסרה.

הודעת יושב-ראש הכנסת

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, תישארו רגוע, יש לנו איזה עניין שאני צריך להעביר לידיעתכם. חברי הכנסת, אני רוצה למסור הודעה קצרה, לא כל כך חשובה, אבל לסדר-היום היא חשובה.

ועדת החוץ והביטחון דנה בהצעת חוק יישום חוזה השלום בין מדינת ישראל לבין הממלכה ההאשמית וכן הלאה. ועדת הכנסת החליטה להניח אותה היום על שולחן הכנסת לדיון. אנחנו עושים את זה גם קצת בתהליך מזורז מכיוון שהשבוע היה לנו בירור שקיימנו ביוזמתו של חבר הכנסת מיכאל איתן וביוזמתי – תשובת ראש הממשלה וכן הלאה. ועדת הכנסת, כך נמסר לי, החליטה. שימו לב להחלטתה.

אינני רשאי, על-פי התקנות, לשלב דיון בחוק ביום רביעי אלא בסוף סדר-היום הקבוע. זה כלל ברזל תקנוני. נקודה. אלא אם כן מפעילים את הסידור שהפעלנו בענייני תקציב וכדומה. ומה הוא הסידור? – שוועדת הכנסת מגיעה להסכמה ומלבישה עליה את סעיף 148. כך עבדנו בענייני תקציב. איש מכם לא יצפה ממני שאני אפר את כללי התקנון, אני גם לא אעשה זאת.

דן תיכון (הליכוד):

או סעיף 147, רק כאשר יש הסכמה.

היו"ר ש' וייס:

או סעיף 147. מכיוון שנאמר לי שזה בהסכמה – עכשיו מופיעים שלושה-ארבעה חברי כנסת מוועדת הכנסת ואומרים שלא היתה הסכמה. במהלך הדיון בהצעת החוק הבאה תבררו אם היתה הסכמה או לא ותודיעו לי. פשוט – לידיעתכם. תודה רבה.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

היו"ר ש' וייס:

ודאי, אפשר לעשות את זה גם ביום שני, אם הכנסת לא ממחרת. רבותי, הבירור הוא לא אתי, תעשו בירור ואחר כך תודיעו לי. לא בירור קולני, בירור בנחת. חברי הכנסת, תעשו, בבקשה, את הבירור בחוץ.

הצעת חוק הרתעת מרצחים, התשנ"ה-1994 (הצעת חבר הכנסת צ' הנגבי)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, הצעת חוק הרתעת מרצחים, התשנ"ה-1994, הצעת חוק ב'תיג, של חבר הכנסת צחי הנגבי. בבקשה.

רבותי, דיונים והתייעצויות מחוץ לאולם המליאה, בבקשה. חבר הכנסת אורי אור, מי שביקש לזרז רוצה עכשיו לדחות. יש לכם אמצעים תקנוניים כדי להתלבש על הנושא הזה. אני מאוד מבקש, חבר הכנסת מיכאל איתן, חבר שלכם מעלה הצעה חשובה, אל תפריעו. נא לסגור את הדלתות, רבותי הסדרנים. חברי הכנסת רענן כהן ומיכאל איתן, בירור בחוץ, אי-אפשר ככה.

חבר הכנסת צחי הנגבי, בבקשה להתחיל.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כמו שהגדיר היושב-ראש את הצעת החוק – – –

לימור לבנת (הליכוד):

אין שומעים.

היו"ר ש' וייס:

מה הבעיה עם הרמקול? אני אשאיל לך את שלי.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה קול חלוש כי הנושא חלש...

צחי הנגבי (הליכוד):

על זה לא חשבתי.

היו"ר ש' וייס:

זה רעיון.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

כל ההצעות הקנטרניות – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, הוא עוד לא התחיל לנאום, תשמור את האנרגיה להמשך.

צחי הנגבי (הליכוד):

אני מבין שהרוגים יהודים נותנים לך מצב רוח להלצות, חבר הכנסת דראושה. יש לך זמן להתבדח.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

איזה דיבור נלוז, איך אתה לא מתבייש, איך אתה מעז?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה אדם שפל, שיא השפלות.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, יש לי בקשה, יש לנו מספיק מתח כאן, בואו לא ניצר התגריות מיוחדות ופרובוקציות. אני מבקש להתחיל מחדש, ולטובת העניין אני מציע שאת הקטע הזה – – –

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, שיחזור בו מדבריו.

צחי הנגבי (הליכוד):

אני לא חוזר ב'. חברת הכנסת גוז'נסקי, שמדברת על העזה, סטרה על לחיה של חיילת צה"ל רק לפני תקופה קצרה – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

עוד שקר ממחסן השקרים שלך.

צחי הנגבי (הליכוד):

– – ולא את תלמידי אותנו נימוס. חבר הכנסת דראושה מוצא לנכון להתלוצץ ולהתבדח בסוגיה כל כך חשובה, שאפילו היושב-ראש הגדיר אותה כסוגיה חשובה. תבוש לך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה מתחיל עם דראושה וגוז'נסקי – – –

היו"ר ש' וייס:

אנחנו מתחילים. זה היה פרולוג.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר המשפטים, שר בכיר בממשלת ישראל, לא סתם שר בכיר, מי שעמד בראש מערכת ההסברה של מפלגת העבודה, מי שהיה הדובר המרכזי שלה בתחומי ביטחון לאור ניסיונו הצבאי המפואר במשך תקופה ארוכת שנים, השר בן-אליעזר, מצא לנכון להגדיר לפני שעות לא רבות את תחושתו של הציבור במלים הנוקבות והמשקפות את האמת כדלקמן: רוב הציבור מתנגד לתהליך השלום מכיוון שתחושת הביטחון שלו ירדה לאפס.

כאשר שר בכיר בממשלה מביע עמדה כל כך חד-משמעית, ראש הממשלה, כל ראש ממשלה, היה ראוי שיתעמת עם הדברים הללו באופן רצינוני, ינמק אם דעתו הפוכה, ינמק את גישתו. וראש הממשלה, כדרכו בשנה האחרונה, במין ירידה לפסים אישיים, במין רצון לנאץ את זה שחושף את קלקלת ממשלתו, כפי שעשה לשר האוצר, כפי שבעבר עשה לשר המשפטים בנושא שלטון החוק, גם בנושא הזה, הרגיש, החיוני, הביטחוני – "מכניס לו": ברור ששר רשאי לומר דברי הבל.

אני מצר על כך שדיון בנושא כל כך מהותי צריך להיחתך על-ידי מי שעומד בראש הפירמידה השלטונית תוך השמעת גידופים אישיים. זה איננו ראוי לא לראש ממשלה, ודאי שלא לשר בן-אליעזר, וודאי שלא לנושא הכאוב והרגיש שהועלה לדיון ציבורי על-ידי השר.

זה בדיוק הנושא, אדוני היושב-ראש, שאנחנו דנים בו היום, איך לחזק בציבור את תחושת הביטחון, איך לתת מענה לתופעה האיומה, המופרעת אבל הנפוצה יותר ויותר, של פצצות אדם, של אנשים חסרי כל לב אנושי שגורמים לכל כך הרבה חללים בקרבנו, למן תחילתו של תהליך הקרוי – אפילו תהליך השלום לא הייתי קורא לו – תהליך פרס נובל לשלום. זה מה שנשאר מהתהליך הזה. קריקטורה של הענקת פרס כאשר היקף הקורבנות עולה ומתעצם והגיע כבר לממדים חסרי תקדים.

לאחר הפיגוע בבית-ליד מצא לנכון ראש הממשלה יצחק רבין להופיע בפני האומה ולשטוח את הפתרונות המצויים בכיסו ובאמתחתו. עקבתי, אני מאמין שכמו רבים מאזרחי ישראל – לאחר שבמשך יממה שלמה שמעתי על הדרמה המתרחשת, עקבתי בלילה אחר ההודעה החשובה של ראש הממשלה. שמעתי את הדברים, ונדמה לי שאם בכלל ראוי להעניק לאמירה כלשהי את הביטוי העוקצני והמעליב "דברי הבל", הרי לא לדבריו של בן-אליעזר הייתי מעניק אותו, אלא לנאומו חסר המשמעות של מר רבין.

מה היה בנאום הזה? הרי כל אחד מאנשי ה"חמאס" שצפה בו יכול היה לנשום לרווחה בתום הדברים. ראש הממשלה אומנם הבטיח נחרצות: נחסל אתכם, נהרג אתכם, נרדוף אתכם, אבל זאת הוא אמר גם אחרי הפיגוע ברחוב דיזנגוף, אחרי הפיגוע בחדרה ואחרי הפיגוע בעפולה, ומי יודע אחרי כמה פיגועים הוא עוד יאמר את הדברים, חס וחלילה. מה שהציבור ציפה לשמוע היו הצעות מעשיות, צעדים אופרטיביים, ניסיון אמיתי להתמודד עם פרץ של טירוף ושל טרור, אשר תקף אותנו ופוגע בנו כמעט על כל צעד ושעל.

לא, ראש הממשלה לא נתן מענה, לא ניסה לתת מענה, וכאשר באה האופוזיציה היום בהצעת החוק הזאת ומציעה לגבש בחקיקה הצעה שזרועות הביטחון לגוניהן שוקלות, חלקן מצדדות בה, ראות בה את הצד החיובי ואת הצד השלילי, ובסופו של דבר אומרים שיש בה ממש – לגרש את משפחותיהם של המתאבדים, כצעד שאולי ירתיע את המתאבדים הפוטנציאליים – ראש הממשלה מכריז על גיוס. פתאום הוא מגלה מנהיגות ותקיפות, והוא מגייס לכאן את תומכיו מן המפלגות הערביות, את תומכיו מן השמאל הקיצוני ואת כל שיירי הקואליציה המתפוררת הזו, כדי למנוע ולסכל צעד אקטיבי-מעשי, ולדעתנו אפקטיבי, במאבק בטרור.

את המתאבדים אנו לא יכולים באמת להרתיע באמצעות גזרי דין מוות. זה ברור. האנשים האלה פותו, סוממו, הופנטו עם איזה גן-עדן שממתין להם, בעקבות שפך הדם היהודי. אבל אני רוצה שאותם מתאבדים פוטנציאליים, אדוני שר המשפטים, ידעו, שבבואם לאמלל את בני העם היהודי, הם ממיטים אסון ממש על משפחתם, על היקרים להם יותר מכול – על הילדים, על הרעיה, על ההורים, על הדודים, על האחים ועל האחיות. כל אלה יילקטו תוך 24 שעות ממועד חשיפת מבצעי הפיגוע, יוכנסו לכלי רכב ויגורשו מן הארץ לצמיתות. זו צריכה להיות עמדתה של כנסת ישראל, של הקואליציה והאופוזיציה כאחת. אדם רוצה להתאבד – מאה אחוז – ידע שכל אותם יקרים ללבו, אלה שחשובים לו יותר כנראה מהצנחנים בבית-ליד או מנוסעי האוטובוס בקו 5 ברחוב דיזנגוף, עליהם הוא גוזר את העונש הכבד ביותר שאנחנו יכולים להמיט על אויביו.

אולי יבוא שר המשפטים, הידוע בזיקתו לשלטון החוק, ולערכים ההומניים, הליברליים והאוניברסליים שכולנו מחויבים בהם, ויאמר: למה להעניש חפים מפשע? האיש האחד חטא – ועל העדה כולה תקצוף?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

ועל כל העדה תקצוף.

צחי הנגבי (הליכוד):

ועל כל העדה תקצוף? ואנחנו אומרים: רק רגע, כאשר הממשלה הזאת הלכה והטילה סגר על כלל הפועלים הערבים, על עשרות אלפים הרעבים היום ללחם, שאינם מביאים משכורת הביתה – אתם לא אמלתם רבבות על גבי רבבות, בגלל מעשה של אדם אחד?

שאול יהלום (מפד"ל):

ומה עם מבצע דין-וחשבון?

צחי הנגבי (הליכוד):

מבצע דין-וחשבון, מזכיר לנו חבר הכנסת שאול יהלום. הפצתם ללא הבחנה כפרים בלבנון, הברחתם מאות אלפים אל מעבר לרצועת הביטחון, גרמתם למותם של חפים מפשע. קיבלתם את תמיכתנו, מכיוון שבמלחמה כמו במלחמה. אז מה עדיף? להעניש אלפים, מאות אלפים ורבבות, או את בני המשפחה הקרובה לאותו מחבל, דבר שאולי יגרום להרתעתו?

ויש נימוק נוסף, מעלים אותו בזרועות הביטחון, ואנחנו מצדדים בו ומאמינים בתקפותו: הרי האדם הזה שיוצא לפיגוע התאבדות, אדוני שר המשפטים, איננו קם בבוקר, פותח את הארון, מוציא חבילת נפץ, נוסע לשטח, מגיע באקראי לאיזה מקום, מתפוצץ ועולה אל ענני גן-עדן. מאחורי העסק הזה יש תכנון וביצוע של תקופה ארוכה. האיש הזה עובר בהתחלה תהליך של אסלאמיזציה קיצונית, הפנאטיות המשתלטת עליו ניבטת מעיניו, האנשים מסביבו – בני המשפחה ואחרים – רואים שהאדם מתחיל להתערער, מתחיל לדבר על רצון להקריב את נפשו ולחבור לגורמי האסלאם הקיצוניים. הוא נהיה פעיל בגורמי ה"חמאס". הם כבר מבינים כי האיש הזה הוא פוטנציאל להתאבדות. וכאשר הם ידעו, אדוני שר המשפטים, שבעקבות הפעולה הזאת שהוא יבצע הם ישלמו את המחיר הכבד מכול, את הגירוש מן האדמה, אזי יש סיכוי סביר שחלק מהם, די באחד מהם, יביאו את דבר הפיגוע המתוכנן לידיעת גורמי הביטחון.

אני רוצה לומר, אדוני שר המשפטים, אנחנו מצויים בתקופה שבה כל הכוחות הלאומיים והפטריוטיים, אנשי השמאל ואנשי הימין כאחד, צריכים לעשות מעשה. חדל עם דברי הלהג והקלס על "לגדוע את יד הטרור", "לרוצץ את ראש הנחש". שמענו זאת גם בתקופת הליכוד, לצערי יותר מדי, ואנחנו שומעים זאת בשנים האחרונות ללא פעולה מעשית. אם יש לך מעשה שלדעתך יעיל יותר במלחמה בטרור, אוזנינו כרויות. אבל אם תעלה לכאן, אדוני שר המשפטים, וכהרגלך בתקופה האחרונה תתחיל להסביר, שלא צריך לנקוט אמצעי ביטחון בחקיקה – – – לא צריך חקיקה, תקבלו אתם החלטה ונעמוד לצדכם. תמשיכו באפס מעשה – אנחנו נגרום להפלתה של הממשלה הרעה הזאת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת צחי הנגבי. עכשיו שר המשפטים ישיב.

אנחנו מצלצים, אף-על-פי שאיננו יודעים מה אורך הנאום, כדי למנוע אחר כך אי-הבנות. חברי הכנסת, אני אומנם מדבר בפני אלה שהם תושבי המליאה הקבועים, אך נדמה לי שאין זה נורא אם ביום רביעי אנשים ישבו במליאה. כל פעם יש בירורים, צלצלו או לא צלצלו. זה לא אסון לשבת במליאה לפעמים, זהו חלק מעבודת הבית.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

היו"ר ש' וייס:

יש כאן אנשים שהם סרבני מליאה, עולה להם בבריאות להיכנס לאולם הזה. בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, העליתי בדעתי, שכאשר יעלה חבר הכנסת צחי הנגבי את הצעת החוק הפרטית הזאת, אראה לפני באולם את חבר הכנסת רחבעם זאבי – והוא כאן, את חבר הכנסת צחי הנגבי – והוא כאן, את חבר הכנסת יהלום – והוא כאן, את חבר הכנסת מיקי איתן – והוא כאן. תמהתי אם אראה באולם את חבר הכנסת דן מרידור, שר המשפטים לשעבר, ואת חבר הכנסת בנימין זאב בגין – ואכן הם אינם כאן. אתמה מאוד אם הם ייכנסו ויצביעו בעד הצעת החוק הזאת.

הרי הדברים מדברים בעד עצמם: כולנו רוצים להילחם בטרור, ואנו משאירים לצבא, למשטרה, לשב"כ ולכל גורמי הביטחון לעשות את שלהם. אנחנו מאפשרים להם לעשות את מה שהם מבקשים לבצע. אנו יודעים שהטרור מכאיב, פוגע ומזעזע. אנחנו יודעים שצריך לעשות הכול כדי לסכל את הטרור ולהילחם בו.

עם זאת, אנחנו יודעים שהטרור, עם כל חומרתו, איננו מהווה סכנה לקיום המדינה שלנו.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בגין הגיע.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אמרתי שאראה. הרי הזמנתי אותם. האחד בא, השני עדיין לא בא.

אדוני היושב-ראש, הרי מבקשים כאן להרתיע אנשים פנאטיים, המוכנים לאבד את עצמם לדעת. תופעה מוזרה, תופעה חולנית – להביא על גופם את חומר הנפץ ולרסק את גופם ואת עצמם. אנשים כאלה הם כרגע האובייקט להרתעה. אומרים לנו ברצינות – אם כי אומרים לנו בספק, ומוסיפים לנו אולי ושמא – שאם הם ידעו דין וחוק, אם הם יקראו בחוק שמישהו מבני משפחתם צפוי לגירוש על המעשה שעשו, זה כן ירתיע אותם. המוות לא, סכנת הרחקה של קרוב מביתו – כן.

השאלה היא, עד כמה הדברים האלה משכנעים את אלה אשר מבקשים עכשיו להכניס את הנושא לספר החוקים, כאשר ספר החוקים שלנו כולל את תקנות ההגנה לשעת-חירום, 1945 – ואלו התקנות שמאז ומתמיד ביקרנו אותן כדרקוניות ביותר, גם כאמצעי דרקוני ובלתי מקובל במלחמה בטרור. אנחנו אימצנו אותן, ואנו מסגלים את כל האמצעים הדרקוניים האלה למלחמה בטרור. אבל עכשיו הם לא מספיקים, ורוצים ליצור אמצעי עוד יותר דרקוני, ואינני יודע מה הם עצמם יאמרו על האמצעי הזה כאשר יעבור זעם והם יבחנו אותו בצורה רצינית.

אנחנו כבר התנסינו בגירושים ואנחנו יודעים איך ייראו הדברים לאחר הגירוש. אנחנו גם יודעים את מי אתה מבקש לגרש. הפעם כבר לא מדובר בגירוש מחבלים. והרי אתה לא עומד לגרש הפעם את המתאבדים כי הם כבר התאבדו. הפעם אתה מדבר במפורש על בני משפחה. בני המשפחה אלה ההורים, וההורים יכולים להיות זקנים; האשה הזאת תצא עם ילדיה ובין ילדיה יכולים להיות תינוקות, אחים, אחיות, קרובים והילדים של הקרובים האלה – כל אלה, כל המשפחה, תהיה מובלת לגירוש כאשר רק יאמרו לך דבר אחד – – –

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

ממש נורא. רק על חיינו אתה לא נלחם.

שר המשפטים ד' ליבאי:

סלח לי. אני נאבק גם על צלמנו וגם על דמותנו כאשר אני רוצה מלחמה מכרעת בטרור אבל מלחמה אפקטיבית. לאן תגרש אותם? לירדן לא תוכל לגרש אותם, לרשות הפלשתינית לא תרצה לגרש אותם, הם גם לא ירצו להיות שותפים לגירוש. האם אתה מתכוון לגרש אותם לישראל כי הצעת החוק שלך מדברת על זה שהם יגורשו מן האזור? אתה רוצה לגרש אותם לתוך גבולות ישראל?

צחי הנגבי (הליכוד):

ללבנון.

שר המשפטים ד' ליבאי:

או שנשארה לך לבנון? אתה רוצה לחזור על אותם מראות בלבנון, כשבאותם חודשים, ואולי שנים, ישבו שם הזקנים והתינוקות והם ישאירו אותם שם וינציחו את התמונה הזאת ויגידו לך: הרי כל אלה אנשים חפים מפשע, אז היה להם איזה קרוב משוגע שהתאבד, איזה רוצח, איזה מטורף, אבל מה חטאו כל התינוקות, הנשים והילדים האלה? ישאלו אותך את זה בעולם, במועצת הביטחון, באו"ם, בקהילות היהודיות, וישאלו אותך אם זה מתיישב עם המוסר שלך, ואתה תגיד: אני צריך להרתיע. ואחרי זה יהיה עוד פיגוע ועוד פיגוע ועוד פיגוע, כי זה לא הרתיע. אבל בינתיים הם שם.

צריך לשקול מראש את כל הדברים. אני כבר לא מדבר על כך שהדברים האלה באופן מפורש אינם מתיישבים עם הפסיקה וההלכות של בג"ץ. הרי כבר התנסו בזה, הדברים פורסמו והם ידועים. היתה זכות שמיעה לפני גירוש ואמרו בבג"ץ שלעתים יכולה להיות זכות שמיעה לאחר הגירוש אבל כאשר ביקשו במעשה חקיקה – –

זאב בנימין בגין (הליכוד):

הטעיתם את בג"ץ ושלחתם את ראש המטה הכללי להטעות את בג"ץ באותו עניין בדבר שאתה התנגדת לו. אני מציע שלא להתהדר בבג"ץ בגלל זה. היחס של הממשלה שאתה חבר בה אל בג"ץ וגם יחסו של – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי, אני מחזיק את פסיקת בג"ץ בידי. תמיד אתהדר בבג"ץ, ואני מבקש גם ממך שתנהג כבוד בבג"ץ, כי אתה רוחש כבוד לפסיקת בג"ץ. פסיקת בג"ץ בחנה מעשה חקיקה כמו שמבקשים לעשות כאן. אלא שמה שמבקשים לעשות כאן אינו אפקטיבי, כי מה שמבקש חבר הכנסת צחי הנגבי הוא לתקן את חוקי ישראל. מה שהוא מצפה לעשות הוא להחיל אותם על תושבי השטחים, וכדי להחיל אותם על תושבי השטחים אין נפקא מינה אם הוא יתקן את החוק גם אם תעבירו אותו היום בשלוש קריאות, משום שהחוק הזה לא חל על השטחים. כדי שהוא יחול על השטחים צריכה להיות תחיקת ביטחון, ואת זה יכול לעשות המפקד הצבאי. הממשלה הזאת הביאה לתיקון דרך תחיקת ביטחון בשטחים כאשר היא גירשה את 415 אנשי "חמאס", והנושא של תחיקת הביטחון הזאת נבחן על-ידי בג"ץ והוא קבע מה שקבע. כיוון שכך, אני מציע לחזור ולקרוא את זה לפני שמביאים לכאן הצעות חוק.

בג"ץ קבע: "אם הצו התיימר לקבוע הסדר נורמטיבי חדש ללא זיקה או תלות בנסיבות קונקרטיות מיוחדות שקיומן חייב להיבחן מראש בכל מקרה, הרי חרג בכך ממתחם הסמכויות המוקנות למפקד צבאי. תחיקת ביטחון אינה יכולה להביא לשינוי של נורמות כלליות ומושרשות של המשפט המינהלי, אשר אותן רואה משפטנו כעקרונות של הצדק הטבעי. אם הוראת השעה ביקשה לקבוע ככלל כי ניתן יהיה לבצע מעתה ואילך כל צו גירוש לתקופה מוגבלת ללא הענקת זכות שמיעה מראש, הרי אין בכך כדי להקנות חוקיות להסדר החדש האמור". כאן חבר הכנסת צחי הנגבי מרחיק לכת, הוא סוגר שער בית-משפט ושערי בג"ץ ל-90 יום.

לכן, רבותי, עם כל ההכרה בצורך ובנחישות להילחם בטרור עד חורמה, לא במלים גרידא – ויש מי שעושה זאת – לא הצעת החוק הזאת תסייע לנו. אני מבקש להסיר אותה מסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת הנגבי, אתה רוצה להשתמש בזכותך? עד חמש דקות לרשותו של חבר הכנסת הנגבי. צלצלנו שלוש פעמים כדי שלא תהיינה טענות שלא צלצלו.

צחי הנגבי (הליכוד):

לאן הלך ראש הממשלה?

היו"ר ש' וייס:

זכותו ללכת לכל מקום שיחפוץ.

צחי הנגבי (הליכוד):

ראש הממשלה אולי לא רוצה לשמוע דברים קשים, זה יכול להיות.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, חבר הכנסת הנגבי.

צחי הנגבי (הליכוד):

יש פולחן של חמש דקות, נסגור את השערים כדי שראש הממשלה לא יוכל להתחמק משמיעת דברים קשים, כי זה מנהג שבדרך כלל ממיט אסון על זה שמקיים אותו.

היו"ר ש' וייס:

שערי הבית פתוחים לפני הכול, בוודאי לפני ראש הממשלה.

סאלח טריף (העבודה):

הוא מעשן סיגריה.

צחי הנגבי (הליכוד):

רבותי, לא תעשו צנזורה. ראש הממשלה ברח מהאולם, זו עובדה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

ראש הממשלה הקודם, שלך – – –

צחי הנגבי (הליכוד):

אבל אני לא מדבר אל ראש הממשלה, אני גם לא מדבר אל סיעת המטומטמים ולא אל ממשלה של טעויות – כמו שאומר שר האוצר – אני מדבר אל הציבור שיבעט אתכם ממקומותיכם בעוד תקופה לא קצרה. כמו שאומר השר בן-אליעזר, לא נשאר אדם אחד במדינה – – –

קריאות:

צדקת.

קריאה:

תקופה ארוכה.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

קצרה.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

אנכה את הזמן. רבותי, אתם רוצים שחבר הכנסת הנגבי ינאם כאן שעה, תלוו אותו במקלה.

צחי הנגבי (הליכוד):

האם אפשר לקבל עוד מים מאחד הסדרנים? תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

היה היום חוק המים. אני מבקש לספק מים לנואם.

קריאה:

— — — חוק המים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת צחי הנגבי, כפי שאתה רואה, סיעת העבודה משתפת אתך עכשיו פעולה. תמשיכו.

צחי הנגבי (הליכוד):

עלה לכאן שר המשפטים להשיב על הצעת חוק שעניינה: איך מרתיעים מתאבדים פוטנציאליים. בהנחה שכל מה שהוא אמר נכון והצעת החוק הזאת אינה יעילה דיה, מן הראוי, שר המשפטים, לפרוס בפני הציבור מה בכל זאת כן יעיל, מה אתם כן מתכננים.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אוסלו.

צחי הנגבי (הליכוד):

על-ידי איזו פעולה אתם שוקלים בדעתכם לשים קץ למסכת של מעשי טרור הולכת ומתגברת, אשר הביאה אתכם אל עברי פי-פחת מבחינת דעת הקהל, אבל מביאה פעם אחר פעם משפחות אל בית-הקברות ללוות את יקיריהן? אדוני שר המשפטים, אלה המשפחות שצריך לדאוג להן, לא משפחות המתאבדים. איך תיארתי לנו? מצב סוריאליסטי אם הילדים הקטנים ילכו אל הגבול מלווים במצלמות הטלוויזיה. זה צריך לעניין אותנו? אתם נבחרתם לשבת על הכיסאות האלה כדי לדאוג לתינוקות הקטנים של משפחות המתאבדים? מה עם התינוקות הקטנים של 127 משפחות ששכלו את בניהן בעקבות מעשי הטרור שנגרמו בגלל אוסלו?

שר המשפטים ד' ליבאי:

תתבייש לך, חצוף.

בנימין טמקין (מרצ):

תתבייש לך.

צחי הנגבי (הליכוד):

אין גבול לחוצפה שלך. שיתוק מוחלט אחז בכם ואין בכם אחד מלבד השר בן-אליעזר שיש לו העוז לומר שהמדינה הזאת מידרדרת.

שלמה בוחבוס (העבודה):

דמגוג.

היו"ר ש' וייס:

נא להירגע.

צחי הנגבי (הליכוד):

תחושת הציבור היא שהביטחון שואף לאפס וראש הממשלה בורח מן האולם.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

פאשיסט. כל הפאשיסטים בעולם דיברו בשפה שלך.

צחי הנגבי (הליכוד):

ראש הממשלה נתן לנו את הפתרון. הפתרון האמיתי הוא להבריא אותו מן האולם, להבריא אתכם מן הממשלה. זה הפתרון, לגרש אתכם מן הממשלה, והציבור יעשה את זה הרבה יותר מהר כפי שאתם חושבים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. עוברים להצבעה, נא לשבת איש איש במקומו. כולם יושבים? חברי הכנסת, עכשיו עוברים להצבעה על הצעת חוק הרתעת מרצחים, התשנ"ה-1994, של חבר הכנסת צחי הנגבי. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 32

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 48

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק הרתעת מרצחים, התשנ"ה-1994, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

32 תומכים, 48 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק הוסרה.

הודעת יושב-ראש הכנסת

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני רוצה לקרוא בפניכם משהו. יש הסכמה בעניין הצעת חוק יישום חוזה השלום בין ישראל לירדן. מוסכם על דעת כל הבית שהדיון יהיה עכשיו; לא מספיק הליכוד, כל הבית. אני לא מבין מה הוסכם – שחבר הכנסת משה קצב ימסור הודעה אישית, ובאיזה נושא? באיזה עניין?

דן תיכון (הליכוד):

כמה הסתיגויות יש?

היו"ר ש' וייס:

רבותי, החוק יגיע עוד מעט. אם תהיה הסכמה, יהיה דיון סמוך מאוד לזמן הזה. אני מציע שחברי הכנסת יישארו בבניין, כי אני רואה שמתבשלת הסכמה באוויר.

הצעת חוק יחסי ממון בין בני זוג (תיקון – הלכת השיתוף), התשנ"ד–1994

(הצעת חברת הכנסת ל" לבנת)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעת חוק א'תשנז – הצעת חוק יחסי ממון בין בני זוג (תיקון – הלכת השיתוף), התשנ"ד–1994, מאת חברת הכנסת לימור לבנת. הנמקה מהמקום – בבקשה.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הצעת החוק באה – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה, חברת הכנסת לבנת.

לימור לבנת (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, סעיף 15 בחוק יחסי ממון בין בני זוג קובע, שעל יחסי הממון בין בני זוג יחול חוק מקום מושבם בשעת עריכת הנישואין, אולם רשאים הם בהסכם לקבוע ולשנות יחסים אלה בהתאם לחוק מקום מושבם בשעת עשיית ההסכם.

גברתי היושבת-ראש, על-פי המצב המשפטי הקיים, על-פי אותו סעיף שקראתי לחוק יחסי ממון, הלכת השיתוף שהתפתחה במשפט הישראלי לגבי חלוקת רכוש בין בני זוג לא חלה על זוגות שנישאו בחוץ-לארץ, בארצות שבהן הלכת השיתוף איננה מקובלת.

בשעתו, העיר בית-המשפט העליון פעמים רבות על הצורך לתקן. קרו מקרים, ואחד מהם היה רק לאחרונה, שבהם נשללה אשה מכל הרכוש שהיה משותף לה ולבעלה במשך 30 שנות נישואין, מאחר שהנישואין ביניהם נערכו באירן, ועל-פי אותו חוק בית-המשפט לא רשאי היה לפסוק אחרת, ולכן הלכת השיתוף לא חלה עליהם ולמעשה נשללה האשה מכל רכושה בלי שבית-המשפט יכול היה להושיע.

מאחר שהנושא הזה כבר זכה להערות רבות של בית-המשפט העליון, שהעיר על הצורך בתיקון חקיקה, באתי להציע היום לתקן את החקיקה כך שתקבע שעל יחסי ממון בין בני זוג יחול חוק מקום מושבם בזמן הדיון המשפטי הזה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת לימור לבנת.

וכעת אנחנו עוברים להצעת חוק יחסי ממון בין בני זוג (תיקון – המשפט החל על יחסי ממון בין בני הזוג), התשנ"ה-1995, של חברת הכנסת ענת מאור – הנמקה מהמקום. חברת הכנסת מאור איננה באולם.

אם כך, אני מזמינה את כבוד שר המשפטים להתייחס להצעה. בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, מדובר בסעיף 15 לחוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973, והסעיף הזה שימש בעבר, וגם לאחרונה, מטרה לביקורת שיפוטית חריפה, וזאת מכמה טעמים. עיקר הביקורת מכוון נגד הנוקשות שבכלל הקובע כי דין מושבם של בני הזוג בשעת נישואיהם ימשיך לחול גם עם שינוי מושבם, והדבר גרם לפי הפסיקה לאי-צדק ולקיפוח מצבן של נשים באותם מקרים שחל דין מדינה שאין מכירים בה בשיתוף נכסים או בזכות קניינית כלשהי של נשים נשואות, ואותו דין מפלה חל גם שנים רבות אחרי עליית בני הזוג לישראל. יתר על כן, לשון הסעיף לוקה בחסר, שכן אין זה ברור מה טיב ההסכם שבאמצעותו ניתן לשנות יחסי ממון ואם הוא יכול להיות גם הסכם מכללל.

אדוני היושב-ראש, הממשלה נערכת לתיקון החוק. משרד המשפטים מכין תזכיר חוק, והדבר נמצא אצלנו בדיון. בינתיים שתי חברות כנסת יזמו הצעות חוק משלהן. אנחנו לא נוקטים כאן עמדה לגבי הצעות החוק, אבל מסכימים שהדבר טעון בירור ולימוד, ולכן, אדוני היושב-ראש, מסכימים להעביר את שתי הצעות החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר המשפטים.

חברי הכנסת, אנחנו נערוך עכשיו הצבעה רק על הצעת החוק של חברת הכנסת לימור לבנת. חברת הכנסת ענת מאור לא הספיקה להגיע.

ענת מאור (מרצ):

אני פה.

היו"ר ש' וייס:

הגיעה, יופי. אף-על-פי שיש הסכמה, תשמיעי את דברך ונעשה את ההצבעה במשותף. זה באותו נושא.

הצעת חוק יחסי ממון בין בני זוג (תיקון – המשפט החל על יחסי ממון בין בני הזוג), התשנ"ה-1995

הצעת חברת הכנסת ע' מאור

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת ענת מאור, בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

תודה רבה. אני מודה לוועדת השרים לענייני חקיקה על האישור. הנושא הוא אכן נושא של קיפוח בשלב הגירושין בגין מקום הנישואין – ולא המקום שבו מתבצעים הגירושין. אני נענית גם לפנייה שנחכה להצעת החוק הממשלתית.

אני רוצה לנצל את חצי הדקה שנותרה לי על מנת להעלות, אדוני שר המשפטים, נושא אקטואלי. מתברר שבנושא נקודת הזיכוי במס הכנסה בגין מס הבראות, הזיכוי הוא רק לנשים עובדות נשואות. יש כאן הפליה של נשים עובדות שהן חד-הוריות או רווקות. אני מקווה שהממשלה תתקן זאת במהרה ולא שהנושא יבוטל על-פי תביעה של האגודה לזכויות האזרח.

תודה רבה לשר ולכנסת על האישור של הצעת החוק החשובה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחברת הכנסת ענת מאור. חבר הכנסת אברהם רביץ מבקש להסיר את הצעתה של חברת הכנסת לימור לבנת. כבודו, בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אבקש להסיר את הצעות החוק הללו משתי סיבות.

סיבה אחת, אני לא חושב שזה נכון באופן גורף לעשות השוואה בין מה שקורה בחברה הישראלית – שיש בה בדרך כלל הסכמה בין בני זוג ומשום כך נוהגת החברה הישראלית ביחסי ממון בשיתוף – לבין מה שקרה באיזו מדינה אחרת ששם ההתקשרות בין שני בני הזוג היתה מלכתחילה לפי התנאים שהוסכמו שם בין בני הזוג. ולכן, השוואה גורפת כזאת, אני חושב שאין לה מקום.

אבל ההתנגדות שלי נובעת בעיקר מהסיבה הבאה. המציעות הנכבדות יודעות היטב, שבסוגיה הזאת יש להלך בזהירות בלתי רגילה ולתאם את המהלכים עם מועצת הרבנות הראשית ועם בתי-הדין בישראל. על-ידי הצעת חוק מעין זו, שנשמעת אולי אפילו צודקת ותמימה, שעניינה יחסי ממון בין בני זוג, אנחנו עלולים לטרפד את האפשרות של עריכת גט בין השניים; על-ידי הצעת חוק כזאת אנחנו עלולים להחטיא את המטרה ולפגוע בנשים יותר מאשר להועיל להן.

לכן אני שמח שהממשלה גם כן מציעה הצעה, אבל אני בטוח שכאשר היא עושה זאת הרי היא, כפי שהיא נוהגת תמיד, תתאם גם עם מועצת הרבנות הראשית, גם עם בתי-הדין – כפי שהיא נוהגת בכל מערכת החוקים שהיא מביאה.

אני מציע שנסיר את הצעות החוק הללו ונמתין להצעת החוק הממשלתית, שתהיה הרבה יותר אחראית וגם תתקן, אם יש צורך לתקן, באופן אחראי. תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אנחנו יכולים לעבור להצבעות, חברים?

דן תיכון (הליכוד):

לא, חמש דקות.

היו"ר ש' וייס:

צלצלנו גם צלצלנו. צלצלנו או לא? אתמול היה איזה אי-צלצל שהודיעו שהיה צלצל ויהיה לנו בירור על זה בוועדת הפירושים. מישהו שמע צלצל?

קריאות:

כן, כן.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני לא שמעתי, ואני ארוץ לדוכן.

היו"ר ש' וייס:

נהדר.

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה על הצעת חוק יחסי ממון בין בני זוג (תיקון – הלכת השיתוף), התשנ"ד–1994, של חברת הכנסת לימור לבנת. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 24

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 7

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק יחסי ממון בין בני זוג (תיקון – הלכת השיתוף),

התשנ"ד-1994, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

24 תומכים, שבעה מתנגדים, אפס נמנעים. אני קובע שההצעה נתקבלה ותעבור לטיפול של ועדת החוקה, חוק ומשפט.

עכשיו כנ"ל לגבי הצעת החוק של חברת הכנסת ענת מאור, שאם תתקבל תעבור גם היא לוועדת החוקה, חוק ומשפט: הצעת חוק יחסי ממון בין בני זוג (תיקון – המשפט החל על יחסי ממון בין בני הזוג), התשנ"ה-1995. נא להצביע.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 18

נגד – 9

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק יחסי ממון בין בני זוג (תיקון – המשפט החל על יחסי ממון בין בני הזוג), התשנ"ה-1995,

לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

ח"י תומכים, כלומר – 18 תומכים, תשעה מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שגם הצעה זו עוברת לטיפול של ועדת החוקה, חוק ומשפט. תודה רבה, חברי הכנסת.

הודעת יושב-ראש הכנסת

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אחרי בירור קל שקיימנו ואי-הבנות שיושבנו, אני רוצה להודיע את ההודעה הבאה:

אנחנו אכן נקיים בקרוב, מייד כאשר מחלקת הדפוס של הכנסת תכין את הצעות החוק לדיון בקריאה שנייה ושלישית, אחרי הצעות החוק הפרטיות – נקיים דיון בקריאה שנייה ושלישית על הצעת חוק יישום חוזה השלום בין מדינת ישראל לבין הממלכה ההאשמית, התשנ"ה-1995.

בהסכמה, לא לפי סעיף 148 – אנחנו לא עובדים לפי סעיף 148, אנחנו עובדים רק על-פי הסכמות. יושב-ראש ועדת הכנסת תמיד נוהג לציין שמגיעים להסכמה ולא רוצים להפעיל את סעיף 148. יש פה הסכמה רחבה של הבית כולו, ואם יש הסכמה רחבה של הבית כולו, אני פועל על-פי ההסכמה, אף-על-פי שזה לא פועל בדיוק לפי התקנון. אם מישהו יקום ויעיר לי שהוא רוצה על-פי התקנון, אחזור לתקנון.

דן תיכון (הליכוד):

אבל שיפרסמו הודעה על כך.

היו"ר ש' וייס:

בוודאי, עכשיו נפרסם הודעה על הלוח, נניח את הצעת החוק על שולחנות חברי הכנסת, זה דיון בחוק רציני.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הדיון יתקיים עוד פעם?

היו"ר ש' וייס:

הדין יתקיים בתום הצעות החוק הפרטיות. הוא יתחיל. עד אז אני מקווה שנצליח להדפיס ולשכפל את ההצעות עם ההסתייגויות וכן הלאה.

הכול מובן? הכול מוסכם? בסדר גמור.

נמשיך בסדר-היום. אני מבקש מחברתי, חברת הכנסת ענת מאור, לבוא ולנהל את הישיבה.

הצעת חוק לתיקון פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) (תיקון – עבירות אלימות כלפי בן משפחה), התשנ"ה-1994
(הצעת חברת הכנסת י' דיין)

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, ואני מזמינה את חברת הכנסת יעל דיין להנמקה מן המקום של הצעת חוק לתיקון פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) (תיקון – עבירות אלימות כלפי בן משפחה), התשנ"ה-1994; הצעת חוק ב'שעז. בבקשה.

יעל דיין (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לציין לגבי הצעת התיקון שאני מציעה כאן, שאינני משתגעת עליה. כלומר, אנחנו מציעים כאן לקצר הליך במקרה של אלימות בתוך המשפחה. יש אלימות, יש איום, ונוצר מצב שעד שמקיימים את ההליכים להגיע לצו מעצר, לצערי הרב לפעמים האשה כבר מתה, לפעמים הילד כבר חבול עד בלי הכרה.

אנחנו כאן, בעצה אחת עם מומחים וגם עם אנשי המשטרה ואנשי משפט, אף-על-פי שזה לא מרנין את לבי, כפי שאמרתי, ואולי יש כאן משום איזו שלילת זכות של האלים במקרה הזה, אבל הנורמות החברתיות של הגברת האלימות – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

יעל דיין (העבודה):

הכול במסגרת ההגבלה של חוק קיים למניעת אלימות, אבל זה מאפשר אולי, אולי, להקטין במעט את המצב המחריד שאנחנו נמצאים בו, של נשים שנרצחות, של נשים שמוכות, נשים שמאוימות. אולי

האמצעי הזה שניתן בידי המשטרה, לעצור "על המקום" במקרה של אלימות, יקטין קצת, ירתיע יותר וייתן עוד כלי כדי לתקן את המצב הזה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לחברת הכנסת יעל דיין.

הצעת חוק לתיקון סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) (תיקון – עבירות אלימות כלפי בן משפחה), התשנ"ה–1994
(הצעת קבוצת חברות הכנסת)

היו"ר ע' מאור:

הצעת חוק ב'שפא – הצעת חוק באותו נושא, של חברת הכנסת דליה איציק ושלי, הצעת חוק לתיקון סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) (תיקון – עבירות אלימות כלפי בן משפחה), התשנ"ה–1994. חברת הכנסת דליה איציק תנמק מן המקום, בבקשה.

דליה איציק (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, ראשית, אני מאוד שמחה שוועדת השרים לענייני חקיקה אישרה את החוק.

חברת הכנסת ענת מאור ואנוכי הגשנו את הצעת החוק הזאת מפני שחשבנו שלאחרונה התופעה של גברים שמכים את נשותיהם הולכת וגוברת. חשבנו שצריך לעשות משהו דרסטי.

אכן, אני מודה שלכאורה יש כאן הצעת חוק הכוללת מיידיות של תגובה. נדמה לי שחלק מן הטיפול הוא גם מיידיות. יש גם מחקרים שבדקנו ולמדנו אותם שמוכיחים שכאשר התגובה היתה מיידית, נמרצת ודרמטית, הופחתה עוצמת מקרי האלימות והופחת מספרם.

לכן, אדוני השר, אני מודה לך על התמיכה ואני מודה לחברי הכנסת. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. תשובתו של שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הממשלה הכינה הצעת חוק מסודרת ומפורטת חדשה לגבי דיני המעצר. זו תונח בימים אלה על שולחן הכנסת. אבל לפי הצעתנו, היא תיכנס לתוקף רק כעבור זמן. לכן, במצב הביניים נראה לנו שיש ליקוי מסוים בחוק לגבי סמכויות מעצר בלא צו של שוטר במקרה של אלימות בתוך המשפחה, ולא אפרט.

לכן ראינו לתמוך בהעברת שתי ההצעות האלה לוועדת החוקה, חוק ומשפט, שתלמד את הנושא, והגורמים השונים והמקצועיים יעירו בוועדה את הערותיהם.

אני מבקש להעביר את שתי ההצעות לוועדת החוקה, חוק ומשפט. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה. אני מזכירה שתהיינה שתי הצבעות נפרדות – על כל אחת מהצעות החוק. האם עברו חמש דקות מהצלצול?

קריאות:

כן.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, החלה ההצבעה על הצעת החוק של חברת הכנסת יעל דיין.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 17

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) (תיקון – עבירות אלימות כלפי בן משפחה), התשנ"ה–1994,

לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

רוב של 17, ללא מתנגדים, ללא נמנעים – אני קובעת שהצעת החוק של חברת הכנסת יעל דיין אושרה בקריאה טרומית.

אנחנו עוברים להצבעה על הצעת החוק השנייה, של חברות הכנסת דליה איציק וענת מאור – בבקשה להצביע.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 18

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) (תיקון – עבירות אלימות כלפי בן משפחה), התשנ"ה–1994,

לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

18 בעד, ללא מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובעת שגם הצעת חוק זו אושרה. בזה מועברות שתי הצעות החוק בנוגע לתיקון פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) (תיקון – עבירות אלימות כלפי בן משפחה), התשנ"ה–1994, לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט, להכנתה לקריאה ראשונה.

אני מקווה שבזה תהיה תרומה רצינית למאבק החשוב והנחוש של הכנסת כולה, עם הממשלה, עם הציבור כולו, להפחתת התופעה החמורה של אלימות במשפחה.

הצעת חוק בתי-הדין הדתיים הדרוזיים (תיקון – מינוי קאדי מד'הב), התשנ"ה-1994

(הצעת חבר הכנסת א' אסעד)

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, ואני מזמינה את חבר הכנסת אסעד אסעד להביא את הצעת חוק בתי-הדין הדתיים הדרוזיים (תיקון – מינוי קאדי מד'הב), התשנ"ה-1994 – הצעת חוק ב'תב. בבקשה.

אסעד אסעד (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר המשפטים, חברי הכנסת, הצעת החוק לתיקון בתי-הדין הדתיים הדרוזיים (מינוי קאדי מד'הב) באה לתקן מצב שנוצר בשנות ה-50, בתקופת הקמת המדינה.

עד 1957 היתה העדה הדרוזית עדה לא מוכרת כעדה נפרדת במדינת ישראל, וכל נושא השיפוט הדתי בתוך גבולות מדינת ישראל – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לא שומעים אותך. אולי תגביה את הדוכן.

אסעד אסעד (הליכוד):

תודה על ההערה.

חבר הכנסת רביץ, עד 1957 העדה הדרוזית היתה עדה שאינה מוכרת כעדה נפרדת. כל נושא הטיפול במשפט הדתי הדרוזי התנהל כאן, בתקופת המנדט הבריטי, על-ידי בתי-הדין השרעיים, ואילו בסוריה ובלבנון המצב היה הפוך. שתי הקבוצות של העדה הדרוזית בסוריה ובלבנון היו עדות מוכרות, והיתה להן מערכת של שיפוט דתי נפרד.

ב-1957, אחרי שחל גם על בני העדה הדרוזית חוק שירות חובה, החליטה ממשלת ישראל דאז להכיר בעדה הדרוזית כעדה נפרדת, ואני קורא מתוך תקנות העדות הדתיות (ארגון) (העדה הדרוזית), התשי"ז-1957. כך כותב שר הדתות דאז, משה שפירא, זכרו לברכה: "בתוקף סמכותי

לפי סעיף 2 לפקודת העדות הדתיות (ארגון) והסעיפים 14(א) ו-2(ד) לפקודת סדרי השלטון והמשפט, התש"ח-1948, אני מתקין תקנות אלה: 1. העדה הדרוזית תהא עדה דתית מוכרת בישראל (להלן – העדה)". זה הסעיף הדין בהכרה בעדה כעדה נפרדת.

ומה קרה בעדה? חשוב לדעת, שהעדה הדרוזית באותה תקופה, היו בה בסך הכול 15,000-20,000 תושבים. היום מונה העדה הדרוזית קרוב ל-80,000 תושבים בגבולות מדינת ישראל. בעקבות ההכרה בעדה גם במסגרת התקנות, הוקמה מועצה דתית בת שלושה אנשים: כיושב-ראש המועצה הדתית מונה השיח' אמין טריף, זכרו לברכה, שיח' נערץ על כל תושבי מדינת ישראל וגם בקרב הדרוזים בסוריה ובלבנון, והיו בה שני חברים, השיח' כמאל מעדי והשיח' אחמד ח'יר. הם מונו כמועצה דתית.

ב-1962 קיבלה הכנסת את חוק בתי-הדין הדתיים הדרוזיים, התשכ"ג-1962, ואדוני שר המשפטים, בחוק שהתקבל בכנסת שתי ערכאות: ערכאה עליונה של שלושה שופטים, בית-הדין הדתי לערעורים, וגם ערכאה ראשונה שאף היא מורכבת משלושה שופטים. כפי שאמרתי, באותה תקופה היתה העדה הדרוזית עדה קטנה, מרבית התושבים חיו בכפרים, מסוגרים, מבודדים. מספר המשכילים בעדה הדרוזית באותה תקופה היה ממש קטן מאוד. לפי הנתונים שבידי, את האקדמאים אפשר היה למנות על אצבעות יד אחת. אני יודע שהיו שני עורכי-דין בתקופה שנתקבל חוק בתי-הדין הדרוזיים בכנסת. אחד מעורכי-הדין מונה כמנהל בתי-הדין הדתיים הדרוזיים.

עם קבלת החוק ב-1962, הפכה המועצה הדתית – שהיתה מורכבת מהמנהיגות הרוחנית, ואפשר לומר על בסיס משפחתי, כי בכל אופן השיח' אמין טריף, זכרו לברכה, היה מהמנהיגות הגדולה ביותר שקמה לעדה הדרוזית, וגם שני המנהיגים האחרים הם ממשפחות מכובדות, משפחת מעדי ומשפחת ח'יר – אוטומטית, על-פי מינוי, להרכב של בית-הדין הדתי לערעורים. זאת אומרת, הפכו להיות שופטים בערכאה העליונה, כאשר הנשיא היה השיח' אמין טריף, יושב-ראש המועצה הדתית, ושני החברים האחרים היו אלה שהזכרתי. שלושה אלה עברו מהעולם הזה ונמצאים בעולם האמת.

ב-1962 מונו גם שלושה שופטים אחרים בערכאה הראשונה, והמינוי היה הרבה יותר על בסיס משפחתי. וברור שבאותה תקופה, באותה עת, זו היתה הדרך היחידה, ולא היתה אפשרות אחרת. כי, כפי שאמרתי, העדה היתה קטנה, היו פחות משכילים, העדה היתה מסוגרת בתוך הכפרים, לא הבינה הרבה בסדרי השלטון, וזה היה מקובל.

היום, ב-1995, כשאנו מתקרבים לשנת 2000, ברוך השם, יש בקרב בני העדה הדרוזית גם משכילים – אומנם לא מספיק, יש עורכי-דין, יש אנשי מדע, יש אקדמאים ויש אנשי דת שהם גם אקדמאים וגם אנשי מדע. אחת הדוגמאות היא של פרופסור פאדל מנצור מעספיא, שהוא פרופסור למדע במדינת ישראל וגם אחד מאנשי הדת המובהקים והוא מבין בשני העולמות. יתר על כן, פרופסור פאדל מנצור – במקרה, כי הרי יש כאלה שמנסים לומר שהחוק הזה פוליטי, מפלגתי, שאני רוצה להעביר אותו, שזה עניין של ליכוד ומערך – זה לא ליכוד ולא מערך; לדוגמה, פרופסור פאדל מנצור אינו איש ליכוד, הוא איש מפלגת העבודה וחבר מרכז מפלגת העבודה.

אני גם שוחחתי עם שר המשפטים. אמרתי לו שאי-אפשר להמשיך לנהוג בעדה הדרוזית כמו בשבט. ומה שרוצים היום – בלחצים מפה ומשם – רוצים להמשיך לראות אותנו, אדוני שר המשפטים, כשבט, כרכוש פרטי של משפחה זאת או אחרת. אנחנו לא שבט, אנחנו עדה קטנה, גאה, ייחודית, פלורליסטית, שיש בה גם אנשים שרוצים לחשוב.

אני הגעתי לכל מה שהגעתי בחיים שלי בזכות עצמי, לא בזכות המשפחה שלי. הלכתי לצבא, חבר הכנסת רפאל איתן היה הרמטכ"ל שלי, הגעתי להיות מפקד חטיבה לא בזכות העיניים הכחולות שלי; אחר כך נבחרתי לכנסת. ואני רוצה, שאל כל אדם דרוזי יתייחסו כאל אזרח קודם כול, כאל אדם; ואל תשפטו אותנו על בסיס המשפחה שלו.

מאות אלפי קצינים דרוזים הגיעו לתפקידים הבכירים ביותר, לרבות מפקד אוגדה שאתמול היה על הגדר בירדן, ובמשפחה, אולי בודדת, הוא בן יחיד. הוא הגיע לזה בכוחות עצמו, לא כי המשפחה דחפה אותו.

הגיע הזמן לעסוק בענייני העדה הדרוזית לא דרך הפוליטיקה ולא דרך העסקנות. לא יכול להיות היום, בשנות האלפיים – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת אסעד – – –

אסעד אסעד (הליכוד):

– – שתמשיכו לנהוג בעדה הדרוזית כמו שנוהגים בה היום.

אני רוצה לחזור להיסטוריה – – –

היו"ר ע' מאור:

לא, חבר הכנסת אסעד, אני מצטערת.

אסעד אסעד (הליכוד):

– – חבר הכנסת רביץ. משפט אחד.

היו"ר ע' מאור:

בבקשה, משפט.

אסעד אסעד (הליכוד):

גם בתקופת משה רבנו, בתקופה שלפני 3,500-4,000 שנה – גם שם בא אליו יתרו, שהוא הנביא שועיב של הדרוזים. איך זה יכול להיות שהנביא שועיב של הדרוזים הוא יתרו? כי אלה דברים שאני אוכל לומר מעל הבמה הזאת. גם שם ראה יתרו איך משה רבנו שופט מהבוקר עד הערב את עמו, ואמר לו: לא יכול להיות דבר כזה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אמר לו: נבול תיבול.

אסעד אסעד (הליכוד):

"ויאמר חתן משה", יתרו, "לא טוב הדבר אשר אתה עשה. נבל תבל גם אתה גם העם הזה – – – כי כבד ממך הדבר, לא תוכל עשהו לבדך"; אני קורא מהתנ"ך לפני 4,000 שנה – – –

היו"ר ע' מאור:

משפט מסכם.

אסעד אסעד (הליכוד):

"עתה שמע בקלי, איעצך ויהי אלוהים עמך"; אתה תבחר מכל העם "אנשי חיל יראי אלוהים, אנשי אמת, שונאי בצע, ושמתי עליהם שרי אלפים, שרי מאות, ושרי חמשים, ושרי עשרות, ושפטו את העם בכל עת והיה כל הדבר הגדל יביאו אליך וכל הדבר הקטן ישפטו הם".

לכן מה שרוצים לעשות היום, שכבר עשו לפני 4,000 שנה עם העדה הדרוזית – להמשיך לשלוט בנו ולשפוט אותנו כמו שהיה לפני 50 שנה.

לכן, אדוני שר המשפטים – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת אסעד – – –

אסעד אסעד (הליכוד):

— — — כבוד לממשלה הזאת, כבוד לעדה הדרוזית – לקבל את החוק הזה, ללכת לוועדת החוקה, חוק ומשפט, לשבת יחד כדי לתקן את העוול, ולהפסיק להסתכל עלינו כמו שאתם חושבים שאנחנו, עדיין, בשנות ה-50. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את שר המשפטים להשיב בשם הממשלה. בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, נראה לי שכל הבית הזה רוחש כבוד רב לעדה הדרוזית, ועל כך לא צריך להכביר מלים. נראה לי גם שלא הממשלה, בעזרת הרוב הקואליציוני, באה עכשיו להתערב בחיי העדה הדרוזית, ולא היא מציעה לחוקק חוק כדי להביא לסדרים שונים מהמקובלים עד עתה.

מי שמבקש, עכשיו, לקבוע דברים באמצעות חקיקת חוק הוא חבר הכנסת אסעד אסעד. אמרתי לך, חבר הכנסת אסעד, שאנחנו במצב לא נוח במידה מסוימת, משום שענייני העדה הובאו בפני בית-המשפט הגבוה לצדק, והעתירות שם מרובות, ונראה שהדעות שונות מן הקצה אל הקצה, וכולן באו, כרגע, בפני בית-המשפט הגבוה לצדק שדן בעניין. לכן יש זהירות רבה גם מצדנו, מצד הממשלה, להתערב בשלב זה, כשהעניינים בפני בג"ץ, ולחתוך דברים לפי רצון אחד הצדדים, יהיה מי שיהיה, בעתירות בבג"ץ.

המשרד לענייני דתות, האחראי לנושא, התנגד להצעת החוק שלך מהנימוקים הבאים: אשר לסעיף 1 בהצעת החוק – רמת השיפוט הדתית צריכה להיקבע, בראש ובראשונה, על-פי השכלתו הדתית של נושא המשרה.

ועדת המינויים, בשיקוליה אם להעדיף מועמד אחד על משנהו, תתחשב גם בהשכלתו הכללית של המועמד.

התנאי המוצע לא קיים לגבי נושאי משרה שיפוטית. בערכאות הדתיות האחרות, בבתי-הדין הרבניים ובבתי-הדין השרעיים, אין אותה אמת-מידה שאתה מבקש להכניס, כרגע, בחוק, וראשי הערכאות האמורות התנגדו בעבר להצעה דומה.

אשר להרכב ועדת המינויים. בשים לב לייחודה ולהרכבה של העדה, נקבע מה שנקבע, ושינוי בדרכי בחירת חברי הוועדה עלול לגרום לפגיעה באיזון שקיים, כרגע, בוועדה.

לכנסת יש אפשרות, גם לפי החוק הקיים, לבחור בנציג שני שהוא חבר כנסת לוועדת המינויים, ויש להניח שהיא תנהג כך כאשר או אם המועמד מתאים.

בעניין בחירת עורך-דין דרוזי נוסף לוועדה מציין המשרד לענייני דתות, שעורך-הדין נבחר כדי לייצג את הלקוחות של הערכאה השיפוטית, ותרומתו לוועדה היא בהערכת המועמד, בשים לב למעמדו, למזגו, לכושרו, וכיוצא באלה.

משקלה של העדה הדרוזית בוועדת המינויים, בהתאם לחוק הקיים, הוא חמישה חברים דרוזים מתוך שמונה, ולדעת המשרד לענייני דתות תגרום הוספת חבר דרוזי נוסף, כמוצע, לחוסר איזון בולט בוועדה.

חברי הכנסת, אנחנו מבקשים להסיר את ההצעה מסדר-היום. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה על הצעת החוק של בתי-הדין – – –

קריאה:

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת אסעד אסעד רוצה להשיב? בבקשה. חבר הכנסת אסעד, האם אתה רוצה להשיב? בבקשה, רק היית צריך לפנות אלי בעוד מועד.

דן תיכון (הליכוד):

למה? הוא לא צריך לפנות אלייך על-פי התקנון – – –

היו"ר ע' מאור:

בבקשה, חבר הכנסת אסעד.

דן תיכון (הליכוד):

את צריכה לשאול אותו.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת תיכון, ברשותך. בבקשה.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני שר המשפטים – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת אסעד, הזמן לרשותך.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני שר המשפטים, גברתי היושבת-ראש, אני מצטער לומר לך, בעניין נושא שנמצא בערכאות, בבג"ץ, אני חושב שאתה מערב מין בשאינו מינו. אני מדבר על מינוי שופטים, מדוע רק עכשיו? אתה יודע שבתי-הדין הדתיים הדרוזיים משותקים כבר מעל 20 שנה, לא כי אני רוצה כך אלא כי אותה קבוצה – אני לא רוצה לרדת לפרטים – אותה משפחה עדיין ממשיכה באותה דרך שהיתה לפני 50 שנה, ורוצה להמשיך ולשלוט באותה דרך.

מדוע רק לפני פחות משנה מונה נשיא בית-הדין לערעורים של בתי-המשפט השרעיים המוסלמיים? שופט שהוא גם עורך-דין וגם אקדמאי, יש לו M.A, וגם שני השופטים בערכאה עליונה. סך הכול אני אומר ללכת יחד לקבוע קריטריונים. לא מספיק שיהיה אדם – אני יודע שלהשכלה הדתית של אנשי הדת הדרוזית אין בית-ספר דתי, אין הכשרה דתית מתאימה. הוא יכול לרכוש את זה בעצמו. והוא צריך להיות בעל השכלה אקדמית או משפטית.

מדוע לא להעביר? נקבל את הצעת החוק בקריאה טרומית, נלך יחד לוועדת החוקה, חוק ומשפט, ושם נדון על הסעיפים.

אני בטוח שבלבך, כעיקרון, אתה אתי. אבל קיבלת החלטה בגלל הלחצים שהופעלו עליך. לכן אני מציע עוד הפעם ומבקש – חבל לדחות את הצעת החוק. נלך יחד לוועדת החוקה, חוק ומשפט, ונשב על הנושא הזה יחד. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. אני מבקשת לשבת. אנחנו מצביעים על הצעת חוק בתי-הדין הדתיים הדרוזיים. בבקשה, אני מפעילה את המערכת.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 19

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 30

נמנעים – אין

ההצעה להסיר מסדר-היום הצעת חוק בתי-הדין הדתיים הדרוזיים (תיקון – מינוי קאדי מד'הב), התשנ"ה-1994, נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

19 בעד, 30 נגד, אין נמנעים – אני קובעת שהצעת החוק הוסרה מסדר-היום.

הצעת חוק הגדרת בן זוג בחקיקה ובהסכמים קיבוציים, התשנ"ה-1994 (הצעת חבר הכנסת ח' פורת)

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים להצעת החוק הבאה. אני מזמינה את חבר הכנסת חנן פורת להציג את הצעת חוק ב'תקלח – הצעת חוק הגדרת בן זוג בחקיקה ובהסכמים קיבוציים, התשנ"ה-1994.

חנן פורת (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, הצעת החוק שלי פשוטה בתכלית, לכאורה טריביאלית ומיותרת. כל עניינה לומר בחוק הפרשנות שקובע הגדרות למושגים שמופיעים במערכת שלמה של חוקים, שהגדרת בן זוג הינה גבר או אשה שנישאו כדין על-פי חוקי מדינת ישראל. והוא הדין גם בהסכמים הקיבוציים. בכל מקום שבו נאמר או שישנן איזה שהן הטבות לבן זוג, ההגדרה בחוק זה

ובכל הסכם קיבוצי שנעשה על-פיו: בן זוג או בני זוג – גבר או אשה שנישאו כדין לפי חוקי מדינת ישראל.

לא הייתי נזקק להצעת החוק הזו, אלמלא ניתן פסק-הדין שגרם לשבר ולזעזוע בישראל, פסק-הדין של הבג"ץ, שלפיו בהסכמים הקיבוציים של "אל על" תינתן הטבה לבן זוגו של הומוסקסואל לגבי כרטיסי טיסה ושאר דברים שנותנים לבני זוג.

למען האמת, מי שבוחן היטב את פסק-הדין של הבג"ץ יודע, שגם שם היו חילוקי דעות, והשופט יעקב קדמי קבע בפסק-הדין שלו, שבני זוג מוגדרים על-פי המורשת בישראל מדור דור כזוג של גבר ואשה, ככתוב: "על כן יעזב את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד".

לא זו בלבד, אלא שמפסוק זה למדים – – –

יוסף עזרן (ש"ס):

— — —

חנן פורת (מפד"ל):

על-ידי הבן שנולד ביניהם. ומכאן למדים גם איסורי עריות, ודאי. אומר רש"י: על-ידי הוולד שבא ביניהם. והרי מכאן למדים איסורי עריות גם לבן נח, דבר שהיה מקובל בכל המסורת לא רק של ישראל, אלא בעולם המתוקן.

ולא בכדי זועקת התורה: "וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו ובחקתיהם לא תלכו". ומהם מעשי ארץ כנען? משכב זכור. אינני בא לדון היום בהצעת החוק בסוגיית משכב הזכור. התועבה שבדבר היא תועבה קשה, וגם ההתמודדות עם הנטיות המיניות, עם הסטיות המיניות היא סוגיה בפני עצמה. אבל אין ספק שאסור לקבוע נורמה, ועל אחת כמה וכמה אסור לעודד מציאות שתאפשר לבני זוג כביכול, בני אותו מין, שני גברים או שתי נשים וכדומה, להיות מוגדרים כבני זוג על כל ההטבות הנובעות מכך. מחר יבואו אלה בענייני אימוץ, מחרתיים – ירושה, ובעוד שלושה ימים – נישואים כדת משה וישראל, ואנה אנו באים?

אני רוצה להדגיש, הצבעה על החוק הזה אינה עומדת בסתירה לבג"ץ. הבג"ץ נכנס למקום שהיתה בו לאקונוה, שהיה בו איזה חלל ריק, מפני שלא היתה הגדרה של בני הזוג. אבל ברגע שאנחנו מגדירים בני זוג על-פי החוק, ממילא גם הבג"ץ יצטרך להתיישר על-פי קביעה חוקית זו, ולא יהיה לך דבר נורמלי מזה.

אני רוצה לומר יותר מזה, אף-על-פי שיש פה שטר ושוברו בצדו. אם תהיה תעוזה של כנסת או של הסכם קיבוצי, שיעז להוסיף במפורש בני זוג ו/או כאלה ואחרים, יעלה על דעתו אשר יעלה, אין החוק

הזה בא למנוע אותו. הוא רק בא לתבוע את העלבון של המושג בני זוג, שלא יוגדר ששני גברים החיים זה עם זה הם מוגדרים כבני זוג, שלא תהא התועבה הזאת בישראל בצורה מוגדרת ורשמית.

יש לי רושם, שגם בית-המשפט העליון לא היה ער לזעזוע הנורא שנגרם כתוצאה מהפסיקה שלו. ומאחורי הקלעים שמעתי דברים שנאמרו בשמם של שופטי בית-המשפט העליון, שאילו היו ערים לכך, ייתכן שהיו שוקלים דבר פעם נוספת. מכל מקום, הצעת החוק הזאת בוודאי יכולה לתקן פרצה נוראה בישראל.

אני רוצה להחריף יותר מזה ולומר: שוו בנפשכם אם הצעת החוק הזאת לא תתקבל – יכול להיות מצב שבו אנחנו מעודדים, לא רק נותנים לגיטימציה, אלא מעודדים נטייה מינית מסולפת. שהרי אם יש שני חברים, שני ידידים שחיו יחדיו בדירה אחת ללא יחסי מין, כמובן, בדרך שחברים גרים זה עם זה, או אפילו אב ובנו, אשה ובתה חיים יחדיו, הם, על-פי הפסק של בית-המשפט העליון לא יוכלו לזכות בהטבות, שהרי הם לא בני זוג. נמצא שכדי שיהיו בני זוג כאילו כופים עליהם או מעודדים אותם לקיים יחסי מין שלא כדרך הטבע. הכיצד? הכסדום היינו? לעמורה דמינו? חוקים לא טובים, משפטים לא ילכו במ.

אני הייתי רוצה לבקש – אף שאיני רואה לנגד עיני את חברי מפלגת העבודה – שללא הבדל בין ימין לשמאל, נתלכד כולנו סביב הצעת חוק זו, שבאה לחזק את התא המשפחתי בישראל ובאה לקבוע דברים שמקובלים במורשת ישראל מדור דור. היא לא פוגעת לא בבית-המשפט ולא בחוקים קיימים. היא באה פשוט לעשות צדק ויושר למשפחה הישראלית, לתא היהודי ולבניין מורשת ישראל מדור דור. תודה.

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את שר המשפטים, השר דוד ליבאי, להשיב בשם הממשלה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, הצעתו של חבר הכנסת חנן פורת כפי שהיא מונחת לפנינו באה להגדיר בן זוג למעשה בכל החקיקה הישראלית, כגבר או אשה שנישאו כדין על-פי חוקי מדינת ישראל. הוא מבקש להעביר את ההגדרה ותחולתה לא רק על המושג בן זוג בחקיקה, אלא שגם בכל ההסכמים הקיבוציים יבוא סעיף הגדרה שיאמר אותו דבר – שבן זוג הוא גבר או אשה שנישאו כדין לפי חוקי מדינת ישראל.

מובן מאליו שהפועל היוצא מהצעת חוק זו בא לבטל את מוסד הידועה בציבור שכבר זכה לעיגון בדברי חקיקה וגם להכרה בפסיקה. אולי יש להצטער שהמוסד הזה קיים, אבל לעתים החיים חזקים מרצונם של אלה שיחיו לפי דין תורה ולפי ההלכה. הרבה זוגות מבקשים להינשא ומשום מה אינם יכולים, ולעתים לבתי-הדין הרבניים פתרונים, והתוצאה היא שלמרות רצונם הם נאלצים לחיות כידועים בציבור במקום כבעל ואשה.

חברי הנכבד חבר הכנסת חנן פורת, לפני ולפני ועדת השרים לחקיקה באו גם שורה של הצעות חוק מכיוון נגדי, ועל-פי רוב היוזמת היא חברת הכנסת יעל דיין. והיא מבקשת להרחיב את הגדרת בן זוג לא רק לזוג נשוי כמקובל עליך, לא רק לזוג שאחד ממרכיביו או שניהם הם ידועים בציבור, אלא גם לבן זוג מאותו מין או הידוע בציבור כבן זוג מאותו מין.

יגאל ביבי (מפד"ל):

או בן זוג עם כלב.

שר המשפטים ד' ליבאי:

ועדת השרים התנגדה להרחבה זו ולחקיקה חדשה בנושא ביודעה את הרגישות הרבה וביודעה גם את ההשלכות שיש לחקיקה מעין זו. למה אני אומר זאת? משום שנראה לי שאי-אפשר לעשות בנושא הזה לא תיקון חד-צדדי ולא מחטף. בנושאים האלה יצטרכו להגיע להבנה לאומית רחבה עד כמה שניתן ולא לכפות היום בתחום רגיש זה מושגים של אחד על המחנה השני.

לכן אנחנו לא יכולים להסכים גם להצעת החוק שלך, שמוציאה היום מהגדרת בן זוג את כל הידועים או הידועות בציבור ומקפחת את כל הזכויות שניתנו להם על-פי חוקים קודמים ולפי הסכמים קיבוציים.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני השר, יש לך רמז להמשיך.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכון. אני גלוי ופתוח לפניך.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, זו לא המצאה מהיום, זה מראשית הפרלמנטריזם קיים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת ורדיגר, קיבלתי הנחיה שאני יכול להסתפק במה שאמרתי, ואני מודה לך על העזרה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מציע שלא להשתמש בהנחיה אלא בהצעה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מבקש להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת חנן פורת, יש לך חמש דקות לשכנוע חוזר.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני ראש הממשלה, אני עולה לכאורה לדון בסוגיות שקשורות לארץ-ישראל, להתיישבות, לביטחון. אני רוצה לומר לכם, שהשאלה הזאת שעומדת לפנינו כאן נוגעת לארץ-ישראל, נוגעת לביטחון, נוגעת להתיישבות, מפני שזהו דברה של תורה: ולא תקיא הארץ אתכם כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם, כי את כל התועבות האלה עשו גויי הארץ אשר לפניכם ואקוץ בהם.

אני רוצה לומר לך, אדוני שר המשפטים: טעות בידך, ואם יהיה יושר בינינו, תודה בטעות. אני בחנתי, בכל המקומות שיש בהם הגדרה של בן זוג בחוקים, במקום שהיה הנושא של ידועה בציבור נוסף ו/או הידועה בציבור. זאת אומרת, חוקי המדינה שהוסיפו את הידועה בציבור לכל מיני הטבות, טרחו לציין את הידועה בציבור כדבר נוסף.

היו"ר ש' וייס:

סגן היושב-ראש, חבר הכנסת יוסף עזרן, יש לך רשות, בבקשה דבר.

יוסף עזרן (ש"ס):

אדוני המציע, לידיעתך ולידיעת כל עם ישראל השומע אותנו, הגדרת בן זוג לאותו מין, זאת אומרת שני גברים, הביאה את הדבר לאבסורד מוחלט ולקריקטורה של החברה שלנו. לפני שבועיים ישבו חמישה בנים בראשון-לציון שבעה על אבא שלהם, ובתוך השבעה בא בן זוג, לצערי הרב, של הנפטר, והוא טוען שהוא אשתו, בן זוגו, ויורש אותו לפני הבנים. לאן אתם הולכים? מה אתם רוצים לעשות?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. זכות הזעקה.

חנן פורת (מפד"ל):

אני הבהרתי שהדבר הזה עלול להביא לאבסורד נורא בכל מערכת היחסים ובכל בניין התא המשפחתי בישראל.

אדוני שר המשפטים, אדוני ראש הממשלה, רבותי חברי מפלגת העבודה, זאת לא שאלה שצריכה להיות שנויה במחלוקת. ירצו לתקן במקומות מיוחדים לעניין בני זוג מאותו המין, יכתבו זאת במפורש. אבל בואו לא נטמא, בואו לא נשפיל את המושג זוג שקיים במורשת ישראל מדור דור ונהפוך אותו לפארסה, נהפוך אותו לתועבה.

אין בדבר הזה שום עניין שנוגד את פסיקתו של הבג"ץ, אין בדבר הזה שום עניין שנוגד את החוקים הקיימים עד כאן. הוא בא לתת הגדרה סבירה, נורמלית, למושג בן זוג כמקובל במורשת ישראל מדור דור.

אני חושב, שמי שירים ידו נגד הצעה כגון זו פשוט יוצר מצב שבו כנסת ישראל מרימה ידה כנגד המורשת, לא רק היהודית, התרבותית, האנושית המקובלת בעולם כולו. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, נאפשר לחבר הכנסת חנן פורת לשבת ואז נערוך את ההצבעה.

הצעת חוק הגדרת בן זוג בחקיקה ובהסכמים קיבוציים, התשנ"ה-1994 – ההצבעה החלה.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 23

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 36

נמנעים – אין

ההצעה להסיר הצעת חוק הגדרת בן זוג בחקיקה

ובהסכמים קיבוצים, התשנ"ה–1994, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

23 תומכים, 36 מתנגדים, אין נמנעים. הצעת החוק הוסרה מסדר-היום.

**הצעת חוק הבחירות לכנסת (דרכי תעמולה) (תיקון – ביטול ההגבלות על מודעות
תעמולה המתפרסמות בעיתונות), התשנ"ה–1994**

(הצעת חבר הכנסת א' פורז)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להמשך סדר-היום. אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת אברהם פורז להביא לפנינו את הצעת חוק ב'שכו – הצעת חוק הבחירות לכנסת (דרכי תעמולה) (תיקון – ביטול ההגבלות על מודעות תעמולה המתפרסמות בעיתונות), התשנ"ה–1994. הנמקה מהמקום.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חוק הבחירות לכנסת (דרכי תעמולה) מגביל את תעמולת הבחירות באמצעות מודעות מודפסות המתפרסמות בעיתונות היומית באופן שמודעה לא תהיה יותר גדולה מ-40 אינץ'. מפלגה אינה רשאית לפרסם יותר ממודעה אחת ביום בעיתון אחד והיא לא רשאית לפרסם יותר מ-10,000 אינץ' במשך שלושת החודשים שלפני הבחירות.

ההוראות האלה נקבעו בשעתן מתוך הנחה שעל-ידי זה יצומצמו הוצאות המפלגות ולא תהיה חריגה. בינתיים, למרבה השמחה, הוצא נושא גובה יחידת המימון מידי הכנסת – לפי יוזמה של כמה חברי כנסת, שגם אני הייתי שותף לה – ונקבר היום בידי ועדה ציבורית בראשות שופט.

אני חושב, שאין זה ראוי שהמחוקק, שהכנסת תתערב בשאלה כיצד מפלגה מחליטה להוציא את משאביה לתעמולת בחירות. כאשר מגבילים את שטחי הפרסום בעיתון, התוצאה היא שהכסף הולך בדרך כלל למטרות אחרות, בין היתר להדבקה פרועה של מודעות. על זה אין הגבלה. אפשר להדביק מודעות על כל לוח ועל כל עץ ועל כל בית ועל כל גדר, דבר שמכער מאוד את הסביבה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

יש הגבלה על גודל ועל הצבעים.

אברהם פורז (מרצ):

נכון, אבל אין הגבלה על מספר המודעות.

אני חושב שאין זה תפקידה של הכנסת לקבוע למפלגה את הכמות של המודעות. מפלגה אחת רוצה יותר מודעות בעיתונים, אחת רוצה יותר מודעות רחוב, אחת רוצה פרסום כזה, אחת רוצה פרסום אחר.

בהוראה הזאת יש גם משום פגיעה מיותרת בעיתונות, ואני חושב שהגיע הזמן להסיר את ההגבלה הזאת. כל מפלגה תחליט לפי ראות עיניה איך היא מוציאה את הכסף שלה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את שר המשפטים להשיב בשם הממשלה. בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בנושא זה של הגבלות על תעמולת בחירות – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אין הממשלה מתערבת.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכון. לגבי גודלן של המודעות וכיוצא באלו, אין עמדת ממשלה. זה עניין לסיעות, לחברי הכנסת, ולכן אין התנגדות להעביר את הצעת החוק הזאת לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט. תודה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מיכאל איתן ביקש להסיר את הצעת החוק. בבקשה.

אני מבקשת להפעיל את הצלצול.

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני חבר הכנסת אברהם פורז, שמעתי כאן את תגובתו של שר המשפטים שדיבר בשם הממשלה, ואכן נאה דרש וגם נאה נהג כאשר אמר שבנושאים שנוגעים לחוקי בחירות ולתעמולת בחירות הממשלה כממשלה איננה מתערבת והיא משאירה את החקיקה לתהליך של הידברות בין המפלגות.

לכן אני רוצה לומר ברגע זה לחבר הכנסת אברהם פורז: אל תגייס אנשים. תפסיק עם השטויות שלך. זה לא עניין של רוב ומיעוט. כך לא מנהלים מדינה. נושאים שנוגעים לתעמולת בחירות ולמפלגות – מקיימים עליהם תהליך של הידברות, מנסים להגיע להסכמה, ולא עושים את זה בשיטה של רוב כזה או אחר. פשוט בוושה מה שאתה עושה. לא מגישים הצעת חוק כזאת. יש מוסדות שבהם נפגשים נציגי המפלגות, יש ועדת הבחירות המרכזית, יושבים בה נציגים של כל המפלגות, גם של מפלגתך.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

חבר הכנסת איתן, זה מובן.

מיכאל איתן (הליכוד):

לכן אני חושב שטוב תעשה אם תמשיך את הצעת החוק. תודה.

היו"ר ע' מאור:

בבקשה, חבר הכנסת פורז. יש לך זכות התשובה על הבקשה להסיר. לרשותך חמש דקות.

צחי הנגבי (הליכוד):

זו היתה הנמקה מהמקום?

היו"ר ע' מאור:

כן, הנמקה מן המקום. התביעה של חבר הכנסת איתן להסיר את ההצעה מקנה למציע זכות תשובה. חמש דקות נוספות.

אברהם פורז (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, קודם כול אני רוצה למחות על הביטוי של חבר הכנסת איתן – שטויות וכל זה. אבל כל אחד וסגנונו. אתה יכול להגיד שאתה לא מקבל את דעתי. לדעתי אפשר לדבר בנימוס. זה דבר אחד.

מיכאל איתן (הליכוד):

אברהם פורז (מרצ):

בסדר. הגשתי את הצעת החוק מזמן. היא היתה מונחת על שולחן הכנסת מזמן. לדעתי, אין זה מתפקידו של המחוקק להיות בייבי סיטר של המפלגות. כל מפלגה יש לה תקציב. יש היום פיקוח על-ידי גוף ציבורי שמונע פריצת תקציב. מפלגה אחת רוצה יותר לפעילים, אחת רוצה יותר למודעות, אחת רוצה יותר לתשדירים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אברהם פורז (מרצ):

בסדר. לא קרה כלום. גם אם זה לא יעבור, לא קרה שום דבר.

אני חושב שההצעה הזאת סבירה. היא מאפשרת למפלגה, במסגרת הכספים שיש לה, החופש לעשות מה שהיא מבינה. אני מעדיף מודעות בעיתונות על פני מודעות שמודבקות על כל עץ ועל כל גדר ומלכלכות ומטנפות את הגשרים ואת הכבישים. אבל כל אחד כרצונו. אתם בליכוד תרצו פחות מודעות בעיתונים ותרצו יותר לפעילים או תרצו יותר לאספות – זכותכם.

אני חושב שגישה ליברלית אומרת: אל תיכנס לנשמה של מפלגה. תגביל את דרכי התעמולה, אבל אל תגביל אותם למודעה אחת ביום ולגודל של 40 אינץ'. לדעתי אלה הגבלות בלתי סבירות. הם היו בתקופה שהנושא היה פרוץ. אני חושב שגישה ליברלית אומרת שלא כך צריך לנהוג.

לא קרה כלום. ההצעה הזאת מוגשת לקריאה מוקדמת. אם היא תעבור – היא תעבור ונדון בה. לא ירצו – לא ירצו. היא תיפול היום – תיפול.

אני חושב שהגיע הזמן שאנחנו, שאנחנו פעילים במפלגות, נהיה אנשים אחראיים. יש לנו תקציב – נשתמש בו לפי שיקול דעתנו, בחוכמה ולא על-פי מגבלות חיצוניות.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק הבחירות לכנסת (דרכי תעמולה) (תיקון – ביטול ההגבלות על מודעות תעמולה המתפרסמות בעיתונות), התשנ"ה-1994. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 7

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 17

נמנעים – אין

ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק הבחירות לכנסת (דרכי תעמולה) (תיקון – ביטול ההגבלות על מודעות תעמולה המתפרסמות בעיתונות), התשנ"ה-1994, נתקבלה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני מבקש לבטל את הצבעתי בעד.

היו"ר ע' מאור:

אני מוחקת אחד מן המצביעים בעד, והתוצאה היא: שישה בעד, 17 נגד, אין נמנעים. הצעת החוק לא אושרה.

הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון), התשנ"ה-1995

(הצעת חבר הכנסת א"ח שאקי)

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת אבנר חי שאקי להציג את הצעת חוק ב'תרפה – הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון), התשנ"ה-1995. הנמקה מן המקום. בבקשה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, בבחירות האחרונות לרשויות המקומיות התגלו כמה תקלות שהצעת חוק זו באה למונען.

תקלה אחת קשורה בערעור בחירות בטענת שוחד, כשהתברר כי ברוב המקרים לא ניתן להוכיח טענות אלה במסגרת ערעור בחירות שבו בית-המשפט חייב ליתן פסק-דין תוך 30 יום מיום הגשתו.

התקלה השנייה קשורה ברישום שלא כדין של בוחרים ביישוב שאין להם זיקה אליו, לצורך הצבעה בבחירות, כדי לגרום לעיוות בחלוקת המנדטים או בבחירת ראש הרשות.

בהצעת החוק הזאת ניתנו פתרונות לשתי הבעיות הנ"ל כדלקמן: א. נקבע במפורש כי שינוי מען כאמור והצבעה בבחירות הוא עבירה חמורה; ב. נקבע כי מעשים כאלה הם עילת ערעור בפני עצמה; ג. נקבע כי המועד למתן פסק-דין בעילות שוחד ושינוי מען כאמור הוא תוך שנה במקום 30 יום, ובלבד שהוגשה קובלנה בגין המעשים.

הצעת חוק זו גובשה תוך תיאום עם עורך-דין יצחק שילת, המפקח הארצי על הבחירות מטעם משרד הפנים. אבקש מחברי הכנסת לתמוך בהצעה זו.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את השר דוד ליבאי להשיב בשם הממשלה. בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, כפי שאמר המציע הנכבד, הצעתו אכן תואמה עם הממונה על הבחירות במשרד הפנים, והממשלה תומכת בהעברת הצעת החוק לוועדת הפנים של הכנסת, עם

הסתייגות אחת, והיא: נראה לנו שהעונש המרבי המוצע בסעיף 85א – 14 שנות מאסר – גבוה מדי. נבקש מהמזיע ומהוועדה לשקול זאת היטב פעם נוספת. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת אברהם רביץ מבקש להסיר.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני מסכים בהחלט עם עמדת השר.

היו"ר ע' מאור:

אתה מסכים עם עמדת השר. תודה. הסכמתך תירשם בפרוטוקול.

חבר הכנסת רביץ מבקש להסיר את הצעת החוק. בבקשה. חמש דקות.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, מכובדי המזיע פרופסור שאקי, אני מתנגד לחלק אחד בהצעת החוק שלך, לאותו חלק המדבר על אזרחי מדינת ישראל שעומדים לעבור ולגור בעיר אחרת ועדיין גרים במקום מושבם הקודם.

אזרחים אלה כבר ניתקו עצמם מהאינטרס של מקום מושבם, כי הם מתכוונים לעבור ולגור בעיר אחרת, ומה שמעניין אותם הוא כיצד תיראה הרשות המקומית בעיר החדשה שאליה הם מתכוונים לעבור, ובגלל זה הם מעתיקים במרשם התושבים, לפני הבחירות, את מקום מגוריהם החדש.

אני לא חושב שאנחנו רשאים למנוע מאזרח מדינת ישראל לעשות את הדבר הזה אף-על-פי שבפועל עדיין יש לו דירה בעיר שהוא גר בה קודם. הוא כבר רכש דירה בעיר החדשה. אולי הדירה עדיין איננה מוכנה. אנחנו יודעים שמתפתחות ערים כאלו בישראל.

לפי דעתי, אנחנו לא יכולים למנוע מאזרחי מדינת ישראל להחליט באופן חופשי היכן הם יגורו בארבע או בחמש השנים הבאות ולקבוע את דמותה של החברה בעיר החדשה. צריך שתהיה להם האפשרות לבחור באופן חופשי את הרשות המקומית החדשה.

משום כך אני מתנגד להצעת החוק שלך. כמובן, החלק הראשון שאמרת – שיש למנוע את כל אותם מרעין בישין בבחירות – בזה אני תומך בכל לב, אבל אני מתנגד להצעת החוק בגלל הסעיף השני בהצעת החוק שלך.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת שאקי, זה מקנה לך זכות להשיב להתנגדות. חמש דקות. בבקשה.

רפאל איתן (צומת):

למה אתה צריך לענות? למה? חבל על הזמן.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

דקה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שאקי זכאי להשיב על ההתנגדות.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, כבוד השר, חברי הכנסת, מדובר באדם שאיננו גר ואיננו מתכוון לגור באותו מקום. הגדרתו של המושג "תושב" היא אדם שגר ומתכוון להוסיף ולגור. הכוונה מכרעת. אם יתברר שאכן הוא עובר לשם ואת ילדיו הוא מעביר לחינוך שם – איש לא יפגע בו וכוונותיו טובות. אבל כשכוונותיו רעות, כשדירתו נשארת במקום הקודם, כשהוא מתכוון לחזור למקום הקודם, ורק כדי להביא לתוצאה שונה – זה לא. כי זה קרה במקום מסוים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אין במדינת ישראל סולם ריכטר שיודע לבדוק כוונות של בני אדם.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

רואים איפה הילדים לומדים, לאיזו שנה נרשמו, לאיזה גן ולאיזה בית-ספר וכו'. הדברים ברורים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

עדיין אין לו ילדים.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

המשפט עוסק הרבה בנושא ויש פתרונות ברורים וחד-משמעיים.

אני מבקש בכל זאת לתמוך בהצעה הזאת.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון), התשנ"ה-1995. אני מפעילה את ההצבעה, בבקשה.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 8

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון), התשנ"ה-1995,

לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

רוב של שמונה, ללא מתנגדים וללא נמנעים – אני קובעת שהצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון), התשנ"ה-1995, עברה בקריאה טרומית, ומועברת בזה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה להכנה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק יישום חוזה השלום בין מדינת ישראל לבין הממלכה הירדנית ההאשמית,
התשנ"ה-1995

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, כפי שבוודאי שמתם לב, יש תוספת לסדר-היום – דיון על הצעת חוק יישום חוזה השלום בין מדינת ישראל לבין הממלכה הירדנית ההאשמית, התשנ"ה-1995, והצבעה עליה בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

מי מציג את הסכם השלום?

היו"ר ע' מאור:

את הצעת החוק יציג יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון, שבוודאי ייכנס למליאה, שכן הצעת החוק הונחה על השולחן בדקות אלה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אפשר להתחיל בהסתייגויות.

היו"ר ע' מאור:

אחר כך נשמע את ההסתייגויות – ארבע הסתייגויות לחבר הכנסת מיכאל איתן, ארבע הסתייגויות לחבר הכנסת רחבעם זאבי, שתי הסתייגויות לחבר הכנסת יוסף בא-גד. ולאחר מכן תהיה הצבעה. אנחנו מחכים עכשיו ליושב-ראש ועדת החוץ והביטחון, חבר הכנסת אורי אור, שישכיל אותנו בהצעת החוק.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

גם המסתייגים אינם.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

חבר הכנסת זאבי ישנו.

היו"ר ע' מאור:

אם המסתייגים לא נוכחים, זמנם הולך לאיבוד. נעשה הפסקה קלה עד לבואו.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

האם זה הסעיף האחרון בסדר-היום, גברתי?

היו"ר ע' מאור:

לא. יש לנו עוד סעיפים רבים, ועוד רבה הדרך. בכל מקרה, זה לא יהיה יום רביעי שיימשך עד חצות הליל. נקווה שניקח מזה דוגמה גם בימי רביעי אחרים. כדי לנצל את ההפוגה הקלה הזאת אציין, שבועדת הכנסת נשמעו בזמן האחרון ערעורים על השעות הארוכות. לאחרונה עובדים בשעות סבירות, דבר שבהחלט מקל על כולם. תמשיכו כך, חברי ועדת הכנסת.

ובכן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעת חוק ליישום חוזה השלום בין מדינת ישראל לבין הממלכה הירדנית ההאשמית, התשנ"ה-1995. חבר הכנסת אורי אור, יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון, יציג את הצעת החוק. בבקשה.

אורי אור (יו"ר ועדת החוץ והביטחון):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, כנסת נכבדה, אני מתכבד להביא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את חוק יישום חוזה השלום בין מדינת ישראל לבין הממלכה הירדנית ההאשמית, התשנ"ה-1995. הצעת החוק אושרה בקריאה ראשונה בכנסת בשבוע החולף, ונדונה אתמול והיום בוועדת המשנה של ועדת החוץ והביטחון לענייני חקיקה בראשות חבר הכנסת משה נסים ובמליאת הוועדה, ואנו מבקשים כי תאושר היום בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. זאת כדי לעמוד בהתחייבותה של מדינת ישראל בחוזה השלום, כי תיקוני החקיקה הדרושים יעשו תוך שלושה חודשים ממועד כניסתו של חוזה השלום לתוקף, קרי – עד 10 בפברואר 1995.

רבותי חברי הכנסת, בפתח דברי אציין, כי נתעוררה השאלה אם לא היה ראוי שהיערכות על קו הגבול החדש תיעשה רק לאחר השלמתה של החקיקה הבאה ליישם את חוזה השלום. דעתי היא כי אכן עדיף שכך יעשה. אם כי למען ההגינות אציין, כי נמסר לנו שהממשלה החליטה על עצם החקיקה שתיתן תוקף גם לחילופי השטחים, אף שהיו דעות שאין בכך צורך נוכח אישור חוזה השלום בכנסת. אבל אחרי שהובאו לידיעתה חילופי שטחים אלה, כדי להסיר ספק, ובעיקר משום חשיבותו של נושא

שטחי המדינה בחוזה השלום, היתה לתהליך היערכות כזאת, וראש הממשלה הבטיח למלך ירדן כי היא תחל עד סוף החודש.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

חבר הכנסת אור, אמרת "חילופי שטחים". האם גם אנחנו קיבלנו שטח?

אורי אור (יו"ר ועדת החוץ והביטחון):

בוודאי.

רחבעם זאבי (מולדת):

את מנהטן.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

מתי?

אורי אור (יו"ר ועדת החוץ והביטחון):

רבותי, אני מתפלא על השאלה, ואענה עליה בסוף דברי. אתייחס לזה בסוף דברי.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אתמול קיבלנו שטח?

אורי אור (יו"ר ועדת החוץ והביטחון):

שטח שקיבלת עוד קודם, ואתה מעבד אותו, ועכשיו הוא כבר שלך. חבר הכנסת רביץ, אני אתייחס לכך בהמשך דברי.

אני רוצה לחזור על דברים שאמרתי. כדי להסיר ספק, ובעיקר מחמת חשיבותו של נושא שטחי המדינה, הוחלט על חקיקה. עוד יוזכר, כי התחייבותה המשפטית הבין-לאומית של המדינה בחוזה השלום היתה להיערכות דינמית, וראש הממשלה הבטיח – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

אורי אור (יו"ר ועדת החוץ והביטחון):

חבר הכנסת דראושה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת דראושה, בבקשה לאפשר ליושב-ראש הוועדה להמשיך בדבריו.

אורי אור (יו"ר ועדת החוץ והביטחון):

ראש הממשלה הבטיח למלך חוסיין, כי הפריסה תחל עד סוף החודש. מצאתי לנכון לציין זאת, וכן להביע את הדעה כי טוב היה אילו הסתיימה החקיקה לפני תחילת ההיערכות הכוללת חילופי שטחים.

אולי ואומר כאן, כי אנו מציעים שגם ממשלת ירדן תעמוד – – – חבר הכנסת גנדי, תקשיב. זה חשוב, כי אתה תתייחס לזה בהסתייגויות שלך.

אולי ואומר כאן, כי אנו מציעים שגם ממשלת ירדן תעמוד בהתחייבות שלה לחוקק את החקיקה הפנימית הנחוצה עד 10 בפברואר 1995. נמסר לי כי נציגי ממשלת ישראל מעלים נקודה זו בשיחות עם הירדנים.

הערה נוספת: לא למותר להזכיר את ההישג הגדול של חוזה השלום, שלפיו חילופי השטחים מקבעים בריבונות ישראל את הקרקעות המעובדות של כלל יישובי הערבה – בין 30 ל-40 קילומטר שמוחלפים.

ברשותכם, אעבור עתה לאזכור התיקונים שהוכנסו בהצעת החוק בדיוני הוועדה בין הקריאה הראשונה לקריאה השנייה והשלישית.

בסעיף 2, שהוא סעיף מרכזי בחוק, שמתוכו עולה האישור המשפטי לנושאים כמו חילופי הקרקעות, או ככל שהדבר נדרש בעניינים אחרים, נקבע כי "רואים את חוזה השלום כבר-תוקף לכל דבר ועניין", במקום "לכל מטרותיו", כפי שנאמר בהצעה. זאת כדי להבהיר ולחזק את תקפותם של הנושאים הרלבנטיים במשפט הפנימי.

בסעיף 3(א) בהצעה חסרה, בגלל טעות דפוס, אות אחת בשורה הראשונה. צריך להיות: "באזורים שבתחום הממלכה הירדנית ההאשמית", במקום: "באזורים שתחום". טעות סופר לעולם חוזרת. מדובר כאן, כמובן, באזורי צופר ונהריים.

בסעיף 3(ד) הוספנו, כדי להבהיר, כי קביעת ההוראות בקשר ליציאה מישראל לאזורי צופר ונהריים והכניסה מהם לישראל תהיינה על-פי תקנות שיקבע שר הפנים.

בסעיף 3(ו) הוכנסו שני תיקונים. האחד, לאחר המלים "לגבי מי שנזכר בסעיף קטן (א)" הוספנו "לרבות אזרחי ישראלי בהגדרתו בסעיף 3א לפקודת מס הכנסה", כדי למנוע אי-בהירות בנושאי מס. התיקון השני בא כדי להבטיח שלא יחול כפל מס, ירדני וישראלי, בהקשר של נהריים וצופר, ולכן הוספו המלים: "וכן לקבוע בצו האמור הסדרים למניעת כפל מסים".

בסעיף 3(ז), במקום "שר העבודה והרווחה רשאי בצו באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, לקבוע", כתבנו: "יקבע בצו", כדי להבטיח שזכויות וחובות לפי חוקי הביטוח הלאומי וביטוח הבריאות אכן יובטחו באזורי נהריים וצופר.

ועדת החוץ והביטחון גורסת, כי גם אם לא בכל הנושאים הקשורים בנהריים ובצופר, והעתידיים אף להתעורר בעתיד, אפשר לטפל כאן ועכשיו ובחקיקה, יש מקום לעשות ככל האפשר להבטיח את זכויותיהם של החקלאים שם, וזאת בלי לפגוע בריבונות ירדן. הואיל ובאזורי נהריים וצופר מדובר בהסדר מיוחד וחסר תקדים בתולדותיה של מדינת ישראל, הרבה מכל הקשור בו ייבחן בשטח במהלך התקופה הבאה.

הועלתה, למשל, שאלה של נזקים לא צפויים העלולים להיגרם לחקלאים ישראלים באזורים אלה, ולגבי חקלאים בישראל הם בקטגוריות שממשלת ישראל מטפלת בהם. ראש הממשלה מילא את ידי לומר, כי במקרים כאלה ייעשה מאמץ ככל האפשר כי לא ייגרע חלקם של החקלאים הללו רק בשל העובדה שהם מעבדים אדמות שמחוץ לתחומי מדינת ישראל.

אני חוזר שוב על הניסוח המדויק, משום שחשוב לי שיירשם כדברי ראש הממשלה. ראש הממשלה אמר, כי במקרים כאלה ייעשה מאמץ ככל האפשר כי לא ייגרע חלקם של החקלאים הללו רק בשל העובדה שהם מעבדים אדמות שמחוץ לתחומי מדינת ישראל.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש אפוא לאשר את החוק בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. אנו מקווים, כולנו, שחוק זה יתרום לעיצובם ולחיזוקם של יחסי השלום עם ירדן, הישג חשוב של מדינת ישראל במעגל השלום עם שכניה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה ליושב-ראש ועדת החוץ והביטחון, חבר הכנסת אורי אור, על הצעת החוק החשובה.

אנחנו עוברים לדיון בהסתייגויות. אני מציעה את הנוהל שכל מסתייג יעלה שתי הסתייגויות, חבר הכנסת מיכאל איתן ראשון, אחריו – חבר הכנסת רחבעם זאבי, ואחריו – חבר הכנסת יוסף בא-גד. אחר כך עוד סבב אחד, אלא אם כן תסתפקו בהנמקה רצופה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מבקש לנמק ברצף, זה לא יימשך 20 דקות.

היו"ר ע' מאור:

גם לקצר וגם ברצף.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני לא אנצל את כל הזמן שהוקצה להסתייגויות, אבל לא אנמק ברצף. אני רואה שחבר הכנסת זאבי רוצה לדבר ברצף. אני אדבר עשר דקות – – –

איך קוראים לחילופין כאלה של יושבות-ראש, חילופי גברי?

רחבעם זאבי (מולדת):

חילופי גברות.

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אינני יודע מדוע החליטה ממשלת ישראל להזדרז ולהעביר לירדן על-פי מחויבותה את השטחים כבר לפני יומיים, כאשר אנחנו יודעים שעל-פי ההסכם היתה לישראל זכות למשוך את התקופה הזאת עד תום שלושה חודשים מיום אשרור ההסכם עם ירדן.

תשאלו: מיכאל איתן, מה זה משנה, עוד כמה ימים, פחות כמה ימים? ואני שואל אתכם בתשובה – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

למה אתה לא יודע מדוע? בעוד שבועיים הם לא היו רוצים לקבל את השטחים. הם היו מתנגדים.

אליעזר זנדברג (צומת):

סוף העונה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

קבעו תאריך מסוים ולמחרת הם כבר לא רצו.

היו"ר א' סלמוביץ:

סליחה, חבר הכנסת איתן, אתה מנמק ברצף?

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, רק שתיים.

אבל היתה אפשרות והיה ויכוח אם מונים את שלושת החודשים מיום חתימת ההסכם או מיום אשרורו. על-פי הדין היה צריך למנות שלושה חודשים מיום האשרור, וממשלת ישראל חשבה, אולי בצדק, שלא כדאי לעשות מזה עניין גדול והתקפלה פעם נוספת בעניין לא הכי משמעותי בעולם והסכימה כבר שזה יהיה על-פי הגרסה הירדנית.

אבל אני שואל שאלה: אם זה עניין כל כך קטנוני, למה לירדנים זה היה כל כך חשוב? למה כל פעם אנחנו צריכים להגיד, בכל דבר ועניין: אה, זה עניין קטן, נוותר להם; מדוע אנחנו לא עומדים על כל דבר כפי שנקבע בהסכמים? אז כן זה באמת עניין של כמה ימים. תיכף נראה מה ההשלכות. יש לנו הסכם עם ערפאת, ערפאת לא מקיים התחייבויות גורליות לעם ישראל. הוא איננו נלחם בטרור, איננו מבער את חומרי הנפץ מהרצועה, נותן לאנשים להסתובב חמושים, נותן למיליציות לפעול שם – הכול בניגוד מפורש להסכם. אז אומרים: נוותר לו.

נפגש אתו רבין במחסום ארז, והוא אומר לו: תראה, לנו יש תלונות אליכם, לכם יש תלונות אלינו, בואו נוותר. אנחנו מוותרים לכם. אחרי כמה ימים היה פיגוע בבית-ליד.

אבל בואו נשאל את עצמנו מה קרה עכשיו כתוצאה מהוויתור הזה. כתוצאה מהוויתור הזה העבירה ממשלת ישראל בניגוד לחוק אנשים שהיו ממונים על ביצוע פעולות מסוימות במסגרת המשפט הישראלי, שפעלו בניגוד לחוק, על מנת לקרוע שטחים של מדינת ישראל.

עוד הפעם אפשר להגיד, מה אתה רוצה, אז זה היה קורה בעוד כמה ימים. אבל כאן מדובר בדבר הכי פורמלי שיכול להיות. שטח המדינה ופעולה של פקידים שמביאה לכך שחלק מהמדינה הזאת הופך להיות לא שייך עוד למדינה שלך. וכל זה בלי שהחוק נותן להם סמכות לעשות את זה. מנין הם לוקחים את הסמכות לעשות דברים כאלה?

הרי לא מזמן התרעתי ופניתי ואיימתי, והיה לי פה ויכוח גדול עם שר החוץ, אמרתי להם: מי נותן לכם סמכות להעביר כסף לאש"ף? פקידים לוקחים כסף מאוצר המדינה ומעבירים לאש"ף ללא אסמכתה בחוק. והוא אמר: זה לא עניין לחוק, תלך לבג"ץ. כשהלכתי ליועץ המשפטי ואמרתי לו: דע לך, אם לא תפסיק את זה מייד, אני באמת אלך לבג"ץ ותיפלו על הפנים. אז היועץ המשפטי הודיע לממשלה: נא להפסיק מייד את העברת הכספים.

וגם הפעם היועץ המשפטי לממשלה אמר לממשלה: אתם לא יכולים לעשות את זה ללא חקיקה מוקדמת.

מדוע הממשלה שלנו עושה צחוק מהחוק פעם אחר פעם? אחר-כך ראש הממשלה שולח את יושב-ראש הכנסת, ואומר: טעינו, סליחה, אני מתנצל. אתם לא יודעים מה אתם עושים? למה כל כך הרבה התנצלויות? לא רוצים התנצלויות, אל תעשו טעויות, ואל תתנצלו. כל פעם הוא בא ואומר: טעיתי, האחריות שלי. טעיתי, האחריות שלי. מה המשמעות של הביטוי: האחריות שלי? אם הוא לא מסוגל להפסיק את הטעויות, שילך הביתה. זו בוודאי לא תהיה טעות, נכון חבר הכנסת זאבי?

רחבעם זאבי (מולדת):

זו תהיה הצלחה.

חנן פורת (מפד"ל):

מודה ועוזב – ירוחם.

מיכאל איתן (הליכוד):

כך יכלה הממשלה, גם אם רצתה לעמוד בתאריך שנקבע, להביא את החוק שבוע קודם, בלי לבזות את הכנסת. הרי הכנסת יושבה על החוק הזה, לדעתי, עשר שעות. עשר שעות עבודה היא השקיעה בזה. האם אני טועה, חבר הכנסת אורי אור?

אורי אור (יו"ר ועדת החוץ והביטחון):

בוועדת החוץ והביטחון.

מיכאל איתן (הליכוד):

ועדת החוץ והביטחון יושבה בערך עשר שעות. היה דיון מוקדם שנמשך, כאן במליאה, לדעתי, 20 דקות. לא יכלו – אפילו בשבוע שעבר, כאשר ידעו שעומדים לקיים השבוע את זה – להשקיע אותה כמות זמן ולגמור את זה?

אבל האבסורד הכי גדול במה שקורה היום במדינה הוא הסיפור הבא: כאשר שמעתי ברדיו ביום שני בבוקר שעומדים למסור את השטחים, וידעתי שעדיין אין חוק, צלצלתי ליושב-ראש הכנסת ושאלתי: הכיצד? אני מצלצל ליועץ המשפטי לממשלה, והוא היה חולה. אמר לי יושב-ראש הכנסת: אתה צודק, אני אברר מייד, לא יעשה מעשה כזה. כעבור שעה הוא מצלצל אלי בחזרה ואומר לי: מיכאל איתן, טעות בידך. אני שואל: הכיצד? והוא אומר: צלצלתי ללשכת ראש הממשלה, והם אומרים לי שהם לא יודעים שום דבר על טקס ועל מסירת השטחים היום. אומר לי יושב-ראש הכנסת: אני לא מאמין שמישהו מטעה אותי שם.

אני חשבתי שהוא צודק. אמרתי: אצלל לרדיו ואעמיד אותו על טעותו, כי שמעתי את זה ברדיו, ב"קול ישראל". צלצלתי לרדיו ואמרתי: אתם שידרתם הבוקר ידיעה, שעומד להתקיים טקס, ועומדים למסור לירדן מאות קילומטרים של שטח, חלקו שטח של מדינת ישראל; זה לא דבר של מה בכך, ואתם מטעים את הציבור. הנה, מלשכת ראש הממשלה אומרים שלא יודעים שום דבר על העניין. אומר לי העורך, אני שומע את הצחוק המתגלגל שלו בטלפון: מה, אתה עושה ממני צחוק? הכתב שלנו כבר בדרך לטקס, ואתה אומר לי שאין טקס? אמרתי לו: תשמע, תבדוק עוד פעם, אולי יש כאן איזו טעות. הוא התחיל לבדוק את עצמו ואמר: רגע אחד, אולי אתה צודק. כעבור שעה הוא חוזר אלי ומשדר לי בטלפון את הכתבה על הטקס, על לחיצות הידיים בין הקצינים, על העברת השטחים.

אני מצלצל ליושב-ראש הכנסת ואומר לו: אדוני, יושב-ראש הכנסת, שמעתי במו אוזני כתבה משודרת. אמר לי יושב-ראש הכנסת: אצלל פעם נוספת ללשכת ראש הממשלה. הוא חזר אלי פעם נוספת בטלפון – בצהריים, אחרי שהטקס התקיים – ואמר כי נמסר לו שלא יודעים שום דבר. לשכת ראש הממשלה לא יודעת.

תגידו, מה קורה פה? מגיעה השעה 16:00, אני מבקש להגיש הצעה לסדר, ויושב-ראש הכנסת בהגינותו נותן לי את רשות הדיבור. אני מעלה את העניין פעם נוספת והוא פונה לשר המתאם מטעם הממשלה ואומר לו: כבוד השר שחל, מה שמיכאל איתן טוען ומספר פה, הוא דבר חמור מאוד. בוא ותן לכנסת הבהרה. עולה השר המתאם ואומר: אני שומע את הדברים בפעם הראשונה.

תגידו לי, זה לא מעורר אצלכם איזו דאגה? באמת, אני שואל, מה בדיוק מתרחש היום בממשלת ישראל ואיך היא מתפקדת? אני מסכים, בסדר, תגידו לי שזה עניין פורמלי של כמה ימים – הנה עכשיו אנחנו מחוקקים את החוק והחוק עובר. אבל אתם יודעים שזה תפקוד עם ציון מתחת לאפס.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אולי משרד החוץ עשה את כל העסק.

מיכאל איתן (הליכוד):

אפרופו משרד החוץ, היום יוצא שר החוץ למצרים. לפני 12 יום, אוסמה אל-באז ממצרים – על-פי ידיעה שנכתבה כאן, ואני מקווה שהיא לא נכונה – אמר שישראל מתכוונת לשקול שינוי במדיניותה בנושא ביטחוני חשוב. סגן שר החוץ – – –

אורי אור (יו"ר ועדת החוץ והביטחון):

הוא הכחיש זאת.

מיכאל איתן (הליכוד):

סגן שר החוץ, בתשובה על שאילתא שלי – תקשיב טוב לפני שאתה עושה תנועות כאלו, חבר הכנסת אורי אור, זה לא מתאים לך – אמר שהידיעה בעיתון לא היתה נכונה, והודיע שלא יהיה שינוי במדיניות. אתמול התפרסמה בעיתון ידיעה נוספת, המדברת על אפשרות של פשרה שיציג שמעון פרס במצרים. הבוקר שמעתי את שמעון פרס מבהיר שלא תהיה שום פשרה בעניין הזה, ואני מקווה מאוד שבנושא הזה אתם לא נוהגים כמו שנהגתם במקרה שדיברתי עליו, וכמו בהרבה מקרים אחרים, כמו, למשל, מס הבורסה.

אני מודאג, ואני חושב שכל אדם ששומע ורואה את הדוגמאות האלה צריך להיות מודאג מאוד היום ממה שקורה במדינת ישראל.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת מיכאל איתן. אני מזמינה את חבר הכנסת רחבעם זאבי; בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

זהו סיפור טרגי-קומי.

רחבעם זאבי (מולדת):

גברתי היושבת בראש, חברי הכנסת הנוכחים, בראשית דברי אני רוצה להגיד שאנחנו, סיעת מולדת, בעד שלום עם כל הערבים, ובוודאי עם ממלכת ירדן. למעשה, יש לנו שלום עם ירדן, שלום לא פורמלי: לא יורים בגבול, טובין ואנשים עוברים על הגשרים, אבל אין שגרירים, ולא היתה לנו יכולת להגיע לפטרה ולמקומות נוספים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

גם אחרי השלום אין שגרירים.

רחבעם זאבי (מולדת):

אבל יבואו. למעשה היה לנו שלום, גם אם לא שלום פורמלי. אנו בעד שלום עם ירדן, חרף כל חטאיה של עמון המודרנית, של ממלכת ירדן.

אנחנו לא שכחנו, שב-1948, כאשר נולדה המדינה שלנו, הם פלשו אלינו, כבשו את העיר העתיקה בירושלים, הרגו בתושביה ושבּו את חלקם, הרסו 30 בתי-כנסיות בירושלים, חיללו 60,000 מצבות בהר-הזיתים, כבשו את גוש-עציון, וגם כאן הרגו בתושביו וחלקם הלכו בשבי. אנחנו זוכרים שבמשך שנים עמדו חיילי הלגיון הערבי – מה שנקרא היום הצבא הערבי הירדני – על חומות העיר העתיקה, צלפו עלינו והתאנו לנו בגבולות, חיפו על מסתננים, על רוצחים ועל פדאיון, ואפשרו לארגוני טרור לפעול מבסיסם; עד ספטמבר 1970, שאז כבר הם עצמם עמדו בסכנה. אנחנו זוכרים שהם מנעו מאתנו גישה לכותל המערבי במשך 19 שנה, למרות המוסכם והכתוב בהסכם רודוס.

אנחנו זוכרים שבמלחמת ששת הימים הזהרנו אותם שלא להשתתף במתקפה על ישראל, והם לא שעו לעצותינו והצטרפו ל"חגיגה", ושחררנו את יהודה ושומרון.

אנחנו לא יכולים גם לשכוח דבר טרי: לפני שלוש-ארבע שנים, במלחמת המפרץ, היה המלך חוסיין בעל הברית היחיד של סדאם חוסיין, הקצב מבגדאד, שביקש את נפשנו.

אנחנו זוכרים את כל זה.

אף-על-פי-כן, אני אומר: שלום עם ירדן, אבל שלום מכובד לשני הצדדים, ולא רק לצד הירדני. אנחנו לא הפסדנו במלחמה נגדם, אף לא במלחמה אחת נגדם, ואין שום סיבה שנקבל שלום מוכתב, שלום של נכנעים, של מתרפסים, של מזדנבים. אנחנו ניצחנו, ובדרך כלל מקובל שהמנצח מכתוב את תנאי השלום.

אני מבין שהכבוד הוא דבר חשוב אצל הערבים, ואני לא רוצה לפגוע בכבודם. לא נכתיב להם, אבל שהם גם לא יכתיבו לנו, ובשלום הזה – שאתה, חבר הכנסת אורי אור, הצגת פה וראש הממשלה הציג לפני כמה חודשים – אנחנו מקבלים תכתיב של שלום, תוך כניעה וזנב בין הרגליים של ממשלת ישראל.

חסיין היה מנודה בעולם המערבי בגלל היותו שותפו של סאדם חוסיין, בגלל זה שהוא פתח את נמל עקבה להברחת חומרים אסטרטגיים לעירק. מי עשה אותו פרסונה גראטה בעולם? מי פתח לו את טרקליני העולם? יצחק רבין עשה לו הנשמה מלאכותית, והוא כבר מומחה בזה. הוא גם עשה הנשמה מלאכותית ליאסר ערפאת, שגם הוא היה מנודה ושוקע ונובל. הוא נהיה מומחה להנשמות מלאכותיות, אבל בעצם, גם הם הנשימו אותו, כי גם הוא עמד לעבור מן העולם מבחינה פוליטית. הוא נתן לשניהם במות וסימפטיה, ואנחנו משלמים קנסות על כך.

מדוע הביאו לנו שלום של השפלה, של כניעה, של התרפסות? מה ישראל נותנת בשביל השלום הזה? דבר ראשון, 386 קילומטרים רבועים בערבה. אדמות שאנחנו מעבדים, אדמות שאנחנו טייבנו אותן, יישרנו אותן, רישתנו אותן – – –

אורי אור (יו"ר ועדת החוץ והביטחון):

לא נכון.

רחבעם זאבי (מולדת):

אל תגיד לי לא נכון. אני מכיר שם כל דונם.

אורי אור (יו"ר ועדת החוץ והביטחון):

שום אדמה מעובדת לא עוברת לירדן.

רחבעם זאבי (מולדת):

באמת?

אורי אור (יו"ר ועדת החוץ והביטחון):

בדרום?

רחבעם זאבי (מולדת):

בוודאי, בערבה.

אורי אור (יו"ר ועדת החוץ והביטחון):

לא מעובדת.

רחבעם זאבי (מולדת):

חסר לירדן שטח? הרי ירדן גדולה פי-שלושה מארץ-ישראל המערבית כולה, לרבות יהודה, שומרון ועזה. וממלכת ירדן קמה על 76% מהשטחים שיועדו לבית היהודי הלאומי. וכמה תושבים יש בירדן, 2.5-3 מיליונים? שטח פי-שלושה מכל ארץ-ישראל המערבית, ואנחנו נתרום להם 386 קילומטרים רבועים כדי שיהיה להם יותר, כדי שיהיה להם טוב.

אחר-כך אנחנו מוותרים על 100 מיליון מטר מעוקב מים. האם הארץ עשירה במים? ארץ צחיחה, ארץ דלת-מים, ארץ יבשה, ארץ עם מי לחץ. לפני שלוש, ארבע שנים הפסקנו להשקות דשאים ומטעים נשירים מפני שהיו שתי שנות בצורת. עכשיו אנחנו נותנים להם כל שנה 100 מיליון מטר מעוקב. לא שנה אחת כדי לרצות אותם, לחלות את פני המלך. עד קץ הימים, הנינים של הנינים שלנו ייתנו כל שנה 100 מיליון מטר מעוקב מים, שאין לנו, למי? לירדן. מדוע? ובתוך זה 10 מיליון מטר מעוקב מים מליחים, שאנחנו, העשירים המופלגים, נמתיק אותם עבור ירדן, כדי שהם יוכלו לבזבז את המים האלה.

נוסף על כך, בהסכם הזה לא מצוין הגבול בין טירת-צבי לבין ים המלח. תשאלו, למה? מפני שירדן לא רוצה לקבוע גבול עם ישראל במקום הזה, שם היא עתידה להיות שכנה של הממלכה הפלשתינית. ואנחנו בולעים את זה וחותרים על הסכם כזה.

והחמור מכול – את הריבונות בהר-הבית, שריד תפארת בית-מקדשנו, אנחנו נותנים שם. למי? לירדן. למה? מנומק גם למה: "בגלל הזכויות ההיסטוריות של ירדן בירושלים". אולי תלמדו אותי מה הן הזכויות ההיסטוריות של ירדן בירושלים? הם באו ככובשים, ישבו 19 שנה, תקפו אותנו, עפו משם. יש להם זכויות היסטוריות.

בכלל, ירושלים לא מוזכרת בקוראן המוסלמי אפילו פעם אחת. אבל ירדן כבר גילתה את הקלפים. הם אמרו: אנחנו מקבלים את ירושלים רק כפיקדון, ונמסור אותה בבוא הזמן לפלשתינים, כאשר הם יקבלו את הריבונות בירושלים. כלומר, אנחנו, ישראל, מוסרים את הר-הבית בירושלים, את מזרח-ירושלים, לערפאת ולרוצחים שלו באמצעות המתווך שנקרא ירדן. לא יכולנו למסור אותה ישירות אלא יש לנו מתווך מרבית-עמון.

כל ההסכם נעשה עם המלך חוסיין, והמלך חוסיין הוא רק בשר ודם. מחר-מחרתיים הביולוגיה תעשה את שלה, או איזה מורד, או קבוצת קצינים, פלשתינים או שכן ממזרח, וירדן תעבור מן העולם כממלכה ההאשמית. מה יהיה גורלו של ההסכם עם הזכויות ההיסטוריות בירושלים, עם 100 מיליון המטרים המעוקבים מים ועם האדמה שמסרנו וכן הלאה?

כמו שאמרתי, אנחנו בעד שלום עם ירדן, אבל שלום מכובד, בלי התרפסות, בלי זחילה ובלי ויתורים כואבים. כיצד נקבע הגבול בערבה? מדוע אימצתם מפה מסוימת מכל ההגדרות שיש על גבולות בערבה? יש מפות שונות והגדרות שונות, אבל ההגדרה הקלסית הטובה היא אמצע הערבה, והיא לטובתנו, ואם היינו מאמצים אותה והיינו הולכים על הנוסחה הזאת, היינו מתקדמים אפילו מזרחה, גם מהגבול ששימש אותנו כל השנים. זו הגדרה שהיתה מקובלת על הרבה מדינות בעולם. מדוע ברחו מזה? כי אצה הדרך, מהר-מהר שלום, חש-בז.

מדוע אנחנו צריכים להיות שותפים ואחראים לשיקום הפליטים? גם זה כתוב בחוזה הזה. מדוע? בעיית הפליטים נוצרה על-ידינו או על-ידי מדינות ערב שתקפו אותנו ועל-ידי הוועד הערבי העליון שציווה אותם לברוח מכאן?

ומדוע אין הגדרה על היקף הכוחות של מדינה שלישית שתיכנס לירדן ותסכן בכך את ביטחונה של ישראל? מה זה? פלוגה? גדוד? חטיבה? אוגדה? שלוש דיבזיות? מדוע ברכתם מההגדרה הזאת?

בזמנו שאלתי את ראש הממשלה מדוע אין הגדרה כזאת, והוא ענה לי תשובה-לא-תשובה: זה נושא לפרשנות. נו, אז עושים היום, בשנת 1995, הסכם עם פרשנויות? לא הספיקו לנו כל הפרשנויות של הסכמי רודוס והסכמים אחרים?

ומדוע ממלכת ירדן צריכה לדחוף את האף שלה לחימוש המיוחד של מדינת ישראל? הרי האויבים הפוטנציאליים שלנו בנושאים אלה הם אירן, עירק, לוב וסוריה. מדוע ירדן צריכה להיות קשורה בעניין הזה? מדוע יש לה לפי ההסכם הזכות לבדוק ולבחון מה קורה בדימונה או מה קורה בכל מקום אחר? – ואני לא יודע מה יש שם, אני רק קורא עיתונים.

מדוע בשביל שלום פורמלי עם ירדן אנחנו נותנים לה את הכוח הזה, ומעקרים בכך את יכולת ההרתעה שלנו כלפי האויבים שמניתי?

ירדן לא הפסידה דבר מההסכם הזה, היא רק הרוויחה מארצות-הברית הרבה כסף וגם מטוסי קרב. אולי תגלו נגד איזה אויב? הלא זה הסכם שלום. מצפון יש לה שכנים ערבים, ממזרח יש לה שכנים ערבים, מדרום שכנים ערבים – למה הם צריכים לקבל מטוסי קרב חדשים? והיא מקבלת סיוע ישראלי בתחומים רבים.

ודבר לא-פחות חשוב הוא השגת לגיטימציה בעולם המערבי או בעולם הפתוח, שבו היא היתה פרסונה נון-גראטה בגלל שותפותה עם סדאם חוסיין.

ירדן היא יצירה אימפריאליסטית מלאכותית. אין לדעת מה צופן לה העתיד, מי ישלוט בה ומי יטרוף אותה. לנו כדאי לשמור על ירדן עצמאית, אבל לא תוקפנית ולא מאיימת על ישראל, ולא שותה את מימינו ולא רוקדת על אדמותינו – וראינו השבוע את התמונות שחיילי הצבא הערבי רוקדים בהן על האדמות שנגזלו מאתנו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

איך אתה בכלל אומר דברים כאלה?

רחבעם זאבי (מולדת):

אם אגמור ויהיה לי זמן והיושבת-ראש תרשה, תשאל שאלות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה יודע שאלה אדמות ירדניות. עשו חילופין, זה הסכם שלום.

רחבעם זאבי (מולדת):

חבר הכנסת דראושה, אם תפריע לי אני מבטיח להפריע לך עד קץ הימים. תן לי את 20 הדקות שלי בלי הפרעה.

את זה לא הבינו בממשלת השלום המזויף של רבין ושותפיו, והם אצו-רצו לחתום ולהפריח בלונים בערבה ולחפש איזה סיכה אבודה. בשיטה הזאת אפשר להביא עוד מדינות ערביות לשלום כביכול עם ישראל. תנו לסוריה את רמת-הגולן ואת מקורות המים, ויהיה לכם שלום עם סוריה. היום. מחרתיים הם ירצו גם את חיפה.

תנו לקדאפי את ירושלים ולרפסאנג'ני את תל-אביב, ויהיה לכם גם שלום אתם – ליום, יומיים, לחודש, לשנה.

אין לנו עתה יותר שלום עם ירדן משהיה לנו לפני הסכם השלום אתה. אבל יש לנו התפרקות מנכסים, כרסום של עוד נתח ועוד נתח מכבשת הרש, עד שתחוסל מדינת היהודים.

אתמול-שלשום התבשרנו מפיו של רבין, שהטרור הוא סיכון אסטרטגי. בוקר טוב. מה אמרת כל הימים, מר רבין? שהטרור לא מהווה בעיה קיומית. פתאום מאתמול גילית דבר חדש – שזה סיכון אסטרטגי. מה השתנה? זעם הציבור על 21 החללים בצומת-השרון, זה מה ששינה את דעתך? או

הסקרים שינו את דעתך? מה עוד צריך לקרות כדי שתתפכח בכל התחומים? הביטחון האישי שואף לאפס, כדברי השר בן-אליעזר. חברי כנסת וממשלת מטומטמים, כדברי העומד בראשם.

הסכמי השלום של קבלן השלום שמעון פרס אינם רציניים. הסכם אוסלו עם הפלשתינים מת עוד לפני שהוא נולד; השקרן והמתעתע ערפאת המצרי, שמתחזה לפלשתיני, צוחק מכם; "שוטריו" יורים בנו ככל שיחפצו, הם מחפים על רוצחים שנמלטים לערי המקלט בעזה וביריחו; ג'יבריל רג'וב חוטף אנשים ומענה אותם למוות; מוחמד דחלאן משתולל נגד אוטובוס של תלמידים בנצרים; רוצחים מגויסים בגלוי למשטרה הפלשתינית; כלי נשק בהיקף אדיר מועברים לתוככי הרצועה; מתעמרים ומתעללים בתושבים היהודים ברצועה; מקימים משמרות של פלשתינים ביהודה ובשומרון; הם אינם משלמים חובות לישראל; מזייפים תוצרת ישראלית; ממנים נציגים דיפלומטיים ועושים הסכמים עם מדינות אחרות בניגוד להסכם. אילו היה לי זמן הייתי מפרט עוד הרבה חטאים, גם את ההסכמים האלה – מנפקים רשיונות נהיגה בין-לאומיים עם השם "פלשתינ" בניגוד למוסכם – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה לא מאמין בשלום ולא רוצה כלל בשלום.

רחבעם זאבי (מולדת):

– מחליפים לוחיות זיהוי לרכבים בלי תיאום עם ישראל; מדפיסים דרכונים לא לפי המוסכם; מפעילים משרדים ומוסדות בירושלים, לרבות משרד חוץ ב"אוריינט האוס"; מקימים משרד דתות פלשתיני כאן בירושלים בירת ישראל; והחמור מכול – הרשות הפלשתינית אינה פועלת נגד הטרור של ה"חמאס" ו"הג'יהאד" מפני שהם רואים בהם שותפים לדרך וערפאת מברך בגלוי את המתאבדים. זהו שלום? זהו ביטחון?

עבור הרשות הזאת פרס אוסף כספים בעולם. אני רוצה לגלות את אוזנכם: שגרירות ישראל בווינגטון עוסקת באיסוף כספים למען הרשות הפלשתינית. האם זה תפקיד של השגרירות שלנו? יושבים בווינגטון שליחים רשמיים שלנו בכספי משלם המסים ועוסקים באיסוף כספים – למי? לרשות המרצחים והמחבלים.

שלום-אמת וסוף לטרור יושגו רק כאשר יופרדו העמים באמת, לא עם הגדר המצחיקה שיוזמים כעת בממשלה. השלום האמיתי יושג כאשר יועברו הפלשתינים לארצות אבותיהם. רק אז ייפסק הטרור ונחיה בשלום בארץ השלום.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

להחזיר את הפלשתינים הביתה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה הפתרון, מדינה פלשתינית עצמאית בגדה המערבית, ולא טרנספר.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דראושה.

רחבעם זאבי (מולדת):

עכשיו אני מוכן לענות לך: מדינה פלשתינית בירדן. ירדן היא פלשתינ; 80% מתושבי ירדן הם פלשתינים.

יוסף בא-גד (מולדת):

למה לא טרנספר?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

רחבעם זאבי (מולדת):

אין שני עמים חיים יחד. זה לא עובד, זה לא מצליח. ניסינו את זה 100 שנים — —

היו"ר א' סלמוביץ:

אני קוראת אותך לסדר בפעם השנייה, חבר הכנסת דראושה.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — זה לא הצליח כי אתם באתם אלינו עם סכינים, עם פצצות, עם מטענים ועם מתאבדים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

בינתיים אתה — — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דראושה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אנחנו עייפנו מכל הניסיונות האלה לחיות אתכם בדו-קיום.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

תגידי לו — — — אתה תגמור לדבר.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דראושה, אתה לא מנהל פה את הישיבה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אני גומר כשהיושבת-ראש אומרת לי, לא כשנציגו של ערפאת אומר לי. אתה תגידי לערפאת מתי הוא יגמור לדבר, הוא חבר שלך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דראושה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה תגיד לאחמד יאסין מתי הוא יגמור לדבר, אתה לא תגיד לי; לי תגיד היושבת-ראש, והזמן הוא שלי. יש לי ארבע הסתייגויות – 20 דקות.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה לא מנהל פה את הישיבה, חבר הכנסת דראושה. שב בשקט.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אל תעירי בצורה כזאת.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני הערתי לך לא פעם אחת ולא פעמיים.

חיים דיין (צומת):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דיין.

רחבעם זאבי (מולדת):

חבר הכנסת דראושה הוא חבר של טרוריסטים ערבים והוא מביא את הטרור שלהם אל הבית הזה, כאן, לתוך כנסת ישראל.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה טרוריסט.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דראושה.

רחבעם זאבי (מולדת):

לתוך כנסת ישראל הוא מביא את האלימות המילולית שאיננה שונה מהאלימות שהוא לומד מחבריו ערפאת ואחמד יאסין. תודה, גברתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רחבעם זאבי. אני מזמינה את חבר הכנסת יוסף בא-גד. בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

רחבעם זאבי (מולדת):

תלמד את אחמד יאסין, את החבר שלך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה לא מאמין בזכות בני-האדם לחיות בשלום, אתה לא רוצה שלום, אז נצפה ממך לשלום עם הפלשתינים?

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה לא הקשבת.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הקשבת. אתה לא מאמין שיש ממלכה ירדנית.

היו"ר א' סלמוביץ:

די, חבר הכנסת זאבי, חבר הכנסת דראושה.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה – – –

קריאה:

נכבדה מאוד.

יוסף בא-גד (מולדת):

– – – נכבדה מאוד, ריקה ונלחמת, נאבקת. אני מבקש מחבר הכנסת דראושה, שהוא שכן שלי: צריך להתנהג בצורה מקובלת בין שכנים, שכנים טובים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אל תטיף לי מוסר. אתה האחרון שיכול להטיף לי מוסר עם כל הפעלולים שלך.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דראושה, להזכירך שאתה מדבר ללא רשות.

יוסף בא-גד (מולדת):

למה אני האחרון? כי אומרים לך את האמת ולא נעים לך?

ובכן, כפי שציין יושב-ראש תנועת מולדת, חבר הכנסת זאבי, תנועתנו לא התביישה ללכת נגד הזרם ולהצביע נגד ההסכם עם ירדן. אף-על-פי שיש חלק שחושבים שזה לא פופולרי והסכם עם ירדן, עם חוסי הנחמד, לא יפה להתנגד לו, עשינו דבר לא פופולרי, כי אנחנו נאמנים לשמור על ארץ-ישראל במקורותיה.

וכך אומרת התורה בפרשת מסעי: "וידבר ה' אל משה לאמר: צו את בני ישראל ואמרת אליהם כי אתם באים אל הארץ כנען זאת הארץ אשר תפל לכם בנחלה ארץ כנען לגבלתיה". יש לי כאן מפה שלא תראו אותה בגלל קטנותה, והמפה הזאת מביאה את גבולות התורה של ארץ-ישראל, ולאיש בעולם אין רשות לוותר כהוא זה על משהו – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — —

יוסף בא-גד (מולדת):

אני אומר לחברי הכנסת דראושה ואלסאנע – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אלסאנע.

חיים דיין (צומת):

עד הפרת והחידקל.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני אומר, תשמעו בעיין – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דיין.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

יוסף בא-גד (מולדת):

— — — אם אתם

היו"ר א' סלמוביץ:

רק רגע. חבר הכנסת איתן. חבר הכנסת דראושה. חבר הכנסת זאבי.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

לא תורת מלחמות. — — — בקוראן.

רחבעם זאבי (מולדת):

רק בקוראן, שארץ-ישראל שייכת ליהודי ישראל.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני רוצה לומר לכם: אם תקפידו לשמור מה שכתוב בתורה שלנו, אנחנו נקפיד לשמור מה שכתוב בקוראן שלכם, להבדיל. בואו נכבד זה את זה. בקוראן שלכם אין אף לא מלה על כך שארץ-ישראל שייכת לכם. תהיו גלויי לב.

בתנ"ך המקובל על כל העולם, ב-bible המפורסם, כתוב שאלה גבולות הארץ. בואו נכבד זה את תורתו ומורשתו של זה, ואז יהיה טוב לכולנו. לכן אתם צריכים לתמוך בנו ולומר: מה שכתוב נכבד, אבל בתנאי שאתם תכבדו את זכויותינו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

ירדן היא חלק מִישראל?

יוסף בא-גד (מולדת):

לא כל ירדן. אני מבקש – שאלות בסוף; זה זמני.

אני אומר בגלוי שלא כל ירדן כתובה לזכותנו בתורה, כך שאין לנו ויכוח. ממלכת ירדן תישאר במקומה בגבולותיה, ממילא היא מדינה ריקה, יש לו מספיק מקומות גם בלי מה שכתוב בתורה.

חבל שיושב-ראש ועדת החוץ והביטחון יצא.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא ראה שאתה משכנע את חברי הכנסת דראושה ואלסאנע והלך להביא עוד חברים שמא ההסכם ייפול עכשיו.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מבין, הוא פוחד מהצבעה. אבל ממילא הם מקיימים הסכמים בלי הצבעה. חבר הכנסת מיכאל איתן, הזלזול בנו, הצחוק מאתנו – אנחנו דנים פה והם כבר מסרו את החלקים של ארץ-ישראל ועוד אומרים שלא מסרו.

טלב אלסאנע (מד"ע):

הם יודעים שזה ממילא לא שייך לכם.

יוסף בא-גד (מולדת):

לכן בצדק קרא לזה יושב-ראש תנועתנו "חוזזה כניעה והתרפסות". לכן העליתי הסתייגות. טוב שהגיע יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון חבר הכנסת אורי אור. רציתי להודות לך על כך שעל אף הטעות שהיתה אפשרת לי להעלות את ההסתייגויות. תודה רבה, זה יחס מאוד הגון.

בהסתייגויות ביקשתי דבר אחד. החלטתם לעשות הסכם – הממשלה שלכם זמנית, אתם בשלטון; אנחנו דמוקרטיה, לא נפגע. אנחנו לא מקימים מחתרות ומורידים מחתרות כפי שאתם עשיתם עם אורן אדרי. קיוויתי שתעלו פה ותבקשו סליחה לפחות היום. אתם הממליך ממלכות והמוריד מחתרות, עד שמתברר שעשיתם דבר שלא ייאמן. ועוד נדבר על זה.

אתם הממשלה, אתם הריבונים כעת, אתם דמוקרטים. חתמתם הסכם – בסדר. אבל אני מבקש שהוא יהיה לפחות לתקופת ניסיון. אל תכריחו את עם ישראל לכל הדורות. לכן הוספתי פה הסתייגות: חוק זה הינו לתקופת ניסיון של חמש שנים, ולאחר מכן ידונו מחדש בהארכתו בהתחשב בנסיבות המשתנות.

למה לכם לראות – כמו בהסכם עם ערפאת – שטעיתם בהסכם, ואז אתם מסתבכים ואין דרך נסיגה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה מציע לעשות שלום לחמש שנים?

יוסף בא-גד (מולדת):

כן.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

איזו חוכמה.

יוסף בא-גד (מולדת):

לא, חבר הכנסת דראושה, בכל העולם מקובל כך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

והמלך חוסיין יסכים לחוזת שלום לחמש שנים?

יוסף בא-גד (מולדת):

המלך חוסיין יסכים, כי אנחנו עושים לו טובה. ואם הוא לא יסכים, עוד יותר טוב – שיישאר שם. אנחנו פה בישראל לא נוותר.

הסתייגות שנייה: ובלבד שלא יוחזרו הפליטים והעקורים מהמלחמות הקודמות.

טלב אלסאנע (מד"ע):

על-פי חוק השבות, אני מבין.

יוסף בא-גד (מולדת):

חוק השבות לערבים?

טלב אלסאנע (מד"ע):

חוק השבות לפלשתינים.

יוסף בא-גד (מולדת):

חוק השבות הוא ליהודים, למדינת ישראל, כך כתוב במפורש. לזה מסכים כל הבית.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

חוק השבות – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

חבר הכנסת אורי אור, תראה מי השותפים שלך. תראה מה הוא אומר על חוק השבות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דראושה, חבר הכנסת זאבי, אני מבקשת.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני רוצה לדעת אם יש עד היום הגדרה סופית ל"מיהו יהודי".

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אלסאנע, נא להפסיק.

יוסף בא-גד (מולדת):

ובכן, לא יוחזרו פליטים ועקורים. זאת מדינת ישראל, הם לחמו בנו. לא מקובל בעולם שהם לחמו בנו ואנחנו ניצחנו, ועכשיו אנחנו צריכים להחזיר אותם, בה בשעה שהחזרנו פליטים ועקורים מכל ארצות ערב; מעירק, ממצרים, החזרנו אותם לכאן – אנחנו מילאנו את חובתנו. הם עוד לא שילמו פיצויים, גם לכך עוד יבוא היום ונדרוש זאת.

דבר נוסף, ועל זה נלחמנו מראש: לא תימסר הבעלות על הר-הבית לשלטון זר. חוסיין מוותר לערפאת, ערפאת מוותר לחוסיין. הר-הבית בידינו, הר-הבית הוא של אברהם אבינו. עקדת יצחק. איזו חוצפה יש לכם בכלל לחשוב? הר-הבית הוא בידי ישראל באופן בלעדי.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אברהם הוא גם אבינו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אברהם אבינו הוא לא רק שלך, אלא גם של הערבים.

יוסף בא-גד (מולדת):

אברהם אבינו גירש את ישמעאל.

רחבעם זאבי (מולדת):

את הטרנספר הראשון עשתה שרה אמנו.

חיים דיין (צומת):

כבד את אביך ואת אמך – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

צדק תמיד ניתן לעשות.

יוסף בא-גד (מולדת):

הגשתי הסתייגות נוספת – שאין לראות בחוק הזה ויתור על דרישת ישראל לבעלות על עבר הירדן המזרחי, באותם גבולות המוזכרים בתנ"ך, גם אם יש חולשה רגעית וזמנית. וכאן אני קורא לחברי הכנסת מהליכוד: אל תשכחו את השיר שעליו התחנכנו בילדותנו: "שתי גדות לירדן, זו שלנו זו גם כן".

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אין, אין. השיר הזה מת.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דראושה, מספיק כבר.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אתה חי בהיסטוריה.

מיכאל איתן (הליכוד):

למה מת? אין שתי גדות לירדן? יש לו שתי גדות או אין לו שתי גדות?

טלב אלסאנע (מד"ע):

אתה חושב שחבר הכנסת בא-גד מדבר על הבחינה הגיאוגרפית?

היו"ר א' סלמוביץ:

אפשר לבקש שם שקט? חבר הכנסת דראושה. חבר הכנסת אלסאנע.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני פונה אל יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון. יש לנו תפילה ברגע המרגש ביותר: "פתח לנו שער בעת נעילת שער". ביום הכיפורים, בתפילת נעילה, אנחנו מבקשים מהקדוש ברוך הוא, ברגע האחרון, ממש בדקה האחרונה: פתח לנו שער בעת נעילת שער.

אני מבקש: קבל את ההסתייגויות המוצעות ברגע האחרון, כדי שלא תהיה, חלילה, בכייה לדורות.

ואני רוצה להוסיף משפט אחד. אתמול שמענו על שחרורו של אורן אדרי. למה אני מדגיש זאת? יש בידי פרוטוקול, חבר הכנסת אורי אור, שכתוב בו שאני צעקתי: "היה שק". אתה אמרת: "לא היה שק. לשאלתך זו – לא היה שום שק בחקירת השב"כ".

אורי אור (יו"ר ועדת החוץ והביטחון):

לא, אדוני – – – אני נותן לו אפשרות להסתייג והוא תוקף אותי – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

תן לי, אני אעשה את מלאכתך.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אורי אור, אם תרצה להגיב, תגיב אחר כך.

יוסף בא-גד (מולדת):

למען ההגיונות, כאשר שלחתי לחבר הכנסת אורי אור את קטע העיתון – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בא-גד, אפשר לדעת ממה אתה מצטט?

יוסף בא-גד (מולדת):

מהפרוטוקול של הכנסת.

היו"ר א' סלמוביץ:

של המליאה או של הוועדה?

יוסף בא-גד (מולדת):

של המליאה, מהוועדה לא נותנים לי את הפרוטוקול.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם כך, בסדר.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

מה זה שייך להסכם עם ירדן?

יוסף בא-גד (מולדת):

כאשר אני שלחתי לחבר הכנסת אורי אור את הכתבה האומרת: "חוקר השב"כ הודה: 'שמנו שק על ראשו של סגן אורי אדרי'", שלח לי חבר הכנסת אורי אור מכתב ואמר: "זו טעות, לא השב"כ, המשטרה". התברר שזה נכון – זו היתה המשטרה, לא השב"כ.

אתה רואה? למען ההגינות אני מצטט. אבל אני רוצה לומר לך, אצלי אין הבדל. שב"כ, משטרה – יש אחריות מיניסטריאלית של ראש הממשלה, והוא היה צריך לעוף, לא רק על המחדל האיום של הבורסה אלא גם על דבר כזה. במו פיכם הקמתם מחתרת, קראתם לה "מחתרת נקם", ועשיתם דברים איומים. שמו שק על ראשו, התעללו בבן אדם, לא נתנו לו תפילין, אין ברז, עכברושים, שלושה ימים ללא אוכל.

אני הבאתי פה פעם את שמות אנשי השב"כ שעשו את זה, וצעקו עלי: זה חוסר אחריות, אין לך רשות להזכיר שמות של אנשי שב"כ.

אני מבקש ממך דבר אחד. אני מכיר אותך כאיש מצפון, חבר הכנסת אורי אור. תדאג אצל ראש הממשלה, שסגן ראש השב"כ שצריך להתמנות לראש השב"כ – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

לא סגן, ממלא-מקום.

יוסף בא-גד (מולדת):

שממלא-המקום, שצריך להתמנות כראש השב"כ, לא יתמנה. צריך להקים ועדת חקירה. אם יתברר שהוא אחראי לכל המחדל הזה של אורן אדרי, אסור שבידי אדם כזה נפקיד את הביטחון. אדם שאין לו גבולות של צדק ויושר ורוצה לקדם את מעמדו בזכות הקמת מחתרת מדומה, אסור שיעמוד בראש השב"כ של מדינת ישראל. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת בא-גד. אני מזמינה שוב את חבר הכנסת מיכאל איתן.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מתי תהיה הצבעה?

היו"ר א' סלמוביץ:

בתום הנמקת ההסתייגויות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה הסעיף האחרון?

מיכאל איתן (הליכוד):

עוד כמה דקות. לא אאריך בדיבור. יש לי כמה דקות בלבד.

סעיף 1 לחוק שאנחנו מבקשים לחוקק היום מדבר על מטרת החוק וקובע את הדברים הבאים: "חוק זה מטרתו ליישם את חוזה השלום, שנחתם בין מדינת ישראל לבין הממלכה הירדית ההאשמית ביום כ"א בחשוון התשנ"ה (26 באוקטובר 1994) והמסמכים שנלוו אליו (להלן – חוזה השלום)".

ההסתייגות שאני מציע, חבר הכנסת דראושה, היא להוסיף שהחוק הזה אכן יתקבל, ייכנס לתוקף, אבל בסופו יבוא: "וזאת עד להסדר המלא של הסכסוך בין היהודים לבין הערבים בארץ-ישראל".

מדוע אני מבקש להוסיף את ההסתייגות הזאת? משום שהסכם השלום בין ישראל לבין ירדן הוא הסכם שלום מאוד מאוד יוצא דופן במובן אחד: שתי המדינות לא מסכימות על גבול ביניהן. איך זה שהסכם שלום אינו נוגע בפרט מהותי הנוגע לקו הגבול ביניהן ועוברים על זה בשתיקה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

קבעו גבול.

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת דראושה, שמעתי אותך קודם מגן בלהט על מסירת שטחים והעברת שטחים ואמרתי לך: תראה, דווקא אתה, כאדם שמדבר במושגים של זכויות פלשתיניות בארץ הזאת, ואמרתי – אני שואל אותך: מה, זאת לא פלשתיין?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

ירדן לירדנים – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, אדוני.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הגדה המערבית – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, אדוני, אתה טועה. אני מציע לך ללכת אל כל האידיאולוגים של כל התנועות שאתה כל כך מצדד בהן, וכולם יאמרו לך מה הם חושבים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אז אני אומר לך – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

בשנת 1964, כשהקימו את אש"ף ודובר על שחרור פלשתיין – לאיזו פלשתיין התכוונתם אז? תגיד, שעם ישראל ישמע.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

על פלשתיין – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

על איזו פלשתיין דיברתם ב-1964?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

המועצה הלאומית הפלשתינית – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דראושה, חבר הכנסת דראושה, אני מבקשת.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, אני שואל אותו, והוא מגיב.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

– – – מדינה פלשתינית בגדה המערבית.

רחבעם זאבי (מולדת):

– – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת דראושה, לא יעזור לך שום דבר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

– – –

רחבעם זאבי (מולדת):

– – –

מיכאל איתן (הליכוד):

לא יעזור לך, אתה חייב תשובה, אתה חייב להסביר לכל אדם לאיזו פלשתין התכוונתם כאשר הקימו בשנת 1964 את הארגון, שאתה טוען שהוא הארגון היציג של כל הפלשתינים – שגם מייצג אותך במידה מסוימת.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

קודם כול, אני לא אמרתי את זה. אני לא אומר את זה – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

הארגון לשחרור פלשתין, איזו פלשתין – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דראושה, די.

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת דראושה, על איזו פלשתין מדובר? מה גבולות פלשתין שהארגון לשחרור פלשתין התכוון לשחרר בהקמתו? תגיד לכולם.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מאז זרמו הרבה מים בירדן.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

אה, מאז עברו הרבה מים בירדן. תירוצים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

נואף מסאלחה (העבודה):

חבר הכנסת איתן, ברשותך. גברתי היושבת-ראש, גם הליכוד בהצבעתו על הסכם השלום עם ירדן יותר על שתי גדות לירדן. אנחנו לא באים להגיד לך למה ויתרת. אנחנו לא הסכמנו — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

סגן השר מסאלחה, אתה נכנסת באמצע דברי. אמרתי שאני תומך בחוק הזה, אבל ביקשתי להוסיף הסתייגות: שהחוק הזה יהיה בתוקפו עד להסדר של כל הסכסוך בין כל היהודים לערבים בארץ-ישראל. מדוע הכנסתי את ההסתייגות הזאת? כי לטענתי ההסכם בין ישראל לבין ירדן עדיין לא פתר את הבעיה המרכזית של היהודים והערבים בארץ-ישראל. ארץ-ישראל או פלשתיין או פלסטיין, זאת אותה ארץ הכוללת היום את מדינת ישראל, את יהודה ושומרון וחבל-עזה ואת מדינת ירדן, ואם מדברים על כך שארץ-ישראל, פלשתיין או פלסטיין צריכה להיות המקום שבו פותרים את הסכסוך בין היהודים של ארץ-ישראל לבין הערבים של ארץ-ישראל, ההסכם הזה עדיין לא מביא אותנו אל המנוחה ואל הנחלה.

להיפך, יש לנו בעיות. יש 90,000 קילומטר רבוע במדינת ירדן, שבלעדיהם אין אפשרות לפתור את הסכסוך בין יהודים לערבים בארץ-ישראל. אני שומע עכשיו שאש"ף רוצה להביא 800,000 ערבים שיגורו ביהודה ושומרון. מה זה? יש בירדן מקום בלי סוף, 90,000 קילומטר רבוע. חוסיין אמר לא פעם על עצמו — — —

נואף מסאלחה (העבודה):

לא 90,000 אלא יותר מ-100,000 קילומטר רבוע.

מיכאל איתן (הליכוד):

אולי 100,000. אני מודה לך על התיקון. יש בירדן אוכלוסייה פלשתינית – הם הרוב בירדן. למה אי-אפשר שהרוב הפלשתיני בירדן – ומלך ירדן קרא לעצמו לא פעם, לא אני כיניתי אותו כך, "מלך הפלשתינים" – – –

נואף מסאלחה (העבודה):

הוא אמר.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא אמר: אני מלך הפלשתינים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

במדינה שלו הרוב הם פלשתינים. אם הוא אומר: אני מלך הפלשתינים, ובמדינה שלו הרוב הם פלשתינים, מדוע אי-אפשר לקלוט 800,000 פליטים ב-100,000 קילומטר רבוע, ואתם רוצים להביא את 800,000 הפליטים האלה לכאן, ל-30,000 קילומטר רבוע?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אתה יודע שזה בומרנג נגד חוק השבות?

מיכאל איתן (הליכוד):

זה לא "עושה שכל". זה רק מלמד על כך שבלי ירדן לא תיפתר הבעיה, והבעיה עדיין שרירה וקיימת. תזכרו היטב מה שאני אומר כאן מעל הדוכן: אם יום אחד יהיה לנו סיכוי לפתור את הבעיות ואת הסכסוך בין היהודים לערבים בארץ-ישראל, זה יכול להיות רק, אך ורק, בתנאי שירדן תהיה המדינה הפלשתינית שבה ישוקמו הפליטים.

נואף מסאלחה (העבודה):

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

ירדן לירדנים.

מיכאל איתן (הליכוד):

כל רצון שלכם לשלוח לכאן מאות אלפי פליטים – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מה זה "לשלוח"?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

טלב אלסאנע (מד"ע):

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דראושה. חברת הכנסת גוז'נסקי.

מיכאל איתן (הליכוד):

כל טעות שתעשה הממשלה הזאת, אם היא תסכים, חלילה, לקלוט בארץ-ישראל המערבית אותם מאות אלפי פליטים שאתם רוצים לשלוח – המטרה היא לא מטרה של שלום. אתם רוצים לשלוח מאות אלפי פליטים, כי בתוכם, אתם יודעים, שתתעורר תנועה של טרור.

טלב אלסאנע (מד"ע):

מה זה "פליטים"?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מיכאל איתן (הליכוד):

אתם רוצים לקרב אלינו מתאבדים נוספים, ארגוני טרור קיצוניים. אין לכם שום רצון להגיע לשלום.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת גוז'נסקי, חבר הכנסת דראושה, די.

מיכאל איתן (הליכוד):

אם היה לכם רצון מינימלי לפתור בעיות, רצון לעשות שלום אמיתי, לפתור בעיות של פליטים, לא הייתם אומרים: בואו ניקח את הפליטים ממדינת ירדן, שיש בה למעלה מ-100,000 קילומטר רבוע, ונביא אותם ונשקם אותם פה, במדינת ישראל.

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

לא הייתם מציעים דבר כזה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אז מדוע אתם רוצים להביא למדינת ישראל עוד מיליוני יהודים?

מיכאל איתן (הליכוד):

רק טיפש — — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דראושה, די.

מיכאל איתן (הליכוד):

רק טיפש יכול לקבל צעד כזה כצעד לשלום.

אילו האמנתם בשלום, הייתם אומרים: נשקם אותם פליטים במקומותיהם. אבל אתם רוצים להביא את הפליטים הנה, וכפי שאמרתי: רק טיפש יכול להסכים לכך. לצערי הרב, לממשלה הנוכחית יש מעט מאוד שכל, והם התחייבו לקיים אתכם משא-ומתן על העניין הזה. הם נותנים לכם תקווה להגשים את זכות השיבה, והם מעוררים אצלכם ציפיות שאפשר יהיה לעשות שלום עם היהודים כאשר אתם מציפים אותנו במאות אלפי פליטים.

אני יכול לומר לכם את דברו של עם ישראל, לא את דבריה של הממשלה. אתם יודעים שלממשלה הזאת אין רוב בעם. עם ישראל לא יסכים לעולם לשלום שיהיה כרוך בהבאת מאות אלפי פליטים הנה
— — —

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

לכן אני מציע לכם, תראו — — —

קריאות:

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

מה הבעיה, חבר הכנסת רענן כהן?

קריאות:

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

ד'.

בנימין טמקין (מרצ):

— — — להציע משהו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת גוז'נסקי.

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת בנימין טמקין, אני מציע לך להצטרף להצעתו ולהוסיף את ההסתייגות שעל-פיה — — —

קריאות:

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

תנו לי לסיים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דראושה, די.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מציע לכם לתמוך בחוק, אבל להוסיף את ההסתייגות ולומר, שהחוק הזה יהיה תקף, ובלבד שיהיה עד למועד שבו נגיע להסדר האמיתי של השלום בין היהודים לערבים. עד הרגע הזה הכיוון שאתם הולכים אליו הוא כיוון שיוביל, חס וחלילה, למלחמה ולמאות אלפי פליטים נוספים – – –

שאול גוטמן (מולדת):

אז תצביע נגד.

מיכאל איתן (הליכוד):

היזהרו, היזהרו לכם. במקום ללכת בדרך הזאת – – –

קריאות:

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת גוטמן, חבר הכנסת האשם מחאמיד, אתם רוצים לאפשר לנואם לסיים את דבריו? חבר הכנסת האשם מחאמיד. ד'.
חבר הכנסת האשם מחאמיד.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רוצה לסיים. הצעקות – – –

קריאות:

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לא להפריע. חבר הכנסת האשם מחאמיד.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מסיים. הצעקות לא יועילו – –

קריאה:

ודאי שלא.

מיכאל איתן (הליכוד):

– – המסמכים האלה לא הם שיקבעו, המציאות יותר חזקה מכל החלטה שנקבל כאן היום, ולא יהיה שלום בין יהודים לערבים בארץ-ישראל, בפלשתיין או בפלסטיין, בלי שירדן או ארץ-ישראל המזרחית או התחום שהיום אנחנו מכירים בו כירדן יהווה בסיס לקליטת הפליטים הפלשתינים ולמדינתם של ערביי ארץ-ישראל.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת מיכאל איתן. אני מזמינה את חבר הכנסת אורי אור, יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון.

אורי אור (יו"ר ועדת החוץ והביטחון):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, לא הייתי עולה לענות, אבל כשאני שומע את חבר הכנסת מיכאל איתן ואת סיעת מולדת, אני לפעמים נדהם ואני חושב שאני לא יודע על איזה הסכם מדובר פה.

פעם ראשונה בהסכמי השלום, וזה הסכם השלום השני, שנוצר פה תקדים של חילופי מקרקעין. תושבי הערבה, כולם, נשארו עם אדמותיהם, ממשיכים לעבד את אדמותיהם, אף אחד מכם אפילו לא מציין את ההישג הזה. מרבית סעיפי ההסכם עוסקים בתושבים שהולכים לעבד קרקעות בתוך שטח ירדן, לכן נדרש הפירוט שעמדתי עליו בהצעתי בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

הלואי שבהסכמי קמפ-דיוויד היה נוצר תקדים כזה של חילופי מקרקעין. פה אף אחד מכם לא מזכיר את המלים: חילופי מקרקעין, והוא מדבר על שטחים שממשלת ישראל ויתרה. אני חושב שזאת צביעות, שזה איננו נכון. כל תושבי הערבה, כולם, תומכים בהסכם, מברכים עליו, לרבות תושבי צופר ואשדות-יעקב.

דבר נוסף שברצוני להעיר. אני חושב שחברי הכנסת מיכאל איתן ורחבעם זאבי עושים שגיאה כשבכל פעם ובכל הזדמנות הם מעלים את נושא ירושלים – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

איזו ירושלים?

אורי אור (יו"ר ועדת החוץ והביטחון):

חבר הכנסת זאבי העלה את נושא ירושלים, והעלו, פה, את נושא ירושלים. נושא ירושלים יועלה בחוק, ואין ויכוח בינינו בכל נושא ירושלים.

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש להצביע ולאשר את ההסכם. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אורי אור, יושב-ראש ועדת חוץ וביטחון.

בבקשה, חבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (העבודה):

אני מודה לך מאוד, גברתי היושבת-ראש.

אני רוצה לפנות, אישית, למסתייגים, לחבר הכנסת מיכאל איתן. חבר הכנסת רחבעם זאבי, אישית, הודיע לי שאכן לא יבקש הצבעה על ההסתייגות שלו. אותו דין לגבי חבר הכנסת בא-גד. אם אפשר, היות שכולנו מסכימים לחוק הזה, כולנו נהיה מאוחדים, כל הכנסת, להסיר את ההסתייגויות ולהצביע על החוק – אם אפשר. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רענן כהן.

חבר הכנסת זאבי, אתה מסכים להסיר את ההסתייגויות שלך?

רחבעם זאבי (מולדת):

מסכים גם בשמו של – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בא-גד, האם אתה מסכים? הוא איננו.

חבר הכנסת מיכאל איתן מסכים?

מיכאל איתן (הליכוד):

אני לא יכול להגיד שאני מסכים עניינית להסרת ההסתייגויות – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מבקשת מאוד.

מיכאל איתן (הליכוד):

מאחר שההסתייגות שלי תישאר ממילא מכורח המציאות, אני מוכן, מבחינה טכנית שלא תצביעו – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

בסדר.

חברי הכנסת, אם כך, אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שנייה על חוק ישום חוזה השלום בין מדינת ישראל לבין הממלכה הירדנית ההאשמית, התשנ"ה–1995, סעיפים 1 עד 8, כהצעת הוועדה, לרבות התוספת, ללא ההסתייגויות. נא להצביע בעד או נגד. לא לדבר בשעת ההצבעה.

הצבעה מס' 13

בעד סעיפים 8-1 – 52

נגד – 2

נמנעים – אין

סעיפים 8-1 כהצעת הוועדה, לרבות התוספת, נתקבלו.

היו"ר א' סלמוביץ:

52 תומכים, שני מתנגדים, אין נמנעים – אני קובעת שהצעת החוק התקבלה בקריאה שנייה.

אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שלישית על הצעת חוק יישום חוזה השלום בין מדינת ישראל לבין הממלכה הירדנית ההאשמית, התשנ"ה–1995. נא להצביע בעד או נגד.

הצבעה מס' 14

בעד החוק – 52

נגד – 2

נמנעים – אין

חוק יישום חוזה השלום בין מדינת ישראל לבין הממלכה הירדנית
ההאשמית, התשנ"ה–1995, נתקבל.

היו"ר א' סלמוביץ:

52 תומכים, שני מתנגדים, אין נמנעים – אני קובעת שהצעת חוק יישום חוזה השלום בין מדינת ישראל לבין הממלכה הירדנית ההאשמית, התשנ"ה–1995, התקבלה בקריאה שלישית.

הצעות לסדר-היום

מס הבורסה

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעות לסדר-היום מס' 6002, 6016 ו-6027 בנושא: מס הבורסה. אני מזמינה את ראשון המציעים, חבר הכנסת אליעזר זנדברג.

אליעזר זנדברג (צומת):

חבר הכנסת ורדיגר ביקש לדבר לפני.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם זה בהסכמה, אני מזמינה את חבר הכנסת ורדיגר.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הטלת מס על הבורסה – צעד אשר התחיל בדרמטיות והסתיים בהודעה הדרמטית של שר האוצר על ביטולו. לבי לבי לשר האוצר, שכן אין לי ספק שלדעתו הטלת המס היא צעד נכון ולטובת כלכלת המדינה. אבל עצם החלטתו לבטל את החוק – כאשר החתימה עליו עדיין לא יבשה – הוא צעד מלא אומץ לב. טוב עשה השר בייגה שוחט – היה לו האומץ להחליט ולהודיע על כך בפני קהל ועדה.

ייתכן – וכך גם מקובל במדינות מתקדמות – שמצב זה יגרום להתפטרותו של השר; ויש מדינות אשר הממשלה היתה מתפטרת בהן. אבל, כידוע, אין מדינתנו נוהגת בכול כמדינות מתוקנות, ויש לנו כנראה שולחן-ערוך משלנו. אנו שואבים ולומדים ממדינות מערביות רק מה שנוח לנו, אבל לאו דווקא במה שנוגע להסקת מסקנות קיצוניות ואישיות.

מובן שבאותו יום ולמחרתו כבר הורגשה העלייה הקוניונקטורלית של המניות בבורסה. אבל טועה מי שחושב שמהיום והלאה נהיה עדים לעליות בלבד. המצב המתהווה בבורסה, על העליות והירידות, אינו אך ורק פרי שיטת הזיגזגים הכלכליים שעשתה הממשלה. יש עוד גורמים כלכליים חשובים אשר גרמו ויגרמו לתנודות בבורסה בתל-אביב. כך דרכן של הבורסות בעולם.

מדיניות הזיגזגים של ממשלת רבין איננה רק בשטח הכלכלי, ומעניינים חילופי הדברים הקשים בין ראש הממשלה לבין שר האוצר. כאשר אמר רבין: "טעינו" – כך קראנו בעיתונות – השיב לו בייגה שוחט: "כמו שטעינו באוסלו". ואומנם הולך ומתברר יותר ויותר, כי באוסלו אכן טעינו.

ומעניינת הידיעה שמתפרסמת היום בעיתונות על דבריו של השר פואד בן-אליעזר בחוץ-לארץ, כי רוב העם כבר אינו מאמין בשלום הזה. ואומנם אין לזלזל באמירה הזאת של שר בכיר בממשלה.

ונשאלת השאלה, האם הממשלה עדיין לא הגיעה למסקנה כי תמיכת העם הולכת ואוזלת. אם אומנם מסיבה זו או אחרת עדיין יש לה רוב בכנסת, אין לה תמיכה אצל רובו של העם, והסיבות מובנות ואין צורך להרחיב את הדיבור.

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, בחזרה לבורסה. המס על הבורסה אינו המצאה של השר בייגה שוחט. דעות, רעיונות והחלטות בנושא זה התקבלו בעבר על-ידי פקידים בכירים ושרי אוצר – ונגזזו. למעשה אין לשלול את הרעיון על הסף, כי במדינה שמוטל בה מיסוי כה כבד על ההכנסות מעמל כפיים, יש בהחלט הצדקה שגם על הבורסה יוטל מס; מובן שלא על ההפסדים, אלא נטו על הרווחים. אבל העיתי וצורת קבלת ההחלטות, מדיניות של הן ולא, הזיגזגיות, הבלגן המתלווה, אינם מחמיאים לא לראש הממשלה ולא לשר האוצר.

על כן אני מברך את השר על החלטתו האמיצה. כמו חוק הבריאות, אשר בעת חקיקתו נתקבל באהדה כביכול בציבור, ובמיוחד עקב התמיכה בכלי התקשורת המלווה בדמגוגיה של יוצריו, ועל-פי נתונים לא מדויקים – כעת רוב העם בוכה ועוד יבכה על חוק הבריאות החדש ויתחרט על לידתו – כך גם נושא מס על הבורסה שנולד בשלומיאליות. טוב שעבר מן העולם.

ומלה לגבי האמינות של ראש הממשלה – אשר נפגעה. זה לא מקובל, רבותי חברי הכנסת, גם על הקרובים ביותר בסביבתו של מר רבין. בתקופת כהונתי, הוא אמר, לא יוטל מס. אחרי ימים מספר הוא הכריז: אל תצפו מראש הממשלה שיאמר את כל האמת. זוהי אולי שיטה שגם עליה יש עוררין. בנושא פחות אולי זה מקובל; אולי בנושאים ביטחוניים ממדרגה ראשונה. אבל בנושא כזה להגיד – אמרתי, כן אמרתי, לא אמרתי? העם רוצה לשמוע מראש הממשלה דברים ברורים, ובעיקר מבוססים על אמת. אין זה יאה לראש הממשלה להשתמש בהתבטאויות שמקומן אולי אצל פקידים בכירים, אולי. אין זו מדיניות נבונה ונכונה.

עד כמה שאנחנו שואפים לשינויים בהרכב הממשלה, אדוני השר, פנייתי הכנה אליך: אם נגזר עלינו לסבול עוד את הממשלה והרכבה, על צעדיה ועל הכניעה המומרצת, אתה, בייגה, אל תתפטור. אני יודע שאתה לא חושב על כך, אבל בכל זאת.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אברהם ורדיגר, אתה צריך לסיים.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אני מסיים. בהזדמנות זו ברצוני לברך את סרן אורן אדרי, אשר זוכה ברוב סעיפי האישום ויצא לחופשי. דבריהם של השופטים, כי "מדובר בקצין מצוין ואיכותי, לא נפגע בדרגתו כדי לאפשר לו להמשיך בשירותו", הם דברים מעודדים ומחפים במקצת על הכאב וההשפלה של קצין ירא שמים אשר גם בקיום המצוות הפריעו לו חוקריו, ועכשיו על חפזו כולנו שמחים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם ורדיגר. אני מזמינה את חבר הכנסת סאלח טריף. אחריו – חבר הכנסת אליעזר זנדברג.

סאלח טריף (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר האוצר, רבותי חברי הכנסת, תרשו לי בראשית דברי לחזק קודם כול את ידי שר האוצר. עברו עליו ימים לא קלים, הוא היה נתון ללחצים רבים ביותר. בסוף החלטת החלטה שיש בה גילוי של אומץ לב ציבורי. ולפי הערכתי, אכן תיקנת טעות.

אתה טוען שהמס צודק, ואתה צודק. אבל אולי הטעות היתה בכך שהמס הזה הביא בדרך שבה הוא הביא למשמעות כאילו שהבורסה ירדה ושקעה ושקעה בגלל המס. לכן, ראשית כול אני מברך אותך על ביטול המס הזה ועל החלטתך האמיצה. אני מחזק את ידיך ואני מאוד מקווה שמהיום והלאה הבורסה אכן יצאה לדרך חדשה.

אני אומר זאת אף שאני חושב שיש דברים נוספים שצריך לתקן בבורסה. יש דברים הטעונים תיקון, בתחום המסחר – שיטות המסחר ופעילות המשקיעים השונים, ובעיקר המשקיעים הגדולים. אני חושב שלא היתה ברירה אלא לבטל את המס. אם היינו עושים בזמן תיקון כלשהו, אולי עוד אפשר היה להציל. אבל, חבר הכנסת פני בדש, לא היה זמן ולא היה שום סיכוי לבוא ולגבות את המס הזה, ולכן ההחלטה במקומה.

אני מאוד מקווה שהבורסה, שהיא מכשיר חשוב ביותר לגיוס הון לצורך השקעות, אכן תתנהל כמו שצריך ונוכל להביא אותה לימים טובים יותר.

פני בדש (צומת):

צריך למסות את ההון.

סאלח טריף (העבודה):

אני רוצה לומר לשר האוצר: אני טוען שצריך לחזק את הבורסה. צריך לחזק את המכשיר החשוב הזה, צריך להבריא את הבורסה וצריך לעשות כמה פעולות.

פיני בדש (צומת):

היא נפלה הרבה לפני שעלתה הצעת החוק.

סאלח טריף (העבודה):

הרבה לפני החוק, אתה צודק. בתחילת השנה היתה בעיה. אבל במצב שהבורסה היתה נתונה בו היא לא יכלה לקום מהנפילה. זה המצב שהגענו אליו.

אני רוצה לקרוא לשר האוצר ולבקש להתחיל לבצע את ההפרטה של החברות הממשלתיות הגדולות. זה פשוט יזרים דם חדש לבורסה ויחיה אותה. זה גם צעד נכון; זה תהליך שהתחלתם בו וצריך לעשות כמו שהתחייבנו – להמשיך בתהליך ההפרטה.

הפעם אנחנו צריכים לבוא ולהציג גם חבילה של צעדים, שלפי דעתי והערכתי אתה מתחיל לגבש. תעשה את זה באומץ לב ובנחישות. אנחנו נעמוד מאחוריה. תביא הצעה לקיצוץ תקציב הממשלה. ויש מה לקצץ. אנחנו נגבה אותך. אנחנו נעמוד מאחוריה.

כולנו קיבלנו היום את ה"לוקש". אומנם העשירון העליון ישלם יותר, ובצדק, והאנשים שיש להם פחות הכנסות ומעוטי יכולת ישלמו פחות. אבל אני אומר, בסך הכול יש מקום, אדוני שר האוצר, לצמצם את נטל המסים המוטל על האזרח, ואתה יודע על מה אני מדבר. אני מאוד מקווה, שעם ההסכמה שלך נוכל להביא בשורה לציבור, שבשנת 1995 תהיה עוד הורדה בנטל המסים.

פיני בדש (צומת):

המבחן האמיתי יהיה בשבוע הבא. נראה איך תתנהג.

סאלח טריף (העבודה):

אני יותר אופטימי ממך, מה לעשות. אנחנו יודעים היום שיש האטה באינפלציה, ועם האחוז האינפלציוני המשווער לחודש ינואר נגיד בנק ישראל אכן יוריד את הריבית. זו שעה יפה לקרוא לנגיד, שגם הוא יצטרף למעשים שעכשיו עושה שר האוצר כדי לגרום לכך שהריבית תרד. היום האזרח משלם ריבית גבוהה מאוד. המכרז המונטרי, חבר הכנסת בדש, 17%. הריבית מגיעה עד 24%-

25%, ואין שום הצדקה לכך. הריבית החריגה – עד 28%, וזאת ריבית קטלנית והרסנית שלא תורמת להמשך הצמיחה, להשקעה. אנחנו לא ביצענו שום פיחות, ובצדק עשית. אבל כנגד זה לא נוכל להרשות לעצמנו לחיות במשק שיש בו ריבית כל כך גבוהה.

אני רוצה להזכיר לך ולכל האנשים, שאנחנו כבר לא מדברים על האבטלה. השגת הישג גדול בעניין הזה. אני רוצה לאחל לך ולעצמנו, שבעוד שנה לא נדבר על האינפלציה והכלכלה הישראלית תעלה על הפסים הנכונים בהנהגתך.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת סאלח טריף. אני מזמינה את חבר הכנסת אליעזר זנדברג.

אליעזר זנדברג (צומת):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, את ההצעה הדחופה לסדר-היום הגשתי בשעה שהתפרסמו הידיעות על הכוונה לבטל את המס אבל לא היה ברור מה הממשלה תחליט. בראשי עברה המחשבה לעלות לכאן ולדבר על הגמגומים, על ההיסוסים ועל שיטת ה"כן ולא" שהממשלה עובדת ועבדה בה לגבי מס הבורסה, אבל גם לגבי דברים אחרים. כן ולא. פעם ראש הממשלה אומר: לא אטיל מס בתקופתי, אחר כך הוא כן מטיל. אחר כך אומרים מיפן: אולי נבטל; אחר כך הוא חוזר ואומר: אני אישן עוד לילה על זה, ומחליט לעשות אחרת. אחר-כך אומרים יבוטל ולא יבוטל, ועוד יכוח ועוד דיון. בינתיים כבר החליטה הממשלה לבטל את המס.

שר האוצר א' שוחט:

החליטה ביום ראשון.

אליעזר זנדברג (צומת):

כן, ואז בעצם נותר לנו היום לבוא ולבדוק מה קרה בדרך, או מה קרה מהרגע שהחלטתם להטיל את המס בפעם הראשונה ועד היום. התשובה על כך ברורה. בדרך אזרחים במדינת ישראל הפסידו המון כסף בגלל מדיניות של ממשלה שהיתה הססנית, בגלל מדיניות של ממשלה שבה אחד אומר כך והשני אומר אחרת – אחד אומר צריך לבטל, אפילו עושה איזה פורום ומכנס אנשים על מנת להתאגד ביחד למאבק לביטול; ומנגד שר אחר, שר האוצר, אומר: לא נבטל. פעם יוצא שר האוצר וידו על העליונה, ופעם יוצא שר אחר או גורמים אחרים וידם על העליונה. בינתיים הציבור בישראל ממשיך להפסיד כסף.

לדעתי, מי שמשקיע במניות בבורסה, צריך לקחת את הסיכון ולדעת, שאם הוא משקיע הוא יכול להרוויח הרבה מאוד, אבל גם להפסיד. אבל היתה כאן תופעה חמורה. לדעתי, הממשלה לא תוכל להתחמק מכך, וקללת מס הבורסה תרדוף אותה בשל התופעה הזאת. האנשים קיבלו אשראי

בסכומים אדירים, בלי כל פרופורציה להכנסות שלהם, בלי כל פרופורציה לנכסים שלהם. אם אדם שמשתכר 3,000 שקלים בחודש – זאת הכנסתו – מקבל אשראי לרכוש מניות בבורסה ב-70,000 שקלים, כאשר הביטחון לאשראי הזה הוא המניות שהוא ירכוש, דהיינו – ישתמש בזה לרכישת מניות, הרי זה בדיוק דוח ועדת-בייסקי; זה בדיוק המצב שהיה צריך להימנע ממנו; זה בדיוק פיקוח על הבנקים שהממשלה היתה צריכה לדאוג לו. ואם כל זה לא נעשה, ולצד זה יש היסוסים, גמגומים של הממשלה, החלטות דו-משמעיות, החלטות סותרות, ובסוף ביטול – את זה צריך לחקור ואת זה צריך לבדוק.

אני מאמין ואני יודע – אני קורא בכלי התקשורת על התארגנויות שונות של נפגעים וקרובים של אנשים שהתאבדו, ואנשים שסתם הפסידו את הכסף. הדבר הזה מחייב בדיקה מעמיקה. ואכן, האצבע המאשימה הזאת תופנה חזרה לממשלה. גם הביטול של מס הבורסה – הממשלה לא תוכל להתחמק מנקודה זו.

אני רוצה לסיים בהערה אחת. היום עלתה כאן הצעת חוק פרטית של חבר הכנסת ויינשטיין מן הליכוד, והוא מציע בה לבטל את מס הבורסה. אני מדבר עכשיו אל חברי הקואליציה, אל שר האוצר שנאלץ לעמוד ולהשיב על הצעת החוק הזאת. מדוע התנגדתם? מדוע אתם ממשיכים לגרור את עצמכם לביזיון פעם אחרי פעם? מה ההיגיון? מה ההתעקשות? הרי אתם הטלתם את המס הקטסטרופלי, אז אתם תבטלו? הכי טוב היה אם לא הייתם נכנסים בכלל לאולם והייתם נותנים לעסק הזה לזרום. תביאו בשבוע הבא הצעה שלכם, והכנסת תדון גם בהצעה של ויינשטיין וגם בהצעה שלכם.

אבל תראו מה לומד הציבור היום מהחדשות, כשהוא שומע שהצעת החוק של חבר הכנסת ויינשטיין נדחתה. הוא לומד שהכנסת ביטלה את ההצעה לבטל את המס על הבורסה. זה יוצא עוד יותר מבולבל. בשביל מה אתם צריכים את זה? היה מכובד יותר לעלות לדוכן, להתמודד עם חבר הכנסת ויינשטיין ולהגיד: בכל מה שאתה אומר, חבר הכנסת ויינשטיין, אתה צודק. כל מה שאתה אומר, אני אעשה ביום ראשון. אבל היות שהיום יום רביעי – שלושה ימים קודם – אני חושב הפוך. רבותי, אתם בעצמכם מביאים את הקטסטרופות האלה עליכם. קצת רגישות, קצת תבונה פוליטית, קצת הבנה. אתם עושים דברים לא הגיוניים.

סאלח טריף (העבודה):

כל הכבוד לדאגה שלך.

אליעזר זנדברג (צומת):

אני לא דואג לכם, חבר הכנסת סאלח טריף. אני אומר את זה כי הציבור שומע. כשהציבור שומע הוא יודע אחר כך מה לבחור. זה לא מאהבתכם, זה מתוך דאגה לציבור. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אליעזר זנדברג. אדוני שר האוצר, התייחסותך, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, קודם כול אני רוצה לומר לחבר הכנסת זנדברג, ובאמצעותו לכל עם ישראל, שהכוונה בדחיית הצעתו של אריאל ויינשטיין לא היתה לזרוע איזה שהם היסוסים. אני מניח, כמעט בטוח, שבישיבת הממשלה הקרובה ביום ראשון יאושר חוק ביטול והתיקון למס הכנסה, מה שנקרא המס על הבורסה. הוא יובא במהירות לשולחן הכנסת, יובא לוועדת הכספים. הממשלה לקחה על עצמה אחריות בהטלת החוק, אני לקחתי אחריות בעניין זה, והממשלה תיקח אחריות לביטולו.

אני רוצה להקדים ולומר כמה מלים ברמה העקרונית, ואני אומר את זה גם לחברי בקואליציה, שחלקם חושב אחרת ממני. אני חושב שספר חוקים של מדינה מפותחת צריך לכלול מס על רווחי הון, בעיקרון. אני יודע שזה קיים בכל המדינות המפותחות. אני לא רואה סיבה למה בעם ישראל, במדינת ישראל, ימוסה רק השכר של העובדים השכירים ולא ימוסה רווח ההון.

לכן, כאשר הבאתי את החוק, אכן חשבתי שהוא צודק, שהוא נכון. ספר החוקים של מדינת ישראל צריך לכלול חוק כזה. דעתי בעניין הזה לא השתנתה. אני חוזר ואומר את הדברים שאמרתי כאן בעת הבאת החוק. אני לא יכול להבין למה מסגר מקריית-שמונה וחקלאי בבית-שאן או בעמק יזרעאל, ומורה בתל-אביב, ופקיד ברחובות, ואיש משטרה בבאר-שבע צריכים לשלם מס על הכנסתם מעבודתם, ואילו רווחים בשוק ההון, שהמיסוי עליו היה מינימלי – 10% מהרווחים הריאלי – זה דבר בלתי אפשרי.

עמדתי העקרונית לא השתנתה, ואני אסביר גם למה אני מציע את מה שאני מציע. הרגשתי שברגע שהחוק יבוטל הפעם, יעברו לא מעט שנים עד שהמערכת הפוליטית תעז לחוקק חוק חדש. לצערי הרב, לא עמדנו בלחץ מבחינה פוליטית, מבחינה פסיכולוגית. ואני אגיד כמה מלים על כל מה שהתרחש מסביב.

בנימין טמקין (מרצ):

יש לך מדינה שבה הלובי החברתי הוא נגד מס הבורסה?

שר האוצר א' שוחט:

לא. זה חלק מהתופעה שקרתה.

בנימין טמקין (מרצ):

זה משונה ביותר.

שר האוצר א' שוחט:

נכון. מה שקרה הוא שחיברו פסיכולוגית ופוליטית את המצב של שוק ההון עם המס; דבר שאין לו שחר, אין לו רגליים וידיים. אנחנו יודעים שהירידות הדרמטיות בשוק ההון היו שישה חודשים לפני שהודעתי על המס.

שוק הון חי וקיים כשיש רווחיות גדולה במשק, כשהריבית נמוכה, כשיש תנאים משתנים אחרים. לכן משכתי את החוק, או הצעתי לבטלו, רק בגלל מצב הרוח שנוצר. כפי שאמר חבר הכנסת טמקין, אין מדינה בעולם שהמשקיעים הקטנים בשוק ההון חושבים בה שהם נפגעו, בה בשעה שהפגיעה הגדולה היתה בעצם במחזיקי רוב הרכוש בשוק ההון.

אנחנו גם יודעים איזו מלחמה ואיזה מאבק התנהלו בששת החודשים האחרונים, באמצעים כאלה ובאמצעים אחרים, כדי להביא לביטול המס.

חיים דיין (צומת):

אני יכול לשאול שאלה? האם יש לכם נתון על מספר השכירים שהיו מושקעים בבורסה?

שר האוצר א' שוחט:

השכירים שהיו מושקעים בבורסה – חלקם נכנסו בצורה בלתי אחראית, כמו שהוזכר פה – חלקם מושקעים בקופות הגמל שערכן ירד בגלל ירידה בשוק ההון.

אבל, חבר הכנסת דיין, צריך להסתכל באמת ולא במה שנוצר מסביב, אף-על-פי שמה שנוצר מסביב הוא דבר חשוב. האמת היא ששוק ההון התמוטט מפני שהוא היה גבוה מדי. הוא התמוטט שישה חודשים לפני ההחלטה על המס. אין לאיש ביטחון שביטול המס ישנה את מצב שוק ההון, אם הדברים האחרים לא ישתנו, שתהיה לביטול רבותא. לכן, הטלת האחריות למה שקרה בשוק על המס היא פשוט לא נכונה.

אני יכול להודות, שגם פסיכולוגית הצליחו אותם גורמים, גם פוליטיים וגם מעוניינים, ליצור הרגשה כאילו השוק נפל בגלל המס. ואז, מובן שכל מי שיש לו קופת גמל שערכה הריאלי ירד מפנה אצבע מאשימה כלפי המערכת הפוליטית, שכאילו קיבלה חוק לא נכון ועשתה מעשה לא אחראי.

דרך אגב, החוק במתכונתו הראשונה, כפי שהוגש לממשלה בחודש אוגוסט, היה חוק מושלם מבחינת הביצוע, מבחינת היכולת לבצע את הפעולה. נכון שלא היה קיזוז הפסדים בין מניה למניה, אבל לו היו

מפעילים את החוק רק על הרווחים הריאליים בהיקף של 10%, החוק היה מיושם מזמן ולא היתה בעיה.

חיים דיין (צומת):

למה היועצים לא עשו את העבודה לפני כן?

שר האוצר א' שוחט:

אני אתן לך תשובה, כי הייתי מעורב בעניין.

כלומר, לו היו מקבלים את החוק במתכונתו, ללא צורך בקיזוז, אפשר היה להפעיל את החוק. המערכת המחשבית היתה נותנת תשובה מהירה ולא היתה בעיה.

אבל אותם גורמים שהיו נגד החוק אמרו שהם בעד מס מחזור. מה זה מס מחזור? מס מחזור הוא פי אלף יותר חמור, כי מס מחזור לא רק שהוא לא מאפשר קיזוז בין מניות, אלא שהוא ממסה גם הפסדים. אבל הם ידעו מה שהם רצו, כי במס מחזור משלמים פחות על הרווחים ואין קשר בין הרווח לבין מה שקורה עם התשלום. במס מחזור זה דבר טכני, ואילו במס כמו שאני הצעתי היה מיסוי אמיתי, מיסוי ריאלי של 10%.

כאשר הממשלה קיבלה את ההחלטה שמאזנים את העניין ועושים קיזוז מס, נכנסה המערכת הטכנית לבעיה קשה מאוד, וביום שני ב-10:00 היתה לי ישיבה – דרך אגב, היא נקבעה מזמן – עם מערכת הייעוץ של המחשבים ועם אנשים שעסקו בחברה שהיתה צריכה לעשות את האפיון ואחרי זה את התוכנה, והתברר לי שהבעיות הן רבות והכנסת התוכנית תהיה ממושכת.

מכיוון שכך, בנסיבות הפוליטיות שנוצרו – כשגם בתוך הממשלה הביעו חלק מן השרים שתמכו במס ספקות וגם בתוך סיעתי בכנסת הועלו ספקות וגם בתוך הציבור נוצר הקשר הפסיכולוגי הלא-נכון בין נפילת שוק ההון לבין המס – חשבתי שלא נכון להשאיר את העניין חשוף לכמה חודשים נוספים, כאשר כל יום או יומיים עולה הצעה חדשה; הדבר יפגע ביציבות של שוק ההון. לכן החלטתי את אשר החלטתי.

אני חוזר ואומר, לא נסוגתי כהוא זה מהצד העקרוני ומההערכה שמדינה מתוקנת צריכה למסות שוק הון כפי שהיא ממסה עבודה. אני מקווה שיגיע היום הזה. אני לא יודע מתי הוא יגיע. ברור לי שהכישלון הפעם ידחה את הגעתו לפרק זמן ארוך.

דרך אגב, רוב חברי הכנסת אומרים לי, שצריך להיות מס אלא – הם אומרים – זו לא השיטה הנכונה, זה לא הזמן המתאים וכו' וכו'. אני מקווה שבספר החוקים שלנו עוד יופיע מיסוי כזה או אחר על שוק ההון.

אני רוצה לסיים ולהודות לאותם חברי הכנסת, גם מהאופוזיציה, שאמרו לי, שלמרות מה שקרה הם חושבים שאני צריך להישאר בתפקידי כשר האוצר. לא התכוונתי אף לא לרגע להתפטר בגין העניין הזה. אני רואה את תפקידי כמכלול של החלטות וכמאזן של סך כל הדברים. בחלק גדול מהדברים יש תוצאות חיוביות. יש דברים שכרוכים בבעיות וצריך לתקן אותם. אבל אני מרגיש שלם עם עצמי, גם עם החלטת הטלת המס וגם עם ההחלטה שהייתי צריך לקבל – שלא היתה קלה – בעניין הסרתו, וגם עם סך כל התוצאות של הפעילות הכלכלית.

פיני בדש (צומת):

אדוני השר, לגבי הבנקים. הבנקים נתנו הלוואות מרחיקות לכת לאנשים שהם לא היו מוכנים לתת להם משכנתה בסכום של 10,000 שקל. הם נתנו להם סכומים אדירים – מאות אלפי שקלים למניות. מה מתכוון האוצר לעשות בעניין זה?

שר האוצר א' שוחט:

אני לא רוצה להיכנס לדיונים שהיו בשעתו בינינו לבין בנק ישראל כאשר התופעה התפתחה לממדים גדולים. אני רוצה שתדע: האחריות בנוהל הבנקאי היא על המפקח על הבנקים ועל בנק ישראל. אני חושב שמה שעשו הבנקים אז זה מעשה חמור מאוד. יש לאירוע שני צדדים: מובן שאותם אזרחים, שבדרך כלל מתמצאים בדברים, שחשבו שירוויחו הרבה מאוד כסף וסיכנו הרבה מאוד – את כספם ואת כספי ההלוואה שלקחו, והבנקים מצדם שלא ריסנו את העניין.

אליעזר זנדברג (צומת):

ידעתם על זה.

שר האוצר א' שוחט:

ידענו. למישהו יש סמכות לעשות את זה, וזה לא האוצר.

הנושא עלה בהצעה לסדר-היום בישיבה בשבוע שעבר, ואני לא התנגדתי שהוא יעבור לדיון בוועדת הכספים. לשם צריך להזמין גם את האוצר וגם את בנק ישראל וגם את ראשי הבנקים, כדי לטפל בעניין. אכן יש תופעות קשות.

אני לא מתנגד שהנושא יועבר לוועדת הכספים.

חיים דיין (צומת):

איך אתם מתכוננים להתמודד עם חצי מיליארד גירעון שנוצר לכם בתקציב?

שר האוצר א' שוחט:

זו שאלה נכונה. תוך מספר שבועות לא גדול נבחן את נתוני התקציב. סכום של 400 מיליון הוכנס בתקציב כאפשרות גבייה מהמס. שמעתי על כל מיני הצעות שמתפרסמות בעיתונים, שהאוצר שוקל אותן כביכול.

יש כמה אמצעים שבאמצעותם אפשר להתמודד עם הדבר הזה. דבר ראשון, לראות אם הפעילות במשק מכניסה מסים אחרים, ואם הדבר מאוזן הרי שאין בעיה. דבר שני, הטלת מסים נוספים – לא בא בחשבון מבחינתי. דבר שלישי, לקיחת איגרות חוב מאזרחים כחובה – לא בא בחשבון מבחינתי. אם כך יהיה המצב אז, האלטרנטיבה היחידה היא קיצוץ בתקציב המדינה, ואת זה יצטרכו לעשות.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר האוצר. חבר הכנסת בנימין טמקין מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת סאלח טריף מסדר-היום. בבקשה.

בנימין טמקין (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, שר האוצר, עוד מעט אני עולה לדוכן לנאום. מכיוון שכך, אני מקצר ואומר בהקשר זה רק דבר אחד, ואמרתי אותו בקריאת ביניים. אין זה פלא שבמדינת ישראל בוטל אחד המסים הצודקים ביותר והחשובים ביותר. אני מרגיש גאווה על שהצבעתי בשבילו. הוא עוד יחזור. אין זה פלא שהוא נפל, בין היתר, מפני בכנסת יש לובי חברתי שאמור לייצג את השכבות הנמוכות, שבא לכאן ותוקף את מס הבורסה ותומך בביטולו. מדינה שלובי חברתי כזה יש לה בכנסת, כנראה מגיע לה שיורידו את מס הבורסה. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת טמקין. חברת הכנסת דליה איציק מבקשת להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אליעזר זנדברג מסדר-היום. בבקשה.

דליה איציק (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, אדוני שר האוצר, גם אני, כמו חבר הכנסת טמקין, חשבתִי שהגיע הזמן שלא לפתח במדינת ישראל תרבות בורסאית, ולפתח דבר שהיה כל כך חשוב – ערך העבודה. חשוב שלאנשים יהיה בשביל מה לקום מחר בבוקר, לקום לעבודה. אתה יודע, אדוני השר, שהרבה אנשים הפסיקו לעבוד, השקיעו כסף והרוויחו, והגיעו לידי כך שרווח קל עדיף בעיניהם מעבודה.

אף-על-פי-כן, אדוני השר, ימים יגידו אם צדקת או לא צדקת. אבל זו לא בושה, ואני גאה בזה שעמדת קבל עם ועדה ואמרת: אני מוכן להיות קשוב לרחשי הציבור, נראה מה נעשה סביב המכשיר הכלכלי שקוראים לו בורסה, ולא להתבייש גם פעם, פעמיים ושלוש לשקול מחדש אם צריך. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לחברת הכנסת דליה איציק.

חבר הכנסת סאלח טריף, האם אתה מסכים להצעת השר להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכספים?

סאלח טריף (העבודה):

מסכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זנדברג, האם אתה מסכים?

אליעזר זנדברג (צומת):

מסכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם כך, אנחנו עוברים להצבעה בעד או נגד העברת הנושא לדיון בוועדת הכספים. נא להצביע.

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 10

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

חיים דיין (צומת):

גברתי היושבת-ראש, אני מקוזז ובטעות הצבעתי בעד.

היו"ר א' סלמוביץ:

טוב, הדבר יירשם בפרוטוקול. אני מבקשת להסיר את הצבעתו של חבר הכנסת חיים דיין, שטוען שהוא מקוזז. תשעה תומכים, אין מתנגדים, נמנע אחד. אני קובעת שהנושא יועבר לדין בוועדת הכספים.

הצעות לסדר-היום

תלושי המשכורת של חודש ינואר

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא בסדר-היום, הצעות לסדר-היום מס' 6007 ו-6029 בנושא: תלושי המשכורת של חודש ינואר. אני מזמינה את ראשון המציעים, חבר הכנסת בנימין טמקין.

בנימין טמקין (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר האוצר, היום אמור היה להיות כאן בכנסת יום שמח לכל מי שמאמין בצדק חברתי, לכל מי שאינו עוסק בדמגוגיה חברתית אלא עוסק בצדק חברתי. הרפורמה הברוכה בתשלומי הביטוח הלאומי ומס הכנסה, החלת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, וכל השינויים שמתרחשים היום ובאים לידי ביטוי בתלוש המשכורת, שעליו אדבר עוד מעט.

בעקבות השינויים האלה היתה הכנסת צריכה לגרום, ואומנם גורמת, שינוי לטובה בתחום הצדק החברתי במדינת ישראל – שיפור ניכר אצל האנשים שמרוויחים פחות, עם פגיעה כלשהי באלה שמרוויחים הרבה הרבה יותר.

עם זאת, אני מוכרח לומר, חבר הכנסת דדי צוקר, ידידי – –

דוד צוקר (מרצ):

נכון.

בנימין טמקין (מרצ):

– – שהחגיגה הזאת נפגמה קצת, ואולי יותר מאשר קצת, בגלל ניצחון בעלי העניין, האינטרסנטים למיניהם, הקומפלקס הכלכלי-העסקי-הפוליטי-המפלגתי-התקשורתי, שקם נגד אחד המסים הצודקים ביותר שחוקקו אי-פעם במדינת ישראל, חוק שמעבר לכל המלים ולכל ההתקפות – –

רון נחמן (הליכוד):

אז למה ביטלו אותו?

בנימין טמקין (מרצ):

– – בא לעשות צדק במובן היסודי ביותר – שלא רק השכירים ישלמו מס במדינת ישראל, אלא גם אלה שמרוויחים רווחי הון בבורסה ישלמו מס. את זה הצליחו לבטל בניצחון גדול.

משורר ספרדי מפורסם כתב פעם את המלים הבאות – אני אומר אותן בספרדית, באנגלית ובעברית, ומי שיבין יבין. כתב קבדו, משורר באמת גדול בזמנו: caballero poderoso es don dinero; ובאנגלית: ובעברית: ג'נטלמן רב-עוצמה הוא מר כסף.

בהתקפה חזיתית פוליטית והפעלת לחץ קשה, שאליו הצטרפו אנשים שאמורים לייצג את השכבות החלשות ומדברים לפעמים בשמן, יצאו כולם נגד שר האוצר ויצרו מצב בלתי אפשרי, עד ששר האוצר היה צריך לקבל את הדין הפוליטי הזה שהוכתב לו. וחבל, חבל שזה קרה. עם זאת, אי-אפשר לרמות את הציבור כל הזמן – –

פיני בדש (צומת):

אני מבין שאתה בא בטענות אל ראש הממשלה.

בנימין טמקין (מרצ):

אי-אפשר לרמות את הציבור כל הזמן, ולא יהיה אפשר לאורך זמן להפוך את השכירים לשק האגרוף של מערכת המסים בישראל, כאשר הם נשארים משלמי עיקר המסים.

צדק שר האוצר כאשר דיבר על השמחה של בעלי העניין. ועם זאת, צריך להזהיר את בעלי העניין: מהמשבר הזה יצאתם מסומנים כקבוצה, והעם וכולנו נשפוט אתכם בעתיד. ואם וכאשר יתחדשו הירידות בבורסה, האנשים שמריעים לכם היום יבקשו את ראשיכם בעתיד. אחרי הכול, המשבר של הבורסה לא נולד עם הטלת המס, והוא לא יסתיים בהכרח עם ביטולו של המס.

אני חוזר לעניין המשכורות, כי גם סביב התלוש הזה, המפורסם, יש מערכת אדירה – תקשורתית ואחרת, פוליטית, מפלגתית – של ניסיון לנגח את הממשלה ואת שר האוצר. ניסו להפחיד את עם ישראל, את אזרחי ישראל, בנושא תלושי המשכורת. וחייבים לומר את הדבר הפשוט המשתקף מהתמונה הזאת. התמונה הזאת אומרת שיותר מ-90% מהאוכלוסייה בישראל ירוויחו מן השינויים האלה – מבחינת האפקט השלם של כל השינויים שמתרחשים גם במס ביטוח הבריאות וגם במס ההכנסה, וכל מה שכרוך בזה; אלה שמרוויחים – תשמעו טוב – פחות מ-13,500 שקל לחודש, ירוויחו בנטו שלהם מן השינויים האלה.

אני שומע אנשים מדברים על מס ביטוח הבריאות ועל השינויים במס ארגון המתבקשים מהשינוי במס ביטוח הבריאות. מדינות נכשלו, ארצות-הברית נכשלה בהעברת חוק שיבטיח ביטוח בריאות לכל אזרחי המדינה, ובישראל הצליחו להעביר חוק כזה, וחלק מן הציבור ישלם יותר עבור כל האנשים האלה שלא היה להם ביטוח לפני כן. והאנשים האלה אינם האנשים שהלובי החברתי צריך לייצג אותם, אלא העשירים ביותר, וזה כולל, בין היתר, גם את חברי הכנסת. וטוב שזה כולל את חברי הכנסת, כי אנחנו נשלם קצת יותר על מנת שהאנשים העניים יותר ישלמו פחות.

אני מבקש מחבר הכנסת דוד לוי, שזועק למען העניים, שיבוא ויאמר אם זה לא נכון שהחבילה של מערכת השינויים שקיימת החודש משפרת את מצבם של האנשים שמשתכרים הכי פחות במדינת ישראל. איפה קולו? בתקופת הליכוד – לא יעזור לאיש – הלך הפער החברתי והתרחב יותר ויותר באופן מסיבי, ולא שמענו את הצעקות האלה. לא שמענו את המחאות האלה.

האם חבר הכנסת אפרים גור, נציג העולים עלי אדמות בליכוד, יאמר פה שציבור העולים מברית-המועצות וציבור העולים בכלל יהיה אחד הציבורים שהכי ייהנה מחבילת השינויים שהוכנסו היום במערכת המסים בישראל ובתלוש המשכורת במדינת ישראל? האם העובדה שנשים עובדות – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

תגיד לי מאין אתה יודע. הלוא כמעט אף אחד עוד לא קיבל את התלוש. איך אתה כבר יודע לקבוע –

– –

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת ורדיגר, יש שני דברים שאני רוצה לומר לך. ראשית, לא מדובר פה בסודות גרעיניים. הרי אנשים קיבלו את התלוש הקודם, ואנחנו יודעים את השינויים במס. שנית – – –

רון נחמן (הליכוד):

זה לא נכון.

בנימין טמקין (מרצ):

תסלח לי, באקדמיה אני עוסק הרבה פעמים בחיזויים לעתיד, ואני מדבר על חמש, שש שנים. פה מדובר על היום. מחר נדע, לא? אז אין לך בעיה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אתה מדבר כאילו אתה כבר יודע.

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת ורדיגר, כמה פעמים אתה עולה לכאן ונוקט חיזוי כזה שאפשר למחרת להגיד לך: לא צדקת, טעית, שיקרת. ביום שני תעלה לדוכן ותהיה לך הזדמנות. אני מזמין אותך לבוא לפה ולומר לאשה העובדת שמרוויחה עד 6,000 שקל – אתה שומע אותי טוב? – אשה עובדת שמרוויחה 6,000 שקל, מרוויחה בנטו עוד 4% עד 5%. הרי אפשר יהיה לבדוק את התלוש היום ולדווח על כך מחר. אין שום בעיה.

רון נחמן (הליכוד):

הכול אחיזת עיניים.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

בנימין טמקין (מרצ):

אתה תוכל לומר שזה לא נכון שמשפחה שמרוויחה נטו עד 7,000 שקל – משפחה, אתה שומע?
שמרוויחה נטו עד 7,000 שקל. נדמה לי שיש כמה משפחות כאלה בישראל; יש לי רושם כזה. לצערי
הרב, הן לא מיוצגות על-ידי הלובי החברתי; הן צריכות להיות מיוצגות על-ידי מישהו. אז אני אומר
עכשיו בשמן, שמצבן ישתפר בכ-3% בסך הכול מכל השינויים שהתרחשו.

אבל יש עוד דבר שאנשים שוכחים. בתוך המערכת הזאת שהוכנסה עכשיו יש מערכת שסוף סוף
מתחילה להתמודד עם הבעיה של משפחות שנמצאות מתחת לקו העוני. יש שינוי. יש אנשים
מסוימים שיקבלו קצת פחות מהביטוח הלאומי – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

כמה תגובה קופת-חולים בעד תרופות? דוד צוקר (מרצ):

אם תבשר לו שיהיה מישהו במצב יותר טוב, זה חמור...

בנימין טמקין (מרצ):

מה שאני מתפלא – חבר הכנסת ורדיגר, בניגוד לחברים אחרים, באמת מייצג גם ציבור שיש לו רמות
הכנסה נמוכות. אני מודיע לך, חבר הכנסת ורדיגר, בכל זאת יש איזה יושר פוליטי ומוסרי.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

רון נחמן (הליכוד):

מה עם המס?

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת ורדיגר, אתה מייצג ציבור גדול של משפחות – חלק ממנו אולי שומע אותי עכשיו, בבני-
ברק – ברמות הכנסה הכי נמוכות. הם הנהנים העיקריים מהשינויים האלה. אז תייצג אותם.

דוד צוקר (מרצ):

אתה צריך להבין שהוא מייצג עוד דבר. משפחות שבפעם הראשונה ישלמו ממש בעד בריאות לא במסגרת ההנחות שקיבלו מקופת-חולים. משפחות אלה ישלמו פחות. אתה שילמת פחות ממני, חבר הכנסת ורדיגר, אתה יודע את זה?

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת להפסיק. עומד פה נואם על הדוכן, ואתם לא נותנים לו לדבר.

בנימין טמקין (מרצ):

אני רוצה לברך את שר האוצר על כך שממשלת ישראל, בסך בכול – הרי אי-אפשר להסתכל בכל חבילה על איזה מרכיב קטן בתוכה, זו חבילה שלמה של שינויים. אי-אפשר לדבר רק על מס ארגון ולא לדבר על העובדה שעכשיו יש מאות אלפי אזרחים שיקבלו ביטוח בריאות בזכות ויהיו חברים בקופה מבטחת – וקודם הם לא קיבלו זאת – ובדבר הזה נכשלו מדינות שלמות בעולם. ריבונן של עולם, הרי מישהו חייב להגיד אם זה טוב או לא טוב שבמדינת ישראל יש היום ביטוח בריאות אוניברסלי. מישהו צריך לומר אם זה לא טוב שאנשים שמרוויחים יותר מ-14,000 שקל בחודש ישלמו קצת יותר.

אז הצליחו פה לבטל את המס על הבורסה. אגב, עכשיו אותם אנשים שעקבתי אחרי מה שהם עושים באמצעות מחקר שעשיתי, כאשר הבורסה ירדה, אני מדבר על בעלי עניין, אני אומר לך שעכשיו מי שירוויחו מביטול המס על הבורסה הם שוב בעלי העניין. אני מזהיר את אזרחי מדינת ישראל: אל תמכרו במאסות בירידות, ואל תקנו במאסות בקניות; מי שמרוויחים מהעניין הזה הם אלה שיוצרים כל פעם את האווירה הציבורית ויש להם שותפים ונציגים פה – אלה שאמורים לייצג את השכבות הנמוכות והם מייצגים רק את בעלי העניין בכל מקרה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אתה בקואליציה.

בנימין טמקין (מרצ):

את אזרחי מדינת ישראל, את ממשלת ישראל, אני מברך על כך שמדינת ישראל קמה הבוקר והיא מדינה שיש בה יותר צדק, יותר יעילות, ובסופו של דבר העם בישראל יבין זאת. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת טמקין. אני מזמינה את חבר הכנסת יורם לס.

יורם לס (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, כמי שרוב ימיו עסק רק בנתונים, כאיש מדע, אני רוצה לדבר קודם כול על נתונים – לא לומר משפטים, פראזות. אנחנו עוסקים בכסף; כסף זה גודל כמותי. צריך להבין, שמחודש ינואר אדם בישראל משלם למעשה שלושה מסים חדשים: המס הראשון הוא מס הבריאות. המס השני הוא מס הארגון. זה שחי עם הישן היה לוקח בכוח, וזה שחי עם החדש גם כן לוקח בכוח. המס השלישי הוא הביטוח המשלים. אני ממליץ לחברי חברי הכנסת לעשות את הביטוח המשלים, כי מי שלא יעשה ביטוח משלים לא יקבל את מלוא השירות הרפואי, וזה יעלה כסף.

שלושה מסים חדשים הוטלו על עם ישראל: מס הבריאות, מס הארגון בכפייה, ומס הביטוח המשלים.

כדי להביא נתונים, מה יותר מאשר דוגמה אישית. לקחתי את תלוש המשכורת שקיבלתי בחודש דצמבר ואת תלוש המשכורת שקיבלתי היום, בחודש ינואר. אני יודע שקשה לעקוב בעל-פה, אבל אני אשתדל לפרט. עבדכם הנאמן שילם בחודש דצמבר 1994 מס אחיד, ומי ששכח – הוא כולל בתוכו את מס הארגון; רבים שוכחים זאת. אני שילמתי בחודש דצמבר 414 שקלים מס אחיד לחודש. החודש שילמתי מס בריאות ללא מס ארגון – 749 שקלים. תוסיפו על זה – – –

רפאל אלול (העבודה):

אתה לא חתך מייצג של מדינת ישראל, עם כל הכבוד.

יורם לס (העבודה):

אני מדבר על עצמי, אני יודע. אני אגיע – – –

רפאל אלול (העבודה):

אתה נותן לעם ישראל דוגמה, אבל לא כל האזרחים כמוך.

יורם לס (העבודה):

חבר הכנסת אלול, אני מדבר על עצמי, ועוד אגיע לחתך המייצג. ידידי, חבר הכנסת אלול, כמי שמופיע הרבה בציבור בנושאים האלה, דע לך שרבים חושבים שחברי כנסת פטרו עצמם בכלל ממס הבריאות, ואני מנסה, קודם כול, לעשות צדק עם חברי הכנסת, כדי שעם ישראל ידע כמה הם משלמים. זה הכול, אני לא אומר שאני מייצג. אנחנו, ללא ספק, העשירון העליון.

רפאל אלול (העבודה):

יש עוד אלפי אנשים בעשירון העליון.

יורם לס (העבודה):

עוד אגיע אליהם, הרי אנחנו עובדים עליהם ביחד. אם רק תרשה לי, אגיע אליהם. אבקש שזה לא יהיה על חשבון זמני.

אני העשירון העליון, אני אומר את זה, ואני מביא נתונים – כמה אני משלם. רבים חושבים שחברי כנסת לא משלמים בכלל. אני מביא את הנתונים: אם אני מוסיף למס הבריאות שנקבתי בו את מס הארגון המקסימלי – 55 שקלים, בסך הכול אשלם החודש 804 שקלים. שילמתי 414. התוספת לכל חבר כנסת היא 389 שקלים כפול 12 חודשים. כל חבר כנסת ישלם בשנת 1995 תוספת של 4,676 שקלים, שהיא תוספת של 94%. למעשה – הכפלה.

רפאל אלול (העבודה):

מצוין. זה תפקידנו.

יורם לס (העבודה):

בבקשה, אני רק מביא נתונים, כי תיכף אגיע לצבא הקבע. לא נותנים לי להעלות כאן את החוק. סגן-אלוף בצה"ל מרוויח כמוני, אך במקום לשלם 10,000 שקל בשנה מס בריאות ומס ארגון, הוא לא משלם. והממשלה לא נותנת לי להעלות את החוק. אני צריך להעלות ולהוריד, להעלות ולהוריד, להעלות ולהוריד. הוא לא ישלם 10,000 שקל בשנה, סגן-אלוף בצה"ל, ואילו אני צריך לשלם. גם הוא עשירון עליון.

רחבעם זאבי (מולדת):

אולי בצדק.

רפאל אלול (העבודה):

אולי בצדק.

יורם לס (העבודה):

אולי בצדק? אתה, שמתיימר להיות מפא"ניק, יודע שעוד יש לנו ערכים של עזרה הדדית, ואין שום צדק בכך שאדם צעיר ובריא בצבא – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא רואה קורבנות, שאתה לא רואה. הוא עובד שבעה ימים ושבעה לילות.

יורם לס (העבודה):

ידידי חבר הכנסת זאבי, מדבר אליך מ"פ בצנחנים; אני לא צריך קבלות ממך. עד 04:00 הסתובבתי אתמול בתל-אביב עם הומלסים, ודיברתי אתם. עשיתי עבודה בחזית אחרת.

בנימין טמקין (מרצ):

אפשר לחשוב שהיית שם לבד.

יורם לס (העבודה):

ידידי טמקין היה אתי, ורבים מהלובי החברתי.

רחבעם זאבי (מולדת):

ואף-על-פי-כן, לקצין מגיע יותר.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת זאבי.

בנימין טמקין (מרצ):

אתה צודק בנקודה זו, אך במדינה יש לא רק סגני-אלופים וחברי כנסת. יש עוד כמה אנשים.

יורם לס (העבודה):

אחרי שאגמור, אגיע לאן שאתה רוצה.

בנימין טמקין (מרצ):

אתה מדבר בשם הלובי החברתי של חברי הכנסת.

יורם לס (העבודה):

אבל אני לא יכול לדבר על הכול בבת-אחת, אני לא מולטי-פלקסר של מחשב. אני לא מולטי-פלקסר, אני יכול לדבר רק בטור. מה לעשות, המחשב שלי עובד בטור.

רון נחמן (הליכוד):

אם אתה רוצה לגמור את ההרצאה שלך, אל תענה להם.

יורם לס (העבודה):

לגבי הביטוח הלאומי, חברי הכנסת, שילמנו בחודש דצמבר 570 שקל לחודש, והפעם נשלם בגלל הרחבת הבסיס 676 שקל – תוספת של 106 שקלים בחודש, שהם 1,272 שקלים בשנה. בסך הכול, רבותי, בסעיף מס הבראות, מס הארגון והביטוח הלאומי, כל חבר כנסת ישלם בשנת 1995 6,000 שקל יותר מאשר שילם ב-1994; הסכום המדויק הוא 5,948 שקלים. זה המצב לגבי הצעד שאני מקבל, כלפי העשירון העליון.

לגבי צבא הקבע, לא אפסיק לדבר על העניין הזה, עד שהכנסת תחוקק את החוק ותפסיק את השערורייה הזאת, אשר עולה למערכת הבריאות בערך 400 מיליון שקל. לו היו 400 מיליון השקל האלה, לא היו עכשיו קיצוצים באשפוז, לא היו קיצוצים כפי שהם מתוכננים באשפוז הסיעודי, אבל זהו נושא שכבר דיברתי עליו הרבה.

אגיע עכשיו לצד השני של המפה: באה הממשלה, לוקחת נכה אשר מקבל גמלת נכות של 980 שקל, ומורידה ממנו 49 שקלים.

שר האוצר א' שוחט:

יורם לס (העבודה):

אתי שמעת, בייגה, כמה שילם קודם – 50 וכמה שקלים.

היו"ר א' סלמוביץ:

שר האוצר.

יורם לס (העבודה):

שמעת אתי. היינו באותו פורום, ישבנו יחד, ואתה ואני שאלנו את הנכים. שמעת שיחיד שילם 50 פלוס, ועכשיו 49 שקלים. 5% מהגמלה שלו; אפילו יותר מ-4.8%. זה אפילו בלתי חוקי, כי גובים ממנו יותר מ-4.8%.

ברוח הדברים של ידידי, חבר הכנסת טמקין, לפני כן, אם אנחנו רוצים באמת לעשות צדק חברתי, אנחנו יכולים לגבות מ-180,000 גמלאים המקבלים השלמת הכנסה, שהמדינה אומרת שהם חלשים? אין להם רכוש, אין להם פנסיה. לא כל הגמלאים חלשים. ארנסט יפת חזק מאוד, והוא ישלם איזה 120 שקל עלובים. אבל יש גמלאים – 180,000, שהמדינה אומרת שהם חלשים; לא, חלילה, מועצת הפועלים. אין להם פנסיה, אין להם רכוש, נותנים להם השלמת הכנסה. כל השלמת ההכנסה וקצבת הזיקנה מגיעות ל-1,090 שקל, והולכים לקזז להם 49 שקלים מהגמלה.

יוסף בא-גד (מולדת):

כמה שילמו קודם?

יורם לס (העבודה):

עוד פעם, כמה שילמו קודם.

שר האוצר א' שוחט:

בנימין טמקין (מרצ):

יש גבול, אתה מקצץ את התשלום לחצי, אך בכך אתה מוצא את השלילה.

יורם לס (העבודה):

אענה לך בדרך אחרת: אתה העזת – אני לא רוצה להגיד מי זה אתה – להוציא את זה ממדד המחירים לצרכן. זה הפסיק להיות אפילו הוצאה של משק בית.

רון נחמן (הליכוד):

אתה צודק במאה אחוז.

יורם לס (העבודה):

ברגע שהוציאו את מס הבריאות ממדד המחירים לצרכן, זה אומר שאפשר להכפיל את המס, אפשר לשלוש את המס, ואין שום מנגנון לפצות את המשפחה על מה שעושים. כמו שמס הכנסה לא משפיע על המדד היום, גם מס הבריאות לא משפיע על המדד. אני לא אומר שזה היה ביוזמת הממשלה. אני יודע מי עשה את זה, ואולי היו לו שיקולים מקצועיים. אני לא מאשים אף אחד, אבל זוהי העובדה.

הצעתי הפשוטה היא לבטל את מס הבריאות; לקרוא לילד בשמו: מס הבריאות הזה הוא בלוף של רשימת "רם", שעבדה על האנשים בעיניים, והשתמשה בו למטרות אחרות לגמרי; בלוף מארץ הבלופים. אין שום קשר בין כמות הכסף שאנשים משלמים לבריאות לבין הבריאות שהם מקבלים. עובדה היא, שבתקופה שמשלמים יותר, הולכים לקבל פחות.

לכן צריך להפוך את זה למס הכנסה. צריך לקרוא לילד בשמו: לבטל את המס ולהכניס אותו למס הכנסה. איש עוד לא העז להטיל מס הכנסה על קצבאות של נכים. אני לא מכיר את האיש שהעז לעשות את זה. לעומת זאת, מי שיש לו – ואני לא חושב שתתנגד לזה – שישלם מס הכנסה. ממילא הכסף לא הולך לבריאיות. ממילא רצו להשתמש בו כדי לא לשלם את תוספת היוקר. הרי אנחנו יודעים את התרגילים שעשו עם הכסף הזה. זה הולך לאוצר המדינה; הכסף הזה הולאם, קופות-החולים הולאמו, כפי שאמרתי לאורך כל הדרך. לצערי, זה מה שקרה וזה מה שצריך לעשות.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת לס. אני מזמינה את כבוד שר האוצר להתייחס להצעות.

בנימין טמקין (מרצ):

אתה הברפלד השני.

יורם לס (העבודה):

אתה גובה מס ארגון בכפייה, מה אתה רוצה.

בנימין טמקין (מרצ):

אדון הסתדרות ישנה. אתה התחלת את המלחמה הזו.

יורם לס (העבודה):

כבר לא אכפת לי מזה.

בנימין טמקין (מרצ):

שום דבר לא אכפת לך. כאילו אין הבדל בין חיים הברפלד לחיים רמון.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, בפתח דברי, לפני שאומר איך אני רואה את השינויים שיהיו החודש במערכת התשלומים של מס הכנסה, ביטוח בריאות וביטוח לאומי, אני רוצה להעיר לחבר הכנסת לס.

חבר הכנסת לס, אתה התנגדת לחוק, וזו זכותך, אך בסופו של דבר התקבל החוק בניגוד לעמדתך, עם כל הקונוטציות, שהן מקצועיות ופוליטיות, בתוך העניין הזה.

יורם לס (העבודה):

אתה מדבר על חוק ביטוח בריאות.

שר האוצר א' שוחט:

חוק ביטוח בריאות.

לומר מעל דוכן הכנסת, שבעצם הטלנו שלושה מסים חדשים – זה פשוט דבר שאיננו נכון. הרי רובנו שילמנו ביטוח בריאות בדרך כזאת או אחרת. נכון שאתה נמצא לא בראש העשירון העליון; אתה נמצא באמצע העשירון העליון על-פי השכר הממוצע. כלומר, אתה – 5% העליונים של מדינת ישראל – תשלם במשהו יותר. אבל להגיד שלא שילמו קודם ביטוח בריאות ועכשיו פתאום נפל עונש כזה? זה לא מס חדש, הוא לבש צורה אחרת.

הוא יותר צודק. הוא לוקח הרבה פחות מ-70%, מ-80%, מ-90% מאוכלוסיית מדינת ישראל. הוא לוקח פחות מהפנסיונרים. פנסיונר שילם 90 וכמה שקלים ועכשיו הוא ישלם 40 וכמה שקלים. השכבות החלשות שילמו מס קצוב גבוה, והיום מי שמשתכר את השכר הממוצע, שהוא 4,000 שקל – ו-65% מהאוכלוסייה משתכרים את השכר הממוצע ומטה – ישלם פחות.

גם אלה שמרוויחים 7,000 שקל ישלמו פחות. לתאר את שני הדברים הקיצוניים האלה כמס חדש? – ביטוח משלים שולם גם קודם לקופות-החולים. זה לא דבר חדש וזה לא מס חדש. ומס ארגון גם הוא שולם דרך התשלום לקופות-החולים.

לכן, הצגת העניין שלך, גם ברמה של ההצגה של ה-5% העליונים במשק כדבר טרגי שקרה להם, וגם ההשתלחות שלך בנושא התשלום של פנסיונרים ומקבלי הבטחת הכנסה, כאשר אלה ישלמו פחות באופן משמעותי – לצערי הרב, הדברים האלה הם לא ממין העניין.

נושא צבא הקבע נמצא בדיון, ולכן לא אתייחס אליו.

מה שקרה בתלוש חודש ינואר השנה הוא לא דבר שבשוליים, שמנהלים ויכוח אם לתת 50 שקל או מיליון שקל לנושא כזה או אחר. זו מהפכה בתחום המיסוי במדינת ישראל.

אני רוצה להגיד לכם, גברתי היושבת-ראש ורבותי חברי הכנסת, אני בפילוסופיה שלי בעד הורדת מסים ככל האפשר – כקו. אני מאמין, שאם נעשה את זה יהיה יותר טוב למשק ויותר טוב לאנשים. הממשלה הזאת, מאז הקמתה, בעיקר כעת, אחרי ביטול מס הבורסה, רק הורידה את שיעורי המס. היא הורידה אותם במס הכנסה האישי בשלוש תוכניות. היא הורידה במס הכנסה לחברות מ-40% ל-36% תוך ארבע שנים. היא ביטלה את היטל הנסיעות, היא ביטלה את היטל קניית מטבע-חוץ, היא הורידה 1% במע"מ. אני רוצה שתדעו מה זה אומר לזוג צעיר שקונה דירה זולה, ב-100,000 דולר – 300,000 שקל. 1% במע"מ זה 3,000 שקל פחות.

נדמה לי שמה שקורה בחודש הזה הוא דבר מהפכני. אני יודע, ואמרתי את זה מעל דוכן הכנסת, שיש 10%, 5% בעלי הכנסות גבוהות, שכנראה הכנסתם נטו תרד בסכומים שלפי הערכתי אינם משמעותיים.

יכולים להיות גם מקרים שזה יקרה ברמת שכר יותר נמוכה. מתי זה יקרה? מכיוון שהכנסנו לבסיס הביטוח הלאומי גם את הדברים שלא חויבו בביטוח לאומי בעבר – כשמעסיק רצה לשלם מעט מאוד לפנסיה של העובד, הוא שילם לו 2,000 שקל שכר ועוד 4,000 שקל החזקות והוצאות, וכשהעובד הלך למילואים הוא לא קיבל תשלום על-פי 6,000 שקל אלא על-פי 2,000 שקל. במקרים אלה יכול להיות שמשלמים עכשיו יותר ברמות השכר הנמוכות.

זה לא פלא, חבר הכנסת לס. נכנסתי היום לאולם, וסדרני הכנסת אמרו לי: קיבלנו את התלושים וכולנו שבעי-רצון, והם לא נמנים עם אלה שמקבלים שכר מינימום.

בנימין טמקין (מרצ):

אין להם מי שינאם שם למעלה.

שר האוצר א' שוחט:

הם משתכרים בין 5,000 ל-6,000 שקל. והם אמרו: חברנו שר האוצר, קיבלנו תלושים שיש בהם יותר בנטו. ואני שמחתי על זה. הדוגמה שלך היא שולית, והדוגמה שלהם היא 80%–85% של עם ישראל.

מה עשינו? הרחבנו את בסיס התשלום לביטוח לאומי והורדנו את שיעור הביטוח הלאומי לא רק עד 2,000 שקל, לחצי. כי גם מי שמשתכר 3,000 ו-4,000 שקל, בתחום של מאפס עד 2,000 משלם חצי. הורדנו את זה מ-5.3% ל-2.7%. הורדנו 0.9% לביטוח הלאומי, חציו מהמעסיק וחציו מהעובד.

בעצם ההגדלה והכנסת הרכיבים קבענו כמה דברים בביטוח הלאומי. נקבעו הדברים שיגידו את הדבר הבא: על כל המרכיבים שמוגדרים כגמלאות מחליפי שכר, בעצם הזכאים יקבלו יותר כסף. אומנם, חלקם הגדול בעשירון העליון, אבל חלקם לא כך. מדובר בדמי אבטלה, בדמי לידה, בדמי פגיעה ובתגמולי מילואים. מה זה אומר? נחזור לאותה דוגמה של מעביד ששילם 2,000 שקל שכר ו-

4,000 שקל רכיבים שלא היו בביטוח לאומי. עובד שנפגע קיבל על-פי 2,000 שקל; היום הוא יקבל על-פי 6,000 שקל. כלומר, קבוצה שלמה באוכלוסייה שקיבלה ביטוח לפי חלק מרכיבי השכר תקבל היום הרבה יותר, שכן כל הרכיבים נכנסו פנימה.

גם ביטוח הבריאות יש לו משמעות חברתית ממדרגה ראשונה. התשלום לביטוח בריאות קודם היה בחלקו תשלום קצוב, והאוכלוסיות החלשות שילמו באופן יחסי לשכרן הרבה יותר מהחזקות. ועכשיו קורים שלושה דברים: הכנסנו לתחום מבוטחי הבריאות מאות אלפי אנשים שהתגוללו ברחובות ולא הגיעו לבית-חולים, ואתה יודע את זה כמוני.

יורם לס (העבודה):

אתה יודע שזה לא נכון.

שר האוצר א' שוחט:

אני חוזר ואומר לך את זה: מהיום המדינה, על-פי חוק – – –

יורם לס (העבודה):

העם היהודי מטפל בחולים שלו, תאמין לי.

שר האוצר א' שוחט:

היום, על-פי חוק, כל מי שחולה זכאי לקבל טיפול רפואי, ורק אחר-כך בודקים אם שילם או לא שילם.

יורם לס (העבודה):

זה מה שהיה.

שר האוצר א' שוחט:

דבר שני. קבוצות באוכלוסייה – חלקן פוליטיות, חלקן ממגזרים שונים, כמו המושבים – לא שילמו את מס הבריאות המלא. היו להן הנחות וקונצסיות. ומי אתה חושב שילם את זה? אנחנו שילמנו את זה דרך הגירעונות בתקציב. אני יכול להגיד היום שהעברנו כספים לא רק לקופת-החולים הכללית; העברנו עשרות מיליוני שקלים לקופת-חולים "לאומית", שגם היא נקלעה למשבר. כולנו, כל אזרחי

מדינת ישראל, צריכים לשמר קונצסיות והסכמים, שבעצם כל הציבור שילם אותם במקום אלה שחייבים לשלם? האם זה צדק, האם זה בסדר, האם המחוקק לא הבין שיחסית לשכר זה מה שאתה משלם? זה הדבר השני.

והדבר השלישי – עשינו רפורמה במס הכנסה, ומעבר לעדכון שמתחייב בחודש ינואר הורדנו כ-800 מיליון שקל במס הכנסה, כדי שאותן שכבות עליונות ובינוניות שהיו צריכות לשלם יותר, לא ישלמו יותר. הוספנו 330 מיליון שקל לקבוצת אוכלוסייה מסומנת שהיתה נפגעת יותר – נשים עובדות נשואות, להן נתנו נקודת זיכוי – זה 330 מיליון שקל.

לכן, מה נקבל היום? נקבל היום מצב שרוב האוכלוסייה, ואני לא יכול לומר באיזה אחוזים – אמרתי את זה לגבי עובדי המדינה שלהערכתי 90% יקבלו יותר ו-10% יקבלו פחות. לפי תוצאות חלקיות שיש לנו אחרי הביצוע בפועל, מה שאמרתי אכן התקיים.

אין זה אומר שזה כך בכל המשק. אני מניח שעובדי התעשייה לא מקבלים החזקת רכב, עובדי המלונאות לא מקבלים החזקת רכב, ולכל האוכלוסיות האלה יהיה יותר בנטו. כשאנחנו משנים את מס הכנסה ונותנים הקלות, 50% מהאוכלוסייה לא נהנים מהן כלל, כי הם לא הגיעו לסף המס. כלומר, כל שינוי במס הכנסה מתייחס רק לקטע העליון. זו הפעם הראשונה שיקבלו תוספת דרך הביטוח הלאומי ומס בריאות. ואני לא מדבר רק על אוכלוסיות חלשות – לא מי שמשלם 4,000 שקל ומטה; לפי דעתי, מדובר במי שמשלם עד 8,900 שקל ברוטו.

אני רוצה לחזור ולומר, שכאשר הצגתי את המודל ש-85%-90% יקבלו יותר, הצגתי מודל של כל עובדי המדינה, שחלקם הם אנשים ברמת שכר גבוהה. אתה יודע את זה, חבר הכנסת לס – אלה רופאים ואחיות שיש להם משכורות גבוהות. נכנס לזה גם העדכון האוטומטי של מדרגות המס, מעבר לרפורמה שעשינו; נכנסים לזה גם עדכוני שכר שיש בחודש ינואר. לא הוכנסו לזה 3% בערך שישלמו לכל המשק בחודש פברואר בגין תוספת היוקר.

אני לא יכול לדבר על הרמה האישית, אבל אני חושב ש-10%, 200,000 איש ישלמו יותר. אבל צריך לזכור ש-1,800,000 איש ישלמו פחות ויקבלו את זה בתוך התקציב שלהם. זה מהלך לא פשוט. אני מניח שכוח הצעקה, ההשפעה והתקשורת נמצא כולו בעשירון העליון. אני אומר לכם את זה, ואני יודע שהם יתחילו את המהומה. זה מזכיר לי משהו שעסקתי בו קודם בעומדי על הבמה הזאת.

אני חושב שיישרנו קווים ועשינו פעולה נכונה גם במס הבריאות, גם בחיזוק החלשים, גם בנטל מסוים – לא גדול בצורה מופרזת – על היותר חזקים. בוודאי נצטרך לבדוק את עצמנו במהלך החודש הבא.

אני מסיים ואומר שאני, כשר האוצר, אעשה כמיטב יכולתי בשנתיים שנשארו לממשלה הזאת – בהנחה, שאני מקווה שתתקיים, שהיא אכן תכהן – להוריד את נטל המס. אני מאמין, שמדינה שנטל המס בה יותר נמוך ושיעורי המס בה יותר נמוכים, בסיכומו של דבר טוב לכל אזרחיה. עם זאת, אני מקבל את מה שאמר חבר הכנסת טמקין, חודש ינואר הוא חודש של רפורמות גדולות, החלטות נתקבלו על-ידי הממשלה, על-ידי ועדות הכנסת, על-ידי מליאת הכנסת. אומנם אנחנו צפויים לתלונות מסוימות, אבל ודאי לא נשמע אותן מאותם 85%-90% שיקבלו יותר. בסך הכול נעשה צדק גדול מאוד.

אינני מתנגד שהנושא יעבור לוועדת הכספים.

היו"ר ס' טריף:

יש הצעות אחרות – להסיר. חבר הכנסת רפי אלול איננו כאן. חבר הכנסת רון נחמן מבקש להסיר את ההצעה של חבר הכנסת טמקין. דקה, וכמו שאני מכיר אותך דקה זו דקה.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני שר האוצר, אני חייב להצטרף לדבריו של חבר הכנסת יורם לס אשר אמר את הדברים בבהירות הגדולה ביותר והסביר שאי-אפשר לרמות את כל הציבור כל הזמן.

בדיון על ההצעה לסדר-היום שהעליתי בעניין המדד שמענו את ההסברים המלומדים והמשפטיים. התוצאה המשמעותית שנוגעת לכיסו של האזרח היא, שמש הבריאות ייכנס בסעיף ההוצאה, ואילו המדד לא יכלול את הפיצוי שצריך לקבל בסעיף ההכנסה. השירות שנקבל יהיה פחות טוב, אמר את זה כל מי שהוא מומחה בענייני בריאות, והדברים הם קשים ביותר.

לא נותר לי אלא לומר שהעברת הנושא לוועדה לא תפתור את הבעיה. צריך לקיים דיון פומבי רציני בכל הנושאים הללו.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת זאבי מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יורם לס.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, ביקשתי להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יורם לס כדי להדוף את התקפתו הלא-צודקת על משרתי הקבע בצה"ל. אנשי הקבע בצה"ל, וכמוהם השוטרים, אנשי משמר הגבול ושאר אנשי קהילת הביטחון והמודיעין צריכים להיות מתוגמלים ומועדפים, מפני שהם עובדים קשה, תוך סיכונים, על חשבון משפחותיהם ועל חשבון מנוחה ובריאות. הם מסתכנים כשהם מסוככים בגופם על העם הזה, הם נמצאים במלחמה מתמדת. גם כאשר יש רגיעה, היא באה בזכות זה שהם נמצאים במחנות, בקווים ומעבר לקווים, לעתים ללא שינה, לעתים בסכנת נפשות, לעתים הם גם לא חוזרים או שהם חוזרים פגועים.

ההיטפלות אליהם והרצון של חבר הכנסת לס לפגוע בשכרם אינם במקומם ויש בהם סכנה שלא יבואו הטובים לשורות הקבע, המשטרה, השב"כ וכיוצא באלה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת טמקין ולס, אתם מסכימים להעביר לוועדה? אני מודה לכם.

אנחנו מצביעים. הנושא יועבר לוועדת הכספים של הכנסת.

יורם לס (העבודה):

לוועדת העבודה והרווחה.

סאלח טריף (העבודה):

ועדת הכנסת תחליט.

הצבעה מס' 16

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

שמונה בעד, אחד מתנגד. אני קובע שהנושא יועבר לוועדה שוועדת הכנסת תחליט עליה.

שאלות בעל-פה

היו"ר ס' טריף:

השר משה שחל ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 430, שהופנתה לשר לענייני דתות, בנושא: קברים עתיקים בבית-העלמין ביפו. אני מזמין את חבר הכנסת אברהם ורדיגר. בבקשה, אדוני.

קברים עתיקים בבית-העלמין ביפו

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני השר, נמסר לי, כי חברת "אילן גת" הורסת קברים עתיקים באתר הבנייה ברחוב יפת 38 ביפו, וכי העפר נלקח כתשתית לאתרי בנייה אחרים.

רצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. אם כן – מה יעשה המשרד לענייני דתות להפסקה מיידית של הרס הקברים?

3. מה יעשה להבאת העצמות שנמצאו במקום לקבורה כדין ישראל?

היו"ר ס' טריף:

אדוני השר.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להשיב על שאלתא בעל-פה של חבר הכנסת ורדיגר.

1. לפי המידע שברשותנו, מדובר באתר עתיקות מוכרז אשר בשנים 1993-1994 נערכו בו חפירות. ככל הידוע לנו, חלק מהעצמות בקברים שנחשפו הועברו לקבורה באמצעות משרד הדתות.

2-3. משרד הדתות פועל עם הגורמים הנוגעים בדבר כדי להסדיר את הפרשה.

אני רוצה להוסיף. על רקע האירועים האלה יזמתי באופן אישי פנייה ליועץ המשפטי לממשלה, לאחר ויכוח די מלומד ביני לבין ראש אגף העתיקות על בעיית העצמות. אני טענתי, שעצמות של בני אדם

אינן עתיקות, ולכן אין לאגף העתיקות מה לעשות בעצמות האלה, ומהרגע שנתגלו הוא חייב להעביר אותן לקבורה בהתאם להערכה של מי הקברים ולמי שייכות העצמות.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת לחבר הכנסת ורדיגר. אין שאלות צדדיות.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני השר, ראשית, אני מעריך את העובדה שנפגשת עם היועץ המשפטי לממשלה ושוחחת אתו על כך, ואני חושב כי הנקודה שהדגשת חשובה.

הרשה לי לשאול אותך שאלה. בערך באותה תקופה – לפני שבועיים, אולי פחות – היו חפירות בבית-הקברות המוסלמי, ונזעק לשם השר לאיכות הסביבה. הוא הגיע והורה להפסיק.

אדוני השר, אני שואל: מדוע ייגרע חלקן וזכותן של עצמות היהודים? כפי שאמרת נכון, עצמות הן לא ארכיאולוגיה; יש כאן עכשיו עניין עם קבלנים, והם עושים בזה כבתוך שלהם. אבל עובדה היא שהארכיאולוגים פתחו את הפתח הרחב לחפירות בקברים ובמערות בכל פינות הארץ.

היו"ר ס' טריף:

אדוני, זה לא נאום. זו היתה שאלה, ונתתי לך כבר שתי דקות.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

לכן אני חושב, שגם על-פי החקיקה היבשה כל מה שנעשה הוא בלתי חוקי.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אדוני השר, בקיצור.

שר המשטרה מ' שחל:

אני שומע ביומיים האחרונים – יותר נכון, נדמה לי שאמרת לי אתמול, חבר הכנסת ורדיגר, כי השר לאיכות הסביבה התערב, וראה זה פלא, הוא היה אפקטיבי מאוד. אני באמת רוצה לבדוק, אולי נשתמש בו באירועים כאלה כדי לעזור ולסייע.

דבר אחד ברור: לא צריכה להיות כל הבחנה בין עצמות לעצמות. צריך להתייחס בכבוד לעצמותיו של כל אדם בהיותו אדם, בלי הבחנה.

בעניין הזה אין לכם ויכוח אתי. אני חושב שאני מייצג את התפיסה הזאת בכל השכנוע הפנימי הקיים. אני אעשה כן בכך שאעביר אליכם חוות דעת. זו לא היתה שיחה, מדובר בוויכוח שנמשך כמה זמן וכתוצאה ממנו נכתבה חוות דעת של היועץ המשפטי לממשלה, שאכן אוששה את הפרשנות שלי לחוק – שעצמות אינן עתיקות.

יש ויכוח. אגף העתיקות טוען, שצריך לברר אם אלה עצמות אדם או לא, והוא צריך לבדוק. בכל הכבוד, יש אפשר לדעת על איזה עצמות מדובר.

אני אביא דוגמה שנייה: הגבעה הצרפתית. היה לי חלק בפתרון המכובד לבעיה, ואין ספק שהיא מרגשת.

אני אבדוק את הנושא ואעביר אליכם את חוות הדעת. ואני לא מכחיש שיש ויכוח. אולי אגף העתיקות עדיין אינו משלים עם חוות דעתו של היועץ המשפטי לממשלה.

היו"ר ס' טריף:

תודה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ס' טריף:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת, הגברת שושנה כרם, בבקשה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן, הכנסת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית: הצעת חוק זיכיון ים-המלח (תיקוני חקיקה), התשנ"ה-1995, שהחזירה ועדה משותפת לוועדת הפנים ואיכות הסביבה ולוועדת הכספים. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה.

שאלות ותשובות

היו"ר ס' טריף:

אדוני שר המשטרה, השר שחל, אודה לך אם תעלה לדוכן. אנחנו נעבור לשאלות שהוגשו לשר לענייני דתות, ובשם השר לענייני דתות ישיב השר משה שחל.

יוסף בא-גד (מולדת):

מה הקשר של דתות למשטרה?

היו"ר ס' טריף:

השר שחל הוא השר הבכיר המתאם, חבר הכנסת בא-גד, בין הממשלה לכנסת, וכדאי שאדוני ידע את זה. אנחנו ממשיכים.

יוסף בא-גד (מולדת):

השר הבכיר, אני יודע.

היו"ר ס' טריף:

השר הבכיר המתאם.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת בא-גד, נדמה לי שנאמר: "שופטים ושוטרים" עוד לפני שמשרד הדתות היה קיים.

רון נחמן (הליכוד):

את זה אתה אומר עכשיו בתור שר ההסברה?

שר המשטרה מ' שחל:

אני באמת כבר הייתי שר ההסברה בעבר.

שכרם של עובדים המועסקים ליד הכותל המערבי

חבר הכנסת א' רביץ שאל את השר לעניני דתות ביום ד' בטבת התשנ"ה (7 בדצמבר 1994):

פורסם, כי רב הכותל הודיע על השבתת השירותים ליד הכותל המערבי, בגלל אי-תשלום שכרם של עובדי חברות השמירה, קבלני הניקיון והסדרנים המועסקים במקום.

ברצוני לשאול:

1. מה ייעשה כדי להביא לתשלום שכר העובדים ולמניעת ההשבתה?

2. מדוע הועבר סכום של 2 מיליוני ש"ח מתקציב המקומות הקדושים לתקציב המועצות הדתיות, בעוד תקציב זה היה עשוי לפתור את הבעיה?

שר המשטרה מ' שחל:

1. לא התקיימה כל שביתה. העניין הוסדר בו ביום.

2. אין בעיה של תקציב. הבעיה נבעה מחילוקי דעות משפטיים על ניסוח החוזה בין משרד הדתות למרכז למקומות הקדושים.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אברהם רביץ, בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, השאילתא הזאת נשאלה ב-7 בדצמבר, ואני בטוח שהעניין הזה סודר מאז ועד היום.

אבל אני רוצה לשאול אותך, אדוני השר: מקובל עלינו, שלכל משרד ממשלתי יש אותו כוח חוקי, אותו תוקף ואותה עוצמה. והנה אני רוצה לומר לך בהקשר של השאילתא הקודמת: משרד הדתות אמור לפקח, באמצעות מפקחים שלו, על מה שנעשה במקומות שמוצאים בהם בית-קברות או קברים בישראל. והנה אנשים ששייכים למשרד אחר פשוט מונעים בעד הפקידים שלך, של משרד הדתות, מלהיכנס לשטח על מנת לראות בעיניהם ולפקח על הנעשה שם.

אני חושב שיש איזו חולשה של משרד הדתות, אף שהשר שלו הוא בעצם ראש הממשלה והמשרד היה צריך להיות עם הרבה מאוד עוצמה וחוזק. לא ייתכן שיבוא מישהו מרשות העתיקות או מאיזה משרד אחר, כמו משרד השיכון, ויאמר: כוחי רב מכוחך, ואתה, המפקח, אל תיכנס לשם. האם תוכלו להסדיר את העניין הזה? תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

כיאה למשרד הדתות, אני מניח שהעובדים שם עושים את מלאכתם בדרכי נועם, ולכן הדברים מסתדרים לאו דווקא בכוח. אבל אני מקווה שהתוצאה משביעה רצון.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אבל לא נותנים להם להיכנס.

אדוני השר, באמת לא מגיע לך לתת את התשובות – – –

ביטוח תאונות אישיות לתלמידי ישיבות

חבר הכנסת מ' גפני שאל את השר לענייני דתות ביום ד' בטבת התשנ"ה (7 בדצמבר 1994):

נודע לי שהמשרד לענייני דתות לא חידש השנה את ביטוח התאונות האישיות לתלמידי ישיבות.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעות נכונות?

2. אם כן – מה ייעשה בנדון?

שר המשטרה מ' שחל:

בעבר נהג משרד הדתות לנכות, על דעת עצמו, סכומים עבור פרמיה לביטוח תאונות אישיות מן התקציבים שהגיעו למוסדות. נוהג זה הופסק. המשרד פנה למוסדות וביקש את רשותם לניכוי הפרמיה, ומשנתקל בקשיים, הפסיק את הסדר הביטוח. ברור כי כל מוסד רשאי לעשות ביטוח מתקציבו אם ירצה בכך.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת גפני, שאלה נוספת? לא חייבים. יש? בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, זה שאין שר במשרד הדתות וכאן במליאת הכנסת יש שר הסברה יוצא מן הכלל, בזה אין ספק. אבל לגבי השאילתא שהעליתי – זה היה הנוהג כל השנים. אם תלמיד ישיבה נפגע, היה מי ששילם את ההוצאות. היה ביטוח כמו במשרד החינוך, וזה פסק.

אני לא יכול לבוא אליך בטענות, אבל אני רוצה לומר שהשאילתות שהוגשו כאן הוגשו על-ידי הרוב המוחלט של סיעת יהדות התורה. הנושא של החפירות הארכיאולוגיות, שהעלה חבר הכנסת רביץ – שמונעים מהעובדים שלך להיכנס לשטח החפירות. אתה מייצג את משרד הדתות, וכשר המשטרה אתה יודע שלא נותנים לפקח של משרד הדתות להיכנס, והוא חוטף מכות מהארכיאולוגים שהם

עובדי משרד החינוך. אתה יכול לשאול את מפקד משטרת יפו, ואתה יודע זאת; ודע לך שזה פוגע בכל יהודי באשר הוא. הפקח של משרד הדתות עושה את עבודתו, תפקידו הוא לפקח. יפה אמרת שגם ההנחיה של היועץ המשפטי לממשלה היא כזאת. תפקידו לפקח ולראות אם יש עצמות, אבל הוא מקבל מכות. אתה יכול לשאול את השוטרים. זאת שערורייה שאין דוגמתה, ואני שואל אותך את השאלה הזאת כשר המשטרה. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אדוני שר המשטרה, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

קודם כול, אני באמת אברר את מה שנאמר כאן. רק הייתי ממליץ שאם הפקיד שאתה מכיר באמת קיבל מכות, שיגיש לי תלונה, ואנחנו נפתח בחקירה בנושא הזה.

משה גפני (יהדות התורה):

הוא הגיש תלונה במשטרת יפו.

שר המשטרה מ' שחל:

אני אדאג לברר את הסוגיה הזאת, לא כשר לענייני דתות או כמשיב בשם השר לענייני דתות, אלא כשר המשטרה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לשר משה שחל.

הצעות לסדר-היום

קו הפרדה בין יש"ע ובין מדינת ישראל

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בהצעות לסדר-היום מס' 5974, 5988, 6004, 6005, 6006 ו-6023. הנושא: קו הפרדה בין יש"ע ובין מדינת ישראל. ראשון הדוברים, חבר הכנסת שאול יהלום, בבקשה. אני מדגיש: שלוש דקות לכל דובר, ואני מבקש מהדוברים להקפיד. אחריו יבוא חבר הכנסת חיים רמון.

רחבעם זאבי (מולדת):

ואם הוא לא יהיה?

היו"ר ס' טריף:

אם הוא לא יהיה, יבוא אחריו חבר הכנסת רחבעם זאבי הנכבד. בבקשה, חבר הכנסת יהלום.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, הממשלה הזאת – וכבר הגדרנו את התנהגותה כאשר דנו בכלכלה ובמס הבורסה כממשלת הקריקטורה הראשונה במדינת ישראל – ממשלה זו רואה שהנושא שהיא קמה למענו, התאחדה למענו, ולמענו היא עושה את מירב המאמצים, הנושא שבזכותו קיבלו ראש הממשלה ושר החוץ שלה פרס נובל לשלום, הנושא המדיני – הכול הולך ומתפורר בו. כל הבסיס שהממשלה הקימה עליו את התהליך הנקרא "אוסלו את קהיר", והקריו בלשון הממשלה "שלום", הולך ומתפורר.

הוא הולך ומתפורר עד כדי כך, שלא האופוזיציה צריכה לומר זאת – אף-על-פי שהיא אומרת זאת – לא העם צריך לומר זאת, אלא נשיא מדינת ישראל. האיש שלא רק שכל המדינה מאמינה בו, אלא הוא האיש שאמר כי צריך ללכת ולדבר עם הפלשתינים, הוא האיש שנתמך והוצע על-ידי כל מפלגת העבודה והשמאל, והוא אומר: הפסיקו את השיחות; אין לכם שלום עם העם בישראל, ואתם עושים שלום עם עמים אחרים.

והנה אתמול בלילה אומר שר בממשלת ישראל, שר הבינוי והשיכון בנימין בן-אליעזר, קבל כל העולם, בארצות-הברית, קבל הכתבים הישראליים הנמצאים שם: הביטחון האיש שממשלת ישראל מופקדת עליו, ששר הביטחון מופקד עליו במסגרת הביטחון, ששר המשטרה מופקד עליו במסגרת היותו ראש משטרת ישראל – הביטחון האיש הוא אפס. לא אומר את זה ראש האופוזיציה, לא אומר את זה חבר כנסת מן האופוזיציה. אומר את זה תת-אלוף במילואים פואד בן-אליעזר: הביטחון שלך, אזרח ישראל, שהממשלה הזאת מופקדת עליו, הוא אפס.

נוכח דברים כאלה שהממשלה רואה ויודעת ומבינה, מה היתה צריכה לעשות כל ממשלה נורמלית במדינת ישראל? ברור – להתפטר. ראש הממשלה היה צריך לגשת לנשיא ולומר: נכשלתי. אולי הוא לא עושה את זה משום שאז היתה קמה מחאה גדולה בכל העולם. אנשי רוח היו אומרים: תחזיר את פרס נובל לשלום. היו באים לשמעון פרס ואומרים: תחזיר את הפרס. וזה אולי קצת מבייש – על זה קיבלנו פרס; מה, נחזיר את הפרס?

אז אומרים ראש הממשלה והממשלה: יש לי פתרון. נוכח כל המבוכה, נוכח כל הכישלון, נוכח כל החידלון, נוכח הקריקטורה – יש לי פתרון. מה הפתרון? הפרדה. הפרדה – ויפרדו. הפרדה. הוא נואם נאום לאומה בתוקף סעיף 46 ואומר: הפרדה, הפרדה. רק אם ניפרד, יבוא השלום. וכולם באים ורוחשים, והנה קם פתאום שר המשטרה, היושב כאן, ואומר: יש לי בכלל תוכנית: מגדלים, כלבים וסוירים; והכול מקבל מין אווירה של ביטחון, כמו חומה ומגדל בראשית ימי המדינה, והולכים לעשות הפרדה.

רבתי, הרי כל המומחים באים ואומרים, שההפרדה היא לא הפרדה, שאי-אפשר להפריד, שהכול שטויות.

היו"ר ס' טריף:

אבקש לסיים.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אלא מה? הולכת הממשלה ורוצה ליצור קו על המפה. זאת הבעיה – לא ההפרדה, אלא התכסיס הביטחוני, ההונאה והתרמית המי-יודע-כמה של הממשלה הזאת; כי בהסוואה, בתחפושת – מתקרבים לפורים – של נושא ביטחוני הולכים לצייר על המפה קו מדיני, הולכים לשים את העגלה לפני הסוסים, הולכים לומר: אני מצייר עכשיו את הסדר הקבע, אני מצייר עכשיו את הקו שבו צריכה להיות מדינת פלשתינ בראשות יאסר ערפאת, היושב-ראש שהורס לנו ולא עושה שום דבר נגד הטרוריסטים.

היו"ר ס' טריף:

תודה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אני מסיים במשפט אחרון, אדוני היושב-ראש.

ולכן צריך לחשוף את פני הממשלה ולומר: בהפרדה שאתם מדברים עליה אתם רוצים שוב ללכת בהונאה ובתרמית, להקדים את הסדר הקבע להסדר הביניים. והיה לא תהיה. נחשוף את תרמיתכם, נגלה לעם את תרמיתכם, נהרוס כל מגדל וכל אבן שתעמידו באופן בלתי חוקי; ולא תהיה הפרדה מדינית, אלא תבוא קודם כול מערכת בחירות, ונראה בה את כוחכם, שאין לי ספק שירד. ואז נחזור לאותם ימים שהביטחון בהם לא יהיה אפס, כמאמר השר פואד בן-אליעזר, השר שלכם, אלא נחזור לימים שבהם אזרח ישראלי יוכל להסתובב ברחובות ובצומתי מדינת ישראל ללא פחד.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת חיים רמון, בבקשה.

קריאה:

— — —

היו"ר ס' טריף:

לחבר הכנסת חיים רמון יש ניסיון טוב בהפרדות. האמת היא שהפנייה שלו היא במקום.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

היו"ר ס' טריף:

הוא עשה הפרדה טובה.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, תיארתי לעצמי, שרעיון ההפרדה או הסגר יקים עליו בראש ובראשונה את המתנחלים; לא את אזרחי מדינת ישראל שרוצים בביטחון, אלא את המתנחלים, וזאת למה? מכיוון שהמדיניות — — —

רון נחמן (הליכוד):

למה, הם לא אזרחים? הם לא אזרחי מדינת ישראל?

שאול יהלום (מפד"ל):

רק 2%.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת יהלום, רק עכשיו ירדת מהדוכן.

חיים רמון (העבודה):

מכיוון שהמדיניות של המתנחלים היא ליצור במדינת ישראל ובארץ-ישראל בוסניה חדשה, ליצור על יד כל יישוב ערבי ובתוך כל יישוב ערבי דו-קיום של מוות אשר יתמשך שנים.

שאול יהלום (מפד"ל):

חיים רמון (העבודה):

זה הרעיון של המתנחלים, ליצור פה מציאות בלתי אפשרית, שלא ניתן לחיות בה. העובדה היא, שכאשר אותם מתנחלים מגיעים למקום הזה, כעבור זמן קצר מאוד הם עצמם רוצים להיפרד. מה עם כל הרעיונות של כביש עוקף? באים לחיות בסמוך לאוכלוסייה הערבית, ואחרי שנה, שנה וחצי מה מחפשים? כביש עוקף.

רון נחמן (הליכוד):

מתי ביקרת שם בפעם האחרונה? מספיק עם הבלופים. מתי ביקרת שם?

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת רון נחמן, אל תפריע, בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

תן לי לדבר.

רון נחמן (הליכוד):

מתי ביקרת?

חיים רמון (העבודה):

יש לי שלוש דקות.

היו"ר ס' טריף:

אני אוסיף לך, אל תדאג, אדוני. זה כלול בתוספות.

רון נחמן (הליכוד):

"זה כלול בתוספות".

היו"ר ס' טריף:

כן, אתה מפריע לו.

חיים רמון (העבודה):

כל אזרח ישראלי הדואג לביטחוננו האישי, וחזון בוסניה של המתנחלים הוא סיוט עבורו, צריך לתמוך ברעיון של הפרדה ובהקמת גדר טובה במקום קיום-יחד של מוות, שנאה ואלימות.

יוסף בא-גד (מולדת):

יש גדר טובה.

חיים רמון (העבודה):

יש גדר טובה.

רון נחמן (הליכוד):

ליד הוועד הפועל.

חיים רמון (העבודה):

יש גדר טובה, ואנחנו אפילו מתגאים בה, ויש מציאות שהיא סיוט, מציאות שבה באים 100,000 ערבים בוקר בוקר, ואנחנו פוחדים והאזרחים פוחדים מכל אחד מהם; לא בצדק ולא בדין, אבל פוחדים בכל אתר ובכל סביבה. וזו המציאות. ומי שרוצה את החזון של המתנחלים יביא לפה לא 100,000, אלא 200,000 ו-300,000 – אלימות, דם וסיוט לאורך כל ההיסטוריה שלנו. וזה בשם חזון ארץ-ישראל השלמה. זה מחירה.

רון נחמן (הליכוד):

חיים רמון (העבודה):

מה קורה כאשר יש פיגוע? כיצד מגיבים אנשי ליכוד כשיש רצח באיזה מקום? מה הדבר הראשון שהם אומרים? הפרדה; אנחנו לא רוצים פה פלשתינים – זה מה שהם אומרים. כאשר זה קורה בתל-אביב ובאשדוד ובכל מקום, האנשים שמצביעים עבורך, מה הם אומרים? – לא רוצים שהפלשתינים יבואו לפה.

רון נחמן (הליכוד):

חיים רמון (העבודה):

זה מה שהם רוצים.

ולכן מי שבאמת רוצה דו-קיום בשלום, קודם כול צריך להיפרד. וצריך להיפרד באופן כזה שלא תהיה נוכחות פלשתינית יומיומית בתנאים הנוכחיים במדינת ישראל, של "הקו הירוק", בלי שום קשר לפתרון הקבע.

מה מפחיד אתכם? – שזה יצליח. זה הכי מפחיד אתכם. כי לולא זה היה מצליח, לא הייתם מודאגים. הייתם אומרים: הנה, הקימו גדר וכו', זה לא מצליח, סימן שכל התיאוריה לא נכונה.

רון נחמן (הליכוד):

איזה שחקן זה.

חיים רמון (העבודה):

אבל אם זה יצליח, וזה הכי מפחיד אתכם, כי אז יתברר שכל הסיפור המתעתע שלכם – שההתנחלויות מוסיפות ביטחון – לא היה ולא נברא. זה מה שמפחיד אתכם – ההצלחה. וזה כבר הצליח בעבר.

מיכאל איתן (הליכוד):

אז למה אתם לא עושים?

שאול יהלום (מפד"ל):

מיכאל איתן (הליכוד):

למה אתם לא עושים? מי מפריע לכם?

רון נחמן (הליכוד):

בלבנון זה הצליח?

מיכאל איתן (הליכוד):

כמה שנים אתם צריכים להיות בשלטון כדי להצליח? רעיון גאוני, לקח לכם שנתיים להמציא אותו.

רון נחמן (הליכוד):

— — —

היו"ר ס' טריף:

תודה על קריאת הביניים, חבר הכנסת איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

תראה לי דבר אחד טוב שאתם יודעים לעשות.

רון נחמן (הליכוד):

עושים הפרדה בהסתדרות.

חיים רמון (העבודה):

במרס 1993 – למי שלא זוכר, לפני אוסלו, לפני הכול – היה גל של פיגועים במדינת ישראל. נדמה לי ש-15 אזרחים נרצחו כתוצאה מפיגועים של סכינאים וכדומה; לא מתאבדים, זה היה סוג אחר.

מיכאל איתן (הליכוד):

כמה?

חיים רמון (העבודה):

נדמה לי ש-15.

מיכאל איתן (הליכוד):

השנה.

חיים רמון (העבודה):

לא, בחודש מרס, בחודש מרס השחור. זה היה בזמן ממשלת העבודה, אז תירגע, זה בסדר.

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל זה היה לפני ההסכמים.

חיים רמון (העבודה):

לפני ההסכם.

מיכאל איתן (הליכוד):

אחרי ההסכם היה כפול.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת איתן, תן לו להסביר את עצמו לשיטתו.

חיים רמון (העבודה):

והוחלט על סגר, והסגר החזיר את הביטחון הפנימי במדינת ישראל לתקופה ארוכה. לצערי – אמרתי את זה כשהייתי שר בממשלה – הממשלה לא התמידה בסגר הזה, והיא עשתה טעות.

מיכאל איתן (הליכוד):

עוד טעות?

חיים רמון (העבודה):

אמרתי אז, נלחמתי בממשלה – – –

שאלו יהלום (מפד"ל):

כמה טעויות בממשלה אחת?

חיים רמון (העבודה):

לו הייתי דובר פה בשם הממשלה, הייתי יכול למנות הרבה יותר טעויות של ממשלת הליכוד. אני בטוח שהשר שחל בזמנו החופשי ימנה אותם אחד לאחד, אבל מובן שאני אינני עושה את זה – – –

רון נחמן (הליכוד):

הו, איזה סיוע אתה מקבל היום, השר שחל.

שר המשטרה מ' שחל:

לא יספיק לי הזמן.

חיים רמון (העבודה):

לא יספיק לך הזמן? ייתנו לך זמן מיוחד כשר, אדוני השר.

רון נחמן (הליכוד):

איזה שיתוף פעולה.

חיים רמון (העבודה):

אבל אני יכול לומר, שהיה אז ויכוח בממשלה, וכל חודש העלו ב-10,000 את מספר הפלשתינים שהורשו להיכנס; ואני טענתי שזו טעות ואמרתי: תנו לפלשתינים להתפרנס במקום יישובם, בעבודות ציבוריות. אמרו: אז מה יעשו? אמרתי: ינקו את מחנה ג'באליה. ומה יעשו כשיסיימו לנקות את המחנה? ינקו אותו שוב מהסוף להתחלה.

מיכאל איתן (הליכוד):

מי ישלם להם?

חיים רמון (העבודה):

אנחנו. עדיף זה – – –

רון נחמן (הליכוד):

– – –

חיים רמון (העבודה):

עדיף התשלום הזה ממה שקורה מבחינת הביטחון, אפילו כלכלית, בלי שום קשר לדמים. זה עדיף מכל חשבון שהוא.

רון נחמן (הליכוד):

כל מה שאתה אומר אלה רעיונות של ז'אק נריה?

חיים רמון (העבודה):

כל מה שאני טוען כאן אמרתי ב-1987, לפני האינתיפאדה, וחזרתי על זה ב-1989.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה אתה אומר היום?

חיים רמון (העבודה):

היום אני אומר אותו דבר, מה לעשות.

רון נחמן (הליכוד):

אז אין שינוי.

חיים רמון (העבודה):

כי עד היום, לצערי, לא ניסו סגר והפרדה מוחלטים עם פתרון בעיות הפרנסה של הפלשתינים במקום יישובם, וזה מה שצריך לעשות. כשניסו והיו נחושים בכך – ואני מדבר על תקופת אפריל-מאי-יוני – הפיגועים בישראל ירדו לאפס, ולדעתי, אין דבר שמפחיד יותר את הימין ואת המתנחלים מאשר הצלחת הסגר.

אני קורא לממשלה לעשות את זה מהר ככל האפשר. אני יודע שזה מסובך, אני יודע שיש קשיים – –

היו"ר ס' טריף:

תן לו לסיים, בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

– – אבל אני אומר שאם לא יהיה ביטחון פנימי לא יהיה אפשר ליישם את הסכם אוסלו; וגם מי שרוצה התקדמות בתחום המדיני צריך להבין, שהוא חייב ללכת ולנקוט צעדים ביטחוניים קשים, בעייתיים, שיוצרים בעיות גם עם הפלשתינים, אבל להערכתי זה תנאי להגעה להסדר.

אני מקווה שהממשלה תעשה זאת בנחישות, ורק כך היא גם תשמור על הביטחון וגם תוכל להתקדם בתהליך השלום. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת רחבעם זאבי, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת מיכאל איתן.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים, ראש הממשלה מגלה לאחרונה גמישות רעיונית, והוא מחליף עמדות בנושאים חשובים כלאחר יד. כך הוא אימץ את רעיון ההפרדות – הפרדות העמים, וכך הוא גילה שהטרור הוא סיכון אסטרטגי.

נכון הוא שרעיון ההפרדות במשמעו כטרנספר של ערביי ארץ-ישראל והעברתם אל מחוצה לה איננו חדש בשביל ראש הממשלה רבין. כל הקריירה הצבאית שלו שזורה בפעולות טרנספר כאלה. כך היה בתש"ח, בכפרי שער-הגיא והדרך לירושלים, וכך בגירושם של ערביי לוד ורמלה, וכך היה ב-1956, במבצע "קדש", כאשר גירש את תושבי הכפרים הערביים מהאזור המפורז המרכזי בצפון, בעוד המלחמה היתה אז כולה בדרום, בסיני. כך היה ב-1967, במלחמת ששת הימים, כאשר אישר את גירוש כל הערבים מרמת-הגולן, וכאשר אישר את הגירוש מכפרי מובלעת לטרון ואת גירוש 85,000 הפליטים ממחנות יריחו.

הפרדות עמים אמיתית, במשמעות של העברת אוכלוסין, איננה חדשה לראש הממשלה רבין, אבל מה שהוא מציע היום איננו הפרדות העמים. הוא לא ייפרד מהפלשתינים אלא הוא חותר להפרדות מארץ-ישראל, מלב לבה של הארץ הזאת, מהשטחים הגבוהים והשולטים שבה, וכן להפרדות מ-140,000 המתיישבים היהודים החיים ביש"ע.

ראש הממשלה רבין לא ייפרד מהפלשתינים בג'נין, בקלקיליה, בדהריה ובקבטיה. הם ימשיכו לבוא לכפרינו ולערינו, לרחובותינו ולצומתינו ככל שיחפצו, כפי שקרה לנו עם עזה. יצאנו מעזה, אבל עזה באה אלינו לכל מקום עם סכינים ועם מטענים ועם מתאבדים.

חולמי החלומות בחצרו של ראש הממשלה רבין כבר מתכננים גדר חוצצת, ואין איוולת גדולה מזאת. גדר איננה חוצצת ואיננה חוסמת אם היא איננה משולבת במערכת; ולמערכת אין משמעות אם היא איננה מאוישת. יש לנו צבא ומג"ב לשמור על גבול ארוך כל כך? הרי הבטחתם לעם שהשלום יביא ביטחון, יקצר את השירות הצבאי ויקצר את השירות הפעיל במילואים.

יש רק פתרון אחד ותשובה אחת לסכסוך הישראלי-הערבי, פתרון שיביא גם להפסקת הטרור, והוא הפרדות העמים על נהר הירדן, כאשר כל עם שב לארץ אבותיו: אנחנו – למולדתנו האחת והיחידה, והפלשתינים – ל-21 מדינות ערביות שאבותיהם ואבות אבותיהם באו מהן.

כאשר נעשה הפרדות כזאת – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

יוסף בא-גד (מולדת):

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש. תמשיך בבקשה, אדוני. הוא צריך לסיים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — —

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש ממך.

רחבעם זאבי (מולדת):

כאשר נעשה היפרדות כזאת, יבוא שלום אמת לאזור, ייפסק הטרור ויחדלו החרב והפצצות מיישובינו. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לך. חבר הכנסת מיכאל איתן, ואחריו – חבר הכנסת דוד צוקר.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מעניין איך ממשלת ישראל מקבלת החלטות. איך הם מגבשים תוכניות ומקבלים החלטות? בתחום הכלכלי – שמענו. שר האוצר מספר לנו, שראש הממשלה מקבל החלטות לא בממשלה, לא על סמך עבודת מטה באוצר; יש לו כמה חבר'ה, לוחשים לו באוזניים, אינטרסנטים, בעלי הון, ואז הוא מחליט פעם ככה, פעם ככה: כן מס, לא מס; מבטלים חצי מס, שני מסים; עם קיזוז, בלי קיזוז – כל יום שליפה חדשה.

חשבנו שאולי בענייני ביטחון לממשלה הזאת יש יותר שיקול דעת. מה קורה? יום אחד יש סקר גרוע לרבין. הוא יושב – יש לו פתרון: הפרדה. מי הביא לו את הרעיון הגאוני הזה? לא הרמטכ"ל, לא שירותי הביטחון, לא גאון התקשורת, השר יוסי שריד. הגדר הזאת נולדה בסקר. גדר שנולדה בסקר, מה המשמעות שלה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גדר – גימ"ל בקמץ, לא בסגול.

מיכאל איתן (הליכוד):

בדיחה אחת גדולה, בדיחה אחת גדולה. אין לכם שום תשובה הגיונית. אתה יודע למה, אדוני השר? – אל תגן פה על העניין של הגדר, כי השר יוסי שריד אמר לראש הממשלה רבין: הגדר היא לא נגד הטרור, הגדר היא לא לחסימה, הגדר היא לא נגד הערבים, הגדר היא נגד הליכוד. לא יהיה לליכוד מה להגיד אם נגיד שאנחנו רוצים את הגדר. אז אני אגיד לך מה יש לליכוד לומר. א. עמד פה השר לשעבר רמון, ז"ל מבחינת היותו שר – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

למה ז"ל?

היו"ר ס' טריף:

סליחה.

מיכאל איתן (הליכוד):

מבחינת היותו שר.

רון נחמן (הליכוד):

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

השרות זיכרונה לברכה נגזזה ומתה גם בגלל זיגזג של ראש הממשלה רבין. פעם אמר בעד, פעם נגד; בעד, נגד, בעד, נגד – בסוף הוא היה בחוץ. הוא עומד כאן ואומר: אני מציע להטיל סגר בעזה, לא לתת לאף אחד לצאת. אתה יודע מה? – הליכוד אומר: תעשו את זה, אל תשקרו לעם. חבר הכנסת רמון עומד כאן ואומר: תעשו את זה. הוא רק שוכח שזאת הפרת התחייבות כפי שערפאת מבין אותה. חבר הכנסת טלב אלסאנע תיכף יגיד: בשום פנים ואופן לא אתמוך בממשלה שתקיים סגר על עזה. לכן אתם לא תעשו את זה, אף-על-פי שחבר הכנסת רמון אומר שזה עולה במחיר דמים, אף-על-פי שחבר הכנסת רמון אומר שזה מביא לטרור, שיהודים נהרגים בגלל זה. תעשו את זה. יש לכם מקום סגור – עזה; נראה אתכם עושים, לא בוורסיה של חבר הכנסת רמון, דרך אגב. אני מבין שהוא רוצה להשאיר אותם שם והוא יממן אותם ממס הארגון. יעלו את מס הארגון, וחבר הכנסת רמון ישלח להם כסף – שיצבעו גדרות ויקבלו כסף.

אני חושב דבר פשוט. תסגרו את עזה ותגידו להם, שכל זמן שאין הפסקת טרור – אין פרנסה בישראל. אבל אתם לא מסוגלים, אתם לא תעשו את זה, כי אתם כנועים. ההבנות עם ערפאת יותר חשובות לכם, כרגע, מעניין הסגר, אז מה אתם ממציאים סיפור על גדר?

נקודה שנייה. הרי אתם מבטיחים לנו שלום. אם יהיה שלום למה צריך גדר? ואם יש מלחמה – למי תעזור הגדר הזאת? רק לטרוריסטים שמאחוריה יוכלו להתארגן.

נקודה שלישית. אתם, עכשיו, הולכים לקיים מעבר פתוח. לא רק שלא יהיה סגר, אתם נותנים לכל עזתי שירצה לנסוע ליריחו לנוע במדינת ישראל בכבישים, חופשי, עם בדיקה חלקית, כשיש לו חסינות לאורך כל הכביש. אתם מדברים על הפרדה? אתם מרמים את העם. על איזו הפרדה אתם מדברים? אתם עושים בדיוק ההיפך. אתם הולכים לתת להם לנוע חופשי. מכוניות ממולכדות ייסעו, לא תדעו איפה הן ירדו מהמסלול. תיכף תספר לנו כאן, יהיו בדיחות – לא בדיקות, אני קורא לזה: בדיחות – עם הכלבים. סיפרת לנו, איך אמרת לי אז? יהיו כלבים קטנים, כאלה קטנים. בינתיים הכלבים האלה גדלו; שמעתי הודעה שלך שהם כבר גדלו, והם גדולים, הקטנים האלה.

היו"ר ס' טריף:

הם גדלים מהר.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה לא שלום של אמיצים כמו שאמר ערפאת, זה נהיה שלום של כלבים. שלום של כלבים. הכלבים ישמרו על השלום. ערפאת לא מילא את התקוות שתליתם בו – יבואו הכלבים.

מה יהיה עם המעבר הפתוח, תסביר לי. יעשו גדר, חצי מדינת ישראל תהיה בצד אחד וחצי בצד השני.

חברים יקרים, אנחנו לא רוצים לחיות מסביב לגדרות. הגדרות לא ימנעו את הטרור. מלחמה בטרור תמנע את הטרור. תראה דבר פשוט, היישובים ביש"ע הם על יד אוכלוסייה ערבית. אין שם גדרות ואין שם פיגועים בתוך היישובים. הם נזהרים מלהתקרב ליישובים. בבית-ליד ובדיזנגוף לא היו גדרות.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אתה נותן להם רעיון טוב.

מיכאל איתן (הליכוד):

אה, אני נותן להם רעיון? אל תדאג. יש פעם אחת מקרה כזה.

עכשיו אני רוצה לסיים ולומר כך: רבותי, ביטחון לא משיגים על-ידי גדרות. ביטחון משיגים על-ידי מדיניות כוללת, ובין השאר זו רדיפה מתמדת אחרי מחוללי הטרור. אתם עשיתם מעשה אחד חמור, ואני אומר באחריות – בעקבות ההסכם עם ערפאת נתתם חסינות למפקדות הטרור בעזה. היום אתם הולכים להקיף בגדר – רעיון כזה שהטרור יוכל לקדם מאחוריו את כוחותיו ואת מפקדותיו.

לא תהיה גדר. הרעיון הזה הוא רעיון טיפשי. הרעיון הזה לא יעזור לכם, גם לא לביטחון ישראל. אבל הוא גם לא יעזור להשיג את המטרה הפוליטית. יש לכם שנתיים. אנחנו נתמודד בבחירות. אני מקווה שהרבה פחות משנתיים. הגדר הזאת שנולדה בסקר תגווע כאשר העם יאמר את דברו. גורלה של הממשלה יהיה כגורלה של הגדר הזאת.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת דוד צוקר, ואחריו – אחרון הדוברים, חבר הכנסת טלב אלסאנע.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, המושג הפרדה איננו משקף תוכנית לביטחון שוטף. לא מדובר בגדר. כלומר, אפשר לעשות עבודה קלה, חבר הכנסת איתן, ולכווץ את כל המושג הזה למושגים של תיל וגדר, ואז באמת תוכנית כזאת ראויה לגיחוך.

הפרדה, חברי הכנסת, היא שמו של הפתרון הביטחוני, המדיני, הפוליטי, הצבאי היחיד שישים קץ למריבת הדמים הזאת במזרח התיכון. הפרדה איננה רק מערך של גידור או דרכי טשטוש וסיוור בט"שיות. הפרדה איננה רק תיל. הפרדה, חברי הכנסת, היא האופציה היחידה של חפצי החיים. היפוכה של ההפרדה הוא השליטה. היפוכה של ההפרדה הוא הכיבוש. היפוכה של ההפרדה הוא החיים של סוס ורוכבו.

אני הייתי משנה חלק גדול מתפיסת עולמי, לו היה עולה פה מישהו מטעם הימין ואומר מה כן עושים. הבנתי שזאת ממשלה שלא מסוגלת לכלום. או.קיי, בסדר. תבואו ותגידו, למען השם, מה כן עושים; תציעו תוכנית רצינית. כולנו חפצי חיים, כולנו לא רוצים לחיות בצל טרור. אתם אומרים אפילו שכולכם בעד שלום. איך עושים את זה?

מיכאל איתן (הליכוד):

סוגרים את עזה.

דוד צוקר (מרצ):

יפה, נסגור את עזה. ברגע שנסגור את עזה, הרי זה יהפוך ללונה-פארק, לפיקניק המוני של מיליון אנשים. נפלא, ומשם רק יצאו אוהבינו. מי שמבקש – ויש לי פה ויכוח בתוך המחנה, נקרא לו עכשיו השמאל – מי שמבקש להפריד בין העמים, צריך להבין שהפרדה, אדוני השר, היא קץ השליטה; קץ השליטה בעם אחר. אין פירושה, כפי שרוצים כמה מתומכיה – וזה אולי ויכוח שיש לי גם עם חיים רמון – לסגור את הפלשתינים בסואטו או בבנטוסטן; כאשר אנחנו בפנים, בתוך השטח התחום, על נשקנו ועל חיילינו וצבאנו.

הפרדת אמת, אני אומר את זה באופן הכי מפורש – אולי פה אני חלוק על השר שיעלה לענות; אולי, אינני בטוח – צריכה להיות תחילת סופו של הכיבוש. היא צריכה לסמן, גם אם לא במדויק, את גבולותיה של הישות הפלשתינית, שבשלב פתרון הקבע תהפוך למדינה פלשתינית.

הפרדה פירושה מערך ביטחוני, לא איזה גדר, לא איזה תיל, שמסמנת כיוון לפתרון המדיני, לפתרון הקבע.

יש להיזהר מראיית ההפרדה הזאת רק כפתרון או כדרך להתמודד עם שאלת הטרור. זאת קונצפציה שלמה שנועדה להרגיל את כולנו – פלשתינים, ישראלים, מתנחלים, תושבי "הקו הירוק" – לכך, שאם אנחנו חפצי חיים, אם אנחנו מבקשים לחיות כבני-חורין, אנחנו מפסיקים לחיות כסוס ורוכבו.

יש בהפרדה הפיסית הזאת חיוב, משום שהיא עשויה להועיל. היא איננה חזות הכול – בכך אני מסכים עם חלק מדוברי הליכוד, ואני מניח שגם השר יסכים לכך. היא איננה חזות הכול במלחמה בטרור, ואיש לא מציב אותה ככזו. מישו חושב שבעזרת הפרדה כזו או פתחי כניסה ויציאה עם ויזות פותרים את בעיית הטרור? אבל ודאי שלא הפתרונות שאתם מציעים. ודאי שבלי פתרון לניקוז הביצה, לחיים בנפרד, אוטונומיים, עצמאיים, אין פתרון לשאלת הטרור.

הפרדה היא חלק מן הדרך, היא התפיסה שתוביל לפרידה הסופית בין שני העמים. גדר – בהשאלה, חבר הכנסת איתן – גדר גבוהה עושה שכנים טובים. הפרדה טובה עושה שכנים טובים ותעשה שכנים טובים. הגדר הזאת בסופה של הדרך – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

זה מה שגנדי אומר כל הזמן.

דוד צוקר (מרצ):

כל זה יהיה בתחומי ארץ-ישראל המערבית ובחלוקת ארץ-ישראל המערבית בין שני העמים. הגדר הזאת אמורה להוציא את ישראל מן השטחים התחומים באותה הפרדה, ולא לסגור שם עם שלם, שנמשיך לשלוט עליו עם המתנחלים ועם הצבא.

הפרדה, אם אתם רוצים, פירושה דבר אחד פשוט, זה הרעיון הציוני בהתגלמותו – יהודים שולטים ביהודים במדינה יהודית ודמוקרטית.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת טלב אלסאנע – אחרון הדוברים. אחריו ישיב השר משה שחל בשם הממשלה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני שואל את עצמי, מה בדיוק אתם רוצים מהעם הפלשתיני? מה אתם רוצים מהם? להם נמאס מהכיבוש הישראלי. להם נמאס מהדיכוי הישראלי.

רחבעם זאבי (מולדת):

שילכו לארצותיהם.

טלב אלסאנע (מד"ע):

להם נמאס מהשליטה הישראלית. מה אתם רוצים מהם? הרי הם קורבן של הכיבוש. אתם צריכים לעזוב אותם לנפשם. אתם צריכים לעזוב אותם, לתת להם לחיות את חייהם כעם עצמאי גאה, כפי שאתם רוצים שהיהודים יחיו במדינת ישראל. הרי באותה מידה שיש לכם הזכות, יש לעם הפלשתיני הזכות. באותה מידה שאתם מבססים את הזכות הזו מכוח החלטת מועצת הביטחון, הרי אותה החלטה שנתנה זכות לעם היהודי במדינת ישראל, נתנה זכות ריבונית לעם הפלשתיני גם במדינה פלשתינית ליד מדינת ישראל.

רחבעם זאבי (מולדת):

אז למה הם לא אוהבים אותנו?

טלב אלסאנע (מד"ע):

מדוע אתם חושבים שמותר לכם להמשיך ולשלוט בהם? מאיפה?

רחבעם זאבי (מולדת):

למה הם הורגים אותנו? זו השאלה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

מאין לכם הסמכות הזאת?

מיכאל איתן (הליכוד):

בר שולטים?

טלב אלסאנע (מד"ע):

מנין לכם הסמכות הזאת? מי נותן לכם את הזכות הזאת לשלוט בעם אחר? מי נותן לכם את הלגיטימציה לבוא ולהגיד: הם מדכאים אותנו, הם רודפים אותנו? הרי אתם שולטים בהם.

מיכאל איתן (הליכוד):

מישהו שולט בשבט שלך?

טלב אלסאנע (מד"ע):

אתם כובשים אותנו. אתם מנסים לדכא אותם. ומה אתם רוצים שיעשו? שימחאו כף לכיבוש?

מיכאל איתן (הליכוד):

מישהו שולט בכם?

טלב אלסאנע (מד"ע):

מיקי איתן, אני חושב שאתה מדבר בדמגוגיה זולה, לא עניינית. אני חושב, שאתה מנסה כל הזמן לזרוק סממאות שאתה בעצמך לא מאמין בהן, ואתה יודע שהן הבל הבלים. הרי מה בין השבט שלי, בתור אזרח מדינת ישראל, שזכותו לחיות כאן ורוצה להמשיך ולחיות כאן, והסבא של הסבא שלי היה כאן לפני שחלמת לבוא לכאן, לבין אותו עם פלשתיני הנתון תחת כיבוש, המשולל זכויות, שאין לו שום זכות.

מיכאל איתן (הליכוד):

ב-1948 כבשו אותך?

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא ברח לחברון ואחר כך החזירו אותו.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אתה צריך להבין דבר אחד: כל פעם אתה מנסה להסיט את הוויכוח מהבעיה הקונקרטית – שמדינת ישראל שולטת בעם אחר בניגוד לרצונו. הוא לא מעוניין לראות את צה"ל שם, הוא מעוניין בדו-קיום. מחר אתה יכול לבקר במדינה הפלשתינית עם ויזה; אתה יכול לאכול חומוס בגדה המערבית וגם במזרח-ירושלים, והם יקבלו אותך בתור אורח, כפי שאתה הולך למצרים וכפי שאתה הולך לכל מקום אחר. אבל הם לא יקבלו אותך בתור כובש; הם לא יקבלו אותך בתור מדכא, כי הם חושבים שהם בני אדם כמך, אם לא יותר טובים. למה הם יותר טובים? כי הם מאמינים בזכותך להיות עצמאי כמו שהם מאמינים בזכותם למדינה עצמאית. אבל אתה לא מאמין בזכותם, כי אתה חושב שאתה מגזע אחר, שייך ללאום אחר, שמגיעות לך זכויות יתר ומותר לך לדכא עם אחר. לדעתי, שעבוד נוצר כשאתה מתנכל לעם אחר, כשאתה מתעלל בו.

אני מאוד מצטער שזו מחשבה של יהודי שסבל בשואה וסבל רדיפות. הרדיפות אף פעם לא היו מצד מדינות ערב. היהודים במרוקו, במצרים ובכל מדינות ערב חיו לתפארת. רדיפות היהודים היו בצרפת בתקופת האמנציפציה, בגרמניה ובמדינות שונות במערב אירופה, אבל לא במדינות האסלאמיות והערביות. לכן אתה צריך לחשוב פעם אחת, שלעם הפלשתיני הזכות לחיות כמך במדינה עצמאית, אבל זכותך לבקר שם בתור תייר, בתור אורח ולא בתור משעבד.

מיכאל איתן (הליכוד):

בירדן.

רחבעם זאבי (מולדת):

יש לו 21 מדינות.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אתה יכול להמשיך ולחזור על המנגינה של הטרנספר.

רחבעם זאבי (מולדת):

תחזרו ל-21 המדינות.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אנחנו היינו כאן; הערבים הפלשתינים היו כאן ואברהם אבינו, שיכול להיות שאתה לא מכיר בו, אתה לא יודע מיהו בכלל, כי הוא הגיע מעירק – השר שחל יודע מיהו – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה יודע, אנחנו לא יודעים. אתם באתם מחיג'אז.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אנחנו אירחנו אותו בבאר-שבע. אתה לא יודע את זה. הוא היה אורח של שבט אלסאנע בבאר-שבע. אנחנו שחטנו לו כבש. אנחנו היינו בבאר-שבע לפני שאברהם אבינו הגיע לשם, והוא היה אורח שלנו שם.

לכן אני רוצה לומר שהפתרון הוא לא במסגרת של גדר. על-ידי גדר אולי אפשר לפתור את הבעיה של עצורים בכלא באר-שבע או קציעות. הפתרון הוא הכרה בזכות ההגדרה העצמית של העם הפלשתיני; הפתרון הוא מדינה פלשתינית ליד מדינת ישראל; הפתרון הוא מימוש זכות ההגדרה העצמית לעם הפלשתיני כמו שיש מימוש הגדרה עצמית לעם היהודי. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

אם כן, עכשיו נזמין את השר שחל להשיב לדוברים הנכבדים. אני מבקש את איפוקכם אחרי הקרב המילולי הזה.

רחבעם זאבי (מולדת):

הם באו מחיג'אז ויש לו טענות. שיחזור לחיג'אז.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

תחזור לפולין.

טלב אלסאנע (מד"ע):

האשם מחאמיד (חד"ש):

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת האשם מחאמיד, אולי תעזור לי שם באגף הזה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני לא יודע על מה הריב. דיברו בשם אברהם אבינו שבא מעירק. אני חושב שהבדואי הראשון היה אברהם אבינו. הוא גר באוהל, הוא נדד ממקום למקום. נדמה לי – לפחות לפי המסורת זה כך – שהוא היה האבא גם של ישמעאל וגם של ישראל.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא עשה את הטרנספר הראשון. הוא אמר לישמעאל: החוצה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

האשם מחאמיד (חד"ש):

היו"ר ס' טריף:

אני לא רוצה להיכנס לבעיות של אברהם אבינו. היו לנו מספיק בעיות עם דוד המלך.

יוסף בא-גד (מולדת):

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת בא-גד, אחר כך נלמד אצלך שיעורים בתנ"ך.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ממשלת ישראל, בישיבתה ביום א', 29 בינואר 1995, החליטה להטיל על שר האוצר ועל שר המשטרה לרכז צוותים אשר יבחנו את הדרכים והתהליכים שיביאו לידי הפרדה בין אוכלוסיית ישראל ובין האוכלוסייה הפלשתינית באזורי יהודה, שומרון וחבל-עזה. כמו כן, הוטל על הצוותים לבדוק ולבחון את המשמעויות וההשלכות שיש לכך בתחום הכלכלי ובתחום ביטחון הפנים.

הבוקר, לאחר שראש הממשלה ביקש ממני להציע את הרכב הצוות, הוא חתם על כתב מינוי האומר את הדברים הבאים: בהתאם להחלטת הממשלה מיום 29 בינואר 1995, אני ממנה אתכם כצוות בראשות שר המשטרה, מר משה שחל, לבחינת דרכים ותהליכים אפשריים ליצירת הפרדה בין האוכלוסייה של ישראל במדינת ישראל לבין האוכלוסייה הפלשתינית באזורי יהודה, שומרון וחבל-עזה.

בצוות אנשים אלה: מפכ"ל המשטרה, ראש השב"כ, סגן הרמטכ"ל, המנהל הכללי של משרד החוץ, ראש מטה משטרת ישראל, ראש אגף התכנון בצה"ל, מפקד משמר הגבול, אלוף פיקוד העורף, סגן הממונה על התקציבים במשרד האוצר, יועץ ראש הממשלה למלחמה בטרור ומתאם הפעולות בשטחים.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה מטה הבחירות של המערך.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בדעתי להגיש בתוך חודש ימים המלצות, כי באותה ישיבה של הממשלה הכרזתי, שלא ייתכן שאמהות תחשושנה לחיי בניהן במרכז הארץ, וכן שההסדר בין ישראל לפלשתינים לא יוכל להימשך אם לא יובטח הביטחון האישי של האזרחים הישראלים. כמו כן, הדגשתי בדברי כי ישראל חייבת לפתח יכולת מעשית למניעת כניסה בלתי מבוקרת של פלשתינים לשטחה הריבוני. היכולת לווסת את הכניסה לתחומי ישראל נמצאת ביחס ישר למידת הביטחון האישי.

אני מסכים בהחלט לדבריו של חבר הכנסת חיים רמון וגם מאשר, שמלכתחילה היתה דעתו בנושא הסגר שצריך להפריד ולהבטיח תעסוקה בתוך עזה עצמה על מנת למנוע חיכוך ועל מנת שיהיה ביטחון בתוך ישראל.

אדוני היושב-ראש, נטענו כאן כמה טענות ואני רוצה להתייחס אליהן.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה טוב או לא טוב? מה שחבר הכנסת חיים רמון אמר שמענו. מה עמדתך?

היו"ר ס' טריף:

סבלנות, חבר הכנסת מיכאל איתן. שמע את השר עד הסוף.

שר המשטרה מ' שחל:

נטענה הטענה שהרעיון הזה נולד פתאום.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — — מה רבין אומר — זה לא חשוב.

שר המשטרה מ' שחל:

רבותי חברי הכנסת, אנחנו דנים באחת הבעיות הכי רציניות. אתם הופכים את זה לאיזשהו סיפור או בדיחה. אולי זה היחס שלכם. לבי עליך, חבר הכנסת מיכאל איתן, כי האמת היא, שאנחנו מגיעים לרגע האמת בשאלה שאעמיד לך, ואני אשאל אותה כאן. לכן, תקשיב בשקט.

נטענה כאן טענה – על-ידי חבר הכנסת מיכאל איתן – שהנה נולדה פתאום ההצעה על ההפרדה. זאת לא אמת; זה חוסר דיוק; זאת הטעיה מכוונת. אין בזה אמת אפילו בדברייך מלפני שנה ומעלה, ותיכף אצטט אותם.

אני אומר מראש, כי כבר למעלה משנה הטלתי על משטרת ישראל להכין תוכנית ברוח זו. משטרת ישראל מפעילה מערך גדול למניעת הסתננות של תושבי שטחים לישראל על-ידי קיום סיורים ממונעים ורגליים לאורך קו התפר, קיום מחסומי ביקורת בדרכים המובילות מיהודה ושומרון לארץ. נוסף על כך המשטרה מקיימת מבצעים מיוחדים לאיתור שוהים בלתי חוקיים בתחומי המדינה. אולם למרות כל הפעילות הענפה הזאת, הנקודה הקשה והפגיעה ביותר היא קו התפר. כל מי שעוסק בנושא יודע שקו התפר פרוץ ואין כל בעיה לעקוף את המחסומים הקיימים.

התוכנית שגובשה כוללת מערך משולב של שוטרים ושל משמר הגבול ומשטרה כחולה, מערך שיתבסס על אמצעים טכנולוגיים, על שיטות למניעת הסתננות וכניסה לישראל של מי שאין לו אישור להיכנס אליה.

לא מדובר בגדר. אני אינני מומחה גדול בעניין זה, אבל התבונה וההבנה אומרות, שאם יש גדר צריך לפטרל, צריך שביל פטרולים על כל המשתמע מזה, וצריך לשמור כל הזמן שהגדר תהיה שלמה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

שר המשטרה מ' שחל:

לא, אני מבקש ממך, תן לי לומר את דברי עד הסוף.

יגאל ביבי (מפד"ל):

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת יגאל ביבי, באמת. אי-אפשר. תן לי לדבר עד הסוף. אני מקשיב לך בשקט.

היו"ר ס' טריף:

אולי בסוף, חבר הכנסת ביבי. חבר הכנסת ביבי, סבלנות.

יגאל ביבי (מפד"ל):

היו"ר ס' טריף:

סבלנות, חבר הכנסת יגאל ביבי.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת יגאל ביבי, תקשיב לדברי בלי הפרעה; בלי הפרעה.

אין מדובר על מתיחת גדר באורך של 350 קילומטר. יכול להיות שבקטע מסוים – אני יודע גם איפה, קטע קטן – תידרש, מטעמי ביטחון, איזו הפרדה פיסית. מדובר בשימוש באמצעים חכמים יותר, כדי להבטיח שלא ייכנס לישראל איש שאיננו מורשה להיכנס אליה.

אמסור נתון אחד מביקורת שעשינו אתמול במקומות עבודה. 258 איש תושבי שטחים נתפסו ללא אישורי כניסה לישראל, למרות הסגר. שמונה מהם – מנועי כניסה מטעמי ביטחון – הועסקו על-ידי ישראלים אך ורק מטעמי נוחות כספית, וגם בניסיון להעלים ממס הכנסה את העובדה שהם מועסקים על-ידם. הדבר הזה יוצר בעיה אמיתית מכל בחינה שהיא.

רבותי חברי הכנסת, אני יכול להבין את הדאגה, את המתח, את ההתרגשות של אנשי הליכוד ואנשי המפד"ל. התפיסה שאתם הטפתם לה – ערבוב של שתי האוכלוסיות – התפיסה הזאת קרסה. התפיסה הזאת סטרה על פניכם. אם אתם רוצים להיות הוגנים והגונים כלפי העם הזה, תקומו ותציעו תוכנית מפורטת לפתרון הבעיה.

אני רוצה לומר: אני חולק על דעתו של חבר הכנסת זאבי – חולק ממש; תפיסתו שונה מהקצה עד הקצה מתפיסת העולם שלי. אבל אני מכבד אותו. הוא ישר והגון בהשוואה אליכם, מפני שאתם צבועים; אתם אינכם אומרים את האמת. מה הפתרון שיש לך? אם באמת נספח את השטח ויהיו בתוכו 2.5 מיליוני פלשתינים שלא רוצים אותנו – תן לי אתה מתכון לטיפול בבעיה.

לכן, מה שאתם אומרים זו אשליה, זה תעתוע, זו גנבת דעת, זה חוסר אחריות. אתם באים היום, גיבורי הדיבורים, גיבורי המלל, מדברים על הצעות, תוקפים את הממשלה שמנסה למצוא פתרון.

אני רוצה להגיד לך, חבר הכנסת מיכאל איתן: די לי להראות לך מה שאמר אחד המצביאים – לדעתי, אחד המפקדים הטובים בצה"ל, שאני מעריך אותו אישית – חבר הכנסת אריק שרון; מה הוא אמר על הממשלה שכיהנתם בה שניסטה לטפל בבעיה? תקרא מה שהוא כתב: המנהיגים לא ראויים לשלטון. המנהיגים שלך, שמיר וחבריו, לרבות ביבי נתניהו. הוא אמר במפורש – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

הוא אמר, תסלח לי – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

היו"ר ס' טריף:

סליחה, סליחה. חבר הכנסת איתן, חבר הכנסת איתן, חבר הכנסת איתן – שלוש פעמים. די. מספיק.

שר המשטרה מ' שחל:

הוא אמר באוקטובר 1991 – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

שר המשטרה מ' שחל:

הוא אמר שהממשלה איננה מסוגלת לקיים שלטון ואינה מסוגלת להעניק ביטחון ליהודים. את זה הוא אמר על הממשלה שלך; על הממשלה שלך.

רון נחמן (הליכוד):

לכן היא באופוזיציה.

מיכאל איתן (הליכוד):

ומה אמר פואד אתמול? מה פואד אמר אתמול? מה אמר פואד אתמול?

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת איתן, אני מבקש.

שר המשטרה מ' שחל:

אתה אומר שבפעם הראשונה — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אני מבקש.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת איתן, השר יושב ושמע אותך בלי לומר מלה. תשמע אותו. זכותו לומר את אשר הוא חושב לומר.

מיכאל איתן (הליכוד):

מקבל.

שר המשטרה מ' שחל:

אני רוצה לומר: קודם כול, לא היה קשה לך – אם באמת אתה רוצה שאתייחס אליך ברצינות – ללכת ולבדוק דברים לפני שאתה קם לדבר.

ב-18 באפריל 1994, כמעט לפני שנה, אמר ראש הממשלה יצחק רבין את הדברים האלה כאן בכנסת: "אין סוף למטרות של הטרור ה'חמאסי' והאחר בתוכנו. כל אזרח, כל ישראלי בשטחים ובתוככי ישראל הריבונית, לרבות ירושלים המאוחדת – – –

חיים דיין (צומת):

למה אתם משחררים – – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת חיים דיין, אני מבקש.

חיים דיין (צומת):

יש אסירים שפגעו בביטחון המדינה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת חיים דיין, קצת רגיעה.

חיים דיין (צומת):

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת חיים דיין, אתה מפריע.

שר המשטרה מ' שחל:

"-- -- כל בית הוא יעד לכוונותיו הרצחניות. ובאין הפרדה בין שתי האוכלוסיות, המצב הנוכחי יוצר אין-סוף אפשרויות למרצחי ה'חמאס' והארגונים האחרים" – את זה אמר יצחק רבין ולא בגלל הסקר ולא בגלל מה שהיה אלא בגלל עמדה שאין מנוס ממנה.

אומר חבר הכנסת זאבי: הפרדה – כן. בידי הדברים שאמר בכנסת. אני חייב לומר: הוא עקבי. הוא אומר את הדברים לשיטתו בלי גמגום ובלי הטעיה. הציבור לא יכול שלא לדעת ולא להבין למה הוא מתכוון בדבריו. הוא אומר: אני לא רוצה להיכנס כרגע לדיון על היפרדות העמים. אתה תסכים אתי, אני לא צריך בשביל זה את בעלי המקצוע. מוטה גור עונה לך וגנדי אומר: כל עוד לא תיעשה הפרדה בין העמים, הטרור ויחגוג וישראל תהיה כמו לבנון, כמו ביירות וכמו בלפסט. השלום האמיתי יושג רק בהיפרדות העמים, כאשר אנחנו כאן והם שם, ושלוש על ישראל. את זה אמרת באוקטובר 1994; ב-19 באוקטובר.

רחבעם זאבי (מולדת):

נכון. כל השנים. אבל אתם לא מאמצים את זה אלא לחלקים, לשיעורין. אתם תגיעו בסוף -- --

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת זאבי. חבר הכנסת זאבי.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת זאבי, אתה לא צריך להתלהב מזה שאני מצטט אותך. אני לא מסכים אתך אבל -- --

רחבעם זאבי (מולדת):

אני שמח. אתה נותן לי הזדמנות לענות לך.

היו"ר ס' טריף:

תן לשר להתבטא.

רחבעם זאבי (מולדת):

כשאני דיברתי אמרתם שזו גזענות. היום אתם מאמצים חלקים-חלקים. יגיע היום שתבצעו את הכול. זה יצא מכם. זה יצא מבן-גוריון.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת זאבי.

שר המשטרה מ' שחל:

בדצמבר 1993 אמר השר אמנון רובינשטיין – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

מה שאני אומר יצא מכם, מבן-גוריון.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת זאבי, אני לא מסכים לזה. חבר הכנסת זאבי.

חיים רמון (העבודה):

הדיבוק הזה נכנס בך אחרי שהוא, ברוך השם, יצא מאתנו. הוא חזר אליך.

קריאה:

ועכשיו הוא חוזר אליכם.

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש – עד כאן. אני מבקש – עד כאן. אני מבקש מכולם להירגע, אחד אחד.

חיים דיין (צומת):

כולם מתאבדים היו – – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת חיים דיין, את הפנינים שלך תשמור לנו לסוף. עד כאן.

חיים דיין (צומת):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

חיים, תעשה לי טובה. כל פעם אתה אומר שורה ומתחיל לצעוק. תן לי לגמור בלי הפרעה, בחייך.

היו"ר ס' טריף:

לפחות זה לא מהדוכן.

שר המשטרה מ' שחל:

אבל הוא הולך אחורה. חברים שלו הגיעו אפילו לשולחן הממשלה. תשב רגע בשקט.

חיים דיין (צומת):

עוד חברים כאלה ואבדנו.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת דיין.

שר המשטרה מ' שחל:

שר החינוך והתרבות, אמנון רובינשטיין, דיבר כאן בכנסת בדצמבר 1993. הוא אמר: "מה שקרוי סגר, ומה שאני קורא: ההפרדה והכניסה המבוקרת לישראל". אורי אור, בדצמבר 1993: "בסוף תהיה הפרדה, הפרדה שאני אומר שצריך להתחיל בה היום". וחבר הכנסת מיכאל איתן, בדצמבר 1993 הוא אומר: "עכשיו יש, כתוצאה מזה, שתי גישות, חבר הכנסת דוד מגן: גישה אחת שאומרת – אם החקלאות שלנו תהיה בבעיה קשה, במקום ללכת לאוטונומיה פתוחה, שיש בה משק פתוח, שיש בה גבולות פתוחים, שיש בה איזה אלמנט אמיתי של שיתוף פעולה כלכלי, אנחנו נקים גדרות, נקים חומות ויהיו משקים נפרדים. המשקים הנפרדים הם אסון מדיני וכלכלי לשני הצדדים". גדר שמפרידה בין שני משקים כלכליים; כלומר, מטעמים כלכליים הכול יהיה פתוח – גן עדן; שווייץ בישראל.

חבר הכנסת מיקי איתן, באמת, לך לציבור הישראלי ותסביר לו את זה ואחרי זה תגיד לו שלא יבואו אנשי ה"חמאס" ו"הג'יהאד האסלאמי" כדי לפגוע בילדים שלו. ואתה אומר דבר נוסף: הנה, זה לא קורה בתוך ההתנחלויות בשטחי יהודה ושומרון. אתה יודע למה? 120 פלוגות של צה"ל שומרות עליהם. זו האמת, ואתה יודע אותה. אתה לפחות יודע את האמת.

רון נחמן (הליכוד):

וכמה יושבים בלבנון?

היו"ר ס' טריף:

אל תפריע. אל תפריע.

שר המשטרה מ' שחל:

ואתה צריך להבין שצריך לתת תשובה ל-4.5 מיליוני תושבים ישראלים. מהי התשובה שאתה נותן להם?

רון נחמן (הליכוד):

כמה יושבים בלבנון, השר שחל?

היו"ר ס' טריף:

אני חוזר ומבקש, אל תפריע.

שר המשטרה מ' שחל:

אני אומר לך איך אני חי. אני חי כמו קפיץ מתוח כדי לדאוג לביטחון. אני חוזר ואומר לך, יש לכם אשליה אם אתם חושבים שאפשר לחיות בגבול פתוח, בטשטוש הגבולות בין שני עמים. ישבו שם 2.5 מיליוני פלשתינים, ופה, בישראל, ישבו 5 מיליוני תושבים, מיליון מהם ערבים, ואנחנו נחיה בלי בעיה, ואתה תמכור סיפור של ביטחון לאמהות, לילדים, לנשים – שלא יהיו פיגועים. זו אשליה, זה חוסר אחריות. ואני אומר לך עוד הפעם שהעניין רציני מכדי שישאירו אותו כאן לחיוך – הנה אנחנו באים לבקר.

הייתם בשלטון, ראינו אתכם. אני רוצה לומר לך, שיש פיגועים, וקרה משהו לפיגועים. האיכות שלהם השתכללה. עוצמות הפיגועים נהיו קשות יותר, והן נהיו קשות יותר – –

מיכאל איתן (הליכוד):

למה זה השתכלל?

אברהם הירשזון (הליכוד):

בגלל החולשה שלכם. החולשה שלכם הביאה לזה.

שר המשטרה מ' שחל:

– מפני שיש בעיה אמיתית גם בקרב הפלשתינים.

רחבעם זאבי (מולדת):

מפני שוויתרתם, מפני שנכנעתם לטרור – – –

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת זאבי, גם בקרב הפלשתינים יש בעיה אמיתית וקשה של אלה שמוכנים להשלים ורוצים חיי שלום ושכנות מול אלה – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אשליה חדשה.

שר המשטרה מ' שחל:

תסלח לי, חבר הכנסת זאבי, תן לי לדבר עד הסוף.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת זאבי, בבקשה.

משה פלד (צומת):

מי הם אלה שרוצים בכל זה?

שר המשטרה מ' שחל:

הבעיה קיימת כאן עם אותן קבוצות שקיימות באלג'יריה, שקיימות במצרים וקיימות גם כאן. ואנחנו אומרים: רבותי, אנחנו רוצים חיי שלום, אנחנו רוצים ביטחון. אנחנו רוצים ביטחון לאזרחינו, זו חובתה של כל ממשלה. אנחנו רוצים לדאוג לאמהות ולילדים – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל לא מסוגלים.

שר המשטרה מ' שחל:

– – שיחיו בשלום. וכל עוד העם הפלשתיני איננו מוכן – ואומר לך מהי הטענה הגדולה שלי גם כלפי הרשות וגם כלפי העם עצמו, הציבור הפלשתיני עצמו: מבחינה מוסרית, אין שם קבוצה קטנה או קבוצה גדולה שתקום ותגנה רצח, אלא הם חוגגים. זו הבעיה.

מיכאל איתן (הליכוד):

נו?

שר המשטרה מ' שחל:

וכל עוד המצב הזה קיים, אין ברירה אלא להיפרד. חבר הכנסת מיקי איתן, אין ברירה אלא להיפרד. אתה לא תוכל לשנות 2.5 מיליוני תושבים. תן לי את המתכון; קומו ותגידו לעם איך תעשו זאת. אז זורקים כאן מלים, מלים ריקות מתוכן – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה פותח להם את השער.

שר המשטרה מ' שחל:

בעוצמה נטפל, אומרים לנו. היכן הייתם? שמענו מה אמר אריק שרון על העוצמה שלכם בממשלה, על אוזלת-היד. שמענו מה הוא אמר על ארנס כשהיה שר הביטחון.

לכן, אל תשקרו לעם, אל תטעו אותו, גם אל תטילו פחד ואימה. אנחנו רוצים להתמודד עם הבעיה ברצינות. אנחנו אף פעם לא הסתרנו את דעתנו – שאין פתרון אלא על-ידי פשרה טריטוריאלית עם גבול ביטחון, והגבול נחוץ ודרוש כדי להבטיח שלא ייכנסו אלינו הפלשתינים.

אני אומר לך, חבר הכנסת מיקי איתן, שאני מוכן ללכת לכל סקר ולשאול את האוכלוסייה בישראל מה דעתה על התפיסה שלך, שיש בה טשטוש, שמדברת על הכנסת 2.5 מיליוני פלשתינים לתוכנו, ומה דעתה על הגישה שאנחנו מייצגים כשאנחנו אומרים: אנחנו לא רוצים אתכם, אנחנו רוצים להיפרד מכם – איננו רוצים שתהיו בקרבנו.

מיכאל איתן (הליכוד):

שוחט צדק, שוחט צדק.

היו"ר ס' טריף:

תנו לשר לסכם את דבריו.

שר המשטרה מ' שחל:

רבותי חברי הכנסת, שום לעג, שום דיבור זול, שום דיבור חסר תרבות ולעגני לא יפתרו את הבעיה. אנחנו מדברים על חיי בני אדם, והגישה שלי היא גישה של אדם שמתייחס לחייו של כל אדם במלוא הרצינות. אני חי עם זה, לעתים אני לא ישן עם זה. בשבילך זה אולי לעג, איזה שהוא ניסיון, גימיק פלרמנטרי לתקשורת, חוסר אחריות. וכל הבאים ואומרים שיש אפשרות לחיות יחד וגם לתת ביטחון, זורים אשליה, אשליה שאין לה על מה להתבסס.

רון נחמן (הליכוד):

גם בוואדי-ניסנס בחיפה תהיה הפרדה?

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, ככל שתמשיכו להפריע, השר ימשיך לדבר.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת רון נחמן, אני מכיר את התזה שלכם. אני רוצה לומר לך: מבחינת העובדות והמציאות –

רון נחמן (הליכוד):

אני שואל שאלה פשוטה: גם בוואדי-ניסנס תהיה הפרדה?

היו"ר ס' טריף:

תנו לשר לסכם את דבריו.

שר המשטרה מ' שחל:

כל שנות קיומה של מדינת ישראל, האזרחים הערבים של המדינה התנהגו ומתנהגים כאזרחים. הרוב המכריע התנהגו כאזרחים שומרי חוק מכל בחינה שהיא, בחמש המלחמות. ואל תביא לי את תושבי ואדי-ניסנס. הם אזרחים ישראלים שחיים בשלום ובלי בעיה. אתה לא תכפה את עצמך על 2.5 מיליוני אנשים שלא רוצים אותך. זו אשליה, זו הטעיה, זה תעתוע. על זה שילמנו מחיר דמים, ואנחנו משלמים אותו. ואל תבואו אלי ותגידו לי את הדברים האלה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — מה אתה משווה בכלל?

מיכאל איתן (הליכוד):

מה עם עזה? מה עם הסגר בעזה? לא נתת תשובה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת איתן, השר שמע אותך. תן לשר לסיים את דבריו, ריבוננו של עולם.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מאמין שאנחנו מגיעים לרגעים אולי החשובים ביותר בחיינו מאז ההחלטה על קבלת תוכנית החלוקה והקמת מדינת ישראל. היה זה בן-גוריון שקיבל – בניגוד לדעתכם – את ההכרעה לחלק את הארץ על אף הזיקה ההיסטורית שלנו אליה, והוא הקים את מדינת ישראל. וזאת לדעתי העת לבוא ולהחליט – — —

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא אמר עוד כמה דברים – — שיש חובה היסטורית להוציא אותם.

שר המשטרה מ' שחל:

— — רוצים לקיים מדינה יהודית דמוקרטית החיה בביטחון על-ידי הניתקות – —

מיכאל איתן (הליכוד):

מה עם עזה? מה עם הסגר בעזה? תפסיק לספר סיפורים – – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

שר המשטרה מ' שחל:

– – – על-ידי הניתקות והיפרדות מ-2.5 מיליוני פלשתינים שאינם רוצים אותנו ואין אנו רוצים לשלוט בהם.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה נעשה עם עזה?

היו"ר ס' טריף:

כמה אתם יכולים להפריע?

מיכאל איתן (הליכוד):

שיגיד שהוא לא יודע.

היו"ר ס' טריף:

שאלת את השאלה, אי-אפשר להמשיך כך, חבר הכנסת איתן. לא ייתכן – מה שאתה עושה. באמת, אני מכבד אותך, אבל אי-אפשר כך.

מיכאל איתן (הליכוד):

זו לא בושה?

טלב אלסאנע (מד"ע):

אתה מתגעגע לסמטאות ח'אן-יונס?

היו"ר ס' טריף:

מספיק, חבר הכנסת אלסאנע.

שר המשטרה מ' שחל:

אם הייתי זקוק להוכחה שאין לימין, ובמיוחד לליכוד, מה להציע, הצעקות ששמענו כאן הן ההוכחה הטובה ביותר. כשיש נימוק חלש, מרימים את הקול. וכשאין מה לומר, מדברים גם בחוסר תרבות.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה לא דיברת בשקט, יש לי הודעה בשבילך. תבדוק זאת.

היו"ר ס' טריף:

כדי להתגבר על ההפרעות שלך הוא דיבר כך.

שר המשטרה מ' שחל:

אחד מבכירי חבריך לסיעה אמר לי אתמול דבר אחד נכון: אוי לנו, אנשי הליכוד, אם נצטרך להציג תוכנית מפורטת על מה שאנחנו נעשה. אין לכם מה להציע.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה עם עזה?

שר המשטרה מ' שחל:

אנחנו מנסים להתמודד עם בעיה קשה, ובהפרדות שלנו, חבר הכנסת זאבי, ולא שלך, נביא לכך שהעמים ייפרדו, ונוכל לחיות בביטחון.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה עם הסגר בעזה? תגיד לנו.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אני מציע – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

בכל זאת אולי תגיד לנו מה עם עזה?

שר המשטרה מ' שחל:

הדיון הזה יכול להתקיים במליאת הכנסת. אני חושב שהוא חשוב דיו כדי שהכנסת תיתן דעתה עליו. הוא חשוב גם כדי שהציבור יראה וישמע את הקולות כדי להיווכח מי מספר לו סיפורים, מי מטעה אותם, מי משלה אותם ומי מנסה לתת לו ביטחון של אמת. תודה.

רחבעם זאבי (מולדת):

גדר ביטחון יש בלבנון, הפרדות עמים יש בלבנון; שלום יש שם? לבנון כזאת תהיה לך לאורך כל הגדרות – – –

היו"ר ס' טריף:

סליחה, סליחה. מה קורה כאן? חבר הכנסת זאבי, אני קורא אותך לסדר.

חבר הכנסת בא-גד מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת טלב אלסאנע. בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

בלבנון יש גדר ביטחון, בלבנון יש היפרדות העמים, אך האם יש שלום בלבנון?

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת זאבי, אני מבקש ממך. חבר הכנסת זאבי, מה קורה לך היום? גנדי, מה קורה לך? תירגע, מספיק. די, בחייך. עכשיו חבר הכנסת בא-גד, חבר סיעתך צריך לדבר. דקה, חבר הכנסת בא-גד.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני רוצה להפתיע אתכם ולהודיע, כבוד השר, שאני מסכים להפרדה. כבוד השר, אני מסכים להפרדה, אבל הנה: "זה" אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם צפנה ונגבה וקדמה וימה; כי את כל הארץ אשר אתה ראה לך אתננה ולזרעך עד עולם – – קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה".

אחרי שהם ילכו מכאן – –

היו"ר ס' טריף:

מלים כדרבונות, חבר הכנסת עובדיה עלי.

יוסף בא-גד (מולדת):

– – כל הארץ תישאר אצלנו.

שר המשטרה מ' שחל:

– – –

רחבעם זאבי (מולדת):

כתוב שארץ-ישראל היא של בני ישראל.

היו"ר ס' טריף:

אי-אפשר להפריע לדברי תורה.

יוסף בא-גד (מולדת):

זאת אומרת שארץ-ישראל – כך כתוב – היא שלנו. כבוד השר, אז למה אתם מפריעים לארץ-ישראל שלנו?

רפאל פנחסי (ש"ס):

היו"ר ס' טריף:

אי-אפשר, חבר הכנסת פנחסי. הוא סיים. תודה לחבר הכנסת בא-גד.

עמנואל זיסמן (העבודה):

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת בא-גד, תודה רבה. הבא בתור, חבר הכנסת רון נחמן, מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רמון. דקה, בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

הוא טעה.

רון נחמן (הליכוד):

לא טעיתי.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר, כמי שגר באותם אזורים ששם אמורים להיות מופרדים, אני מבקש, אדוני השר, להפסיק להשתמש בביטוי של 2% מהאזרחים של מדינת ישראל מול 98% – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

— — —

רון נחמן (הליכוד):

אני ביקשתי להסיר את ההצעה של חבר הכנסת חיים רמון.

ראש הממשלה אמר, שהוא עושה הבחנה בין 98% לבין 2%. אני מבקש ממך שתפסיקו להשתמש בנימוק הזה כדי להכניס שנאה והפרדה ופירוד בקרב אזרחי מדינת ישראל שווי הזכויות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

לא תהיו יותר מ-2% אף פעם.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, בעזה ערפאת קיבל את הטריטוריה כולה, ומהטריטוריה הזאת יוצאים מחבלים. חוסיין אחראי לכל הטריטוריה שלו – –

היו"ר ס' טריף:

אל תפתח עכשיו תזה, כבר סיימת, תודה רבה.

רון נחמן (הליכוד):

— — ומשם לא יוצאים מחבלים. פירוש הדבר ששטחים תמורת שלום זו סממת שווא. כנ"ל גם בלבנון.

היו"ר ס' טריף:

הבנו את הרעיון. תודה רבה.

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי מציעה להסיר את הצעת חבר הכנסת מיכאל איתן. דקה בבקשה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

רחבעם זאבי (מולדת):

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, רעיון ההפרדה במובן של הקמת מדינה פלשתינית בצד ישראל הוא הרעיון שממשלה זו היתה צריכה ללכת אליו במלוא המרץ. אבל במקום זה היא מציעה פתרון ביניים, שמכיל בתוכו שני גרעינים של אסון. אחד זה עניין הסגר, שגורם למצוקה כלכלית בלתי רגילה, וכתוצאה מכך דווקא הגורמים הקיצוניים ימצאו שם את האפשרות להסית.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני שר המשטרה, אתה שומע...

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

והנקודה השנייה היא, שהסגר הזה משאיר בתוך השטחים את כל המתנחלים, עם כל ההתנחלויות, ויוצר על-ידי כך מצב בלתי אפשרי, כאשר ישראלים יוכלו לחצות את הקו הזה ללא שום הפרעה בעוד הפלשתינים לא יוכלו לחצות את הקו, ובכך בעצם אתם רוצים לחזק את השורשים של הכיבוש. לכן, הפרדה בלי שתי מדינות – זה לא פתרון.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת האשם מחאמיד מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רחבעם זאבי, בבקשה. אני נאלץ להפריע לכם דרך המיקרופון, לצערי.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, אולי קודם הערה הנוגעת לכבוד הכנסת. יושבים פה אנשים ביציע המכובדים ועושים כל מיני תנועות כלפי חברי הכנסת, דבר שהוא לא מקובל ובהחלט לא מכובד.

היו"ר ס' טריף:

למה אתה מתכוון?

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, לשמאלי יושבים אנשים ביציע ועושים תנועות מגונות כלפי חברי הכנסת שיושבים כאן. אני פשוט מבקש להפסיק זאת. לפני שנה משהו קפץ מפה.

היו"ר ס' טריף:

קצין הכנסת יושב פה והוא יטפל בעניין. לא נאפשר את העניין הזה. חבל על כל דיבור. אני לא שמת לב, אני מצטער. יש לך עכשיו דקה להנמקת הסרת ההצעה, וקצין הכנסת יטפל בזה. חבל על הזמן.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש — — —

משה פלד (צומת):

— — —

האשם מחאמיד (חד"ש):

תגיד לי, אלה אנשים שלך? חבר הכנסת פלד, אנשיך שם למעלה?

אדוני היושב-ראש, הפרדה פירושה נסיגה כוללת – תיכף יעשו לי תנועות – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הנה הוא הולך. ברוך שפטרנו.

האשם מחאמיד (חד"ש):

– – – סילוק ההתנחלויות והמתנחלים מהשטחים, מעזה, מיריחו, ומחברון תחילה, והכרה מיידית במה שכולנו יודעים שסוף סוף יקרה ומתממש – מדינה פלשתינית לצד מדינת ישראל. אחרת, אדוני, ההפרדה כפי שחברי כנסת ימניים רוצים פירושה פצצה, אשר אם תתפוצץ, חס וחלילה, תרים את שני העמים. הפרדה פירושה הפסקת שלטון הכיבוש בשטחים ומתן הזכות לעם הפלשתיני לחיות את חייו.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, רק משפט לגבי ואדי-ניסנס, אני רוצה למחות על כך – אדוני היושב-ראש, אי-אפשר לדבר כך, חברי הכנסת הערבים דווקא מפריעים לי במשפט – – –

היו"ר ס' טריף:

מה הלחץ הזה? חבר הכנסת מחאמיד, אתה סיימת לדבר. אני מבקש.

האשם מחאמיד (חד"ש):

ברשותך, אדוני, רק משפט אחד.

היו"ר ס' טריף:

לא. אני כבר נתתי לך דקה וחצי ואפילו שתי דקות.

האשם מחאמיד (חד"ש):

הם אזרחים. אי-אפשר, אדוני, גם אתה כיושב-ראש, לתת פה לחבר כנסת לומר על חלק מהאוכלוסייה הישראלית, ערבים שחיים בחיפה, למה הם בוואדי-ניסנס, ולהשוות אותם לאריאל, ולהשוות אותם להתנחלות בקריית-ארבע. זו בושה וחרפה. זה רק איש טרנספריסט שאין כמוהו בכנסת מלבד אדם אחד.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת מחאמיד, תודה רבה. אני רוצה להגיד לך, אנחנו מדינה חופשית, כל אחד מעל הדוכן הזה בבית הזה אומר את אשר הוא חושב, ואתה יודע את זה. הוא אמר את דעתו, אתה תאמר את דעתך, בוא נכבד זה את דעתו של זה. הוא יאמר את זה, הוא אומר את זה, השר השיב לו, אתה יכולת להשיב והשבת.

אני מבקש מקצין הכנסת לבדוק את כל עניין התנהגות האזרחים כאן. לא נסבול התנהגות בזויה של מישהו כאן. אף אחד מחברי הכנסת – – –

קריאה:

היו"ר ס' טריף:

אני מבין, אני מודה לך, לכן אני מציין זאת ומרגיע את חברי הכנסת. נפסיק את הוויכוח ונמשיך בסדר-היום, לא לפני שחבר הכנסת עובדיה עלי יציע את הצעתו האחרת להצעתו של חבר הכנסת מיכאל איתן.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר המשטרה, אם אתה מדבר על הפרדה ביטחונית והכוונה היא להקים גדרות שימנעו חדירה של מחבלים, אני בעד. אם הנושא של גדרות כאלה ואחרות יכול לסייע לפתור את הבעיה הביטחונית, אני לא מתנגד לכך. אולי זה מפתיע אותך. כל אמצעי שיכול לשפר את הנושא הביטחוני, אני לא חושב שכאן אפשר להתנגד לו.

הבעיה היא שיש לי הרושם, שאתם הדפסתם איזו ססמה, ובכך יכולה להיות אשליה לציבור מצד אחד, ומצד אחר אני לא מאמין שבאמצעים הגנתיים אפשר להיאבק בטרור. בטרור נאבקים באמצעים

התקפיים, עם הרבה מודיעין מכל הסוגים, בכל דרך אפשרית, עם הרתעה שלנו ועם מניעת אמצעי לחימה, מניעת הגעתם לידי הטרוריסטים הבזויים האלה. אם אתם משנים את תפיסת הביטחון בעצם ההגדרות האלה ומדברים כעת על תפיסת ביטחון חדשה, אני רואה בכך סכנה גדולה לעצם המאבק בטרור והדברתו. זה מה שמפחיד אותי בכל הססמה הזאת שמדברים עליה.

הדבר השני שאני מבקש לומר, ברשותך, אדוני היושב-ראש, הוא, שאחד הנושאים המרכזיים שבאמצעותם אפשר להיאבק ולמנוע טרור הוא מניעת כניסת הטרוריסטים הנבזים האלה למדינת ישראל. אתם יכולים לעמוד בסגר ולא לאפשר לפלשתינים להיכנס למדינת ישראל? לא נראה לי שהדבר הזה אפשרי. לכן כדאי לטפל בעניין הזה בצורה הרבה יותר מקיפה ולבחון אותו בצורה יסודית.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. חבר הכנסת מיכאל איתן, הצעה אחרת במסגרת של דקה או אפילו חצי דקה, ונעבור להצבעה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני שר המשטרה, אתה הגדול מכולם, אין מה לדבר. 25 דקות מדבר על הפרדה, על הקמת גדרות, ולא עונה על שאלה אחת פשוטה: למה אתה לא מתחייב לקיים סגר בעזה מסביב לגדרות הקיימות ולא לתת לאוכלוסייה משם לצאת לישראל? למה אתה לא מודיע לנו שממשלת ישראל תקיים הפרדה בעזה? שעה מדבר על הפרדה – – –

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת מיכאל איתן. דקה עברה, ואני מודה לך.

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. נצביע רק על ההצעות של חברי הכנסת הנוכחים באולם. חברי הכנסת שאול יהלום, חיים רמון ודוד צוקר אינם נוכחים באולם. אנחנו נצביע רק על שלוש הצעות, של חברי הכנסת רחבעם זאבי, מיכאל איתן וטלב אלסאנע.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מבקש להפריד בהצבעות.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, לא מצביעים על ההצעות של חברי הכנסת שלא נוכחים באולם.

היו"ר ס' טריף:

אני מדגיש וכבר אמרתי שלא מצביעים על ההצעות של חברי הכנסת שלא נוכחים באולם. אנחנו מצביעים רק על שלוש ההצעות של חברי הכנסת הנוכחים. נא להצביע, מי בעד ומי נגד קיום דיון במליאה, כהצעת השר והמציעים.

הצבעה מס' 17

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 19

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא שהעלו חברי הכנסת ר' זאבי, מ' איתן וט' אלסאנע
בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

19 בעד, ללא מתנגדים וללא נמנעים. אני קובע שהדיון בנושא יתקיים במליאה.

הצעה לסדר-היום

מעמדם של המתנדבים לזיהוי חללים ולהבאתם לקבורה

היו"ר ס' טריף:

אנחנו ממשיכים. חבר הכנסת רפאל פנחסי, הצעה לסדר-היום מס' 5999, בנושא: מעמדם של המתנדבים לזיהוי חללים ולהבאתם לקבורה. בבקשה. מי משיב לנו בשם הממשלה? השר שחל.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, כולנו ראינו את מחזות הזוועה, כולנו היינו עדים לאחרונה לכמה פיגועי תופת איומים ונוראים. העם כולו חש לפתע מאוחד נוכח הכאב המשותף, מול עוד מעשים נפשעים, המכוונים נגד יהודים רק בגלל היותם יהודים ורק מפני שהם יושבים על אדמתם.

מטבע הדברים, התקשורת עסקה בנושאים הללו בהרחבה ובהבלטה. מי שצפה, קרא או האזין בוודאי שם לב לתופעה שאנו עדים לה במקרים כאלו, והכוונה לפעילותם של עשרות מתנדבים, שמגיעים כמעט בלי שקוראים להם, ועושים עבודת קודש, שתכליתה להביא את החללים לקבר ישראל, למנוע פגיעה, חס ושלום, בגופות החללים, ולמנוע תקלות וסבל בכל הקשור לזיהוי החללים.

כל מה שנאמר כאן לא ימצה את מה שיש לומר כלפיהם. הם צדיקים, הם עושים עבודה שאין קשה הימנה, והכול מתוך אמונה תמימה ויוקדת ותחושת שליחות ומחויבות של יהודי ליהודי.

אתם אולי לא יודעים, אבל מדובר באותם אנשים שגם מפגינים ביפו, בירושלים ובטבריה. אלה אותם אנשים ומניע אותם אותו מניע. אנא, תעריכו אותם גם שם וגם שם.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אחרי הפיגוע בקו 5 בתל-אביב פורסמה כתבה בנושא בביטאון המשטרה, שם שיבח הכותב את המתנדבים הללו מהארגונים השונים וכן את המתנדבים החרדים מארגוני החסד השונים. באותה כתבה גילה רב המשטרה, הרב שלמה ניימן, כי כל העבודה הזו של המתנדבים אינה מעוגנת בשום נהלים מחייבים, אלא הכול מתוך רצון והבנה.

דבר זה, רבותי, הוא בלתי אפשרי. הרי זו חובת המשטרה וגורמי הביטחון למשפחות ולחללים. מדוע יישאר תחום זה תלוי ועומד בערפל? לדעתי, הוא חייב להיכלל בפקודות ובנהלים, גם של המשטרה וגם של משרד הביטחון וגורמי ביטחון אחרים. בכל מקרה של פיגוע, חס ושלום, ואפילו אולי גם תאונות, ייכנסו לפעולה גם גורמים שיודעים מה תובעת ההלכה. זה אך ורק לטובת הנפגעים, חס ושלום, ובני משפחותיהם.

תרשו לי להעיר, כי ייתכן שהנושא מצדיק הצעת חוק. אני יודע שבעבר פנה ידידי, חבר הכנסת הרב אריה דרעי, בנושא לשר המשטרה. הוא טרם קיבל תשובה, ובינתיים אירע הפיגוע הנוסף, השם ישמור.

אני חושב, שכדאי שהנושא יידון באחת מוועדות הכנסת, שם ילובן, וייתכן שבסוף הדיונים נגיע למסקנה, שיש לנסח הצעת חוק. לדעתי, די בשינויים בתקנות המשטרה ובפקודות מטכ"ל, בגיוס משאבים לתקנים ובגיוס עובדים מספר בתחום זה.

אני לא יכול לסיים בלא שאשלח תנחומים לכל משפחות הנפטרים, השם ייקום דמם, ותפילת החלמה לכל הפצועים. ישלח הקב"ה להם רפואה שלמה, ויאמר די לצרותינו.

אני מבקש לקיים דיון במליאה בעניין זה.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה מאוד לרב חבר הכנסת רפאל פנחסי. אני מזמין את שר המשטרה, השר משה שחל, להשיב. העלאת הנושא חשובה בהחלט. תבורך, חבר הכנסת פנחסי, על העלאת הנושא החשוב הזה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ראוי חבר הכנסת פנחסי לתודה, ואני חושב שהוא זכה במצווה וזיכה גם אותי במצווה. הוא קיים מצווה בכך שהביא למודעות הציבורית נושא שלדעתי ראוי לכל מלת שבח. עם ישראל כולו מוקיר ומערך את פעולת האברכים המתנדבים, העוסקים במלאכת הקודש, שאין מלים כדי לתאר את הקושי העצום הכרוך בה, זיהוי חללים והבאתם לקבר ישראל. אנשים אלה רואים בתפקיד זה שליחות ומצווה.

לצערי, לאחר הפיגוע בבית-ליד, הייתי בין הראשונים שהגיעו למקום. ראיתי המחשה קשה מאוד של העבודה שעושים אברכים אלה. אין מלים, קשה לתאר את המסירות, את תחושת השליחות של אנשים שבאו ברגע שהגיעה אליהם הידיעה. אחד מהם, אגב, היה עצור או עמד להיות עצור ביפו, והמשטרה נתנה לו להגיע למקום.

לצערנו הרב, בפיגועים המחרדים שאירעו לאחרונה נדרשה עבודת נמלים באיסוף ובזיהוי שיסייעו בהבאת חללי הפיגוע לקבורה. נפגשתי עם האנשים שעסקו במלאכת הקודש אחרי הפיגוע הנורא בבית-ליד, ואכן התרשמתי מעבודתם. התרשמתי שהם עושים אותה לשם שמים ובהתנדבות.

מנהל יחידת פינוי, סעד וחללים – פס"ח – מינה ועדה לבדיקה מיסודן של יחידות המתנדבים הפועלות במסגרת פס"ח. בכתב המינוי התבקשה הוועדה לגבש ולמסד נוהלי עבודה, שליטה, בקרה ופיקוח של יחידות המתנדבים ברחבי הארץ. בוועדה היו נציגי משטרת ישראל, נציג פיקוד העורף, נציג משרד הדתות, נציגי חברות-קדישא ונציג הרשויות המקומיות.

ביום 30 בינואר 1995 הגישה הוועדה את המלצותיה למנהל יחידת פס"ח ארצית. הוועדה ממליצה למסד את פעילות המתנדבים במסגרת רשמית, שתבטיח ביטוח לנפגעים וטיפול רפואי אחר ככל שיידרש. הוועדה גם ממליצה לקבוע מבנה ארגוני ליחידת המתנדבים, והציעה להעמיד בראשה את מנהל שירותי החירום של הרשות המקומית. הגורמים שהומלץ כי יפעילו את היחידה הם: ברגיעה – משטרת ישראל, המחלקה לזיהוי פלילי; בזמן חירום – רשות פס"ח עליונה.

ידוע לי, שהיום עומד ראש הממשלה להיפגש עם אותם מתנדבים, כדי להביע באופן אישי את הערכתו לפועלם. ואכן אמרתי, שזכה חבר הכנסת פנחסי במצווה, וזיכה אותי במצווה. אני חושב שראויים אנשים אלה להערכה.

גם אני מצטרף לניחומים למשפחות שאיבדו את יקיריהן ומאחל החלמה מהירה לפצועים. אני חושב שמן הנכון שהסוגיה הזו תוסדר, והיא הוסדרה, אך כדי ללבן את הבעיה באופן מלא ומקיף, אני מציע שאישור ההמלצות יעוגן בהנחיות מתאימות, וראוי שהדבר יתברר בוועדת הפנים של הכנסת. נדמה לי שהיא הוועדה הראויה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה לשר שחל. הצעה אחרת לחבר הכנסת משה גפני, בבקשה; מהמקום, דקה אחת.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להסיר רק מחמת הפרוצדורה, אבל ודאי שאני מצטרף לדברי חבר הכנסת המציע הרב פנחסי ולדברי השר שחל.

המתנדבים שעושים את העבודה הזאת עושים עבודת קודש, וכולם רואים את זה. אבל אני רוצה לומר לכם – שוחחתי עם חלק מהם, והם אמרו לי שבועות אחרי כן יש להם סיוטים ממראות הזוועה שהם רואים. הם חייבים לעשות בהתנדבות את עבודת הקודש הזאת, שהיא מעל ומעבר לתיאור, והשר וחבר הכנסת המציע כבר אמרו זאת.

שמעתי גם את התלונות של האנשים על חוסר התיאום – יש להקים לפי החוק גוף שיכלול בתוכו מתנדבים ויהיה בעל סמכויות. נקווה שבעזרת השם לא יהיו עוד פיגועים, אבל אם חלילה זה קורה, לפחות החלק הזה יבוא לידי פתרון. אני חושב שבאמת נכון יהיה אם הוועדה לא רק תדון בזה אלא גם תסיק מסקנות שייושמו על מנת שהנושא הזה יתבצע, ולפחות בחלק הזה נדע שעשינו את שלנו. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

אנחנו נצביע על העברת הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

חבר הכנסת פנחסי, האם אתה מסכים שהנושא יועבר לוועדת הפנים?

רפאל פנחסי (ש"ס):

כן.

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש להצביע.

הצבעה מס' 18

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 10

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

עשרה בעד, ללא מתנגדים וללא נמנעים. אני קובע שהנושא יועבר לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

אנחנו עוברים כעת לסעיף הבא בסדר-היום: שאלות ותשובות לסגן שר הביטחון.

הצעה לסדר-היום

השב"כ הפלשתיני מגייס משת"פים ישראלים

היו"ר ע' עלי:

רבותי חברי הכנסת, אני מבקש לעשות שינוי קטן, ולאפשר לחבר הכנסת רפאל איתן, בהסכמתו של סגן שר הביטחון, להעלות את הצעתו לסדר-היום, מס' 5982: השב"כ הפלשתיני מגייס משת"פים ישראלים, לפני השאלות לסגן שר הביטחון, והתשובה תינתן במועד המתאים.

רון נחמן (הליכוד):

היו"ר ע' עלי:

אתה יכול לא לרצות, זה לא תלוי בך.

רון נחמן (הליכוד):

אין לי בעיה. אני רק אומר – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת רפאל איתן, בבקשה.

לימור לבנת (הליכוד):

עושים סידורים ללא ידיעתי?

היו"ר ע' עלי:

זה יעכב את העלאת ההצעה הבאה לסדר-היום בחמש דקות בסך הכול. ברשותכם, הוא צריך לנאום בכנס גדול.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אומנם הנושא מועלה שלא לפי הסדר, אבל סגן שר הביטחון ישיב עליו בתורו, למרות החילופין.

מדובר בידיעה שהשב"כ הפלשתיני מגייס תומכים ומשת"פים – משתפי פעולה – בקרב ערבים נושאי תעודות זהות ישראליות.

כנראה מצעד האיוולת הוא תהליך אין-סופי של צעידה מדשדשת במדמנה של אשליות. החשש הכבד מפני גילוי "בגדי המלך החדשים" מהווה את הדחף העיקרי להמשיך במצעד הזה, באיוולת החלמאית הזו של שיתוף טרוריסטים, רוצחים, בסודותינו הביטחוניים.

פורסם על ניסיונות חדירה של השב"כ הפלשתיני לגיוס סוכנים בקרב ערבים נושאי תעודות זהות ישראליות, שישמשו סוכנים כפולים, ובאמצעותם ילמד שב"כ הטרור את שיטות עבודתם של גורמי הביטחון. זה טבעי, זה לגיטימי ומובן מאליו, אבל מדוע אנחנו צריכים לשתף פעולה עם אנשי רג'וב הרוצח? מישו מעלה על דעתו שהם יילחמו ב"חמאס" וב"ג'יהאד", כשכל מטרתם היא רצח יהודים? האם יש מישו שפוי המתעלם מכך שאולי כולם "חמאס" ו"ג'יהאד", אבל מסתתרים בערפל שהם עצמם מפזרים, לפעמים בסיוע מטופש של כוחותינו?

ואולי ערפאת אישית פוקד עליהם לפעול, כפי שפורסם בנוגע לצעירי ה"פתח" לפני עשרה ימים?

עוד לא שכנו ההדים של החלמאות הזו, וכבר התבשרנו שישראלים מאמנים, יאמנו מאבטחים פלשתינים. גם אם שמותיהם נסרקו, מי מבטיח שלא ישמשו מדריכים ומפקדים לחוליות רצח וחבלה נגדנו? האם יהיו נאמנים למדריכיהם היהודים? מי האידיוט שהסכים לאפשר להם זאת, אם נכונה הידיעה?

מופעלים עלינו לחצים כבדים בתחומים שונים, ובעיקר בשיטה של "פגיעה בתהליך השלום" – המזויף, השקרי, המלא בחורים של אשלויות וכולו סדק אחד גדול. אבל הפחד מפני רגע האמת, שבו ייחשפו מערומיהם של הטועים, מספק דחפים לעוד מחוות, לעוד ויתורים, לעוד חנופה והתרפסות. רעיון הפרדה, משרים לפקידים, לגדרות, לקווים – כל אלה שהפליגו על ספינת הפרדה הטובעת מצאו קרש הצלה מטופש, חלמאי ואווילי.

"ישראל שוקלת מחווה בנושא החתימה על האמנה בדבר אי-הפצתו של נשק גרעיני", כך נמסר בתקשורת; "ישראל תציע לגורמים ערביים ביקור בכור הגרעיני בנחל שורק". פרס מציע מחשוב מערכת החינוך הערבי במזרח התיכון – לשם מה? עד כאן "התהליך" תקוע, ולדברי שר האוצר, מיקח של טעות. אילו מאמצים וצעדים נקטו הערבים למיניהם כדי לקדם את "התהליך", חוץ מרצח, השמצות, עלילות, הפעלת לחצים והטלת האשמות?

את "התהליך" יש להפסיק עכשיו, גם אם ראש הממשלה מנסה ליצור את הרושם, שאם זה יקרה, ואולי כבר קרה – שלא יאשימו אותנו. ואם יאשימו, אז מה? עם כל ההפרות של סעיפי ההסכם על-ידי הערבים? מה החשש? שיתגלה טמטומנו, שמשכנו "תהליך" על ריק?

עכשיו צריך לחזק יישובים ולעודד מתיישבים בכל מקום. לא לוותר על שליטה, בשום מקום, על שום דבר. להילחם בטרור ולהפסיק מחוות, ויתורים, פשרות וזחילות לארמונות הדיקטטורים. זה מה שצריך לעשות עכשיו.

ולפני כל אלה, לפנות אל העם, לזכות באמונו, או לקבל את עונשו.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת רפאל איתן. אני גם מודה לחברי הכנסת על ההסכמה שלהם לאפשר לו לדבר לפנייהם.

הצעות לסדר-היום

דברי מפקד חטיבה-7 בפני תלמידים בגימנסיה בירושלים

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא בסדר-היום: דברי מפקד חטיבה-7 בפני תלמידים בגימנסיה בירושלים – הצעות לסדר-היום מס' 5968, 5969, 5970, 5976, 5986, 5990, 5995, 6003, 6026 ו-6032. ראשונת המציעים, חברת הכנסת לימור לבנת, בבקשה.

כשתענה לחבר הכנסת רון נחמן, תענה גם על הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת רפאל איתן. אני טעיתי, לא חשוב. אחר כך נעבור לשאלות.

יגאל ביבי (מפד"ל):

היא התחלפה אתי.

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש להבא להודיע לי. חבר הכנסת יגאל ביבי, בבקשה. אחריו – חברת הכנסת לימור לבנת.

סגן שר הביטחון מ' גור:

— — — אני אהיה בוועדת האתיקה.

היו"ר ע' עלי:

אני כאן טעיתי בעניין אחד. קודם היו צריכות להיות השאלות לשר הביטחון. אבל עלית כבר, אז תגמור. קצת שיבשתי את הסדר.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בכל הדיונים והפרסומים שהיו על התבטאותו של אלוף-משנה גרשון הכהן ציינו כולם את העובדה, שהוא אחד הקצינים המבריקים והכשרוניים בצה"ל. הוא קצין מקצועי המשמש דוגמה לחייליו, הוא בעל השכלה רחבה, הוא בן למשפחה שהוא ספג ממנה ערכים רוחניים ומוסריים.

טוב עשה אלוף-משנה הכהן שהתנצל ואמר שהדברים שנאמרו מפיו פסולים ואינם ראויים בכל הקשר, אף שייתכן שדבריו יצאו מהקשרם. הוא מודיע מפורשות, שתפיסת עולמו רחוקה ומנוגדת לרושם שהדברים יצרו בסוגיית מעמדן של נשים בחברה בכלל ובצה"ל בפרט.

מה רצה לומר אלוף-משנה הכהן בהרצאת ההכנה לשירות צבאי לתלמידי התיכון? הוא פלט דברים אשר קציני צה"ל חושבים ואומרים אותם בארבע עיניים, אך משום-מה עדיין לא קמו כדי לומר את האמת על גיוס בנות לצבא. ייתכן שהעלאת הנושא הזה על-ידי אלוף-משנה גרשון הכהן תרמה ותתרום להעלאת הנושא החשוב הזה לדיון ציבורי.

שירות הנשים בצה"ל כפי שהוא מתבצע היום זקוק לרביזיה ולשינוי מהפכניים. הצבא סובל מעודף בנות בגיוס. חלק מהבנות הוא לא מגייס. בפועל, כל בת שלא רוצה היום להתגייס לצה"ל, יכולה לא להתגייס לצבא.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, התקשרתי עם המח"ט, אני לא מכיר אותו – – –

לימור לבנת (הליכוד):

מי משיב על ההצעה?

היו"ר ע' עלי:

סגן שר הביטחון.

לימור לבנת (הליכוד):

שיגיד את הדברים כשישיב.

היו"ר ע' עלי:

סליחה. ראשית, עם כל הכבוד, אני מנהל עכשיו את המליאה. שנית, אני חושב שההערה שלו יכולה להיות במקומה, כדי למנוע התייחסות של חברי כנסת אחרים בנושא מאוד רגיש, שנמצא בעין הסערה; עוסקים כאן בדיני נפשות, נושא שהוא על סדר-היום הציבורי. תנו לו לדבר דקה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

מה עוד שיש אפשרות לזוג המכובד לפנות לוועדת האתיקה, כך שאין שום בעיה.

התקשרתי עם המח"ט, ויש לי תשובה די מפורטת. אני חושש, אם אני מבין נכון את כיוון הדברים שאתה עומד לומר, שזה עלול לא לשרת אותו וחלק מהדברים שיכולתי להבין מהתשובה שלו. לכן, כדי למנוע סיבוכים נוספים שלו, הייתי מציע שכולנו פה ניזהר בדברים.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני לא מדבר נגדו, להיפך, אני החמאתי לו. התסבוכת היא לא בו אלא בצה"ל ובנושא גיוס הבנות. אני לא מדבר עכשיו עליו ועל הבעיה שלו; טוב שהוא העלה את הנושא הזה, לא טוב שהוא אמר את הדברים בסגנון הזה.

אני טוען ודורש לעשות גיוס רשות של הבנות לצבא. לא יכול להימשך המצב הקיים היום, שבו הבנות מתגייסות כי צריך לגייס אותן. זה בזבז כסף. הן לא מתפקדות כמו שצריך, הן לא תורמות מה שהן יכולות לתרום, הערך שלהן בעיני עצמן יורד. נשווה ונראה מה תורמות בנות השירות הלאומי לחברה ומה תורמות החיילות לחברה. בחלקים מסוימים יש חיילות שתורמות, אבל חלק גדול מהחיילות לא תורמות. בנות השירות הלאומי – הבנות שלי היו בשירות לאומי – עושות עבודה נפלאה, במסירות, כי הן אוהבות את זה, הן משובצות נכון, יש להן הדרכה ויש להן מוטיבציה.

לימור לבנת (הליכוד):

כל החיילים תורמים? יש חיילים שתורמים יותר ויש חיילים שתורמים פחות. למה אתה עושה הבחנה?

יגאל ביבי (מפד"ל):

לא הבנת אותי. עושים עוול לחיילות. צריך שזה יהיה רשות.

יש הרבה נושאים רציניים שלדעתי היו צריכות לטפל בהן החיילות ולא נותנים להן, כי הדימוי של החיילות בצבא הוא שהן פקידות, שהן צריכות להגיש קפה. הייתי מטיל עליהן דווקא הרבה נושאים, אבל במסגרת של רשות ולא כחובה. הייתי מאפשר לבנות שרוצות לשרת בצבא להיות בכל לילה בבית, הייתי עושה מסגרות מיוחדות. הסוגיה הזאת לא צריכה לרדת מסדר-היום, צריך להעלות אותה ולטפל בה. זה יהיה לטובת הבנות, לטובת עם ישראל ולטובת צה"ל.

אני רוצה לומר, שאלוף-משנה גרשון הכהן רצה לומר, שהחיילות בצבא אינן מממשות את עצמן – כך הוא אמר, כך פירשו אותו – ואינן ממלאות תפקידים בעלי משמעות. אם הוא רצה לבטא את הטענה הזאת כך, היא נכונה וצריכה בדיקה.

לסיום, אני חושב שהדברים שנאמרו יכלו להיאמר בצורה אחרת, אבל אני נגד הגישה – תסלחי לי, חברת הכנסת לבנת – שלפיה אומרים מייד שהוא צריך לפרוש מצה"ל. תיארו את עברו, ניסיונו, התנהגותו ורמתו, ולדעתי הוא התנצל. קצינים כאלה חייבים להמשיך בתפקידם. צריך לפתור את הבעיה במקום להעניש אדם שיכול לשרת בכבוד בצה"ל, כפי שבדקתי.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת יגאל ביבי. חברת הכנסת לימור לבנת, אחריה – חברת הכנסת נעמי חזן, ואחריה – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. יש לך שלוש דקות, חברת הכנסת לבנת, אם לא יהיו לך הפרעות. אם יהיו לך הפרעות – נוסף.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בדברי הקצרים – רק שלוש דקות, אומר לי היושב-ראש, וחזקה עלי מצוותו – הייתי רוצה לעשות הבחנה והפרדה בין שני עניינים.

לפני הכול, שמעתי הערב ברדיו ידיעה, ואם היא נכונה, אני רוצה לברך על כך. לפי ידיעה זו, הוחלט שלא לקצר את שירות החיילות ל-19 חודש ולהשאיר אותו, כפי שהוא עומד כרגע, על 21 חודש. החלטה זו תאפשר לחיילות להמשיך ולמלא אותו מגוון תפקידים ומקצועות חשובים ביותר שהן ממלאות בצבא, ואולי אפילו להרחיב את מגוון המקצועות הצבאיים שחיילות יכולות למלא; אני מקווה, כי כך צריך להיות.

הדיון על שירות החיילות בצה"ל הוא דיון חשוב, אבל לא זה הדיון כאן היום. אני מצטערת על שחבר הכנסת ביבי כבר עזב את האולם ולא יוכל לשמוע את הדברים. הדיון היום הוא על התבטאויות של מפקד חטיבה-7 – זה הדיון כפי שאני ביקשתי להעלות אותו – כלפי החיילות המשרתות בצבא, אבל כלפי נשים בכלל. אילו היה חבר הכנסת ביבי באולם הייתי אומרת לו, שמפקד חטיבה-7 לא אמר שצריך לבדוק מחדש את עניין שירות החיילות בצה"ל. הוויכוח על זה, שהוא לגיטימי כשלעצמו, אני לא רוצה להתייחס אליו כרגע, ואף לא אל הנושא של השירות הלאומי וחשיבותו בהשוואה לשירות החיילות. לא זאת השאלה כאן. ואני חושבת, שהשירות הצבאי לא צריך להיקבע על-פי מינו של החייל אלא בצורה שונה לחלוטין, על-פי צורכי הצבא וכישוריהם של כל חייל וכל חיילת; לא על-פי מין, לא על-פי חלוקה סכמטית של חייל, חיילת, ותפקידים שמתאימים לחייל או לחיילת.

מה שאמר אלוף-משנה גרשון הכהן, מפקד חטיבה-7, היה – אני רוצה להזכיר – שמשחרר ההיסטוריה הגברים עסקו תמיד בלחימה כמו שהנשים עסקו תמיד בזנות. אלה היו הדברים שאמר מפקד חטיבה-7. איך אפשר לעלות אחרי זה לדוכן ולומר שהוא העלה נושא שראוי לחשוב עליו?

אני רוצה לומר, אני לא דרשתי את פיטוריו, גם לא דרשתי את השעייתו. הייתי הראשונה שפנתה לרמטכ"ל. קיבלתי תלונה אנונימית מאם של אחת הבנות, אחת השמיניסטיות בתיכון רחביה, ופניתי אל הרמטכ"ל במכתב עם פירוט הדברים, לאחר שבדקתי אותם, וביקשתי ממנו לבדוק את הפרשה הזאת ולהסיק את המסקנות המתבקשות. לא נתתי לרמטכ"ל עצות איך לנהוג במפקד חטיבה-7 אלא ביקשתי ממנו לבדוק את העניין ולטפל בו; לא דרשתי את השעייתו או את פיטוריו של המח"ט. זו שאלה מרתקת מאוד האם צריך להשעות אותו או לא, האם אדם כזה יכול להיות מפקד חטיבה, מחנך, מנהיג, מורה דרך, דמות להזדהות ומודל לדוגמה אישית.

מעבר לזה, אדוני היושב-ראש, באותו שבוע ממש, ונראה שלא במקרה, עמד כאן סגן שר הביטחון, ניגש אל סגנית יושב-ראש הכנסת לאחר סערה שהיתה באולם – וגם עניינה של הסערה איננו רלבנטי כרגע לשום דבר ממה שאני עומדת לומר, גם לא השאלה מי היה נגד מי, מי צדק ומי שגה, אף שיש לי דעה, כמו לכל אחד אחר, אני רוצה בכוונה להרחיק את הנושא שהיה כאן. סגן שר הביטחון ניגש אל חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, סגנית היושב-ראש, ואמר לה – הדברים לא הוכחו אחר כך על-ידו, הלוואי שהיו מוכחים – הוא אמר לה: את התנהגת באופן זנוני; או השתמש בביטוי דומה מאוד, אני לא מתחייבת על המינוח המדויק.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אם הגשת תלונה לוועדת האתיקה, את בוודאי יודעת בדיוק מה כתבת.

לימור לבנת (הליכוד):

אני יודעת בדיוק. הנוסח איננו מונח כאן לפני, ולכן – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

הציטוט שלך לא היה נכון.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני סגן שר הביטחון, היתה לך כל ההזדמנות לחזור בך. אדוני היושב-ראש, אני מבקשת ממך לאפשר לי לדבר.

היו"ר ע' עלי:

אני לא אפסיק אותך, אני מנכה לך את הזמן הזה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני לא ביקשתי ממך דבר. אני רק הערתי, שאם הגשת תלונה את יודעת על מה הגשת.

הציטוט שלך לא היה נכון. הציטוט לא היה נכון.

לימור לבנת (הליכוד):

אני רק מבקשת לאפשר לי להשלים את דברי.

רון נחמן (הליכוד):

מאחר שאני יוצא, אדוני היושב-ראש, זה ייתן עוד חמש דקות גם לסגן שר הביטחון וגם לחברת הכנסת לימור לבנת.

לימור לבנת (הליכוד):

ניתנו לסגן שר הביטחון כל ההזדמנויות, לפי דעתי, בכל אמצעי התקשורת למחרת, להכחיש, לתקן, להסביר את הדברים. אבל סגן שר הביטחון לא הסביר, לא הכחיש; להיפך, זה נחשב כנראה למשהו חבר'מני כזה להשתמש בביטויים מהסוג הזה, שלא היו משתמשים בהם לעולם כלפי יושב-ראש או סגן יושב-ראש גבר.

אפשר היה להגיד דברים רבים, אפשר היה להתווכח, מותר לחלוק על לגיטימיות של החלטה. כל הדברים האלה הם בתחום המותר, כל עוד הם לא נעשים בצורה אלימה כפי שהם נעשו כאן, וכל עוד לא משתמשים בביטויים פוגעים כאלה כלפי נשים כפי שזה נעשה כאן על-ידי סגן שר הביטחון, ונכון שעל כך אני הגשתי תלונה לוועדת האתיקה.

אדוני היושב-ראש, אין זה, כנראה, מקרה שבאותו שבוע ממש התברר ששני גברים, סגן שר הביטחון, שהיה רמטכ"ל והתחנך בצה"ל, ומפקד חטיבה-7 – שלפי כל מה שאני שומעת הוא בחור יוצא מן הכלל, מוכשר מאוד, אולי הוא לוחם מופלא, אולי הוא פילוסוף יוצא מן הכלל, ויכול להיות שהוא גם בחור טוב, אני לא יודעת. קראתי בעיתון שהוא עוזר לחברתו לחיים להדיח כלים. באמת כל הכבוד. אבל על מה שהוא אמר לא יסולח – גם אם הוא בחור מצוין. לא זו השאלה.

לכן, הדברים שרציתי לומר כאן היום, אדוני היושב-ראש – – –

שלמה בניזרי (ש"ס):

חברת הכנסת לבנת מדברת כבר שש דקות.

לימור לבנת (הליכוד):

סליחה, אני מסיימת את דברי, לא התכוונתי לדבר מעבר לזמן שהוקצב לי. היו לי הפרעות והשעון צלצל רק עכשיו. אני לא יודעת מה אתה רוצה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הטענה לא היתה אלייך.

לימור לבנת (הליכוד):

אני מסיימת את הדברים.

מה שרציתי להעלות כאן היום הוא לא עניין שירות הבנות בצה"ל, אף שהוא ראוי לדיון בפני עצמו, וזה סיפור אחר לגמרי, אלא התבטאויות שמקומן לא יכירן בתוכנו, שבאות מבית-המדרש של צבא-הגנה לישראל, ושנחנו ככנסת מצווים לעשות כל מאמץ כדי לעקור אותן מן השורש.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת לימור לבנת. חברת הכנסת נעמי חזן. אחריה – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

חברי הכנסת, אני מזכיר לכם, שחברי הכנסת שמעלים הצעה לסדר-היום ואינם נוכחים באולם המליאה בשעת ההצבעה – לא אוכל להצביע על הצעותיהם. חבר כנסת שרוצה שתהיה התייחסות להצעתו ויצביעו עליה, בלאו הכי צריך להישאר כאן עד תום הדיון; כך שאתם לא חוסכים שום זמן. בבקשה.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שבוע קשה עבר על כוחותינו, וכאשר אני אומרת "כוחותינו" אני מתכוונת לחברה הישראלית.

בשבוע האחרון היו יותר מדי התבטאויות בעלות אופי סקסיסטי. למעשה התהליך החל בצורה הבוטה ביותר, לדאבני הרב, על-ידי מפקד חטיבה-7 בהופיעו בפני תלמידי י"ב בגימנסיה רחביה בירושלים.

אדוני סגן השר, כל הדברים החמורים וכל דברי הביקורת בעניין ההתבטאויות של מפקד חטיבה-7 כבר נאמרו. הם נאמרו בתקשורת, הם נאמרו על-ידי חברי וחברות כנסת ועל-ידי אישי ציבור במשך השבוע האחרון. כמעט אי-אפשר למצוא במילון העברי מלים מתאימות כדי לגנות את מה שנאמר ואת תפיסת העולם שעומדת מאחורי מה שנאמר.

אני רוצה להתייחס בדברי הקצרים לשתי נקודות מרכזיות, והן אינן אישיות. הנקודה הראשונה נוגעת לכל היחס כלפי נשים, כלפי שוויון בין המינים, שיוצא, לדאבני הרב, מחלק ניכר מן הקצונה הבכירה בצבא.

אני אומרת – לדאבון לבי בעניין הזה, משום שיש פה נורמה שאולי צריך לשרש אותה בצורה חד-משמעית, תפיסת עולם שאיננה מקובלת במאה ה-20. אין מקום לעמדות כאלה ולתפיסות כאלה, כי, הפלא ופלא, אנו רואים בעצם תופעה מאוד מאוד מעניינת של השבוע האחרון – שנוצר קונסנסוס, הייתי אומרת מקיר לקיר, נגד שימוש בביטויים כאלה ונגד מה שעומד מאחוריהם, דעות ועמדות שאינן מקובלות על כל חלקי החברה הישראלית.

אני מקווה מאוד שבדברי התשובה שלך אתה תתייחס גם לדחייה המוחלטת שאני יודעת שאתה מרגיש כלפי אמרות מהסוג הזה. זה דבר ראשון.

דבר שני, צה"ל היום אינו יכול, חד-משמעית, לתפקד ללא שירות נשים. הנשים חיוניות בצה"ל. קידום נשים בצבא הוא חלק חיוני לא רק במילוי צורכי צה"ל אלא גם, לפי דעתי, בקיבוע אותו ערך של שוויון שהוא חשוב לכולנו. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת נעמי חזן. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקשת להתחיל את דברי בתיאור שידור בטלוויזיה שראיתי והוא נגע מאוד ללבי. באותו יום נרא וקשה של הפיגוע בבית-ליד התקיים מפגש של תלמידים יהודים וערבים בחיפה. במפגש הזה נפגשו התלמידות והתלמידים, והראו את התמונות, והקריין שליווה את התמונות אמר, שאצל התלמידות הקשר נוצר מייד ואילו אצל התלמידים הקשר נוצר כעבור איזה זמן. הכתבה הזאת הסתיימה בתמונה נוגעת מאוד ללב, שתלמידה יהודייה ותלמידה ערבייה אוחזות זו בידה של זו והן מתרחקות והולכות מהמצלמה.

אני מספרת את הסיפור הזה כדי לציין את היתרון הגדול שיש בחברה הישראלית – לא רק בה, אבל גם בה – למה שאנחנו קוראים אורח חיים נשי, אורח מחשבה נשי, או גישה נשית לחיים. הסיפור הזה רק מלמד עד כמה – כאשר קבוצה באוכלוסייה משוחררת מאותו מצ'ואיזם ששולט, לדאבוני הרב, בחברת הגברים, עד כמה זה מקל ועד כמה זה מאפשר ליצור יחסי אנוש מיידיים.

אני אומרת את הדבר הזה בהקשר של הדיון שלנו כדי לציין, שמה שנחוץ, לדעתי, לחברה הישראלית הרי זה החלשת ההשפעה של הצבא, על כל מה שמתלווה לזה – לא באשמת החיילים והקצינים אלא באשמת כל מה שצבא כשלעצמו בחברה כמו שלנו משדר לאוכלוסייה – וחיזוקו של הממד הנשי בחברתנו.

לכן, כאשר התבטא מפקד חטיבה-7 כפי שהתבטא כלפי נשים, הוא עשה עוול לחברה כולה. הוא עשה עוול לחברה כולה, כי מה שצריך בחברה הישראלית זה להעלות על נס את אורח המחשבה ואת אורח החיים של נשים במובן ההומני, לציין שהן תורמות לחברה הישראלית בגישה שלהן לחיים, בגישה שלהן לפתרון בעיות, בגישה שלהן לשוויון, מפני שהן חלק מקופח באוכלוסייה. לכן, מפקד חטיבה-7 עשה עוול גדול מאוד לחברה הישראלית.

על זה אני רוצה להוסיף ולומר, שההתבטאות שלו היתה התבטאות סקסיסטית משפילה, וההסברים, טובים ככל שיהיו, לא משנים את העובדה כשלעצמה. להופיע ולומר את הביטוי שהוא אמר – ואני לא אחזור עליו – מתבטא בכך משהו עמוק מאוד שקיים, כנראה, לא רק אצלו. הוא אמר את הדברים בצורה מוקצנת, אולי משום שהוא אדם ישר ואולי משום שהוא גלוי לב, אבל מעמדן של הנשים בצה"ל נחות משום שמעמדן של הנשים בחברה נחות. לא צה"ל המציא את הנחיתות, אבל צה"ל מקבע את הנחיתות הזאת, ולצה"ל יש היום עודף של חיילות שהוא איננו יודע מה לעשות אתן. חלקן משוחררות וחלקן מועסקות בתפקידי סרק, ואז הן מועסקות ברובן, לצערי הרב, בתפקידי שירות, ולא בתפקידים שיש בהם יוקרה. אין הזדמנויות, וכנראה גם קשה בצבא להמציא הזדמנויות לשירות החיילות.

לכן אני רוצה לומר, וזו המסקנה שלי: בהבדל תהומי מהגישות של החוגים החרדיים, ואני מניחה שנציגיהם יבואו וידברו אחרי ויאמרו את דעתם, אני סבורה שכדי לחזק את הממד הנשי בחברה, הממד שעליו דיברתי, היה טוב לחברה כולה אילו צה"ל, בהתחשב במספר הגדול של המשרתים ובגודלן של קבוצות הגיל שישנן, של הצעירים וכו', היה הופך את שירות הנשים בצבא לשירות בהתנדבות, ואותן נשים שרוצות בכך היו מתנדבות והולכות לשרת בצבא. וכשמספר הנשים המשרתות בצבא יהיה מצומצם יותר, וכשכל קצין ידע שהחיילת באה בהתנדבות ובעצם היא יכולה לקום וללכת, גם היחס שלו ישתנה, גם היחס של כל המערכת ישתנה. אני רוצה לאחל לעצמנו, שנצטרך פחות ופחות שירות צבאי, גם של חיילים וגם של חיילות, ואני מאוד מצטערת על שצה"ל ביטל, אם אכן נכונה הידיעה, את קיצור שירות של הבנות. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת גוז'נסקי. חבר הכנסת שלמה בניזרי רשום כאן אצלי. בבקשה. לך יש הצעה רגילה. אתה יכול לדבר יותר.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אני אשתדל לקצר.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לחברי הכנסת שלפני ברשימה אני רק רוצה להגיד, שעשיתי איזה סידור.

אני רק רוצה להביע פליאה על כל המתקפות על המח"ט גרשון הכהן. לא שאני מסכים אתו. ודאי שדבריו אין להם שחר ואין לעשות הכללות. בכל חברה יש יוצאים מן הכלל, אך לבוא וליצור הכללה כזאת לגבי כל החיילות, או לגבי הנשים בכללן, ולומר עליהן דברים מגונים כאלה – ודאי שהדברים ראויים לכל גינוי.

והדברים ראויים לכל גינוי כל עוד לא הוכחשו, כל עוד לא חזרו בהם אנשים מדבריהם, כל עוד לא התנצלו. לאחר שאדם בא ומפרסם, מתנצל ומתכחש ואומר את כל הדברים היפים שהוא רק יכול להגיד אחר כך, והוא היה מוכן לבוא לבית-הספר ולהגיד: הריני מתנצל ומוכן להבהיר את דברי – אני לא מבין מה כל המלחמה הזאת, כל המסע, וכל האנטי-שוביניסטים מתעוררים פתאום והחליטו לקדש השבוע מלחמה נגד המח"ט ונגד סגן שר הביטחון, שכולנו מכירים אותו בתור אדם הגון ביותר, בתור אדם בעל דרך-ארץ ותרבות דיבור שאין כדוגמתה.

פעמים רבות קורה לנו, שכאשר יש "התחלקות" בדיבור, או שרוצים לבטא דבר מסוים, אנחנו מקצינים ואחר כך חוזרים ומתנצלים. לא צריך לבוא ולתפוס טרמפ.

אם אנחנו כבר מדברים על התייחסות וחושבים שזו רק התבטאות אומללה של המח"ט גרשון הכהן, זכורני שכאשר התגייסתי, בשנת 1979 – אומנם לא נעים לי להגיד את זה – והגעתי לבקו"ם – בסיס קליטה ומיון – צעקו לי כולם: בשר טרי. ולמחרת, כשהיה מחזור גיוס של נשים, צעקו כולם לעברן: מזרון טרי; ואלה מלים שאנחנו שומעים אותן כל יום בצה"ל, אלה מושגים שמשתמשים בהם כלפי חיילות. איך היו אומרים לנו? – "הטובים לטיס והטובות לטייסים". כולנו שכחנו את זה, כולנו שכחנו פתאום את ההתנהגות בצה"ל ואת צורת התייחסות.

רבותי, זו מציאות. בצבא, פעמים רבות בתוך חברה סגורה, בתוך – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

זה החינוך.

שלמה בניזרי (ש"ס):

שם כולם מדברים ומתייחסים כך. תהיה נוכח בשיחות בארבע עיניים ובחברה ותראה את ההתייחסות שם, ואנחנו לא שומעים קול זעקה, איש לא מרים קול ומגיש הצעה לסדר-היום מדוע מתייחסים כך לחיילות צה"ל; איש לא מדבר. אלא שאת המח"ט גרשון הכהן תפסו פתאום באיזו מלה אומללה, ואז צריך לבוא ולהרעיש את כל המדינה.

רבותי, אני לא הייתי מעלה את ההצעה לסדר-היום אלמלא חשבתי שזו הזדמנות טובה להעלות עכשיו לדיון ציבורי את כל הנושא הזה של גיוס בנות, וכבר הקדים אותי בכך חבר הכנסת יגאל ביבי, ובהצעת החוק הקדים אותי גם חבר הכנסת משה גפני. במשך השבוע כבר ישבתי עם היועץ המשפטי צבי ענבר ודנו בנושא של חקיקה לביטול החוק בדבר חובת גיוס של בנות לצה"ל.

אבל לפני שנגיע להצעת החוק אני רק רוצה לדון בנושא הזה של חשיבות החיילות בצה"ל. אתם יודעים שבתחילה, עם קום המדינה, היו בבה אידלסון ואחרות, שבשבילן, הנשים, זה היה אידיאל לראות אשה הולכת לצבא. לכן הן לחמו שיגייסו נשים. ואחרות טענו: לא, המצב קשה מאוד מבחינה ביטחונית, לכן צריך לגייס אותן.

מבחינה ביטחונית, ברוך השם, אני חושב שמצבנו הרבה יותר שפיר, וחיילים כבר לא מגייסים לצה"ל. יש מחזורים רבים שבהם משחררים חיילים רבים. לכן אני חושב שאת הטיעון הזה בוודאי אפשר להוריד.

אבל יכול להיות שזה טיעון שלי בתור אדם שאולי אינו שש כל כך שיהיו נשים בצה"ל. חשבתי שאולי רק אני חושב כך. אבל השגתי היום איזה מסמך, שבו קצינת ח"ן ראשית מודה: אין לנו צורך ב-50% מהמתגייסות. וכך כותבת תת-אלוף אמירה דותן, ואומרת, כי "לפחות מחצית מהמתגייסות מופנות לעבודת פקידות, אך בשל ההתפתחות הטכנולוגית אין כלל צורך במספר כה רב של פקידות".

אם כן, בדבריו של אלוף-משנה הכהן היו שני דברים: הראשון, הוא ביזה בצורה באמת מבישה אותי ציבור של נשים; אבל, כנגד זה, כאשר הוא דיבר על החיילות ואמר שאפשר להחליף אותן היום בפקס ובדברים אחרים, הוא אכן צדק. בפירוש אומרת תת-אלוף אמירה דותן, שחלק גדול מהנשים אינן רצויות בצבא. אם כן, למה ממשיכים להשאיר אותן בתוך הצבא?

היא אומרת באותו מאמר: מדוע משאירים אותן? כי כל מפקד רוצה ביחידתו יותר ויותר פקידות, גם אם אין בהן צורך.

ואני רוצה לקרוא לכם דברים נוספים, של אלוף-משנה נאוה פלס, קצינת מילואים בכירה. רבותי, היא בעצמה מדברת על ביטול שירות החיילות בצה"ל: צריך לבטל את כל מערך הנשים, כי אין בו צורך. צריך לעבור למערך של שירות נשים מתנדבות בשכר. כל נושא שירות החיילות בצה"ל הוא אנכרוניסטי ולא כלכלי. יש עודף בבנות, ואתה רואה את זה ברחוב אבן-גבירול כל יום בצהריים.

לפיכך, רבותי, אומנם הקדים אותי חבר הכנסת גפני, אבל אני חושב שהמטרה של שנינו ברורה: אנחנו היינו מעדיפים לראות במדינת ישראל – ותאמינו לי, תמיד יוצא שאם אנחנו הדתיים צריכים לדבר בנושא מסוים, כולם אומרים: בוודאי, יש להם שיקולים דתיים. רבותי, בואו נעשה בדיקה. כבר ב-1967 כתב ברוך נדל מאמר ב"דיעות אחרונות", שדיבר על הנושא הזה של גיוס בנות לצה"ל; וראיתי מאמרים רבים בנושא הזה. הוא אומר: לתפקידים המעטים שלהם דרושות בנות, יש כמה אלפים. ניתן יהיה לגייס מתנדבות שיקבלו שכר כמשרתי קבע, ושירותן יהיה זול הרבה יותר למשלם המסים במדינת ישראל. הוא אומר: צה"ל סובל מעודף כוח-אדם לא מתאים. את כל אלה אפשר להתחיל לתקן על-ידי ביטול הצביעות של חוק גיוס בנות. לא אני אומר את הדברים, ואני יכול להביא עוד המון המון מאמרים של קצינים בצה"ל, וכולם מדברים על הבזבוז הגדול הזה, שמגייסים כל כך

הרבה בנות ומשקיעים בהן. חלקם כותבים שהן בסך הכול מחלקות תה וקפה; יכול להיות שחלקן עושות תפקידים חשובים.

את כל המצב הזה אפשר פשוט לבטל וליצור חיל של מתנדבות או אזרחיות עובדות צה"ל, להשקיע במקום אחר כל אותו כסף שאנחנו משקיעים באותן בנות. אלה ילכו ללמוד, ילכו לעשות קריירה. לנו הגברים לא מפריע שהן יעשו מה שהן מבינות, אבל על-ידי כך נוכל גם לייעל את צה"ל.

לפיכך, מצאתי היום במה מכובדת, או לא מכובדת, בעקבות דבריו של אלוף-משנה גרשון הכהן, מצד אחד לגנות ומצד אחר לבוא ולנסות לרכך. אדם שתרם באמת רבות למדינת ישראל, על התבטאות אחת שלו לא צריך לבוא ולהרעיש עולמות ולדרוש את פיטוריו. אפשר לקבל את התנצלותו ולהגיד: להבא לחושבנא טבא. ואולם, "נעשה חושבים" לגבי המשך שירותן של הבנות בצה"ל, ואנחנו מעדיפים לנצל אותן לאפיקים הרבה יותר חשובים מאשר לבזבז את זמןן בתוך צה"ל.

אני מצטער, אדוני סגן השר, שלא אוכל להיות פה כשתשיב. לכן ביקשתי לדבר לפני אחרים. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת שלמה בניזרי. חבר הכנסת יוסף עזרן – אינו נוכח. חבר הכנסת משה פלד, אחריו – חבר הכנסת יוסף בא-גד. אני מזכיר: לכל חבר כנסת שלוש דקות בלבד.

משה פלד (צומת):

כבוד היושב-ראש, סגן השר, חברי הכנסת, אני רוצה להודות לך, קודם כול, כבוד היושב-ראש, על כך שאפשרת לשני ראשי הסיעות, של המפד"ל ושל צומת, לדבר מוקדם יותר בסדר-היום ולרדת לעצרת. זה חשוב מאוד, לטובת העצרת ולטובת המחנה הלאומי.

אני רוצה לגשת לעניין. שמעתי את החדשה המרעישה על דברי גרשון הכהן בדיוק היום לפני שבוע בעוד שעה ו-20 דקות, בשעה 20:00 – בטלוויזיה. הייתי בדרכי מהכנסת דרך הבקעה הביתה, לצפון. מייד עצרתי את האוטו; מכיוון שגרשון היה פקוד שלי בחטיבה-7, עצרתי והתקשרתי אליו מייד. אמרתי לו: גרשון, איך קורה לך דבר כזה? גרשון, האמינו לי, אין מלים להתנצלות ולהסברים של ההתחלקות הנוראה הזאת, אמר את כל ההתנצלויות שאפשר לומר – – –

היו"ר ע' עלי:

החלקה, לא התחלקות.

משה פלד (צומת):

החלקה. אני באמת חושב שהאמירה האומללה של גרשון היתה פשוט תאונה, תאונה קטלנית. גרשון לא רק ביזה את עצמו – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

זה, אפילו, יותר גרוע מ – – –

משה פלד (צומת):

גרשון ביזה לא רק את עצמו, גם לא רק את הנשים המשרתות בצבא, את החיילות, גרשון גם ביזה את המפקדים של הצבא. היו כאלה שאמרו: אם זה הקו השולט בצבא – ואני רוצה לומר בצורה חד-משמעית, שלא אלה הנורמות וזה לא הקו של הצבא.

אני רוצה לציין לשבח את הטיפול של הצבא, כבוד סגן השר. אני חושב שהטיפול היה מהיר, יעיל, תכליתי – אלוף פיקוד הצפון, הרמטכ"ל, ראש אכ"א, קצינת ח"ן ראשית – אני חושב שהטיפול של הצבא היה ראוי לכל שבח, גינוי מוחלט ונזיפה וכו'. אבל אני רוצה, ברשותך, כבוד היושב-ראש, דקה אחת – – –

היו"ר ע' עלי:

דקה.

משה פלד (צומת):

אני חושב, שבעשר השנים האחרונות חלה מהפכה בשירות הבנות בצבא, מהפכה מהבחינה החיובית. מתי היתה אי-פעם בת מדריכת טנקיסטים – במקצועות טנקים או במקצועות תותחנים? אני חושב שהבנות הן אחת מנקודות האור של הצבא. שירות הבנות ראוי לכל שבח, לא רק לבנות אלא גם לאלה שהובילו את המהפך הזה, מהפך המתבטא בכך שבנות עוסקות במקצועות המשמעותיים והחשובים ביותר בצבא. כאיש מילואים, כמפקד חטיבת טנקים במילואים, אני יכול לומר, שאנשי המילואים נהנים ואוהבים של השיעורים המקצועיים של הבנות בבתי-הספר הצבאיים, בבית-הספר לחי"ר, לתותחנים, לטנקים, לחבלה וכו' וכו'. אני חושב שעם ישראל יכול להיות רגוע. אלה לא הנורמות, זה לא הקו של הצבא; הבנות עושות עבודה נהדרת וראויה לכל שבח. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת משה פלד. חבר הכנסת יוסף בא-גד, ואחריו – אחרון, חבר הכנסת משה גפני. אחרון אחרון חביב.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנוכחים, לחבר הכנסת משה פלד – אף אחד לא מכחיש את תרומתן של הבנות, אבל שיעשו זאת בהתנדבות. הכמות היא כל כך קטנה, אנחנו לא מתנגדים שיעשו זאת בהתנדבות, אבל יש להפסיק את שירות החובה של הבנות בצה"ל.

אמרו זאת קודמי, ואני אומר: יהיה הרבה יותר זול ויותר יעיל, כשבת שמרגישה שהיא יכולה להיות מדריכה וכו', שתעשה זאת בהתנדבות. אני יודע שגם באנגליה יש התנדבות של בנות, ככל מקצוע. למה צריך את שירות החובה?

הרבה התריעו, אני לא רוצה עוד לדבר על זה, נזכור: כבודה בת מלך פנימה. זו גדלותה של הבת.

עכשיו אני רוצה לומר: מה לכם כי תלינו על אלוף-משנה גרשון הכהן? באותו שבוע, אל ייפגע אף אחד, השרה אורה נמיר קראה כינוי דומה לסגנית יושב-ראש הכנסת שהיתה כאן, ויסלח לי כבוד סגן השר – – –

היו"ר ע' עלי:

מה היא קראה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

מה פתאום?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מה פתאום?

סגן שר הביטחון מ' גור:

היא קראה לה: מנוולת.

יוסף בא-גד (מולדת):

מנוולת?

היו"ר ע' עלי:

סליחה, עם כל הכבוד, לא צריך כאן – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לא לערבב – – –

היו"ר ע' עלי:

אולי תרשי לי רגע?

יוסף בא-גד (מולדת):

טוב, טוב, אז – – –

היו"ר ע' עלי:

אתה פשוט חשדת בכשרים – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

לא, אני אומר שהביטוי הזה הסתובב באולם הזה – – –

היו"ר ע' עלי:

סליחה, אולי תרשה לי, שלא תהיה אי-הבנה. אני לא חושב שההתבטאות שלה היתה, אם אכן היתה, פרלמנטרית, אבל לא התבטאות מהסוג שעליו אתה מדבר.

יוסף בא-גד (מולדת):

סליחה, אני מתנצל – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני יודע איך התבלבלת, כי חברת הכנסת לימור לבנת קראה לחבר הכנסת המועמד לשר, שגב, זונה פוליטית.

יוסף בא-גד (מולדת):

או, סליחה. מה שאני רוצה לומר, אני אתקן ואומר: מה לנו כי נלין רק על אלוף-משנה גרשון הכהן – ואני לא מצדיק את דבריו, אני מוחה עליהם בתוקף – אם באותו שבוע, במליאת הכנסת, המלה ריחפה באוויר, בכמה ביטויים, אם אהיה זהיר.

למה אני אומר את זה? הגמרא אומרת במסכת בבא בתרא, דף קכ"ג עמוד א': וירא ה' כי שנאה לאה – שואלת הגמרא, מאי שנאה? אילימא שנאה ממש, אפשר בגנות בהמה טמאה לא דיבר הכתוב בגנות צדיקים דיבר הכתוב? הגמרא לא משתמשת במלים: הבהמה הטמאה – – –

היו"ר ע' עלי:

היות שהיו קריאות ביניים, אני אתן לך עוד דקה.

יוסף בא-גד (מולדת):

תודה. – – – הבהמה אשר איננה טהורה. אומרים: עיקם הכתוב שמונה אותיות כדי שלא לומר בהמה טמאה, והכתוב אומר: בהמה אשר איננה טהורה.

אנחנו יודעים ששמירת הלשון ביהדות – יש מימרה חריפה: מי שפרע מדור המבול הוא ייפרע ממי שאינו עומד בדיבורו. יש עניין של נדר. מה זה נדר? – לא יחל דברו, ביטוי שפתיים – לא תישא את שם ה' אלוקיך לשווא. שואל האבן-עזרא: למה היה צריך להכניס את זה לעשרת הדיברות? לא תרצח – מובן; לא תגנוב, לא תגזול. למה להכניס את לא תישא את שם ה' אלוקיך? מה יש? והאבן-עזרא מסביר, שעל-ידי זה מגיעים לדברים החמורים ביותר.

לכן אני אומר לכם, שאשמים אנחנו, כולנו, שלשונו אינה נקייה. אין לשון נקייה. אני אומר משהו, ואני חוזר ומבקש מסגן שר הביטחון: מחנות צה"ל, התמונות מעל המיטות, בחדרים, אני יודע שאי-אפשר

לעשות צנזורה, אבל היה צריך לתת את הדעת כדי שמחנה צה"ל, שמשמש את כלל החיילים, יהיה יותר טהור, יותר נקי, יותר קדוש מבחינת המבנה, מבחינת התוכניות, ואני מכיר את הדברים מקרוב.

לכן אני אומר, שאלוף-משנה גרשון הכהן טעה, חטא, התנצל, אין להענישו; אם להעניש – להעניש את כולנו. ואם אנחנו נשפר את לשוננו, לא נגיע לידי התבטאויות כאלה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת בא-גד. חבר הכנסת משה גפני.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני סגן שר הביטחון, דבריו של מפקד חטיבה-7, אלוף-משנה גרשון הכהן, הם דברים חמורים, ואני מגנה אותם בכל לשון של גינוי. הדברים שלו הם נגד המוסר ונגד היהדות – היהדות מתייחסת לאשה במידת כבוד וזהירות רבה יותר מלגבר. הדברים שלו הם דברים פוגעים, ויש לגנות אותם עליהם.

מאז נחקק חוק גיוס בנות חובה לצבא, עולה הנושא הזה על סדר-היום הציבורי. היות שזמני קצר, אני רוצה לקרוא בקצרה מה שהתפרסם בעיתון "ידיעות אחרונות" ביום ראשון השבוע תחת הכותרת "שקר החן". אני אדלג על כל מיני קטעים משום "הרחק מן הכיעור ומן הדומה לו". גם בכתבה, כאשר ביקשתי מעוזרי לצלם לי – – –

היו"ר ע' עלי:

גם בספר משלי נאמר: שקר החן והבל היופי.

משה גפני (יהדות התורה):

אני ביקשתי לצלם את המאמר בלי התמונות של חיילות, שחלקן נאסרו לפרסום על-ידי דובר צה"ל, וחלקן כן פורסמו, משום "הרחק מן הכיעור ומן הדומה לו". ביקשתי ממנו לצלם את המאמר בלי התמונות, ואני רוצה לקרוא לכם קטעים.

לאחר שמדברים על הנושא של גיוס בנות נכתב: למרות ה"הו-הא" הגדול שעשתה ישראל מעניין גיוס הבנות התברר, שדווקא בארץ הפכו החיילות במידה רבה לקישוט ושובצו בעיקר לתפקידים פקידותיים. זאת לעומת ארצות המערב האחרות, שבהן בלי חוק גיוס חובה לנשים נשלחו נשים לקורסי טיס, השתתפו במלחמות, ואפילו, למרבה הפלא, הורשו לנהוג במשאיות. לחיילות צה"ל זה אסור. ההתייחסות המקצועית בארצות אלה לנשים חיילות היטיבה מאוד עם אלה מהן שבחרו לקשור

את עתידן המקצועי עם הצבא. אף שבשנות ה-80 וה-90, מול מגוון התפקידים המוצעים לבנות בצה"ל, חל במקביל גם פיחות במעמדן.

כאן מתייחסים לאלוף משנה גרשון הכהן, כבר אמרתי – ואינני מתייחס לזה.

אלוף-משנה במילואים נאווה פלס, מפקדת בה"ד-12 לשעבר, שפרשה מהצבא לפני כחמש שנים, כבר אמרה שאין צורך בכל מערך הח"ן – חיל נשים. הגיוס – אמרה – צריך להיות ענייני. פלס דיברה על גיוס מתנדבות בשכר על-פי צורכי הצבא.

תת-אלוף אמירה דותן – הזכיר זאת קודם חבר הכנסת בניזרי – לשעבר קצינת ח"ן ראשית, התבטאה ברוח דומה בעקבות ההחלטה האחרונה על קיצור שירות הבנות. היא אמרה, כי צה"ל אינו זקוק לכל כך הרבה פקידות, כי הטכנולוגיה השתכללה – – –

היו"ר ע' עלי:

אתה צריך לסיים.

משה גפני (יהדות התורה):

כבר עברו שלוש דקות?

היו"ר ע' עלי:

קח עוד דקה, בסדר.

משה גפני (יהדות התורה):

רבותי, בהמשך הכתבה נאמר, שבכל העולם אין גיוס בנות שהוא חובה. לפי דעתי, הכתבת טועה. ברוב המדינות בעולם הגיוס איננו חובה, מלבד אולי לוב של מועמר קדאפי. בסין זה לא חובה. בקובה של פידל קסטרו, שם גיוס הבנות הוא חובה. בכל מדינות העולם, להוציא את המדינות שמנתי, גיוס הבנות איננו חובה, גם במדינות שנמצאות במצב של מלחמה.

אני הנחתי על שולחן הכנסת הצעת חוק שאומרת, שגיוס בנות לצבא יהיה גיוס שירות, בהתנדבות, ברשות. גיוס בנות חובה, לדעת הגורמים המוסמכים ביותר – אלא אם כן יבואו ויצעקו על ערכים ועל דברים מהסוג הזה, ומי שצועק עושה עוול לנשים, אין צורך בכך.

ולא אמרתי מלה אחת בנושא של היהדות – האם מותר בכלל לעשות גיוס חובה לבנות. אני מדבר רק מהבחינה הזו של דברי גורמי הביטחון – מה טובת העניין, מה הצורך האמיתי, מה טובת הנשים. ולכן אני מקווה, שהצעת החוק שלי תובא לדיון ותאושר, ובכך נמנע התבטאויות חמורות כאלה, וכפי שאמרתי קודם – אני מגנה אותן.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת משה גפני. סגן שר הביטחון, בבקשה. לאחר מכן תהיינה שאילתות ותשובות, ונמשיך בסדר-יומנו הרגיל.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הועלו פה היום ציטטות שונות בנוגע לשירות נשים. אין לי שום ספק שיש עוד רבות כמותן, גם כמו הנשים וגם כמו הציטטות. כמו כל נושא רציני בצה"ל – אפשר למצוא ויכוחים על השריון, אפשר למצוא ויכוחים על ניהול מלחמות. אנחנו צבא פתוח וחברה פתוחה. התקשורת בוודאי פתוחה. בין שאר הנושאים הנדונים ללא הפסק, כל שנה מחדש באופן מעמיק, נמצא גם שירות נשים.

זה לא אומר שאפשר היה לבטל אותו כבר לפני 40 שנה. זה אומר ש-40 שנה הנושא בדיון. אף שעברו דורות ואף שהשתנו תנאים עדיין אף מטה כללי אחד לא הגיע למסקנה שאפשר לוותר על שירות נשים בצה"ל.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

שירות חובה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מדבר על שירות חובה. מיותר לומר, גם שום ממשלה בישראל ושום כנסת בישראל לא הגיעה למסקנה הזו. זה לא אומר שלא יגיעו. אבל אנחנו נמצאים עתה בעיצומה של תקופה חדשה מהרבה מאוד בחינות – שלום או לא שלום, מלחמה קונבנציונלית או לא, אופי הצבא לעתיד, מי הם האויבים. כל הגדרה כזאת טמון בה עולם ומלואו, גם מבחינת עתיד המדינה ואופיה וגם מבחינה כספית וגם מבחינת ההשפעה האישית שיש לכל קביעה כזאת על כל בן ובת בישראל.

מה אני יכול לעשות, יש לי נוהג, אני לא עונה על דברים בלי שאני לומד אותם לעומק. הערכתי שהנושא יכול לעלות וביקשתי לשוחח עם המח"ט. אני לא מכיר אותו. עד עכשיו אני לא שאלתי – הוא חובש כיפה?

לימור לבנת (הליכוד):

הוא בא מבית דתי, הוא קיבל חינוך דתי.

היו"ר ע' עלי:

אדוני סגן שר הביטחון, הוא לא רק בא מבית דתי, הוא בוגר ישיבה תיכונית, "נתיב מאיר", בירושלים. משפחה דתית.

סגן שר הביטחון מ' גור:

למה אני אומר את זה? כי לפי ההגנה החלקית שהוא קיבל פה, מחלק מהדוברים, אני יכולתי להבין שבאיזה אופן הוא קשור לציבור דתי. הלוא אני לא בדקתי קודם, אני שומע מכם זאת בפעם הראשונה. ממה צריך להיזהר? אני מציין מה זה סטיגמות. אני לא מאשים אף אחד. הוא כבר מסכן, הוא כבר קיבל די והותר בשביל קצין וג'נטלמן. הוא קיבל והוא הסכים. הוא מודה שהוא עשה שטות קשה.

למה אני מזכיר את הסטיגמה? כדי שלא נשלב, חס וחלילה, אירוע חולף בנושא המרכזי הזה של שירות בנות בצה"ל. אני לא אענה בשליפה מהמותן. עניתי בשנה האחרונה בנושא הזה כמה פעמים. בוועדת-שפיר נדון הנושא לעומק. עכשיו הוא עובר דיונים במטכ"ל – לעומק. אנחנו נחכה כמה זמן ונראה לאן מובילות האופציות השונות שבפניהן אנו עומדים.

אבל אני כן רציתי לדעת בשיחת הטלפון, האם גם בפועל, בחיי היום-יום, הוא, חס וחלילה, נוהג כך. אני לא אקום בכנסת להגן על משהו כשאני לא יודע על מה מדובר.

אני לא אצטט דברים שהוא אמר באופן כללי על הנושא, אבל אני שאלתי במיוחד, האם בחטיבה שלו משרתות תחת פיקודו, באופן מיוחד, נשים. ויש כאלה: עוזרת קצין תחזוקה, אשר מנהלת את כל המערך הלוגיסטי של החטיבה יום יום; קצינת אספקה ראשית של החטיבה אחראית לכל תיאומי ההובלות, תנועה ללבנון, אימונים ומבצעים.

משה פלד (צומת):

בגלל זה הוא גם הציע לבנות בבית-הספר ללכת להיות קצינות תחזוקה, כי הוא מאוד מרוצה מהן.

סגן שר הביטחון מ' גור:

יכול להיות. ראשית כול אני מציין מה קורה בפועל. עד לא מזמן היתה גם אשה עוזרת קצין שלישות חטיבת. יש מדריכות לטנקים ויש אשה בתפקיד של תחמושתנית, אחראית לתחמושת, ביקורת על התחמושת, והיא מיועדת לצאת לקורס חבלה. מעבר לנ"ל יש לו קצינת תנאי שירות, קצינת חינוך, מש"קית תנאי שירות.

המח"ט ניהל מאבק על מנת שעוזרת קצין התחזוקה תוכל לצאת לתרגילים על נגמ"ש, מכיוון שעל-פי החוק לאשה אסורה נסיעה על נגמ"ש בתרגילים. במלחמה לא לוקחים אותה. פה הוא מוסיף מה הוא הסביר וכדומה, זה בתחום התיאורטי. רציתי פשוט לחבר את החוליה. בפועל, בחטיבה שלו משרתות נשים בתפקידים ממדרגה ראשונה.

מה שהוא אמר היה שטות גדולה, ואני לא יכול להוסיף על זה. כבר נאמר מספיק וגם הוזכר שהצבא הגיב על זה באופן מידי וחד-משמעי. לא שאני לא מתייחס בכבוד וברצינות, אני פשוט אומר שכדאי שנחכה עד שתסתיים עבודת המטה המפורטת, מכיוון שיש כאן השלכות חברתיות עצומות. על חלק מהן דיברנו בשנה האחרונה. אני לא חושב שהיום זה הנושא. זאת אומרת, הוא לא הועלה, ולכן אני לא מוצא לנכון לעסוק בו יתר על המידה.

אני הייתי היום אחר-הצהריים אורח בתוכנית ילדים – "זפטה"; לא ידעתי שיש תוכנית כזאת. הזמינו אותי, יש לי נכדים, אמרתי, אלך לתוכנית, תוכנית ילדים בשידור חי אחר-הצהריים. מי מגיע בשעות האלה לראות תוכנית?

משה גפני (יהדות התורה):

למה קוראים לזה "זפטה"?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אתה שואל אותי? שאלתי את הנכדים שלי: אתם מכירים את התוכנית? הם אמרו: כן. אמרתי: אני הולך. הם הכינו שאלות, באמת היה נחמד מאוד, הם שאלו כל מיני שאלות, וכמובן גם שאלו אותי האם אומנם, אני לא זוכר בדיוק את המלים שהם אמרו, אבל לחשתי לאוזנה או אמרתי ליושבת-ראש. אמרתי להם: תראו, בגיל שלכם עוד מותר להתרגש ממלים גסות. בכנסת הבעיה העיקרית היא במה מדובר. שאל אותי אחד מהם: אבל תגיד, אמרת או לא אמרת? אמרתי לו: אני לא בחקירה. מדובר היה בגנבת הצבעה. בכנסת זה דבר שלא ייעשה. ועכשיו לשאלתכם: כשנגמרה הסערה וכאשר השתתר שקט מוחלט, אז ניגשתי, בקצה הבימה, כשאף אחד, אולי חוץ מהמצלמה, לא יכול היה להבחין, ושם ניהלתי אתה בשקט את השיחה. לא קראתי קריאת ביניים, כפי שעשו חברי כנסת.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

וזה לא היה בפרוטוקול.

סגן שר הביטחון מ' גור:

וזזה לא היה בפרוטוקול. מפי לאוזנה. מה, אנחנו איבדנו את הצפון? מה זה קשור לאיש ואשה?

עכשיו אני יכול לומר לכם, כיוון שהשאלות היו לגבי מח"ט בצבא, מבחינתי זה בכלל נראה כאבסורד, כי בשנים האחרונות, מאז מלחמת יום הכיפורים, פתחנו את הצבא, הייתי אומר כמעט בכל המקצועות, והן באמת יכולות לשרת באופן חופשי כמעט בכול. יש עוד דברים שניתן לשנות או להיטיב, אני מניח. על זה יושבים ובודקים ועל זה אני מקווה שניתן את התשובה המתאימה, העיקר שהיא תהיה המאוזנת ביותר גם מבחינה חברתית כוללת וגם מבחינת היעילות הצבאית.

אני חושב שאפשר להסתפק בתשובה שלי בעניין הזה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חברת הכנסת לימור לבנת, את מסתפקת בתשובת סגן השר?

לימור לבנת (הליכוד):

מאחר שהנושא הועלה בוועדה לחינוך בצה"ל, אני מסתפקת בתשובת סגן השר.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת יגאל ביבי לא נמצא – אין מה לשאול. חברת הכנסת נעמי חזן לא נמצאת. חברת הכנסת גוז'נסקי, את מסתפקת בתשובת סגן השר?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כן.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת עזרן לא נמצא. חבר הכנסת פלד מסתפק?

משה פלד (צומת):

כן.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת בא-גד לא נמצא. חבר הכנסת גפני מסתפק?

משה גפני (יהדות התורה):

כן.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת בניזרי לא נמצא. ובכן, אנחנו מסתפקים בתשובת סגן השר.

סגן שר הביטחון מ' גור:

תודה רבה.

שאלות ותשובות

היו"ר ע' עלי:

אני מציע לעבור לשאלות. סגן שר הביטחון ישיב על השאלות.

נסיבות הריגת שני תושבי חברון

חבר הכנסת ד' צוקר שאל את שר הביטחון ביום ז' בכסליו התשנ"ה (10 בנובמבר 1994):

נודע לי, כי ב-5 באוקטובר 1994 נורה למוות זיאד ח'ליל נאצר אל-אמרין, וכי ביום 23 באוקטובר 1994 נורה למוות נידאל סעיד אחמד באיוד אל-תמימי, תושב חברון, על-ידי כוחות צה"ל בנסיבות אשר אינן מצדיקות, כפי שנודע לי, את הירי.

ברצוני לשאול:

1. מה היו נסיבות מותם של השניים הנ"ל?

2. האם יש ממש בטענה, כי היה באפשרות כוחות צה"ל לעצור את השניים בלי להזדקק לירות בהם למוות?

3. מה הן הוראות הצבא בנוגע "לאנשים מוגנים", ואיך מעביר צה"ל הוראות אלה לידיעת החיילים בשטח?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. ביום ל' בתשרי התשנ"ה, 5 באוקטובר 1994, פנה המחבל ח'ליל נאצר באיוד לעבר חייל צה"ל במרכז חברון וניסה לדוקרו ולרוצחו. חייל נוסף שהיה במקום ירה לעברו של התוקף על מנת למנוע דקירת החייל. שני חיילים נוספים שהיו במקום ירו גם הם, ואחד מהם הסביר כי ירה "לוודא הריגה", מחשש פן המחבל ממולכד, וחלילה עלולים להיפגע חיילים אחרים.

יצוין כי אין בצה"ל הוראות, נהלים או פקודות לוודא הריגה. ההנחיות בעניין זה, ובאשר להוראות הפתיחה באש בכלל, הן חד-משמעיות. במקרה דנן ירה החייל, מתוך החששות האמורים, על מנת להרוג, והגדיר זאת בטעות כ"וידוא הריגה". הנושא עודו בחקירת מצ"ח, ולאחר שיועבר החומר לעיון הפרקליט הצבאי יוחלט אם יש מקום לנקוט צעדים משפטיים נגד מאן דהוא.

ביום י"ח בחשוון התשנ"ה, 23 באוקטובר 1994, הגיע המחבל נידאל באיוד אל-תמימי לטווח מטר אחד מחייל צה"ל במרכז חברון, שלף סכין, התנפל על החייל, הפילו וניסה לדוקרו בראשו ובצווארו כדי לרוצחו.

חיילים נוספים שהיו במקום פעלו מייד בכוח להפריד בין המחבל לחייל, ואכן החייל הצליח להשתחרר מאחיזת המחבל. באותו רגע בוצע ירי לעבר המחבל, כדי למנוע ממנו המשך התקיפה ופגיעה בחיילים נוספים.

יצוין, כי בשני המקרים מדובר באירועים חמורים ביותר, שבהם נשקפה סכנת חיים גם לחיילים נוספים.

תלונות בני ישיבות שהתגייסו לצה"ל על התנאים בטירונות

חבר הכנסת א' שפירא שאל את שר הביטחון ביום ד' בטבת התשנ"ה (7 בדצמבר 1994):

נמסר לי, כי קבוצה גדולה של בני ישיבות שהתגייסו לצה"ל במסגרת שלב ב', המשרתים כעת בטירונות, מתלוננים על התנהגות קשה כלפיהם מצד מפקדיהם הזוטרים. התלונות מתייחסות לאי-הקצאת זמן תפילה ולמיעוט אוכל ושעות שינה.

ברצוני לשאול:

1. האם נערך בירור בצה"ל בעקבות תלונות החיילים, ומה היו תוצאותיו?

2. האם שונה היחס כלפי החיילים?

3. מה יעשה למניעת מקרים דומים?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. נערך בירור של התלונה, וממנו עולה כי לא היה מחסור באוכל וכי בעיית שעות השינה היתה ספציפית ליום מסוים במהלך הטירונות. ניתן זמן להשלמת שעות שינה, והבעיה לא חזרה על עצמה לאורך כל הטירונות.

כמו-כן נתגלה ליקוי באשר לזמני תפילה, והוא תוקן ולא נשנה.

קיימת מודעות ורגישות באשר לאופי הייחודי של החיילים הדתיים. אי לכך, במסגרת הכנות סגל מתבצעים תדריכים מיוחדים לסגל בליווי צמוד של הרב הפיקודי. כמו-כן מקיים מפקד בסיס הטירונות שיחה עם החיילים על מנת להגיע להבנה הדדית של צורכיהם וצורכי מערכת הצבאית.

שימוש בפלאפון על-ידי טירונים בצה"ל

חבר הכנסת א' יחזקאל שאל את שר הביטחון ביום ד' בטבת התשנ"ה (7 בדצמבר 1994):

בעקבות הפרסומים כי קיימת תופעה של שימוש בפלאפונים על-ידי מתגייסים לצה"ל והידעות כי הוחלט על-ידי קצינים בכירים, ביניהם קצין חינוך ראשי, להתיר שימוש זה – ברצוני לשאול:

1. האם צה"ל אכן מתיר למתגייסים שימוש בפלאפונים בטירונות?

2. האם יש בעיה לאכוף זאת?

3. האם אין בכך יצירת נורמות של אפליה בקרב המתגייסים?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. להלן הגבלות השימוש הצבאיות לפלאפון, שהינו מכשיר טלפון סלולרי ומכשיר קשר אלחוטי סלולרי, שאינו רכוש צבאי ואינו בחזקתו של צה"ל: א. אין לשוחח בפלאפון על מידע צבאי מסווג; ב. חל איסור על נשיאת פלאפון ועל השימוש בו בזמן פעילות צבאית, כפי שהוגדרה על-ידי מפקד היחידה. בזמן זה יימצא הפלאפון בצידו האישי של החייל ולא יינשא עמו; ג. לא ייעשה שימוש בפלאפון במקומות הפעילות והעבודה, אלא במגורים, בשק"ם, במועדון ובמקומות אחרים, כפי שיוגדרו על-ידי מפקד היחידה; ד. בלי לגרוע מן האמור לעיל, מפקד שדרגתו רב-סרן לפחות או קצין ביטחון שדה רשאים להורות לחייל שלא לשאת פלאפון ולא להשתמש בו מטעמי ביטחון שדה, ביטחון קשר ומשטר היחידה. הגבלות אלו הופצו בכתב ליחידות צה"ל בתאריך 30 בדצמבר 1994.

3. לאחר שיקול הגיעו גורמי הצבא למסקנה, שלא ניתן לפקוד פקודות ש"אין עומדות במבחן המציאות", וכי יש לזכור שהשימוש בפלאפונים במסגרת החברה המודרנית הינו רחב ונפוץ, ולא ניתן למנוע באופן מוחלט שימוש באמצעי תקשורת שאין בעיה להשתמש בו גם לא בצורה גלויה.

עם זאת, בלי לגרוע מההגבלות, רשאים מפקד שדרגתו רב-סרן לפחות או קצין ביטחון שדה להורות לחייל שלא לשאת פלאפון ולא להשתמש בו מטעמי משטר היחידה, ויכולה להיות, בין השאר, קביעה שיש להגיע לאחידות ביחידה ולאסור את השימוש.

היעלמות אמצעי לחימה ממחסני יחידות צבאיות

חבר הכנסת א' אסעד שאל את שר הביטחון ביום ג' בשבט התשנ"ה (4 בינואר 1995):

ב"מעריב" מיום 2 בדצמבר 1994 נחשפה פרשה של היעלמות אמצעי לחימה ממחסני יחידות צבאיות במחנות צה"ל.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע על כך למשרד הביטחון?

2. אילו אמצעים יינקטו למניעת מעשים אלו?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. הנושא נחקר על-ידי המשטרה הצבאית ודווח למפקדים בכל הרמות על מנת למנוע מקרים דומים בעתיד וכדי להפיק את הלקחים הנדרשים.

המשטרה הצבאית ממשיכה בפעולות מניעה ואכיפה על מנת לצמצם, עד כמה שניתן, הוצאת אמל"ח מרשות הצבא.

במקביל נערכות ביקורות פנימיות בצבא לבדיקת רמת האבטחה ביחידות, בדגש על אבטחת נשקיות, ומתבצעות עבודות לשיפור רמת אבטחת הנשקיות.

שחרור אסיר ביטחוני שריצה את עונשו

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את שר הביטחון ביום ג' בשבט התשנ"ה (4 בינואר 1995):

חמיס ג'מיל עליאן חאדר נידון למאסר עולם בפברואר 1970, לאחר שניסה להסתנן מירדן עם חוליה חמושה, שנתפסה לפני שפעלה. ארבע שנים לאחר מכן הוצא נגדו צו גירוש ומאסרו הופחת ל-22 שנים. לפני שנתיים הוא סיים לרצות את עונשו, אך אינו משוחרר משום ששום מדינה אינה מוכנה לקבל אותו אליה. משפחתו מתגוררת ביריחו, והרשות הפלשתינית מוכנה לקבל אותו שם.

ברצוני לשאול:

1. מדוע עדיין נמצא חאדר במאסר?

2. מדוע לא מאפשרים לו לעבור לרשות הפלשתינית, לחיק משפחתו?

3. מה ייעשה בנדון?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-3. מר חמיס ג'מיל עליאן חאדר מוחזק במעצר מכוח צו גירוש שהוצא נגדו.

מערכת הביטחון בחנה את אפשרות שחרורו לאזור יריחו והחליטה כי אין לעשות כן מטעמי ביטחון ומטעמים אחרים.

בכוונת מערכת הביטחון לפעול בתוך זמן קצר לגירושו של מר חאדר מישראל.

מתקן תע"ש בנוף-ים

חבר הכנסת מ' פלד שאל את שר הביטחון ביום י"ז בשבט התשנ"ה (18 בינואר 1995):

חרף הפיצוץ שאירע בתע"ש נוף-ים ממשיך המתקן לעבוד, וזאת למרות מסקנות ועדת-חורב וההתחייבות, שהוכרזה מעל בימת הכנסת, בדבר סגירת המתקן.

רצוני לשאול:

1. האם ייושמו מסקנות ועדת-חורב?

2. מדוע זכה האחראי מטעם המערכת הממשלתית בתפקיד בכיר?

סגן שר הביטחון מ' גור:

1. מסקנות ועדת-חורב יושמו במלואן, למעט העברת מפעל התע"ש לנגב. מתקן התע"ש בנוף-ים פועל במתכונת מצומצמת. המתקן מיועד להיסגר במהלך שנת 1995, וברגע שיועמד התקציב לפינויו.

2. בשאלתא לא צוין למי התייחס השואל, ולכן אין תשובה. אני מציע, אם אכפת לך מהדבר, שתאמר לי את השם, ואני אבדוק ואתן לך תשובה לעניין.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לסגן שר הביטחון. שאלה נוספת לחבר הכנסת משה פלד, בבקשה.

אני מבקש להבהיר כדי למנוע אי-הבנות. אחרי השאלות לסגן שר הביטחון אנחנו נעבור לנושא: השב"כ הפלשתיני מגייס משת"פים ישראלים. היות שחבר הכנסת רון נחמן לא נמצא, ואם הוא לא יימצא, סגן השר ישיב על דבריו של חבר הכנסת רפאל איתן.

משה פלד (צומת):

כבוד היושב-ראש, סגן השר, בתשובה שלך אמרת: המתקן יועבר לנגב במהלך 1995. אבל הוספת ואמרת: אם יועמד התקציב לכך.

אני חושב, שהמתקן הזה באזור הצפוף הזה הוא מפגע לכל הדעות, ואי-אפשר לומר שההעברה תהיה כשיועמד התקציב לעניין הזה. זה בפירוש מפגע בטיחותי אולי מספר אחת באזור הזה.

אני חייב לומר משפט נוסף: נהייתי מהופעה הראשונה של שר האנרגיה החדש בפי-גלילות, כשהוא אמר שהוא יועבר לנגב בגלל סוגיית הבטיחות לתושבים. זו בהחלט בעיה דומה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת פלד. בבקשה, סגן השר.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מסכים למה שהוא אומר.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה.

הצעה לסדר-היום

השב"כ הפלשתיני מגייס משת"פים ישראלים

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום מס' 5982 ו-2992, בנושא: השב"כ הפלשתיני מגייס משת"פים ישראלים. חבר הכנסת רון נחמן לא נמצא. אני מבקש שתשיב על ההצעה של חבר הכנסת רפאל איתן, שנמקה קודם לכן. נוכל להסתפק בתשובתך.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין ספק שיש לנו פה בעיה. הבעיה עם המשטרה הפלשתינית היא בעיה, הבעיה עם משתפי הפעולה היא בעיה. כל אחת מהן – עולם מאוד מסובך. אין טעם להתעלם מכך. לא לילד הזה ציפינו. זו עובדה.

אומנם אני צריך לציין – אם כי אני לא יכול להסיק מזה מסקנות ארוכות טווח – שבשבועות האחרונים הטיפול היה קצת יותר יעיל. אבל תקופה ארוכה מאוד הבקשות שלנו, הפניות שלנו, התלונות שלנו לא זכו לתשומת לב מספקת. תופעה זו היא – א. פגיעה בהסכם; ב. פוטנציאל לטרור. אלה שני דברים שאנחנו לא יכולים לעבור עליהם לסדר-היום. אני מקווה שמה שהתפתח לטובה בשבועות האחרונים אומנם יימשך.

אתמול בליתי חצי יום ברצועה, ושוחחתי עם קצינים שלנו שיושבים עם הקצינים הפלשתינים לתיאום מכלול הפעולות, מהתיאום הכולל ועד התיאום המפורט. יש עליות וירידות, זה תלוי במקרים, אבל זה תחום שאנחנו מאוד רחוקים מלהיות בו שבעי רצון.

אני יכול להבטיח לחברי הכנסת, שהנושא נמצא אצלנו בבחינה מתמדת, הוא עולה בכל המפגשים, ואם לא נבוא על סיפוקנו מהתשובות, זאת אומרת מהמעשים, נצטרך לבחון אילו מעשים עומדים לרשותנו.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. אני מבין שאתה מבקש שיסתפקו בתשובתך.

סגן שר הביטחון מ' גור:

כן. אני חושב כך. זה לא נושא שיש טעם לדון בו כבר. אבל אם הוא רוצה ועדה, בבקשה.

היו"ר ע' עלי:

הוא לא יכול לבקש, מפני שהוא לא נמצא כאן.

אם כן, אנחנו מסתפקים בתשובת סגן השר.

דברי יושב-ראש הכנסת על אירועי ציון חמישים שנה לשחרור אושוויץ

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אנחנו עוברים כעת לנושא: 50 שנה לשחרור אושוויץ. נבקש מיושב-ראש הכנסת לומר דברים.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, היום אמורה היתה הכנסת לדון בהצעה לסדר-היום בנושא של מלאות 50 שנה לשחרור מחנה הריכוז אושוויץ-בירקנאו. היתה הצעה לסדר-היום, ומשום-מה היא לא נדונה. כאשר ראיתי שבסדר-היום של הכנסת מופיעה הצעה כזו, חשבתי שבאמצעות אותה הצעה לסדר-היום אנחנו, כבית-הנבחרים של מדינת ישראל, נקדיש לנושא הזה את תשומת הלב הראויה.

מכיוון שההצעה לסדר-היום ירדה, אני נוטל לעצמי את רשות הדיבור ומקווה שאתם תקבלו את זה בהבנה.

משה גפני (יהדות התורה):

היה דיון.

היו"ר ש' וייס:

מייד. דווקא בעקבות הוויכוח הציבורי שהתעורר, על הטקסים, על סיקורם וכן הלאה. ואני רוצה להפנות קריאה לכל הגורמים שמשתתפים בשבוע האחרון בוויכוח בנושא הזה.

העצרות לזכר קורבנות אושוויץ התקיימו בפולין. היו שתי עצרות. היתה עצרת יהודית, ביום חמישי שעבר. למחרת, ביום שישי, היתה עצרת אוניברסלית. את העצרת האוניברסלית ארגנה ממשלת

פולין, הייתי אומר בעצם נשיא פולין, לך ואלנסה, ואילו את העצרת היהודית ארגן הקונגרס היהודי העולמי.

נשיא מדינת ישראל, הנשיא עזר ויצמן, התבקש לייצג את מדינת ישראל בעצרת האוניברסלית. זה היה עוד בשלב שלא היה ברור שתהיה גם עצרת יהודית, וזה היה גם בשלב שבו היו, לדאבון לב, חיכוכים בדבר אופי העצרת האוניברסלית. הנשיא ויצמן פנה אלי וביקש שאני אייצג את מדינת ישראל כממלא-מקומו. גם הממשלה וראש הממשלה הפנו אלי את הבקשה הזאת.

בשיחות שקיימתי עם האישים המכובדים האלה, ניסיתי להשפיע עליהם שהם ייצגו את מדינת ישראל בטקס האוניברסלי. בכל זאת נפלה החלטה שאני אעשה את זה. אני בטוח שזאת היתה החלטה תמימה לחלוטין, אולי היא גם הביאה בחשבון במידה זו או אחרת את הרקע שלי בתחום הזה.

אנחנו הרכבנו משלחת מצומצמת, כי ההזמנה היתה למשלחות מצומצמות. המשלחת שאני הרכבתי, שתצא אתי, מנתה ארבעה חברים: סגן יושב-ראש הכנסת, דב שילנסקי, יושב-ראש הארגון העולמי של "יד ושם", הד"ר בורג, מנהל "יד ושם", מר אבנר שלו, ופרופסור ישראל גוטמן, בעצמו ניצול אושוויץ, היסטוריון וחוקר אולי החשוב ביותר בישראל בעניין זה.

אנחנו יצאנו לפולין בידיעה ברורה שנשתתף בשני הטקסים, נשתתף בטקס היהודי ונשתתף בטקס האוניברסלי. ואכן כך היה.

ביום חמישי, יום לפני הטקס האוניברסלי, קיימה ממשלת פולין שני כנסים, אחד באוניברסיטת יגילוניץ שבקראקוב, והשני בארמון ואוול בקראקוב, שיועדו לדיון ציבורי חשוב מאוד על אושוויץ, על בירקנאו בשואה, על הרצח ההיטלראי ועל המסקנות האנושיות המתחייבות מן המאורע הנורא הזה. אנחנו הקפדנו להשתתף בכל האירועים.

ביום חמישי לא יכולנו להשתתף בדיון שנערך באוניברסיטת יגילוניץ, מכיוון שרצינו להיות בטקס היהודי שהיה באותה שעה. למרות הכול התחלקה הקבוצה – דב שילנסקי ואני ויוסף בורג נסענו לאושוויץ להיות עם אחינו שם, ופרופסור ישראל גוטמן ייצג אותנו בדיון החשוב באוניברסיטת יגילוניץ, ייצג אותנו בכבוד רב.

ביום חמישי אחרי הצהריים אסף נשיא פולין, לך ואלנסה, את נציגי האומות – היו 32 נציגים של אומות אירופה, נשיאים, מלכים, יושבי-ראש פרלמנטים, שליחים מיוחדים וכיוצא באלה. נשיא פולין הציג שם טיוטה של הצהרה לכל באי העולם, שהבסיס שלה היה גינוי הרצח, גינוי הזוועה, גינוי התופעות שקדמו לביצוע הזוועה, וקריאה לעולם לנקוט צעדים נגד תופעות של גזענות, של שנאת זרים, של אנטישמיות וכיוצא באלה.

ראיתי שבמסמך החשוב הזה לא מוזכרים באופן ישיר הקורבנות העיקריים של אותה זוועה, היהודים. אני ביקשתי רשות דיבור, גם אלי ויזל עשה את זה, ואנחנו תבענו שהצהרה תיפתח בכך שבמקום הזה, באושוויץ ובבירקנאו, נרצחו מיליוני בני אדם, ברובם יהודים בשל היותם יהודים ובמסגרת "הפתרון הסופי".

התביעה שלנו התקבלה פה-אחד, וההצהרה יצאה כשהיא כוללת את היסודות האוניברסליים, שהם מאוד חשובים, כי יש לנו עניין שלכל העולם יהיה עניין בנושא הזה, עם הפתיח המזכיר את העובדות ההיסטוריות הנחרצות האלה של מקומו הייחודי של העם שלנו, במידה מסוימת גם של הצוענים, שנגדם הוצא פסק-דין טוטלי של השמדה סופית.

למחרת נסענו לטקס האוניברסלי. בטקס האוניברסלי נאם הנשיא ואלנסה, נאם האסיר הפולני הראשון במחנה הריכוז אושוויץ, נאם הברון גולדשטיין, שהוא יהודי מבלגיה, יושב-ראש ארגון ניצולי אושוויץ, נאם אלי ויזל, ואני אמרתי דברים בשם מדינת ישראל. אני נאמתי בעברית, אף שפתחתי בפולנית, שילבתי קטעי יידיש וגם משהו באנגלית. דיברתי עברית ויידיש, קצת פולנית, כיוון שזו היתה השפה העיקרית באותו "חור שחור" באושוויץ ובבירקנאו.

בטקס האוניברסלי נערכו תפילות של הדתות שיש להן – הייתי אומר – מקום במבנה הכנסייתי של פולין, אבל בראש התפילות נישאה תפילה יהודית. היה "קדיש", היה "אל מלא רחמים". אחר כך היו תפילות של כוהני דת נוצרים, היתה גם תפילה של כוהן דת מוסלמי. מסתבר שיש קהילה מוסלמית קטנה בפולין. אמר לי הנשיא ואלנסה, שמנהיג אותה קהילה ביוזמתו ביקש לשאת תפילה לזכר הקורבנות ולעילוי נשמותיהם.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

היו"ר ש' וייס:

טטרים ואחרים. ואני חושב שההחלטה היתה נכונה.

אני רוצה לומר משהו כללי וקצר לגבי אופי הטקס. בעקבות הטקסים האלה, לקראתם ובזמנם, כל אירופה, כל העולם עקב בדריכות אחרי הזיכרון הנורא של הזוועה הזאת. היו אין-ספור דיווחים בעיתונות הכתובה, אין-ספור דיווחים, בהיקף מלא או חלקי, בעיתונות האלקטרונית בפולין, בכל אירופה, בכל רחבי העולם.

מכיוון שאנחנו באופן שיטתי לוחמים נגד כל תופעות הכחשת השואה, אני חושב שאפשר לראות בשביעות רצון את העובדה, שהעולם עמד שוב, כשהוא הלום בהלם של הזוועה הנוראה, מול התופעה הזאת. אני חושב שזאת היתה, בין היתר, מכת מחץ למכחישי השואה למיניהם.

התעורר בארץ לאחר מכן ויכוח לגבי הסיקור וכיוצא בזה. אני רוצה להפנות קריאה נרגשת לכל השותפים בוויכוח, רשות השידור, "יד ושם", אם אפשר גם לפובליציסטים, לסופרים ולכל מי שעוסק בזה. גם אם הוויכוח הזה הוא במקומו, גם אם יש אולי טעם בטענה שהסיקור לא היה מספיק – אינני עוסק בזה. אני יודע שהוכנו רשימות כמה פעמים זה סוקר, או לא סוקר. אני הודעתי עכשיו לאנשי רשות השידור, שאני מבקש שלא לקבל את הרשימה הזאת. הנושא קדוש מדי, חשוב מדי, עילאי מדי שאנחנו נפרוט אותו, חלילה, לפרוטות של פנקסנאות. כל רשות שידור וכל עיתון דיווחו על-פי

השקפתם ועל-פי שיקוליהם. אנחנו בעד עיתונות חופשית, והציבור ישפוט, כל אחד על-פי רגשותיו ועל-פי השקפתו.

יש לי חרדה שהנושא הגדול הזה יתגלגל, חלילה, לפסים של רכילות אישית או עניינים אחרים. לכן, אחת הסיבות המרכזיות לכך שעליתי לכאן היא כדי לומר: מספיק. שבוע התעסקו בזה, מספיק. אנחנו צריכים להתנהג לפי גודל הנושא. לא תהיינה לנו עוד הזדמנויות רבות להזכיר לעולם כולו את הזוועה המחרידה, את שבר התרבות.

ברשותכם, כדי שהדברים ייכנסו לפרוטוקול הכנסת, אני רוצה לצטט עכשיו שניים-שלושה דברים מתוך הנאום שלי שם, ואני אבקש גם רשות תקנונית כדי שדבריו של חברי הטוב דב שילנסקי, שייצג אותנו שם ודיבר ונאם והתפלל, ודיבר ביידיש ובעברית, וד"ר יוסף בורג, שדיבר ביידיש ובעברית, והדברים נשמעו בכל רחבי תבל ופורסמו בכל העיתונות העולמית – כשיעביר אותם, נוכל להכניסם בדרך זו או אחרת לפרוטוקול הכנסת.

אני עמדת'י בנאומי הקצר על כך, שהזוועה הזאת בוצעה בעיקר נגד העם היהודי, אבל לא רק העם היהודי. הושמדו מיליוני בני אדם חוץ מיהודים. הייחוד שלנו הוא בכך שנגדנו הוצא פסק-דין מוות סוחף.

תיארת'י בפני המאזינים והצופים, הבאתי כמה דוגמאות כדי לסמל באמצעותן את גודל הזוועה, ציטטתי באוזניהם אמירה ששמעתי מפי המשורר והסופר חיים גורי, אשר התבקש לסכם את הנושא הזה, אם בכלל אפשר לסכמו, לתמצת אותו, אם בכלל אפשר לתמצת אותו. הוא אמר שאנחנו למדנו מהניסיון האיום הזה שני דברים: לא לחנך עוד את בנינו להיות, חלילה, קורבנות; ובשום פנים ואופן לא לחנך אותם להיות רוצחים. אני חושב שזו תמצית המסר.

קראתי בפניהם את שירו בן האלמוות של דן פגיס, משורר ניצול שואה, שכבר נפטר: "כאן במשלוח הזה/ אני חווה עם הבל בני/ אם תראו את בני הגדול/ קין בן אדם/ תגידו לו שאני ...". אני חושב שזה מתמצת את גודל הזוועה היהודית והאנושית.

בסוף הדברים קראתי למאבק נחרץ של העולם כולו נגד כל תופעה של אנטישמיות, גזענות, שנאת זרים, טוטליטריות, פאשיזם וכיוצא באלה. וסיימתי בפסוקים מן התורה שלנו, מן התנ"ך: "לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה".

ואולי הערת סיכום אחת, חברי הכנסת. קטע שאני רוצה לקרוא בפניכם, ובזה לסיים: בתוך הבור השחור הזה נתגלו גם גיבורים. לעולם לא נשכח את חסידי אומות העולם, אשר במעשי גבורה נשגבת חירפו נפשם והצילו רבבות יהודים. אחרי השחרור חתרו האוידים המוצלים מאש לחוף המבטחים של ארץ-ישראל, וגם דרך זו היתה זרועה באבני מכשלה של אטימות, ערלות-לב וזדון. ניצולי השואה באו לארץ-ישראל לבנות ולהיבנות בה.

ועוד אמרתי להם: חברים במשלחת של מדינת ישראל גם סגן יושב-ראש הכנסת ניצול גטו שבלי, בוגר שטוטהוף ודכאו, דב שילנסקי, וניצול אושוויץ פרופסור ישראל גוטמן, שניהם אבות שכולים.

בניהם נפלו על הגנת מולדתם הריבונית והדמוקרטית, יחד עם כשתי רבבות של בנים ובנות יפי בלורית ותואר, שהם מגש הכסף והדם שעליו ניתנה לנו מדינת היהודים.

אני מודה לכם על ההקשבה, פונה שוב לכל הנוגעים בדבר, עד כמה שאפשר לפנות, להרפות מן הוויכוח לגבי היקף הרייטינג וכיוצא בזה. הוא בוודאי חשוב, אבל אני הייתי רוצה שנשאיר את הנושא בנשגבותו, בקדושתו היהודית והאנושית. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה, אדוני יושב-ראש הכנסת.

ברשותכם, אני אבקש להוסיף מלים מספר בשמי. אשתקד היתה לי הזכות להשתתף בטקס שהתקיים באושוויץ לציון יום השנה ה-49 לשחרור אושוויץ מידי הצוררים הגרמנים. בראש המשלחת שיצאה לשם עמד, כמובן, יושב-ראש הכנסת פרופסור שבח וייס. היו שם פגישות מרתקות מאוד, מאוחר יותר גם עם נשיא פולין לך ואלנסה ועם אישים נוספים.

בטקס עצמו השתתפו יושבי-ראש פרלמנטים מהעולם כולו. בעצם היו שם כל המנהיגים המרכזיים של כל אירופה כולה. מעדות אישית אני רוצה לומר לכם, שיושב-ראש הכנסת באמת ייצג את מדינת ישראל בכבוד רב. הוא הוסיף כבוד גדול גם למדינה וגם לכנסת ישראל.

מעבר לכך, לאירוע עצמו היתה חשיבות גדולה מאוד מבחינת הפצת נושא השואה, המודעות לשואה, הסברת השואה ומשמעות השואה לבני העם היהודי, למדינת ישראל ואולי לעולם כולו. המאבק באנטישמיות, בתופעות של גזענות – זה היה אירוע מאוד מאוד חשוב מכל הבחינות.

התעניינות אמצעי התקשורת בעולם – במיוחד באירופה – היתה גדולה מאוד, מקיפה, היתה ממש התנפלות של אמצעי התקשורת כולם כדי לסקר את האירוע הזה.

יושב-ראש הכנסת הוזמן, בין היתר, ביום חמישי בלילה למפגש עם העיתונות ולשיחה בטלוויזיה הפולנית, לענות על שאלות של הקהל, של הציבור, והוא זכה להרבה מאוד אהדה ולהרבה מאוד שבחים.

מה שמעניין, רבותי חברי הכנסת, אולי בניגוד להתעניינות ולסיקור של אמצעי התקשורת העולמיים, של האירוע עצמו, שכמובן יש לו חשיבות גדולה, ואנחנו עדיין לא עברנו את התקופה הזאת, תופעות של אנטישמיות מתגלגלות היום בעולם. עדיין יש תופעות איומות של אנטישמיות, יש שנאה גדולה ליהודים, יש שנאה גדולה לזרים, יש בעיות של גזענות בעולם כולו, אסור לנו בשום פנים ואופן להתעלם מהנושא הזה – יש בעיה קשה מאוד של הכחשת השואה. לאמצעי התקשורת יש תפקיד מרכזי בנושא הזה בעצם החדרת הנושא למודעות, העלאת הנושא, סיקור הנושא. מאוד הצטערתי שדווקא אמצעי התקשורת בארץ לא מצאו לנכון לסקר את האירוע הזה בצורה נאותה. אני מדבר בעיקר על אמצעי התקשורת האלקטרוניים. הטלוויזיה הממלכתית שלנו נתנה מעט מדי סיקור לנושא. לדעתי, צריך להעיר להם על כך. הנושא עלה גם בפגישה עם ראשי רשות השידור שלשום בוועדת

הכספים של הכנסת. אני מקווה שהם לקחו זאת לתשומת לבם ובעתיד ימצאו את הדרך לתקן את המעוות הזה, שכן יש לכך חשיבות גדולה מאוד גם מבחינה יהודית וגם מבחינת מדינת ישראל וההשלכות של העניין הזה למיגור האנטישמיות, למאבק עמה ולהבאתה לידיעת בני הנוער ולידיעת העולם כולו, על כל מה שמשמע ממנו.

רבתי, בכך אולי נסיים את העניין, אלא אם כן סגן שר החוץ גם מבקש להוסיף את הערותיו, בבקשה. אחר כך נעבור לנושא הבא שלנו: מצוקת התושבים בשכונת-הרכבת בלוד.

סגן שר החוץ י' ביילין:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, לא הייתי רוצה להוסיף על דבריו המרגשים מאוד של יושב-ראש הכנסת ועל התוספת של סגן יושב-ראש הכנסת. אני רק יכול לומר, שהקטע הזה שבו בטיטה הראשונית לא היתה התייחסות לפגיעה ביהודים באושוויץ ולחלק העצום שלהם בקורבנות – אף שכנראה לא היתה שם כוונת מכוון, ועובדה היא שהדבר מייד תוקן, על דעת הכול – היא מסוג הדברים שצריכים להזכיר לנו את המאמץ העצום שעלינו להשקיע בדורות הבאים, שלא יהיה להם מגע ישיר עם אותו עבר שמוכר טוב יותר לנו, כדי להנציח את הידיעה הזאת של השואה והיקפה, היקף שכנראה קשה מאוד לאנשים להבין שאכן הוא היה. זה נושא שחוזר מדי פעם – הכחשת השואה ואי-הבנת ההיקפים שלה, ויכול להיות שעדיין לא מצאנו את הדרך כיצד להנחיל לעולם את הידיעה הזאת, שהיא קשה מאוד להבנה.

הערה שנייה באשר לתקשורת. אני בדקתי את הנושא וקיבלתי את הערותיהם של אנשי רשות השידור, הן לגבי שידורים שהם עשו לקראת הטקס ביום רביעי, הן לגבי כיסוי הטקס ביום חמישי ושידורו ביום שישי. אני גם מוכרח לומר, שכצופה התיאורים משם והשידורים משם היו מרגשים מאוד. יכול להיות שהיה מקום לשדר שידור מקיף יותר, אבל לא הייתי אומר שהשידור שהיה לא הציג את הטקסים בכל החשיבות והריגוש שלהם. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לסגן שר החוץ.

הצעות לסדר-היום

מצוקת התושבים בשכונת-הרכבת בלודהיו"ר ע' עלי:

רבתי, הנושא הבא שלנו הוא: מצוקת התושבים בשכונת-הרכבת בלוד – הצעות לסדר-היום מס' 5977, 5987 ו-6010. ראשון הדוברים, חבר הכנסת רפאל אלול, בבקשה. אני מבין שהחילופין נעשו בהסכמה. כל דובר – שלוש דקות בלבד.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, המעבר מהדברים שנאמרו כאן הוא אולי חד, אבל אני חושב שזה לכבוד לכנסת שיושב-ראש הכנסת ויושב-ראש הישיבה, כפי שציין בעניין הזה, מוסיף כבוד ונלחם על שמה של ישראל, שכן בזכותם של אותם אנשים שהלכו יש לנו מדינה. על כך אני מודה להם. אכן כואב לי שרשות השידור לא מצאה לנכון להציג את הנושא במלואו. כבר ציין יושב-ראש הישיבה, שהערנו את תשומת לבם בוועדת הכספים.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשבוע שעבר ביקר חלק ניכר מעם ישראל בביקור מאורגן בסוויט. לא סוויט המפורסמת שבדרום-אפריקה, שכונת העוני המחרדה שממנה פרצה צעקת הדיכוי והדלות של השחורים ושטפה את דרום-אפריקה, אלא סוויט של ישראל, שכונת-רכבת בלוד.

הביקור נעשה בשלט-רחוק, באמצעות התוכנית "עובדה" של הערוץ השני, וגם אם מאות אלפי הצופים ישבו אותה עת בחמימות בתייהם, רחוקים מהמקום ומאווירת הייאוש והזעם שבו, עדיין יכלו לחוש מבעד לעיני המצלמה את הדלות הנוראה, הסחי והניוון שבהם מתגוררים מאות אזרחים ישראלים זה 40 שנה ויותר.

השכונה הזו ומראותיה מהווים כתם ואות קין זועק למרחקים על מצחה של החברה הישראלית, ושום דבר לא יועיל להסתירו, אלא אם וכאשר תימחה השכונה הזו מעל פני האדמה.

מדינתנו היא מדינה רווחה והיא מסייעת בדרך כלל לחלשים, גם אם לא בהיקף ובצורה שלהם מייחלים אני ועמיתי בלובי החברתי ובעמותה למלחמה בעוני. אך לעתים אנו נתקלים באי מצוקה שכאילו נשכחו מלב, או נפלו קורבן למלחמת פקידים, לשרירות לב ולעיוורון, לאטימות ולמאבקי כוח.

אי כזה, כתם שחור זה, בולט שבעתיים על רקע המהפכה שעברה העיר לוד בשנים האחרונות, בהנהגת ידידי מקסים לוי ראש העיר וסגנו בני רגב, ושותפיו ממפלגת העבודה, שידעו לאחד כוחות למען עירם. מסביב שכונות חדשות ומטופחות, לא הרחק מוקמת שכונת ענק – גני-אביב – על שטחים חקלאיים לשעבר, וממרומי דירותיהם יוכלו מאות משתכניה לצפות במדמנה הזו, לצפות אך גם להיראות; לצפות ולשאול את עצמם מתי יתפרצו הכעס, החרון, הקנאה והתסכול של שכניהם ויופנו לעברם.

אדוני היושב-ראש, מאז הסכם אוסלו פועלת ממשלת ישראל, ובמיוחד שר החוץ, לשכנע את מדינות המערב – – –

היו"ר ע' עלי:

תסכם בבקשה.

רפאל אלול (העבודה):

רבותי חברי הכנסת, אם אנחנו עוזרים לפנות את מחנה הפליטים בעזה, אפשר לפנות את מחנה הפליטים הזה בלוד. אולי לי יש קשר במיוחד לעיר הזאת. אשתי נולדה שם. אתה רואה את העיר מתפתחת, ואני אומר שאפשר לשנות בהפרש קטן אם מוכרים את הקרקע ומשנים את הייעוד שלה לתעשייה.

מה שאני מציע, אדוני סגן השר – אשמח מאוד אם תוקם ועדה בין-משרדית שתלווה את הטיפול בשכונה הזאת. אם הנושא יובא לוועדת הכספים, לדעתי באיחוד הכוחות ובמעקב מתמיד נוכל להצליח, כולנו, להסיר מעלינו את הכתם השחור הזה. תודה, אדוני.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת אלול. חבר הכנסת האשם מחאמיד, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, יכולתי לדבר על מצוקתם של הערבים במדינה, בערים המעורבות, ואכן העליתי את הנושא לפני כמה חודשים, אך אתמקד בעיר לוד, במצוקה ובכאב של האזרחים הערבים בעיר, כפי שהתבטא הדבר בערוץ-2, בתוכנית "עובדה" של אילנה דיין ביום שלישי שעבר. מי שראה את התוכנית הזו לא יכול היה שלא להזדעזע. במדינת ישראל של סוף המאה ה-20 ותחילת המאה ה-21, בני אדם – כן, הם בני אדם – חיים בתנאים נוראים ומחרידים.

ביקרתי שם וראיתי. אולי חברי כנסת נוספים יבקרו במקום וידברו עם האנשים במקום. אולי אז יבינו במה מדובר, יבינו יותר את חומרת המצב. מובטח לכם, רבותי, מראה קשה, שיכול לקומם כל אדם בעל רגש אנושי: זוהמה, לכלוך, סמים, אלפי עכברים השורצים בכל פינה, אלפי חולדות בגודל חתולים העטות על אשפה, על זבל, על פחונים וגם על בני אדם, ואפילו מונעות מהם שינה.

מול השכונות הערביות מזדקרים בתי-דירות יפים, כבישים ומדרכות, עצים, ירק ופינות משחקים. בבתים אלה מתגוררים גם יהודים, אבל גם משתפי פעולה. כאשר היופי מגיע לגבול השכונות הערביות, הוא נמחק פתאום, ובמקומו מופיע הכיעור במלואו.

למה אנו מצפים, אדוני סגן השר? למה מצפים קובעי המדיניות? ליחסי שכונות טובה? לאיזה סוג של אזרחים הם מצפים? לאיזה חיים משותפים ולאיזה דו-קיום בכבוד הם מצפים מאזרחים כאלה?

ראש עיריית לוד, מר מקסים לוי, מטיל את האשמה והאחריות על התושבים. אף אחד לא מאמין לו – אף אדם אינו רוצה לצאת מהשכונה, מהמחנה הזה?

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לעבור מרפי אלול אל רפי סוויסה, חבר הכנסת לשעבר, אשר העלה את הנושא של השכונות הערביות בלוד וברמלה ב-29 בנובמבר 1983, בשעה 16:04. יכולתי לקרוא את נאומו במלואו, כי הוא מדויק ונכון גם כיום. מאז הובטח והובטח, אך עד היום לא השתנה דבר, למעט תוספת עכברים, חולדות ומחלות, ואתם הכאב המר והתסיסה בקרב האוכלוסייה הערבית, שאינני יודע לאן תגיע.

ראינו בטלוויזיה את סמיר לולו מזריק לעצמו זריקה. רצו ממנו שיינשא, אחר כך יתגרש, ואז יקבל זכאות לדיור, אך עד עצם היום הזה הוא לא קיבל.

השכונות האלו, אדוני, הן פצצות זמן, ואין להתעורר רק לאחר שתתפוצצנה. צריך לדאוג לכך שלא תהיה התפוצצות. אין הדעת סובלת שמצב זה ימשיך להתקיים. יש לבנות שכונות חלופיות ולאפשר לאנשים אלה לחיות כאזרחים במדינת ישראל, ובכך למחוק אחת ולתמיד כתם שחור זה מעל מצחה של מדינת ישראל.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בשנת 1984 הייתי עדיין חבר כנסת חדש, והנושא הראשון שהעליתי במסגרת הצעה רגילה היה הנושא של שכונת-הרכבת בלוד. ועדת הפנים, בראשות חבר הכנסת דב שילנסקי, סיירה בשכונה והוציאה המלצות, אבל מאז לא השתנה דבר. כל הקידום במדינה, כל ההתקדמות פסחה על השכונות הערביות בערים המעורבות, ובמיוחד על שכונת-הרכבת בלוד.

אני רואה כאן את אחד הנציגים של השכונה הזו, מר מוחמד אבו-מטר, ומברך אותו ואת אנשי השכונה. אני מתפלא איך אנשים מחזיקים מעמד ואיך הם יכולים לחיות בשכונה כזו. היא הרבה יותר גרועה מגטו בכל מדינה מפגרת. אבל השכונה הזו קיימת בלוד, בתוך מדינת ישראל. היא בושה וחרפה לעירייה ולממשלה, בושה וחרפה שיש במדינת ישראל גטו ברמה הזו. יושב כאן סגן שר הבינוי והשיכון. הגישו לכם תוכנית שתעלה 14 מיליון שקלים. נדרשתם לשלם 2 מיליון שקלים מתקציב משרד הבינוי והשיכון, והשאר היו משלמים האנשים שיפנו, תמורת הפינוי והדירות שירכשו. אבל משרד הבינוי והשיכון לא עשה שום דבר מעשי כדי לפתור את בעיית השכונה הזו, המורכבת מפחונים ומצריפי עץ.

מי הביוב זורמים בשכונה ברחובות, יש בה בעיות סוציו-אקונומיות קשות ביותר, היא מוקד לסמים ולזנות ולבעיות חברתיות של אלימות ועבריינות נוער, ברמה הגבוהה ביותר במדינת ישראל.

כל הזעקות של האנשים הללו נתקלות באוזניים אטומות, קודם כול אצל ראש העיר – ואני מאוד מעריך אותו במישור האישי. מה טוען ראש העיר כל הזמן? – אני לא מקבל תקציבים לערבים בלוד, לכן אני לא יכול להבטיח פתרונות דיור ופתרון בעיות חברתיות. אין לי תקציבים, המשרדים הממשלתיים לא נתנו לי תקציבים לערבים. זו אפליה, זה קיפוח, זה מקור לבושה וחרפה.

אני חושב שצריך להנהיג מדיניות של אפליה מתקנת, ומייד. אני רוצה לשמוע זאת ממך, סגן שר הבינוי והשיכון. גם אתה באת מעיירת פיתוח, משכונת עוני, ואתה מכיר את הבעיות הללו. אני רוצה שתציג תוכנית שתפתור את הבעיות, ולא רק תבטיח הבטחות שלא תמומשה.

אני חושב ששכונת-הרכבת, הערבים בלוד והערבים בערים המעורבות זקוקים למדיניות אחרת ולביצוע אחר, אשר יפתור את הבעיות שלהם. אם לא, המוקדים הבעייתיים הללו והבעיות הסוציו-אקונומיות יגברו, ויביאו להקצנה בכל המישורים.

אדוני היושב-ראש, אני חושב שכולנו צריכים לבקש מהממשלה שתנהיג מדיניות אחרת כלפי השכונות הללו.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. אדוני סגן שר הבינוי והשיכון, בבקשה. רבותי, אפשר לדבר בקצרה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בפתח תשובתי הנני מבקש, ברשותך, לקבוע כי מרבית הנתונים המיוחסים למשרדנו אינם נכונים, ועל כן אני מבקש להעמיד דברים על דיוקם. יתירה מזאת, כדי להבין את העניין לאשורו ובראייה נכונה, חובה לדעת כי תחילתה של הבעיה עוד בתקופת הממשלה הקודמת; אני מוסיף: הקודמת, הקודמת והקודמת.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

בזה אתה צודק. כולם הפלו.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

פה נאמר הממשלה הקודמת, אך יש עוד ממשלות. הבעיה אינה רק של הממשלה הקודמת, הבעיה קיימת מאז קום המדינה, ואני יודע את זה. כאשר לא כתוב לי, אני אגיד את האמת.

דוד מגן (הליכוד):

יש מי ששומר על הממשלה הקודמת, ואתייחס לעניין.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אתה רואה, אפילו לא שמתי לב לכך שאתה יושב כאן, ואמרתי כי זו לא רק הממשלה הקודמת. אלו כל הממשלות.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת מגן, מי שומר על הממשלה הנוכחית?

דוד מגן (הליכוד):

על הקודמת יש מי ששומר.

היו"ר ר' אדרי:

אני שואל על הנוכחית.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

הממשלה הקודמת, אשר לא בדקה את הרגליהם ורצונותיהם של תושבי שכונת-הרכבת בלוד, ולפיכך גם שגתה בדרך שבה ניסתה לפתור את מצוקתה של אותה שכונה – שכונת-הרכבת.

בדיקה לא-מעמיקה היתה מגלה, כי בני מיעוטים, ובמיוחד אוכלוסייה בדואית, איננה מוכנה להתגורר בבנייה רוויה, אלא רק בבנייה נמוכה, צמודת קרקע, וגם זה לא בכל מקום, כי עדיין יש לנו בעיות בדרום הארץ – יש להם אורח חיים מסוים – והממשלה הקודמת החליטה אז לשכן את מפוני שכונת-הרכבת בלוד בשלושה בניינים רבי-קומות, בפרויקט המכונה "נווה-ורדה"; הפרויקט הזה מראש נועד לכישלון.

לנוכח הכישלון בפתרון בעיית שיכוןם של התושבים ועל-פי הנחיות השר, הכינה חברת "צמרת", באמצעות חברה לפיתוח אזור לוד-רמלה, בקיצור חברת "לור"ם", תוכנית יסודית ומקיפה לבניית 250 יחידות דיור צמודות קרקע, התואמות את רצונותיהם ואת אורח חייהם של תושבי שכונת-הרכבת.

המשרד השקיע בשלב הראשון בתוכנית זו ובעבודות תשתית לביצוע הפרויקט כ-2 מיליוני שקלים. ידידי חבר הכנסת דראושה, השקענו עד היום 2 מיליוני שקלים, כאשר בעתיד מתוכננת הוצאה נכבדה נוספת של מיליון שקלים. אילו ננקטה – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

של כמה?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

של מיליונים נוספים, כי זה עכשיו בבדיקה, ותיכף אומר באילו משרדים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

שר הבינוי והשיכון דיבר עוד על 8 מיליונים, אבל אף אגורה עדיין לא ראינו שהגיעה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

השקיעו במקום בשכונת נווה-שלום, אני תיכף אגיע לזה, שכונה חדשה שמתכוונים להקים.

אילו ננקטה מלכתחילה הדרך שנבחרה על-ידי המשרד, היתה נפתרת בעיית תושבי שכונת-הרכבת. כלומר, אילו היו בונים מהתחלה בשיטה של "בנה ביתך", יכול להיות שלא היינו מגיעים לבעיה הזו שקרתה לנו.

ברשותכם, אפרט בקצרה את השתלשלות הטיפול בעבר.

אתה דיברת על שנת 1984. חבר הכנסת סויסה, ואני מעריך ומוקיר את רגישותו, היה באמת חבר כנסת רגיש מאוד.

האשם מחאמיד (חד"ש):

שנת 1983.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אצלי ההתייחסות היא משנת 1989. ב-1989 החלה החברה הקבלנית "בן-יקר-גת", אתם ודאי מכירים, בבניית הפרויקט "נווה-ורדה", שכלל 54 יחידות דיור של שלושה-ארבעה חדרים כל אחת בשלושה בניינים של שלוש קומות. אני מכיר את המקום.

הבנייה שבוצעה במסגרת הפרוגרמה של משרד הבינוי והשיכון הסתיימה בשנת 1991, והיא יועדה למפוני שכונת-הרכבת.

התנאים לרכישת הדירות בפרויקט היו חסרי תקדים. לרשות הרוכשים הפוטנציאליים הועמדו מענקים והלוואות, שהסתכמו בממוצע ב-125,000 ש"ח, ואשר היוו כ-97% ממחירי הדירה דאז, כאשר ההחזר החודשי הממוצע נקבע לכ-231 שקלים.

למרות התנאים הנ"ל לא הצליחה חברת "בן-יקר-גת" לשווק את הדירות בפרויקט "נווה-ורדה". בסיכומי של דבר, רק 11 משפחות הסכימו לתנאים שהוצעו ועברו לדירות החדשות, ואני מתכוון ל-11 משפחות משכונת-הרכבת.

בשל אי-יכולתה של חברת "בן-יקר-גת" לשווק דירות לפרויקט, הועברו 40 דירות לחברת "עמידר", והושארו בידי החברה שלוש דירות בניסיון לשווקן למפונים ולזוגות צעירים בני מיעוטים. מאחר שחברת "בן-יקר-גת" לא הצליחה לשווק גם דירות אלו, על-פי דרישת משרד הביטחון הועברו אליו שלוש הדירות.

במרס 1991 החליט משרד הבינוי והשיכון לאכלס את הדירות בשכירות לזכאים שאינם מפונים באמצעות חברת "עמידר" ובפיקוח אגף האכלוס. המשרד הציע בשלב זה את הדירות בשכירות ציבורית לכל המשפחות שהתגוררו בשכונת-הרכבת, וזאת ללא המבחנים המקובלים לגבי מתן דירות בשכירות, כגון בחינת ההכנסה ומספר הילדים.

על אף כל ההקלות, מספר הפונים לקבלת דירה במסגרת זו היה קטן, ועל כן הוצעו הדירות גם למפונים מהערים לוד ורמלה, ומקרב אוכלוסיית המיעוטים.

במאי 1991 הוחל באכלוס הדירות בפרויקט "נווה-ורדה" בשכירות מסובסדת לבני מיעוטים על-פי הקריטריונים בסדר העדיפויות דלהלן: א. מפוני שכונת-הרכבת בלוד; ב. מפוני הערים לוד ורמלה; ג. תושבי רמלה-לוד; ד. משפחות חסרות דירה שלהן שני ילדים ויותר.

בעדיפות ראשונה הוחלט לאכלס את הבניין שבו נמכר מספר הדירות הרב ביותר.

בהתאם להחלטות המשרד ולקריטריונים שנקבעו, אוכלסו 27 יחידות דיור מתוך הקבוצות שהזכרתי כרגע.

אחת הדירות נמסרה לקופת-חולים.

בתקופה שבין 1991 ל-1993 דרש משרד הביטחון מדי פעם לקבל דירה לרשותו, ובסך הכול נמסרו לו שש דירות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

למשת"פים.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני מעריך שזה להם ולא לאחרים. כי פשוט איננו יודעים את מי הם משכנים. הם פשוט מבקשים ומקבלים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני יודע.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

ב-23 בנובמבר 1993 החליטה הנהלת משרד הבינוי והשיכון להקפיא את אכלוס הדירות, בין היתר עקב הפעלת התוכנית לבניית דירות צמודות-קרקע למפוני שכונת-הרכבת, בפרויקט נווה-שלום.

יתרת הדירות הועברה למשרד הביטחון.

אין שחר לטענה כאילו רוב הדירות נמסרו למשתפי פעולה. נהפוך הוא – כפי שהסברתי והבהרתי, רוב הדירות נמסרו לבני מיעוטים, בדרך של מכירה או של שכירות מסובסדת. רק מיעוטן של הדירות נמסרו למשרד הביטחון, על-פי דרישתו. אם אני עושה את החשבון, למשרד הביטחון הועברו בערך שליש מתוך 54 הדירות הראשונות שעליהן דיברתי. גם זה הרבה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

האוכלוסייה הערבית לא רוצה לגור עם המשת"פים הללו. בהיותם משת"פים, עם כל הבעיות שיש להם – סמים וזנות – הם מרחיקים את המשפחות הערביות.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

לנוכח כל זאת, אני דוחה את הטענה שיש קשר בין הקושי באכלוסם של הבניינים בפרויקט "נווה-ורדה" לבין אכלוס מיעוטן של הדירות על-ידי משרד הביטחון.

זהות המשפחות שהופנו על-ידי משרד הביטחון היא באחריות הבלעדית של משרד הביטחון. הם לא מתאמים את זה עם אגף האכלוס ולא עם ישראל שוורץ. יש להם אנשים, הם קובעים, זו המדיניות.

האשם מחאמיד (חד"ש):

זו עובדה קיימת.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני רוצה להביא לידיעתכם שזה לא רק שם. זה קורה בכל המקומות. פשוט יש לנו בעיה, ואנחנו צריכים לפתור גם את הבעיות האלה. אין מה לעשות, אי-אפשר להשאיר את הבעיה הזאת באוויר. אלה אנשים שעזרו ותרמו למדינה. אי-אפשר להשאיר אותם מחוץ לגבולות מדינת ישראל. צריך למצוא להם פתרונות במקומות שהם יוכלו לחיות בהם.

לנוכח המתואר, ברור כי מעולם לא היה כל תכנון מוקדם במשרד הבינוי והשיכון לשכן משתפי פעולה בפרויקט "נווה-ורדה", ולפיכך לא היתה כל סיבה לומר למשתכני הפרויקט כי הם הולכים להתאכלס עם משתפי פעולה. על כן אין לייחס למשרד הבינוי והשיכון את העילות לאי-שביעות הרצון של דיירי פרויקט שכונת "נווה-ורדה".

רבותי, אני סיירתי לא אחת במקום, ובפעם האחרונה שסיירתי הייתי סגן שר במשרד ראש הממשלה וסיירתי בשכונה עם ידידי מוחמד אבו-מטר, שיושב ביציע ועושה רבות למען האוכלוסייה של שכונת-הרכבת וגם במקומות אחרים. אם אני לא טועה, אתה גם חבר מועצת העיר לוד.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

סיירת. מה עשית כסגן שר הבינוי והשיכון?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני מגיע לזה.

אתם צודקים. התיאורים שלכם נכונים. גם אני הזדעזעתי. ראיתי אותם עכברים וחתולים, את מערכות הביוב בחוץ זורמות בתוך השבילים הצרים; דירות ללא חלונות, טחב. ראיתי והזדעזעתי. אני מסתובב רוב זמני בעיקר במקומות החלשים. אני לא נמצא בסוויטות ולא מסתובב בבתי-מלון. פשוט הזדעזעתי.

אני שמח להודיע, שיש לנו סוג של פתרונות, שתיכף אתייחס אליו, לשכונת-הרכבת. ביחס לפתרון בעיית תושבי השכונה, כפי שהסברתי לעיל, משרד הבינוי והשיכון מצוי בעיצומו של ביצוע פרויקט נווה-שלום, אשר ייתן פתרון רדיקלי, אמיתי ויסודי לתושבי השכונה.

בימים אלה דן צוות משותף של משרד האוצר, מינהל מקרקעי ישראל ומשרד הבינוי והשיכון באמות המידה לתשלום גובה הפיצויים שיינתנו למשפחות, כאשר האינטרס הוא לעזור כדי להביא אותם למצב שיוכלו לקנות את ביתם החדש.

במטרה לשמור גם על אחידות הבנייה, הכינה חברת "לור"ם" שלוש חלופות לבניית דירות שגודלן עד 160 מטר רבוע. כלומר, דירות מרווחות, גדולות, כאשר בניית השלד לכל הדירות תבוצע על-ידי חברת "לור"ם", שהוכיחה את עצמה והוכיחה שתעשה את העבודה במהירות.

מימון הבנייה יהיה מכספי הפיצויים. לכן אנחנו צריכים גם את הוועדה המשותפת הבין-משרדית כדי לקבוע את גובה הפיצויים, כדי להביא למצב שהם יוכלו להתמודד עם הבנייה החדשה.

לפי התחזית של חברת "לור"ם", שיווק המגרשים בנווה-שלום יחל עוד השנה, שנת 1995, חברי הכנסת דראושה ומחאמיד, לאחר שנסיים את עבודות הפיתוח שיאפשרו את השיווק. כלומר, אנחנו מכינים עבודות פיתוח, תשתיות וכל השאר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זאת אומרת, התוכנית של נווה-שלום תתבצע ב-1995?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני מודיע כאן בצורה הכי מוסמכת, שבהתאם לתחזית של חברת "לור"ם", שהיא החברה המייצגת אותנו במקום, שיווק המגרשים יחל כבר בשנת 1995. עבודות הפיתוח מבוצעות. נכון שזה נמשך. זה מה שיש לי לומר. אני מעריך שאנחנו גם נעקוב אחרי זה. כי, כפי שאמרתי, אמרתם דברים צודקים. מי שאשם הוא הממסד מקום המדינה ועד היום, כל הממשלות, ואנחנו משתדלים להוציא את העגלה מהבז.

חברי הכנסת, אני מוכן גם לקבל את בקשתכם להעביר את הנושא לוועדת הכספים.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך. שאלה לחבר הכנסת מחאמיד, בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

ברשותך, שמעתי מספרים והבטחות. אני רוצה הבטחה בכנסת מסגן השר, שאכן ביום אחד בשנה מסוימת נלך לאותו מקום ולא נמצא שום פחון, לא נמצא אנשים שחיים בלכלוך הזה. האם אתה יכול לציין מועד?

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

במה שתלוי בנו, במשרד השיכון, אמרתי שהשנה נתחיל בשיווק של המגרשים. מתוך ניסיון שלי באזורים כאלה, אני מקווה שלא נגיע למצב שהשכונה תמשיך להיראות כפי שהיא, לא בגללנו אלא בגלל התושבים, ואתה יודע למה אני מתכוון. זה קורה לי בכפר-שלם, זה קורה לי בשכונת-הארגזים ובכל השכונות; כשסוף-סוף אתה בא ורוצה לעזור לאנשים, לפעמים האנשים אומרים: לא טוב לי פה, אבל למרות כל זה אני לא מוכן לזוז; בעיקר אנשים מבוגרים.

אמרתי, שכל עוד זה תלוי בנו, נעזור להם לעזור לעצמם. אני מקווה שהשנה כבר נשווק את המגרשים, ובעוד שנה-שנתיים נגיע למצב ששכונת-הרכבת תיעלם.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני סגן השר. הצעה אחרת לחבר הכנסת דוד מגן, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רפאל אלול.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להתייחס דווקא להצעה של חבר הכנסת דראושה. אני רוצה לומר, כי הצעתו להטיל את האחריות לשיקום על עיריית לוד ולא על הממשלה איננה הצעה ריאלי, כי

הפרויקט הזה כבד על כתפיה של רשות מקומית. הממשלה היא זו שיש לה סיכוי כלשהו לשקם את השכונה הקשה הזאת.

אני מבקש להוסיף ולומר: מי שמשלה את עצמו, אדוני סגן השר, שמשדד הבינוי והשיכון יצליח לעמוד באתגר גם בתוכנית רב-שנתית, טועה. צריך להיות כאן מאמץ משולב של כמה משרדי ממשלה – אתם מובילים בתחום הפיסי, משרדים אחרים בתחום החברתי – מאמץ מרוכז בתוכנית הפרוסה על פני שנתיים ושלוש שנים. אם לא תבצעו את הדברים בשיטה הזאת, אולי נתפור טלאי או נשפץ חזית כלשהי בשכונה, אבל לא יותר מכך. אם אנחנו מבקשים למצוא פתרון יסודי, צריך לנקוט פעולה בין-משרדית בתוכנית רב-שנתית עם תקציב מיוחד לנושא הזה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת מגן. חבר הכנסת עובדיה עלי מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר ר' אדרי:

לא, הוא ביקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רפי אלול. קיבלתי פתק שזה נוגע להצעה של חבר הכנסת אלול, וכך הודעתי. בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אם יש בעיה פורמלית וחבר הכנסת דוד מגן ביקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דראושה, אשמח להסיר את ההצעה של חבר הכנסת מחאמיד, או של חבר הכנסת רפי אלול, לצורך העניין.

חברי הכנסת, שמעתי את הדברים ולא נעמו לאוזני כל התיאורים על הקשיים שבהם נתקלים תושבי שכונת-הרכבת בלוד. אין ספק שיש לעשות הכול כדי לשפר את מצבם של התושבים האלה ואת התשתיות המתבקשות בשכונה עצמה. מכאן ועד להאשמות שהוטחו בראש העיר הדרך ארוכה. נדמה לי שנעשה כאן מעשה שלא ייעשה.

ראש עיריית לוד הוא מראשי הערים הטובים שיש בארץ, רגישותו לאוכלוסייה הערבית ידועה, ידועה לכול תרומתו לאוכלוסייה הערבית, לא רק בלוד אלא גם בתחומים אחרים, במסגרת תפקידו בעבר כיושב-ראש מרכז השלטון המקומי וכיום כממלא-מקומו של יושב-ראש המרכז ויושב-ראש החברה למשק ולכלכלה של מרכז השלטון המקומי, וגם ידועה לרוב תושבי ישראל התמיכה שהוא זוכה לה

במגזר הערבי. ביקשתי את רשות הדיבור כדי למחות על כל הביטויים שנזרקו לעברו של ראש עיריית לוד, ידידי מקסים לוי.

אני מקבל את טענתו של חבר הכנסת דוד מגן, שרק במאבק משותף במסגרת תוכנית רב-שנתית משולבת של כל משרדי הממשלה אפשר להתמודד עם האתגר החשוב הזה.

אני מציע לממשלה: מספיק לדבר על התקופה הקודמת, הרי אתם כבר שנתיים וחצי בשלטון, דברו על עצמכם, על מעשיכם ועל תוכניותיכם. לתלות את הקולר בממשלות הקודמות – זו לא תשובה על הבעיה עצמה. אם באמת אתם חפצים להתמודד עם הבעיה, תכינו תוכנית משולבת בין-משרדית יחד עם העירייה, ואני משוכנע שכך אפשר יהיה לטפל בה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת עובדיה עלי.

אנחנו עוברים להצבעה.

חבר הכנסת האשם מחאמיד, האם אדוני מסכים שהצעתו תעבור לוועדת הכספים?

האשם מחאמיד (חד"ש):

מסכים.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני. חבר הכנסת אלול איננו, ולכן הצעתו לא תובא בחשבון.

האם אדוני חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה מסכים שהצעתו תעבור לוועדת הכספים? אני מודה לך.

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד העברת ההצעות לוועדת הכספים? מי בעד הסרתן? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 19

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלו חברי הכנסת ה' מחאמיד וע' דראושה

לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 8, נגד אין, נמנעים אין. הצעותיהם של חברי הכנסת האשם מחאמיד ועבד-אלוהב דראושה בדבר מצוקת התושבים בשכונת-הרכבת בלוד עוברות לוועדת הכספים של הכנסת. אני מודה לכם.

הצעות לסדר-היום התבטאות אנטישמית של שופט באוזבקיסטן

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: התבטאות אנטישמית של שופט באוזבקיסטן – הצעות לסדר-היום מס' 5994 ו-6031. בבקשה, אדוני חבר הכנסת אברהם רביץ, שלוש דקות לרשותך.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לפני שאני מתחיל לדבר – אני לא רואה את סגן שר החוץ. הייתי רוצה שהוא ישמע את הדברים, כי הוא יצטרך להשיב. אולי אפשר לזמן אותו.

היו"ר ר' אדרי:

כבר אבדוק. הנה הוא, בזמן ובמועד, כרגיל. אדוני סגן שר החוץ, חיינו לך, אבל לא הצטרכנו להמתין הרבה זמן אלא כמה שניות. אדוני חבר הכנסת רביץ, בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני סגן שר החוץ, אני חושב שאנחנו עומדים בפני תופעה קשה מאוד, ולא אברור במלים, אשתמש במלים שידועות לנו ומצמררות אותנו. אנחנו עוסקים בסוגיה, שאני חושש שהיא עלילת דם שחוזרת על עצמה ומזכירה לנו תקופות נשכחות מן ההיסטוריה.

ובכן, העובדות הן אלו. מדובר ביהודי ששמו יוסף כהנוב, אדם בן 75 מהעיר טשקנט אשר באוזבקיסטן, אדם המעורה בחיי הקהילה ופעיל מאוד שם. בחג שמחת תורה הוא שהה בעיר מרגלן הרחוקה מטשקנט. כאשר יוסף כהנוב לא היה בטשקנט – יש לו עדויות על כך, אליבי – באותה שעה נרצח בחור בן 17 שהיה דייר-משנה של כהנוב. כפי שאמרתי, לכהנוב יש אליבי. המשטרה תפסה אותו, לאחר שהיא תפסה קודם את אשתו ושחררה אותה, ואחר כך עצרה אותו, והוא עבר עינויים קשים מאוד. החתימו את כהנוב על הודאה שנכתבה בשפה האוזבקיסטנית, שפה שכהנוב איננו מדבר בה, איננו מכיר אותה, איננו יודע לקרוא אותה, והוא חתם על ההודאה. כהנוב מדבר רק בוכרית ורוסית.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אוזבקית.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אוזבקית, גם אני לא מתמצא בשפה האוזבקית ולכן עשיתי את הטעות.

מובן שמן המקום הזה אני לא יכול להתערב בהליכי המשפט והחקירה שם. אבל אנחנו יודעים שלפני כשבועיים נערך ליוסף כהנוב משפט, כנראה קדם-משפט, למשך חמש דקות.

ובמשפט הזה, שנערך לפני שבועיים, אמר לו השופט: אני יודע שבחגים של העם המוסלמי שוחטים כבשים, אצל הנוצרים עושים דברים אחרים. האם אצל היהודים נהוג לשחוט בני אדם בחג הסוכות? זה ציטוט מדברי השופט.

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, אני יכול לתאר לעצמי שלנו, כמדינה המתנהגת לפי נימוסי החברה של מדינות, יש קושי כיצד להתייחס למה שקורה במדינה אחרת. אבל מדינת ישראל לא קמה באופן נורמלי, לא קמה לפי הכללים הרגילים, והיא קיימת גם למטרות אחרות, למטרות של הגנה על העם היהודי כולו.

אנחנו פונים אל העם היהודי, אנחנו קוראים לעם היהודי כולו, אנחנו משתמשים בסיוע של העם היהודי כולו. אנחנו עם אחד, וכאן יש לנו מדינה עצמאית. נכון שלפי הכללים הדיפלומטיים לא מקובל להתערב. אבל אנחנו לא קמנו לפי כללים דיפלומטיים. יש לנו תפקיד מעל ומעבר להיותנו מדינה עצמאית של אזרחים הגרים כאן במדינה. אנחנו חייבים לשמש מגן לכל צרה שלא תבוא עלינו.

עובדיה עלי (הליכוד):

ברשות היושב-ראש – אני חושב שלא רק זכותנו להתערב אלא חובתנו להתערב.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

חובתנו להתערב, בהחלט כך.

לכן, מכיוון שהזמן קצר, אני רוצה לומר לידידי סגן שר החוץ ד"ר ביילין. אנחנו אולי נמצאים עכשיו לפני משפט בייליס נוסף במה שהיה פעם ברית-המועצות.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

לא ברית-המועצות, אלא רוסיה. משפט בייליס היה ברוסיה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

בסדר, ברוסיה, אבל אני מתכוון שמה שקורה עם כהנוב הוא בברית-המועצות לשעבר.

אני חושב שמותר למדינת ישראל, גם לפי הכללים; ואם זה יהיה בניגוד לכללים, אז בניגוד לכללים, לומר לשלטונות אוזבקיסטן – ויש לנו קשרים אתם, ונראה שהם מעוניינים בקשרים או ביחסים כלשהם אתנו; מותר לנו לומר להם, שאנחנו דורשים קודם כול את החלפתו של השופט האנטישמי הזה, שהתבטא כפי שהתבטא נגד היהודי העומד לפניו למשפט. תאר לך שהמשפט יימשך אצל השופט הזה, מי יודע למה הוא ידון אותו בסופו של דבר. מי יודע מה יהיה גורלם של כל יהודי אוזבקיסטן במקרה כזה.

לכן אני דורש ממשרד החוץ וממך, ומבקש מאוד – אני יודע שיהדות העולם התארגנה והתגייסה לעזרתו של היהודי הזה. ארגונים יהודיים במדינות שונות בעולם, לרבות בארצות-הברית, התארגנו כדי להציל אותו. מותר לנו לדרוש שתהיה נציגות שלנו בכל מהלך המשפט; מותר לנו לדרוש לפטר את השופט שהתבטא בביטויים אנטישמיים כאלה.

אני חושב שהפנייה תיקלט במיוחד אצלך. אתה הרי רוצה לקדם את הערבות ההדדית של בית ישראל כולו. בוודאי שצריכה להיות ערבות של בית ישראל כאן בארץ כלפי כל יהודי בכל מקום בעולם.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת אברהם רביץ. אני מזמין את חבר הכנסת עובדיה עלי באותו נושא: התבטאות אנטישמית של שופטים באוזבקיסטן. בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, העובדות תוארו על-ידי חבר הכנסת רביץ, ובשל צו הזמן אני מבקש לדלג על הקטע הזה.

ברצוני קודם כול לברך את חבר הכנסת רביץ על פעילותו בסוגיה החשובה הזאת.

אני מבקש להאיר פן אחד של הנושא. מסתבר שגם כיום יש עלילות דם. מי שקרא את הידיעה שהופיעה דווקא בעיתון "יתד נאמן", מתוארים שם עיניים קשים מאוד שכהנוב, היהודי הקשיש הזה, בן ה-75, עבר בכלא ועדיין עובר.

אני מבקש להדגיש, שלא רק זכותנו להתערב במקרה כזה, אלא חובתנו כמדינת ישראל להתערב ולמנוע את הדבר הנורא הזה.

ברצוני להדגים את הנושא הזה של עלילות הדם, שנובעת גם מ"פרוטוקולים של זקני ציון", אם כי מסתבר שהשופט הזה גם לא מכיר אותם לאשורם. אני רוצה לקשר את הנושא הזה לאירוע של ציון 50 שנה לשחרור אושוויץ ולרצח המזווייץ בבית-ליד.

כדי לציין את המשותף בכל אלה, אולי תספיק עובדה אחת שאתה ער לה. המתאבדים שבאו לבית-ליד היו חברים בחוליה של הישאם חאמד, השהיד הרוצח, שפוצץ עצמו על אופניו בצומת-נצרים. באחד הימים נערכה פגישה של אנשי "חמאס", שבה השתתף גם עיתונאי ששמו צימרמן. בפגישה הסמי-סודית הזאת דובר על השמדת היהודים עד האחרון שבהם. כך לפי התיאור של אותו עיתונאי, צימרמן. כאשר נשאל הרוצח, שלאחר מכן התאבד, מדוע הוא מבקש להשמיד את היהודים עד האחרון שבהם, הוא שלף את "הפרוטוקולים של זקני ציון" ואמר לעיתונאי: הנה, תקרא, זה מה שהיהודים זוממים לעשות לעולם, זאת הסכנה שהם מהווים לאנושות כולה. לכן, כל מי שעניו בראשו – כך ממשיך ואומר אותו רוצח – חייב לפעול להשמדתם המוחלטת מעל פני האדמה.

אני מזכיר עוד אירוע אחד, שגם הוא קשור ל"פרוטוקולים של זקני ציון". כזכור, לפני כשנתיים-וחצי באו כמה רוצחים למאהל של טירונים צנחנים ליד קיבוץ גל-עד שבהרי-מנשה ושחטו את הטיירונים, גזלו את נשקם, וכאשר הנשק נתגלה באיזה מסתור, הסתבר שליד הנשק היה גם עותק של "הפרוטוקולים של זקני ציון".

עכשיו צאו וראו, זה הקשר בין האירוע של ציון מלאות 50 לשחרור אושוויץ לבין המתאבדים הרוצחים השפלים בצומת בית-ליד, ובין רוצחי החיילים בגל-עד, כמו גם בין התבטאותו הנבזית, אם אכן היתה ולפי כל התיאורים היתה, של השופט באוזבקיסטן.

רבותי חברי הכנסת, "הפרוטוקולים של זקני ציון", שהיו בכליהם של המחבלים ברמות-מנשה, שרצחו בדם קר, בגרזנים, את טירוני צה"ל שם, ובכליו של המחבל המתאבד בצומת-נצרים, עמדו מן הסתם לנגד עיניו של השופט האנטישמי היושב על כס המשפט במשפטו של ר' יוסף כהנוב בטשקנט. שכן, שנאת היהודים היא המזינה את נפשותיהם החולות והמורעלות של אלה שמסביבנו, כמו גם של אלה הנמצאים רחוק מאתנו.

חברי הכנסת, מתפקידנו קודם כול לדון בסוגיה זו במליאת הכנסת. שנית, אני מציע שהפרוטוקול של הישיבה הזאת יישלח לנשיא אוזבקיסטן, ליושב-ראש הפרלמנט שם ולשגרירים, כדי שישמעו שם את קול הזעקה מכאן.

חבר הכנסת רביץ, יש פעמים ששקט הוא רפש. לבוא בצורה דיפלומטית ולומר להם שצריך לנהוג כך או אחרת – לא זה המקרה. מה שקורה עכשיו – צריך לעשות הפוך. מכל מקום אני מבטיח לכם, שבקבוצה הפרלמנטרית שאני עומד בראשה יעלה הנושא הזה לדיון, ותיאור הדברים והמסקנות מאותה ישיבה יועברו גם לידיעת הגורמים הנוגעים בדבר.

כאן מדובר על פדיון שבויים, יכול להיות שמדובר על פיקוח נפש. אסור לנו בשום פנים ואופן לעמוד מנגד ולהישאר דוממים ולשתוק במקום שצריך לזעוק. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת עובדיה עלי. עכשיו אני מזמין את סגן שר החוץ, חבר הכנסת יוסי ביילין, להשיב על ההצעות לסדר-היום של חברי הכנסת אברהם רביץ ועובדיה עלי. בבקשה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להביע הערכה לפעולה החשובה מאוד שעושה חבר הכנסת עובדיה עלי בוועדה המיוחדת שהוא עומד בראשה. אני גם רוצה להביע תודה על כך שהנושא הספציפי של משפט כהנוב הועלה על-ידי חבר הכנסת רביץ.

לגופו של עניין, מדובר כאן באירוע שהתרחש בספטמבר, במשפט שנפתח ב-5 בינואר, בהתחדשות המשפט ב-17 בינואר, ואז אמר השופט דברים שאמר. אכן הנאשם הודה, ואחר כך הודיע שלא הבין במה הודה, והשופט שאל אותו את השאלה הבאה: איזה חג זה סוכות? האם יהודים מקריבים קורבנות בחג זה? לדוגמה, אוזבקים מקריבים כבש, ואת מי מקריבים היהודים?

כלומר, גם אם הציטט המדויק הוא זה, ולא מה שנאמר על-ידי חבר הכנסת רביץ, ברור שיש כאן אינסינואציה מאוד מאוד בעייתית. ואכן על רקע זה נזעקנו כולנו, גם השגרירות באוזבקיסטן וגם ארגונים יהודיים שונים. הוא קיבל הגנה טובה מאוד.

המשפט עצמו יתחדש במחצית השנייה של חודש פברואר. הנציג שלנו, נציג השגרירות, נכח בכל הישיבות של המשפט. הוא עומד, כמובן, בקשר רצוף עם המשפחה, עם הסניגוריה, גם התביעה, ועם השלטונות, והוא בקשר עם ארגונים יהודיים בין-לאומיים שמגלים עניין בנושא. נציגנו ימשיך בכל הקשרים הללו גם בעתיד. הוא יהיה נוכח בכל ישיבות בית-המשפט, ואני מצטרף להצעה של חבר הכנסת עלי, שאנחנו נעביר את הפרוטוקול של הדיון כאן בכנסת אל השגרירות שלנו כדי שיתרגמו אותו לשפת המקום ויעבירו אותו לשלטונות, על מנת שידעו את דאגתנו המוצדקת וידעו שזו גם זכות וגם חובה של המדינה היהודית לדאוג לאחיה. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני סגן שר החוץ. מה אדוני מציע?

סגן שר החוץ י' ביילין:

הדיון במליאה יכול אולי להתקיים על הנושא הרחב יותר, אבל אין טעם לקבוע דיון במליאה כאשר המשפט מתחדש באמצע פברואר, כלומר בעוד פחות משבועיים. אני מציע כרגע להסתפק בדברים האלה, אלא אם כן יש הצעה לקיים דיון בהיקף רחב יותר במליאה ולהעביר את הדברים – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אם הבעיה הזאת תיפתר, נעשה את זה בהיקף רחב, אבל יש מסר בעובדה שאנחנו מחליטים על דיון במליאה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

בבקשה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני.

אני מבין שכולנו בעד דיון במליאה. מי בעד ומי נגד? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 20

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 6, נגד אין, נמנעים אין. אכן יתקיים דיון במליאה בהצעות לסדר-היום של חברי הכנסת אברהם רביץ ועובדיה עלי בנושא: התבטאות אנטישמית של שופט באוזבקיסטן. תודה למציעים, תודה לסגן שר החוץ.

הצעה לסדר-היום

הפרות הסכמי אוסלו וקהיר על-ידי אש"ף

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הפרות הסכמי אוסלו וקהיר על-ידי אש"ף – הצעה לסדר-היום מס' 5956. אדוני חבר הכנסת זאב בנימין בגין, בבקשה.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כבוד סגן שר החוץ ד"ר יוסף ביילין, ממשלת הליכוד בראשותו של מר יצחק שמיר הלכה למשא-ומתן במדריד בסתיו של שנת 1991 על יסוד האיזון הקיים בנוסחת קמפ-דייוויד. מצד אחד, ההכרח, כמובן, להושיט את היד ולבוא בהצעות סבירות לשכנים הערבים שלנו ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה, שתמיד יהיו השכנים הערבים שלנו בשומרון, ביהודה ובחבל-עזה, ומצד אחר, ההכרח לאזן את הושטת היד על-ידי ההקפדה על הצירוף של זכות היהודים לארצם, המשולבת בזכות מדינת היהודים לביטחון לאומי, ועל כן העמידה על הדרישה שהביטחון והדאגה לביטחון יישארו באופן בלבדי, בלעדי, בידי ממשלת ישראל.

זה נכון שלאחר ניהול משא-ומתן במשך חודשים אחדים לא הגיעו הצדדים להסכם. אנחנו יודעים היום, שאש"ף לחץ על המשלחת במדריד ובוושינגטון לא לבוא לכלל הסכם, אבל אפשר אולי לומר בדיעבד, שהברירה שעמדה בפני ממשלת הליכוד לפני שלוש שנים היתה: מה מוטב, חוסר הסכם או

הסכם גרוע. ממשלת הליכוד בחרה לעמוד על עקרונותיה והעדיפה חוסר הסכם על הסכם גרוע ומסוכן.

ממשלת השמאל בראשות רבין, שאדוני משרת בה כסגן שר החוץ, הפרה את האיזון העדין של נוסחת קמפ-דייוויד והעבירה את הסמכות על השטח לידי אש"ף ואת הסמכות ללוחמה בטרור לידי אש"ף, כי ממשלת השמאל בראשות רבין חשבה, שמוטב הסכם גרוע על חוסר הסכם. הסכם בכל מחיר חתמתם, אנחנו את המחיר משלמים.

לאחר 17 חודש התוצאות לעינינו, חלק מן התוצאות למרגלותינו. ושוב, כהרגלה של הממשלה הזאת, נעשה ניסיון בשבועות האחרונות להכחיש את דבר קיומם של דוחות, אשר הוכנו על-ידי גורמים ממשלתיים ומסכמים את כלל ההפרות, עשרות עשרות של הפרות ההסכם על-ידי אש"ף בכל תחום. גם הפעם לא עלה בידם להעלים את הדוחות האלה, אבל האמת שאין צורך בסקירות סודיות. העובדות בעיקרן ידועות לציבור. אבקש הערב הזה לנסות לסכם את עיקרן.

ראש הממשלה, אדוני היושב-ראש, מביא בשבועות האחרונים מספרים שונים, סטטיסטיקה של נפגעים, של הרוגים, בניסיון נואש להוכיח, כך אני הבנתי, שאולי המצב לא כל כך גרוע. אינני מחבב הסתכלות על אנשים כעל מספרים, אבל נוכח המשחק הזה מצד ראש הממשלה ושר הביטחון במספרים של נפגעים, צריך להביא את העובדות, והטרור איננו מתבטא רק בהרוגים – גם בפצועים, כלומר, בסך-הכול הנפגעים.

ובכן, אדוני סגן שר החוץ, ב-16 החודשים אשר קדמו להסכם אוסלו מספר הישראליים אשר נפגעו בפעולות טרור בין הירדן לבין הים היה כ-300; ב-16 החודשים אשר חלפו מאז חתימת אוסלו מספר הנפגעים מתקרב ל-600. הסכמי אוסלו וקהיר מתמוטטים לנגד עינינו.

הנה, כדוגמה, ההתחייבות שנטל על עצמו יאסר ערפאת כנציג העם הפלשתיני, בברכתכם, לבטל את האמנה של אש"ף, אמנת הפשע הקוראת בגלוי להשמדת ישראל. חלפו 16 חודש, האמנה הזאת לא בוטלה. בתחילה, בעידודם של גורמים ישראליים, אמרו אנשי אש"ף: היינו רוצים, אבל איננו יכולים. עכשיו הם אומרים את האמת: איננו מעוניינים. ונביל שעת', האיש הנחמד, המתון, החייכן, שהיתה לך הזדמנות להיפגש אתו לא פעם אחת ולא פעמיים, אמר בעיתון ערבי בלונדון לפני כשבועיים: "האינתיפאדה בגדה המערבית נמשכת והיא לא תיפסק כל עוד יימשך הכיבוש. אין בכוונת אש"ף לבטל את הסעיפים באמנה הלאומית הפלשתינית. עדיין לא הגיע הזמן לתיקון בשעה שאנחנו רואים מצד הישראליים סחבת וניסיון לחבל בהסכם".

על זאת חשבתם כשחתמתם על ההסכם, אדוני סגן שר החוץ?

ירושלים. אש"ף בונה בירושלים מרכזי שלטון לא רק ב"אוריינט האוס", גם במרכז הלאומי לסטטיסטיקה, וגם במרכז הלאומי לאנרגיה. ג'בריל רג'וב ואנשיו, ראשי המודיעין המסכל של אש"ף ביריחו, משתוללים בירושלים, ואתם, אדוני, כפותרים בהתחייבות שמסרתם לערפאת באמצעות שר החוץ הנורבגי, מר הולסט, שעל-פיה אתם תעודדו את פעילותם של כל המוסדות הפלשתינים בירושלים, ללא הגבלת זמן, משמע עידוד כל מוסדות אש"ף בירושלים.

אביא עכשיו דוגמאות אחדות מתוך הסכם קהיר, ואקרא סעיף אחד: שני הצדדים ינקטו את כל האמצעים הנחוצים כדי למנוע מעשי טרור, פשע ועוינות, המכוונים נגד כל אחד מהם, נגד יחידים המצויים בסמכות הצד האחר ונגד רכושם, וינקטו אמצעים משפטיים נגד עבריינים. ניסוח מצוין. מהי המציאות? – האם הם נקטו כלפי אש"ף אמצעים כאלה? ידענו את האמת, אבל הנה אותו נביל שעת', המתון, החייכן, הנחמד, אמר בלונדון בשבוע שעבר: הפעם לא נעשה הצגה ונעצור את האחראים לפיגועים. זה היה אחרי הרצח ההמוני בבית-ליד. הפעם לא נעשה הצגה, גם הפעם עשו ועושים הצגה. בכל החודשים האלה לא הוסגר, למרות דרישות הממשלה שאתה משרת בה, אדוני סגן שר החוץ, אפילו לא מחבל אחד על-פי דרישותינו. בעזה, ביריחו, כ-150 מבוקשים אשר מצאו בה מקלט.

בניגוד לשמועה המהלכת ומופצת בעיקר על-ידי ראש הממשלה ושר הביטחון ואחרים, ארגון ה"פתח" לא יצא ממעגל פיגועי הטרור. רק בשבוע שעבר, ברשת NBC, אמר ראש "פתח" באזור רמאללה, מרוואן ברגותי, את הדברים הבאים: התחייבותנו להפסקת המאבק המזוין תופסת רק לגבי שטחי שלטון הרשות הפלשתינית. בשאר השטח – זאת היא זכות לגיטימית, והם מנצלים את הזכות הלגיטימית הזאת. עובדה, בשנת 1993 היו 3,100 פיגועים על-ידי כל ארגוני הטרור. נאמר לנו אז, כי שני-שלישים מהם הם של ה"פתח". אם ה"פתח" יצא ממעגל האלימות הזה היינו צריכים לצפות שבשנת השלום, 1994, מספר הפיגועים יהיה בערך 1,000; נו, אז ה"חמאס" ו"הג'יהאד" הגבירו את פעילותם – 1,200, 1,400. מספר הפיגועים בשנת השלום 1994 – 2,200. "פתח" לא יצא ממעגל האלימות, והדברים האלה תואמים את דבריו של הברנש הרוצח המסוכן, ג'יבריל רג'וב, ראש המודיעין המסכל של אש"ף ביריחו, אשר אמר ב-25 במאי באוניברסיטת בית-לחם: הסכם קהיר אינו עונה על המינימום של דרישות עמנו; אם יש כאלה המתנגדים להסכם – השערים פתוחים בפניהם להסלים את המאבק המזוין. זה אחד מעמודי התווך שעליהם אתם משתיתים את הסכם האסון שלכם עם אש"ף.

מר רבין הבטיח בכנסת ביום 7 בדצמבר 1993: אם לאחר נסיגת צה"ל מאזורי עזה ויריחו יהיה בידי ישראל מידע כי מתארגנת שם חוליית טרור לפעולה נגד ישראלים, ישראל תעמוד על זכותה למרדף חם, ומרדף חם אצלנו זה לא רק לעת אירוע אלא לסיכול אירוע. ישראל עמדה על זכותה? ישראל מבצעת מרדף חם? ישראל מבצעת סיכולי אירועים בערי המקלט של עזה ויריחו? אין מודיעין מספק בערי המקלט האלה, אין מרדף חם, אין סיכול. ראו נא את ההבדל.

אכן שירותי הביטחון עושים רבות, תוך סיכון עצמי, בחודשים האחרונים. לאחר פיצוץ האוטובוס בקו 5 ברחוב דיזנגוף בתל-אביב נעצרו למעלה מ-1,500 חשודים בטרור, וכתוצאה מן המעצרים והחקירות הנלוות למעצרים נמנעו פיגועי טרור חמורים, בהם שתי פצצות תופת, אחת באוטובוס בקו 86 בחוצה-שומרון, האחת בשוק בפתח-תקווה. מי יחשב וידע כמה נפגעים, כמה הרוגים, כמה פצועים, כמה שכולים, כמה אלמנות, כמה יתומים נחסכו על-ידי פעולת המניעה הברוכה הזאת? איפה נעצרו ה-1,500? בשומרון וביהודה, שם יש לנו רגל על הקרקע, שם הדבר בסמכות כוחות הביטחון. בעזה? ביריחו? לא אנחנו עוצרים ולא אש"ף עוצר.

הסכם קהיר אומר: לבד מן המשטרה הפלשתינית וכוחות צבאיים ישראלים, לא יוקמו ולא יפעלו כוחות מזוינים אחרים ברצועת-עזה ובאזור יריחו. ראש אמ"ן, אלוף אורי שגיא, הזהיר את הממשלה לפני שבועות אחדים באמרו, שעזה עוברת תהליך של לבנוניזציה. באיזה מובן? במובן של בניית מיליציות מזוינות המשתוללות בעזה. לא יהיו ארגונים אחרים זולת המשטרה הפלשתינית? אתם עשיתם משהו בעניין זה? אתם מסוגלים לעשות משהו בעניין זה? אתם רוצים לעשות משהו בעניין זה?

אמר מר רבין במליאת הכנסת, ביום 18 באפריל 1994: אם יהיה הסכם בין אש"ף ל"חמאס", לא יהיה הסכם עם ישראל. אתה יודע כמוני, אדוני סגן שר החוץ, יש הסכם הבנות בין אש"ף ל"חמאס", ואתם ממשיכים לשחק בכאילו, בנדמה לי, עם ההסכם שלכם בין אש"ף לישראל.

אומר הסכם קהיר: פרט לנשק, לתחמושת ולציוד של המשטרה הפלשתינית, ולא לה של הכוחות הצבאיים הישראליים, שום ארגון ושום פרט ברצועת-עזה ובאזור יריחו – הקשיבו – לא ייצר, ימכור, ירכוש, יחזיק, ייבא או יכניס בכל דרך שהיא לתוך רצועת-עזה או לאזור יריחו כלי ירי, תחמושת, נשק, חומרי נפץ, אבק שרפה או כל ציוד קשור.

אדוני היושב-ראש, זה לא ניסוח משפטי בלבד, זה לא סתם ניסוח מהוקצע, זאת ספרות משפטית, זאת כמעט שירה משפטית, המשתפכת מעבר למלים. איזה מלים נרדפות. שום ארגון ואף פרט לא ייצר, ימכור, ירכוש, יחזיק, ייבא או יכניס כלי ירי, תחמושת, נשק, חומרי נפץ. נו, ריבוננו של עולם, מה יוצא מכל הסעיפים האלה? מהי המציאות? מאות כלי נשק, אולי יותר, הוברחו לחבל-עזה בחודשים האחרונים. מאות קילוגרמים של חומר נפץ מוברחים לתוך חבל-עזה, מפורקים ומיוצרים בכל חבל-עזה. המציאות מוכיחה בביטוי שאתה מכיר אותו, שהסכם-קהיר איננו אלא מושג ספרותי.

אומר ההסכם: המשטרה הפלשתינית תמנה 9,000 שוטרים לכל היותר, על כל ענפיה. רשימת הפלשתינים שגויסו, מקומית או בחוץ-לארץ, תסוכם על-ידי שני הצדדים. הגיעו מחוץ-לארץ על-פי רשימות מאושרות 5,800 אנשים, אנשי צבא אש"ף, המכונים על-ידיכם שוטרים. אבל מה עם האחרים? כמה יש אחרים? – איש איננו יודע.

יאסר ערפאת ביקש לאחרונה מארצות-הברית מימון עבור 11,400 חמושים שהוא קורא להם: שוטרים. משרד האו"ם בעזה מסר בשבוע שעבר, שעל-פי הנתונים שבידו מדובר ב-15,000, ומבין המגויסים המקומיים לא נמסר לכם אפילו שם אחד. קיבלתם אפס שמות, ואתם ממשיכים להשלים עם ההפרות האלה.

בשבוע שעבר הודו אנשי אש"ף באופן רשמי, שעשרות מי שמכונים "שוטרים", אנשי "חמאס", התגלו. אומנם פורק מהם נשקם, אך הם לא פוטרו מן השירות, הם לא נכנסו לבתי-הכלא; הם עברו, על-פי הודעת אש"ף, לעבודה משרדית במשרדיהם.

הסכם קהיר אומר: ישראל והרשות הפלשתינית תנקוטנה אמצעים משפטיים כדי למנוע הסתה על-ידי ארגונים, קבוצות, או יחידים כלשהם בתחומי סמכות. ניסוח קצר, קולע, בהיר, ברור, מצוין.

אומר לנו השמאל הישראלי: מקור ההסתה הוא מנהיגים ערבים מוסלמים קיצוניים. אני יכול לאשר את זה, זהו מקור ההסתה – מנהיגים ערבים מוסלמים קיצוניים.

שאלה לכבוד סגן שר החוץ: שנה לאחר חתימת הסכם אוסלו, מי כינה את ישראל "האויב הציוני"? מי קרא בפתיחת שנת הלימודים בעזה "ברוח ובדם נפדך פלשתינ"? היה זה מנהיג ערבי קיצוני מוסלמי, יושב-ראש אש"ף, יושב-ראש הרשות הפלשתינית מר יאסר ערפאת.

לאחר אירוע הדמים בבית-ליד דיבר אל מול קהל בעזה בשידור, שאני ראיתי במו עיני בטלוויזיה שלנו, אדם בערבית, אם הוא אדם, ואמר לקהל שומעיו: אני פונה לממשלת ישראל ואני אומר אליה: אי-אפשר לסגור את עזה על כל דבר קטן. במקור הביטוי הערבי המקובל שהוא השתמש בו: אי-אפשר לסגור את עזה בכל פעם שכוס נשברת על כד. מעשה של יום יום.

מיהו המנהיג הערבי המוסלמי הקיצוני אשר אמר על אירוע הדמים בבית-ליד עניין קטן? הלוא הוא חתן פרס נובל לשלום, יושב-ראש אש"ף, יאסר ערפאת.

לפני שבועות אחדים, אדוני היושב-ראש, כזכור לך, הצליחו כוחותינו להרוג קבוצת מחבלי "חמאס", שלושה, ליד בית-לחם, בבית-סאחור, בדרכתם לפיגוע רצח המוני בירושלים. במכוניתם נמצאו כלי נשק, רימוני יד ומפת ירושלים שעליה מסומן נתיב ההרג המתוכנן. הם נהרגו. יש להם משפחות. באו לנחם את המשפחות. בין המנחמים, כפי שהערבים קראו לפני שבועיים ביום שישי בעיתון הערבי "אל-קודס", היה גם תת-אלוף, איש צבא, גנרל – עמיד – ששמו לאחם, אשר בא במיוחד לנחם, אני מצטט מן העיתון, את השהידים, את הקורבנות המקריבים את עצמם במאבק מלחמת הקודש, הג'יהאד.

שליח של איזה מנהיג ערבי מוסלמי קיצוני היה אותו עמיד לאחם? הוא היה, על-פי העיתון, השליח האישי של שותפו של מר רבין לפרס נובל לשלום, יושב-ראש הרשות הפלשתינית הלאומית יאסר ערפאת.

ידוע לנו היום, כי ביום ה"פתח", ב-1 בינואר, לפני חודש ימים בדיוק, עמד מנהיג ערבי בעזה וקרא לצאן מרעיתו בנאום מתלהם כשעיניו מתרוצצות: כולנו תוכניות של מקריבי חייהם, שהדאת – מתאבדים. ואני – כך הוא אמר – אומר לחללים המתאבדים שכבר מתו בשמם של החללים המתאבדים שעודם חיים: שבועתנו בעינה עומדת והתחייבותנו בתוקפה להמשיך במהפכה.

מיהו זה ואיזה הוא שקרא שלושה שבועות לפני פיגוע ההתאבדות בבית-ליד "כולנו מתאבדים"? מיהו המנהיג הערבי המוסלמי הקיצוני? הלוא הוא שותפו של מר פרס לפרס נובל לשלום, יושב-ראש אש"ף ויושב-ראש הרשות הפלשתינית מר יאסר ערפאת.

ב-23 בחודש מאי 1994, מר רבין, בהודעה שהוא הכתיב, הביא לידיעת הכנסת באמצעות השר המקשר בין הממשלה לכנסת, מר שחל, את ההודעה הנחרצת הבאה: לא נממש את השלבים הבאים לפני שתוכנן יכולתו של אש"ף לשלוט בעזה וביריחו בצורה יעילה תוך מילוי התחייבויותיו כלפינו כולן. לא נוותר על יישום כל סעיף וסעיף בצורה חד-משמעית ובלתי מתפשרת. כל הפרה של ההסכם מצדם ועל-ידם תחזיר את המצב לקדמותו.

איזה אומץ, איזו נחרצות, איזו נחישות של ראש הממשלה, איזו בהירות. מי יכול היה לטעות בדברים האלה? את האמת אנחנו יודעים. חזרנו, אדוני סגן שר החוץ, לנקודת ההתחלה, לא רק נקודת ההתחלה של נאומי.

אתם בחרתם לפני 17 חודש בין חוסר הסכם להסכם גרוע, בחרתם בהסכם גרוע ומסוכן. אחרי 17 חודש אנחנו מצויים שוב במצב של חוסר הסכם בתנאים הרבה יותר גרועים. אין מסקנה אחרת מן

האוסף הזה של ההפרות החמורות, היסודיות, המהותיות, אלא שהסכמי אוסלו וקהיר אינם עוד, מתו, התפגרו, התאדו, אינם.

ועל כן לא פלא, ואפשר לקבל את מסקנת המומחים, כפי שהיא באה לידי ביטוי בדין-וחשבון שיש לי יסוד להניח שאתה מכיר אותו, שהונח על שולחנכם במשרד החוץ לא מזמן, לפני שבועות אחדים, וזוהי מסקנתם: "את מילוי ההסכם על-ידי הרשות הפלשתינית מאפיינת גישה, שאם יש הוראות בהסכם שהם קיבלו עליהם למורת רוחם בגלל שהיו בעמדת חולשה, אין חובה למלא אותן אלא במקרים של ישראל יש אמצעי אכיפה ישיר". להיכן הובלתם את מדינת ישראל?

יש כאלה, כמובן, אדוני היושב-ראש, שאומרים לנו בימים אלה: ערפאת רוצה, הוא לא יכול. לולא היו התנחלויות יהודיות בשומרון, ביהודה ובחבל-עזה, הכול היה יותר פשוט. כך מספרים לנו.

היה באמת יותר פשוט. השבח לאל בורא עולם, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שיש אמהות יהודיות שמוכנות שנים רבות לקבל על עצמן ועל משפחותיהן סיכונים נוראים יומיומיים, מתישים, מפחידים, בכפרים, ביישובים, בעיירות, בערים בשומרון, ביהודה ובחבל-עזה, ולהיאחז בחבלי מולדתנו אלה. לולא הן, לולא האמהות האלה ובני משפחותיהן, כבר לפני 16, אולי 13 חודש, לא רק עזה ויריחו היו ערי מקלט – כל יהודה, כל שומרון, כל חבל-עזה, כולם היו אזורי מקלט לרוצחים. ולא היתה לכם שום תשובה. לא היה לכם שום מענה במקרה הזה.

אבל אומרים: אולי. לאלה שעדיין טוענים שהמכשול להסדר הן ההתנחלויות אביא, אדוני היושב-ראש, לקראת סיום את הדברים החשובים מאוד אשר משום-מה אצר בלבבו ובמוחו סגן שר הביטחון מר מרדכי גור שבועות ואולי חודשים אחדים, וגילה אותם בריאיון בעיתון "הארץ" שלשום, בעמוד פנימי, באחת השורות החבויות. וכך אמר סגן שר הביטחון, מר מרדכי גור: "מאוד לא נעים לשמוע את מה שאני שומע מן הפלשתינים. הם לא מדברים על הבית בחברון או על גבעת-התמר. הם מדברים על גבעת האוניברסיטה בתל-אביב".

על איזה פלשתינים הוא מדבר? סגן שר הביטחון לא מדבר עם ה"חמאס". הוא לא שומע דברים מן "הג'יהאד האסלאמי". הוא בא בדברים עם מתוני אש"ף, עם אנשי "פתח". ואכן הוא מספר באותו ריאיון: "פעם באחת הישיבות קראתי לראש המשלחת שלהם ואמרתי לו: אילו הייתי מקליט את הדיון ומשמיע אותו לחברי במפלגה, לא באופוזיציה, 90% מהם היו אומרים 'תפסיקו את השיחות מייד'". הוא היה זהיר, עמיתך סגן שר הביטחון. הוא השאיר לו 10%. אני מניח שאתה, סגן שר החוץ, ושר החוץ עצמו תהיו כלולים באותם 10%, שלמרות הדיבורים האלה, למרות הידיעה ש"פתח" ואנשי "פתח" המתונים רואים כיעדם במהלך המשא-ומתן עם סגן שר הביטחון של ישראל את שיח'-מוניס, גבעת האוניברסיטה בתל-אביב, אתם לא הייתם דורשים: תפסיקו מייד. 90% מחברי מפלגת העבודה צריכים לדעת את הדברים האלה, לא רק מריאיון חבוי בעיתון "הארץ".

אדוני סגן שר החוץ, 16 חודשים ועוד עשרה ימים לאחר הסכם אוסלו, ביום 23 בינואר 1995, בשבוע שעבר, אמר מר רבין בשידור מיוחד בטלוויזיה, בדקלום עלוב ומביך, את הדברים הבאים: "כל העם צבא וכל הארץ חזית". אחרי כל התקוות, אחרי כל האשליות, אחרי כל ההזיות, אחרי כל היונים המופרחות, "כל העם צבא, כל הארץ חזית", דברי ראש הממשלה ושר הביטחון.

מר רבין, אדוני היושב-ראש, הוא אדם בעל זכויות רבות בכינונה, בקימומה, בשמירה על קיומה וביטחונה של מדינת ישראל. אין לפגוע בו, וכאשר הוא נפגש עם הציבור, עם תלמידי בתי-ספר, עם קהל אחר, יש לנהוג בו בנימוס הראוי. באותה מידה של נימוס, ללא פגיעה, חלילה ללא גידוף, אני פונה לאזרחי ישראל: בכל הזדמנות שבה אתם נפגשים מקרוב או קצת מרחוק עם ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין, רק זאת, בנימוס תשאלו אותו – ראש הממשלה ושר הביטחון, קיבלת, היה בך העוז לקבל, את פרס נובל לשלום. הפרס בידך, איפה השלום? תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת זאב בנימין בגין. סגן שר החוץ, בבקשה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני האזנתי בהתרגשות לנאום הארוך משהו, אבל בנוי לתלפיות, של חבר הכנסת בגין. כמעט הרגשתי לא נוח שזה הוכן כמעט רק עבורי, ואני שמח שיש כאן עדשות כלשהן שיכולות להעביר אותו להמוני בית ישראל.

ובשומעי אותך, חבר הכנסת בגין, מצטט בהתלהבות גדולה כל כך את הסכמי קהיר ואוסלו, חוזר על משפטים, חוזר על סעיפים, חשבת: באמת עומד כאן אדם שאילו רק יכולה היתה משאת נפשו להתממש וההסכמים האלה כמות שהם היו הופכים למציאות, הוא היה המאושר באדם. ואז מזכרתי בנאומיך המתלהמים דווקא אז, בעקבות אוסלו, בעקבות קהיר, ונוצר אצלי דיסוננס קוגניטיבי קשה ביותר, שאני מנסה עד עכשיו לפתור אותו.

יש לי איזה חשד, אני לא בטוח, אבל אני חושד שגם אילו היו ההסכמים האלה מתמלאים באופן באמת מלא, ללא כחל וסרק, גם אז היית נואם כאן נאום בנוי לתלפיות. ומדוע? משום שאתה צודק, אתה צודק בדבר אחד. ההבדל בינינו הוא ההבדל שבין מי שחושב שהמחדל הוא הדבר הנכון ביותר בכל נקודת זמן נתונה, כאשר מדובר בתהליך מדיני, ובין מי שחושב שיש לעשות מעשה. וזה נכון שמי שמחליט לעשות מעשה יודע שהמעשה הזה איננו יכול להיות מושלם.

האם באמת השאלה של נפגעי טרור, של מספר נפגעי פעולות איבה הוא הדבר שמשנה באופן אסטרטגי את ההחלטה המדינית שלנו? מישהו מאתנו היה מציע, ודאי לא אתה, ובצדק, לחזור לתקופת הזוהר הזאת שבין 1957 ל-1967, כאשר נהרגו בפעולות איבה 12 חיילים ו-27 אזרחים? עשר שנים; לא יום אחד, עשר שנים. ומה היית אומר על כך, הבה נחזור לגבולות 1967 כי אז לא נהרגו יהודים בפעולות איבה מלבד המספר הזה? הרי זה בוודאי לא שיקול של ממש בהכרעה אסטרטגית שכזו.

אני רוצה לומר לגבי ההסכמים עצמם. אנחנו עשינו מעשה היסטורי, שייבחן, ואני בטוח, על-ידי שר ההיסטוריה, כאחד המעשים הנועזים, החשובים, הצודקים ביותר של ממשלות ישראל. אנחנו הולכים בדרך שתסיר מאתנו את אימת המלחמה, ואוסלו היא הדרך לכך, משום שלא היתה דרך אחרת, וראינו ששום גורם אחר, מאז ההסכם עם מצרים, לא היה מוכן לפתוח אתנו באותו משא-ומתן שבו מצאנו את עצמנו, לשמחתנו, עם הפלשתינים.

אתה, חבר הכנסת בגין, הפכת את עצמך לבלש של הפרות ההסכמים. מסמך כזה, מסמך אחר, מסמכים כאלה אכן קיימים משום שיש הפרות של הסכמים, והמערכת הצבאית והאזרחית צריכה וחייבת להציג את כל ההפרות האלה בפני מקבלי ההחלטות. כפי שאתה אולי יודע, יש טענות על הפרות ההסכם לשני הצדדים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

אכן?

סגן שר החוץ י' ביילין:

הטענות האלה הן טענות קשות שלנו בהקשרים שאתה התייחסת אליהם, בהקשרים נוספים. ודאי שהנושא המרכזי הוא טיפולה של הרשות הפלשתינית בתופעת הטרור. וגם אם נאמר היום על-ידי סגן שר הביטחון, שבשבועות האחרונים יש שינוי לא מבוטל בנקודה הזאת, וגם אם דברים שאמרת בהקשר של ה"פתח" אינם מדויקים באשר לא הארגון לא יצא ממעגל הטרור אלא מדובר בשבעה מקרים של אנשים שיצאו מתוך ה"פתח" ופעלו פעולות טרור – יש כאן שינוי אבל בסך הכול, אכן הטענה העיקרית היא בהקשר הזה של טיפולם בנושא הטרור.

כל הטענות, הטענות שלהם על הפרות לכאורה שלנו והטענות שלנו על הפרות שלהם, נדונות בפורומים משותפים לשני הצדדים. אני מניח שגם מחר תהיה הזדמנות נוספת בפסגה, שלדעתי היא פסגה חשובה ביותר בקהיר, באירוחו של נשיא מצרים, הנשיא מובארק, ובהשתתפות ראש הממשלה רבין, יושב-ראש הרשות הפלשתינית יאסר ערפאת והמלך חוסיין – גם שם אני מניח שניתן יהיה להעלות את הנושא הזה; הטענות שלנו, הטענות שלהם, וודאי שהחומרה מבחינתנו איננה מבוטלת ואינני רוצה להקל בה ראש.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

סליחה, כבודו, מה זה נדונות?

סגן שר החוץ י' ביילין:

אדוני, אני לא הפרעתי לך.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

צריך לדעת מה זה נדונות. 16 חודש הן נדונות.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אנחנו נמצאים במסגרת לא פשוטה, באזור לא פשוט. אוסלו הוא לא ההסכם של אבא שלי, אבל נחתם הסכם אחר, הסכם קמפ-דיוויד. נחתם חוזה השלום עם מצרים.

זאב בנימין בגין (הליכוד):

גם הוא לא של אבא שלך.

סגן שר החוץ י' ביילין:

גם הוא לא של אבא שלי. נחתמו 61 הסכמים עם מצרים בעקבות החוזה הזה. אני לא צריך לומר לך, שניתן היה לנאום כאן גם נאום אחר. היתה ראס-בורקה, היה עין-נטפים, והיחסים עם מצרים הם יחסים טובים. הביקור מחר, הפסגה מחר היא פסגה חשובה. אנחנו גאים מאוד בהסכם השלום הזה. אנחנו חושבים שהוא היה דבר מרכזי, הוא אבן פינה בתהליך השלום. מה, זה עבר ככה בלי שום הפרה? בלי שום בעיה? בלי שום טענה? הרי אפשר לעמוד פה שעות, אולי גם כן משני הצדדים, ולהציג את ההסכם הזה על כל הבעייתיות שבו. מה, זה הסכם חלק? פשוט? עם פוליטורה? טוב, מצוין, עם הרבה מאוד בעיות, עם הרבה דיו שנשפך, עם הרבה מאוד מלים שלא התממשו.

אנחנו מנסים כאן ללכת נגד הזרם. הציטוטים האלה נמצאים, לצערי הרב, במצרים, בירדן, במקומות אחרים. במו אוזני שמעתי דברים שהיה לי קשה מאוד לשמוע אותם, מפי אנשים שמאמינים בדברים קשים מאוד עלינו אף שהם עושים אתנו שלום. הם עושים שלום לא מתוך התלהבות ולא מתוך אהבת ישראל, ואת זה אמרנו אלפי פעמים. הם עושים את זה משום שהם הגיעו למסקנה הפרגמטית, שזו הדרך הטובה ביותר מבחינתם, שזה גם האינטרס הלאומי שלהם. מי שקורא את העיתונות הערבית, לא רק את העיתונות של אלה שעדיין לא עשו אתנו שלום – אתה יושב וקורא דברים כאלה ואתה אומר לעצמך: איך זה יכול להיות? לא פשוט הדבר.

מה המסקנה מכל זה? ללכת לאיזה מקום? יש לנו מקום אחר? לעשות שלום עם מישהו אחר? יש לך מישהו אחר לעשות אתו שלום? יש לך יאסר ערפאת. אם אתה רוצה מישהו במקומו, תקבל את ה"חמאס", לצערי הרב.

אילו במקום יאסר ערפאת היה איזה עלם כחול עיניים, אוהב שלום, הייתי הולך אתך, שלובי זרוע, לעשות אתו שלום.

השאלה היא לא אם יאסר ערפאת הוא בדיוק מנהיג חלומותינו. השאלה היתה, היא הווה והיא תמיד תהיה: מה החלופה? לצערי הרב, כאשר אנחנו מגיעים לחלופה, זאת הבעיה הגדולה שלכם. היית חוזר לעזה, היית מוותר על השלום עם ירדן, היית מוותר על ההסכמים שלנו עם מרוקו, עם תוניסיה. היית חוזר לחרם הערבי, היית באמת יכול להגיע לכל הדברים האלה בלי אוסלו.

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת בגין, אני מאוד מעריך אותך ואני בטוח שאתה אומר את הדברים האלה במלוא האמונה שלך. אתה עקבי כפי שאני עקבי בדרכי. כנראה אני לא אוכל לשכנע אותך וכנראה אתה לא תוכל לשכנע אותי.

רק דבר אחד הייתי מעלה לפניך. אנחנו מדברים עכשיו והדברים נרשמים ויהיו רשומים ב"דברי הכנסת" וחקוקים באיזה צלולאידים. כמי שמייצג תנועה שדחתה את תוכנית החלוקה, שהתנגדה לשביתת הנשק, שהתנגדה להסדרי הביניים, שהתנגדה ליציאה מלבנון – הייתי נזהר יותר.

אני לא מתנגד להעברת הנושא הזה לדיון, הוא הדיון הנצחי שלנו, עד שגם הוא יסתיים בשלום.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לסגן שר החוץ. חבר הכנסת בגין, אתה מבקש דיון במליאה?

זאב בנימין בגין (הליכוד):

דיון יסודי כזה, שיהיה במליאה.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מותר לי להעיר הערה?

היו"ר ע' עלי:

את יכולה לגשת למיקרופון. יש לך זכות להציע להסיר את הנושא, יש לך זכות להציע להעביר את הנושא לוועדה.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חבל שהבית הזה לא שומע נאומים מהסוג שהושמע עכשיו גם על-ידי חבר הכנסת בני בגין וגם על-ידי סגן שר החוץ יוסי ביילין. אני חושבת שאלה היו נאומים מרשימים ומעמיקים. חבל שהם הושמעו בשעות מאוחרות כל כך.

טוב שמחליטים שיהיה דיון במליאה. אני עצמי נהניתי מכל מלה, והסכמתי כמובן במיוחד לדבריו של חבר הכנסת יוסי ביילין. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת איציק.

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד דיון במליאה בהצעתו של חבר הכנסת זאב בנימין בגין בנושא: הפרות הסכמי אוסלו וקהיר על-ידי אש"ף? נא להצביע.

הצבעה מס' 21

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

פה-אחד, חמישה בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים, הוחלט לקיים דיון במליאה על הצעתו של חבר הכנסת בגין. אני בהחלט מסכים שזה היה נאום מרתק, מעניין וחשוב.

רבותי חברי הכנסת, הישיבה הבאה תתקיים, אם ירצה השם, ביום שני, ו' באדר א' התשנ"ה, 6 בפברואר 1995, בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 21:06.